

153

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA

MN ZMKA T
KUTATÓ KÖNYVTÁRA (szabvány)
K. sz.: 310/2601

PITKOS!

97

Nyt. sz.:

Kl. sz.: 4/0350

58

#213

HADTÁP

Biztosítás

TARTALOMBÓL:

A KISZ-szervezetek tevékenységét befolyásoló sajátos körülmények a hadtápszolgálat területén

Gondolatok a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezéséről

Központi hadtápegységek, intézetek harcászultsége és mozgósítása tervezésének néhány tapasztalata

2

1977

Zrínyi M. Katonai Akadémia
T. KÖNYVTÁR
Kl. 32/0450/8

8

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT

TITKOS!

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI SZABÁLYZATA

(ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1977

2

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 98 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály ezredes
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MNHF-ség törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

A KISZ-szervezetek tevékenységét befolyásoló sajátos körülmények a hadtápszolgálat területén

Kovács Károly őrnagy

Már számos helyen és alkalommal képezte elemzés tárgyát az a tényező, hogy az anyagi szolgálat terén a pártpolitikai munkában a katonai, szakmai, szolgáltatói feladatok végrehajtásában mit jelentenek a sajátos körülmények, a más szolgálati területektől eltérő feltételek.

Most a pártpolitikai munka egy fontos területén, a KISZ-szervezetek egész tevékenységében keressük azokat a jegyeket, melyek a mozgalmi munkában – akár tudomásul vesszük, akár nem – éreztetik hatásukat, esetenként meghatározó jelleggel bírnak, az eredményekben és kudarcokban egyaránt benne foglaltatnak.

Előre kell bocsátani, hogy felfogásunk szerint sajátosságok az élet minden területén találhatóak, ilyen tényezőkkel mindenkinek számolni kell, aki a társadalom, vagy a katonaelet kisebb, vagy nagyobb közösségeiben él, vagy dolgozik, vezeti a közösséget, vagy csak egyszerűen tagja annak.

A KISZ-szervezetek tevékenységét befolyásoló sajátosságok hatását tekintve világosan kell látni, miszerint nem a KISZ-szervezetek munkája sajátos az anyagi szolgálat terén, hanem csak a munkavégzés körülményei, feltételei térnek el a hadsereg általános jellemzőitől. Ezt bizonyítandó, bármikor ki lehet mutatni, hogy a mi KISZ-alapszervezeteink és KISZ-bizottságaink terveikben, végzett munkájukban, tevékenységük egészében azok a törekvések, tények dominálnak, melyek hadseregszerte bárhol megtalálhatók, hisz a központi akarat, a párt- és KISZ-határozatok végrehajtása másképpen el sem képzelhető. A megállapításból egyenesen következik tehát, hogy a fiatalok körében folyó munka, a KISZ-szervezetek tevékenysége tartalmában, a feladatok többségében nincsenek komolyabb eltérések, csak a munkavégzés formái, módszerei mutatnak eltérő képet éppen a sajátos körülmények és feltételek miatt.

Még azt sem lehet mondani, hogy a mi KISZ-szervezeteink többet vagy kevesebbet dolgoznak, mint a hadseregben bárhol működő szervezetek. Ők is anynyit tesznek, amennyit a párt- és KISZ-határozatok megkövetelnek, a rendelkezésre álló erők, a tagság a maga felkészültségével, aktivitásával, munkavégző képességével megcnged.

A figyelem itt is elsősorban azokra a területekre irányul, amelyek pár-

tunk honvédelmi politikájából, a katonai élet általános követelményeiből származnak és azt célozzák, hogy a korszerű harc megvívásához szükséges anyagi és egyéb feltételek megteremtését fiataljaink szervezetekbe tömörülve az idősebb, tapasztaltabb állománnyal közösen biztosítsák. Természetes dolog, hogy feladataikat elsősorban a nevelőmunkával, ráhatással, befolyással, ösztönzéssel oldják meg és csak másodsorban és esetenként vesznek részt, mint szervezet szakmai, katonai tennivalók közvetlen megoldásában. Ezért is van az, hogy a KISZ mint a párt ifjúsági szervezete elsősorban a pártpolitikai, tömegpolitikai munka eszközeivel, módszereivel, formáival dolgozik, támaszt követelményeket tagjaival szemben. E téren jól érzékelhető előrelépést tapasztalunk a KISZ KB 1974 áprilisi határozata óta.

Az eddig elmondottak alapján a teljesség igénye nélkül vegyünk sorra a KISZ-munkát befolyásoló konkrét körülményeket.

Egyik ilyen körülményként tarthatjuk számon a hadtápbiztosítás ágazati felosztásából származó helyzetet, az egyes szolgálati, szolgáltatói ágak kérdéseit.

Az egészségügyi szolgálat terén működő KISZ-szervezetek tevékenységében kimutathatók azok a törekvések, mi szerint elsődleges célként tartják számon fiataljaik nevelésében a beteg és gyógyító ember helyes viszonyának megteremtését, azt, hogy a maguk módján és lehetőségeivel elősegítsék az intézetekbe bekerült beteg emberek teljes gyógyulását, hogy egészségesen kerüljenek vissza a társadalomba, a hadseregbe, korábbi munka- és szolgálati helyükre. Igaz, hogy ez így intézet, kórház szintű feladat és követelményrendszer, de az is való, hogy ezekkel a betegekkel legtöbbet azok a nővérek foglalkoznak és találkoznak, akiknek jelentős része fiatal és KISZ-tag. Nem véletlenül fogalmazott a következők szerint az MNHF-ségi Ifjúsági Aktívaértekezleten felszólaló egyik fiatal egészségügyi dolgozó, hogy: „van egy olyan gyógyszer, amiről ritkán beszélünk, az hogy szavakkal is lehet gyógyítani, gesztusokkal is hathatunk a betegen keresztül az egészségi állapotára, segíthetjük gyógyulásában vagy árthatunk neki”. Őszinte csengő szavak voltak ezek, mert aki így bízik a műtét, a gyógyszeres kezelés és a szigorúan szabályozott életmód mellett a kedvesség, a jó szó, a biztatás és az emberi életbe vetett rendületlen hit erősítésének gyógyító hatásában az egyfajta hivatásszeretetről is tanúbizonyságot tesz. Az ilyen sajátos hivatásra nevelés csak a mi viszonyaink között létezik néphadseregünkön belül, csak a mi területünkön működnek olyan jellegű KISZ-szervezetek, melyek nevelőmunkájukban a fentiek szellemét erősítik és fejlesztik a fiatalok hivatásszeretetét az egészségügyi pálya iránt.

A KISZ-szervezetek tevékenysége az egészségügyi intézeteken belül rendkívül bonyolult, szerteágazó és több jellemző tényező által meghatározott. A tagság többsége nődolgozó, egészségügyi középkáder, viszont tagjaik sorába megtalálhatók a fiatal orvosok éppúgy, mint az adminisztratív dolgozók, szakmunkások, kisegítő dolgozók, fizikai és szellemi területen foglalkoztatottak. Mindezekhez még hozzá kell venni az olyan dolgokat, mint a többműszakos munkarend, a családi élet gondjai, a szabad idő kérdése és még lehetne tovább sorolni.

A vázolt nehézségek ellenére úgy ítéljük meg, hogy az egészségügyi intézeteinkben működő KISZ-szervezetek az elmúlt évek során az egyre rövekvő feladatokkal eredményesen megbirkóztak, fontos politikai, ifjúságpolitikai té-

nyezők lettek. Szigorúan számon kéri a tagság vállalásainak teljesítését és van erejük megvárni azoktól, akik a közösségek érdekében keveset, vagy egyáltalán semmit nem tesznek. Nem véletlen dolog, hogy a tavasszal megtartott első KISZ-alapszervezeti taggyűléseken a közösségi megbízatások teljesítésének elmulasztása miatt az egészségügyi területről 14 főnek szüntették meg a tagsági viszonyát. Ez a létszám a központ és tábori hadtáp területén összesen 27 fő volt.

Ezeknek a KISZ-szervezeteknek van tekintélyük a fiatalok és idősek körében egyaránt. Az intézetek vezetői, pártszervezetei mindenkor számíthatnak munkájukra a fiatalok nevelésében, mozgósításában és a róluk való gondoskodásban.

Az élelmezési szolgáltatás széles körű munkájában a központhadtáp tagozatban a KISZ-korú fiatalok létszáma kevés, KISZ-szervezet is csak a központi raktárnál működik alacsony taglétszámmal. A tagság eltérő jellegű munkahelyeken dolgozik, rendkívül differenciált felkészültséggel és képzettséggel. A KISZ-munkának egy fontos bázisa lehetne elemzési vonalon a szakácsképző tanfolyam. A megvalósítás több akadályba ütközik. Tekintettel a szakácsképzés viszonylag rövid idejére csak ideiglenesen működtethető alapszervezet, többnyire azzal a céllal, hogy a már KISZ-tag fiatalok tagsági viszonyát az értékelő és tagsági viszonyt eldöntő taggyűlések alkalmával átmentsék. A központ és csapattagozatban szolgálatot teljesítő, élelmezési vonalon dolgozó fiatalok KISZ-munkába való bevonását és érdemleges munkavégzését esetenként olyan objektív akadályok nehezítik, melyek összefüggnek azzal, hogy részükre a munkarend az általánostól eltérő, szolgálati elfoglaltságukat nem lehet az őrkatonákéval, lövegkezelőkével vagy más az általános napirend szerint élő és dolgozó fiatalokéval összehasonlítani. E területeken különösen szükség van a helyzetüket, lehetőségüket alaposan számbavevő követelménytámasztásnak, speciális megbízatás adásának. A körükben végzett pártpolitikai munka sokkal inkább megköveteli az egyéni és kiscsoportos formák és módszerek alkalmazását, mint bárhol máshol.

A szakácsképzés területén funkcionáló ideiglenes KISZ-alapszervezetnek világos feladata abban van, hogy a politikai, mozgalmi munka középpontjába a szakmaszeretet kialakítását és erősítését, valamint annak megértését kell állítani, ami szerint az állomány étkeztetésének színvonala olyan hangulatkeltő és formáló erő, hogy amikor a dolgok rendjén vannak azt mindenki természetesen veszi, de ha valami nem úgy sikerül ahogy azt az igények diktálják, akkor már megkondul a vészharang.

A ruházati szolgáltatás területén folyó KISZ-munka szempontjából a figyelem elsősorban a textiltisztító és javító üzemek területére irányul, mivel a fiatalok többsége is ott dolgozik, habár nem elhanyagolható az sem, amit az ellátó központ és központi raktár közös szervezete végez a fiatalok nevelésében, a ruházat korszerűsítésében, tisztításában és karbantartásában. Tevékenységüket több sajátos tényező befolyásolja. Ezek közé sorolandó, hogy a KISZ-bizottság által irányított -alapszervezetek egymástól nagy távolságokra helyezkednek el, így a segítő és ellenőrző munka is korlátozottan valósul meg. A tagság összetételét tekintve viszonylag kevés a szakmunkás, a többségét betanított- és segédmunkások képezik. A vidéki üzemek egy részénél jelentkezik a munkahelyről távol való bejárásból származó gond is. A fiatalok és a KISZ-tagság többsége nő dolgozó és igen jelentős a 18 éven aluli fiatalok

száma is. A szolgálat területén működő szervezetek viszonylag fiatal mozgalmi múltra tekintenek vissza és ennek is köze van ahhoz, hogy itt alacsony a szervezettség, a KISZ-alapszervezetek létszáma még nem éri el azt, amire lehetőségük megvan. A ruházati szolgáltatás terén működő szervezetek a rövid múltjuk ellenére sokat tettek és tesznek a fiatalok eszmei-politikai nevelése, a munkahelyi légkör alakítása érdekében, de nem kis közük van ahhoz, hogy az üzemegységekben szervezett munkaverseny-mozgalom él és egyre inkább teljesítik a velük szemben támasztott, megnövekedett követelményeket, gazdasági eredményeik javulnak. Meg kell említeni, hogy az üzemeken belül a közművelődési, testedzési, sportolási lehetőségek mélyen az átlag alatt vannak. Nincsenek üzemi könyvtárak, ifjúsági klubok, hiányoznak a sportlétesítmények, pedig igény az van minden téren.

Az üzemanyag-szolgálat terén működő KISZ-szervezeteink körülményei több területen hasonlítanak a katonafiatalokat tömörítő hagyományos szervezésű alegységek, egységek KISZ-szervezetei helyzetéhez, ugyanakkor több eltérő vonás is felfedezhető. Mindegyik vidéki kis helyőrségekben dolgozik, tagságuk többsége őrzésvédelmi, ellátási, szállítási és tűzvédelmi tennivalókat lát el és nekik kell megoldani azokat a feladatokat, melyek a tárolóintézet napi életében előfordulhatnak. A pártpolitikai munka tekintetében fontos tényezői az intézeteknek. Az itt működő KISZ-szervezetek nagyon sokat tehetnek és tesznek a katonai közösségek összekovácsolásáért, a katonafiatalok szabad idejének célszerű és hasznos eltöltéséért, a szervezett és irányított közművelődés és tömegsport tevékenység megvalósításáért. A raktáraknál működő KISZ-szervezetek az elmúlt évek során komoly erőfeszítéseket tettek a személyi állomány kulturál elhelyezésé, az izléses, esztétikus ifjúsági klubok megteremtése érdekében. E munka eredményeként a központ és tábortábor viszonyai között a legszínvonalasabb ifjúsági klubok valósultak meg.

Eredményesen szervezték a katonafiatalok kiváló és élenjáró mozgalmait, érdemi munkát végeznek a vizsgákra történő felkészülés során és a címek odaitélésénél gyakorolják jogaikat. Itt is jellemzőként említendő, hogy az irányító KISZ-bizottság végsősoron hat helyőrségbe települt és működő KISZ-alapszervezetek tevékenységét fogja össze, vezeti, szervezi és ellenőrzi. A katonafiatalok, a KISZ-tagok napi munkájuk során állandó kapcsolatban vannak a településről bejáró nagyszámú polgári dolgozókkal.

Raktáraink többségénél erős és tekintélyes KISZ-alapszervezetek tevékenykednek, politikai súlyuk és szerepük túlnő a KISZ-tagság keretein, munkájuk eredménye és fogatékossága benne foglaltatik az intézet szintű eredményekbe. Így részükre is felvethető és felrható, hogy a fegyelemre nevelés terén nem eléggé hasznosítják a közösségekben rejlő megelőző és visszatartó erőt, hogy a hadsereg átlagánál magasabb öngyilkosságok és kísérletek szemük előtt zajlanak le.

A közlekedési szolgálat terén működő KISZ-szervezeteink mozgalmi munkája során figyelmüket a szállítással, szállítmánykíséréssel foglalkozó katonafiatalok körében a balesetmentes vezetésre, a fegyelmezett és pontos kísérésre, a gazdaságosság emelésére, a takarékos és helyes üzemeltetésre fordítják.

A szervezett és nagyobb tömegeket mozgó KISZ-es megmozdulásoknak itt a szó legszorosabb értelmében az idő képezi akadályát, mely elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a gk-vezető katonafiatal reggel korán kiáll igénybevitelre és zömében a vacsora idő környékén tér vissza, majd másnapi igény-

bevételre készül fel. Ilyen körülmények között elismerésre méltó az a KISZ-munka, amit a szállítók és szállítmánykísérők produkálnak a fiatalok felelősségérzetének magas szinten tartása, a gépjármű szeretete és a hozzá való ragaszkodás terén. A KISZ-szervezetek tevékenységére is jelentős befolyással volt és van a körülmény, hogy az elmúlt évek során olyan új elhelyezési körletbe kerültek, amely kezdetben sem az ember, sem a technika számára nem biztosította a szükséges feltételek minimumát sem és ez azzal járt, hogy hosszantartó csapatépítkezések tették nehezebbé az amúgy is magas leterhelést. Mindezek a tények megkövetelik, hogy a KISZ munkáját ezen tennivalók maradéktalan teljesítésének szolgálatába állítsák és biztosítsák a tagság példamutatását.

A szállítmánykísérés is sajátos helyzetet teremt a KISZ-munkában. A katonai szállítmányok kísérését és őrzését viszonylag kicsi, változó létszámú őr-
ségek végzik. A katonafiatalok szolgálati idejük jelentős részét vasúti szerelvényeken, vasútállomásokon, objektumőrzési feladatokat ellátva töltik el. Elég gyakori, hogy az állomány 70-80%-a egy időben szolgálatilag távol van. A mozgalmi munka végzése ilyen körülmények között csak kis csoportokban, KISZ-megbízotti rendszerben lehet eredményes, mint ahogyan ezt a szállítmánykísérő alegység KISZ-alapszervezete a gyakorlati élet során jól alkalmazza.

A KISZ-munka szempontjából jelentős, a szervezetek felépítésében és jellegében pedig rendkívül differenciált terület a tábori hadtáp meglévő szervezetének mozgalmi munkája. KISZ-bizottság irányítása alá tartoznak olyan egyenként is sajátos szervezetek, mint a ht. tts. hallgatók KISZ-alapszervezetei és azokat összefogó KISZ-vezetőség, a kiszolgáló- és ellátóalegységek alapszervezetei, végyes tagságú törzs alapszervezet, „M” szervezethez tartozó szervezetek. Ezek a sajátosságok rendkívül körültekintést, nagyfokú differenciáló képességet, sokoldalú segítő és ellenőrző tevékenységet követelnek a KISZ-bizottságtól. Ennek a helyzetnek is köze van ahhoz, hogy az elmúlt évek során a KISZ-bizottság és az -alapszervezetek munkája akadozott, a lehetőségek kihasználásában hiányosságok mutatkoztak.

A ht. állomány és a polgári dolgozók üdültetését végző intézeteknél működő KISZ-szervezetek helyzete, munkavégzésük körülményei elsősorban általában sajátosak, hogy a mozgalmi élet gyakorlata szorosan igazodik a beutalt állomány üdültetéséhez, pihentetéséhez, a KISZ-munka végzése erősen függvénye a szezon jellegnek. A főszezon idején a mozgalmi tevékenység eléggé korlátozott lehetőségek között valósul meg, csak a legszükségesebb és kötelezően előírt rendezvények megtartására van lehetőség. Sajátos jellemzőnek tekinthető az is, hogy a legnagyobb üdülőekben a sorállományú fiatalok (zömében felszolgálók) egy szervezetben vannak a polgáriakkal így a normális működéshez jól össze kell egyeztetni e két állományréteg helyzetéből adódó tényezőket.

A KISZ-tagság szervezése és mozgósítása, a tennivalók összehangolt megvalósítása tekintetében jelentős nehézségekkel küzdenek a minisztérium ellátását végző katonai szervezet KISZ-alapszervezetei is.

Gyakorlati tapasztalatok győztek meg bennünket arról is, hogy a különböző szintű vezető törzsekben működő KISZ-alapszervezetek által végzett munka nagyon is eltérő. Az ilyen szervezetek szinte minden tagja más-más osztályon, apparátusban dolgozik, a fiatalok között kevés az érintkezési lehe-

tőség és amikor a KISZ-vezetőség munkaidő után valamilyen rendezvényt akar tartani rendszerint akkor derül ki, hogy a fiatalok egy része túlórázik, a gyereket viszi haza az óvodából vagy bölcsődéből, tanulmányi vagy rendes szabadságát tölti, tartósan vezényeltek és végül ismételní kell, mert nincs határozat képesség.

Az anyagi szolgálat fiatal állományának összetétele is egyfajta magyarázatul szolgál sajátos helyzetünkhöz. Megközelítően azonos létszámban teljesítenek szolgálatot vagy dolgoznak sorállományú és polgári fiatalok és ez az arány a szervezetek jellegében is megmutatkozik. A hat KISZ-bizottság közül három csak a katonafiatalok irányába végzi munkáját, három pedig a polgáriak felé dolgozik. A ma funkcionáló 41 KISZ-alapszervezetből 16-nak a tagságát szinte kivétel nélkül katonafiatalok teszik ki, 25 pedig, a többség a polgári fiatalokat tömöríti.

A kétféle jellegű szervezeteinknél az utóbbi években egy nagyon fontos jelenségnek vagyunk szemtanúi, mégpedig annak, hogy a polgári jellegű szervezeteink helyzete jó színvonalon stabilizálódott, végzett munkájuk eredményessége emelkedő tendenciát mutat, közülük több példás munkát végez. Körükben kinevelődött egy olyan KISZ-vezetői garnitúra, amely mindenkor képes a kapott feladatokat maradéktalanul teljesíteni. Ebben természetes módon közrejátszik az a tény, hogy a tagság összetétele hosszú időn keresztül alig változik, a tagok jól ismerik egymást, a vezetőségek alaposabban képesek a tagság igényeit számba venni. Igaz, hogy polgári szervezeteink közül néhányan még mindig keresik helyüket, szerepüket, politikai súlyuk, tekintélyük még nem éri el a kívánt szintet, de ez csak egy kisebb részt tesz ki és azok, amelyek a közelmúltban alakultak, mozgalmi tradícióval még nem rendelkeznek.

A polgári jellegű szervezeteink tevékenységének említett értékelése természetesen nem jelenti azt, hogy a katonafiatalok szervezetének munkájával nagyobb bajok lennének, hogy feladataikat ne teljesítenék. Van azonban néhány olyan lényeges körülmény, amely objektíve nehezebbé teszi helyzetüket. Tagságuk nem tekinthető állandó jellegűnek, mert a két éves katonai szolgálat mellett a jelenlegi kiképzési rendszerben nyolc hónaponként vagy évenként elmegy a tagság egyharmada, vagy fele és helyettük új katonafiatalok jönnek alacsony szervezettséggel és rendkívül vegyes mozgalmi tapasztalattal. A mozgalmi ismeretek tekintetében meghatározó jelleggel bír, hogy szolgálatunk területén szinte nincs két olyan együtt szolgálatot teljesítő katonafiatal, akik egy KISZ-alapszervezettől vonultak be, ezáltal a fontosabb határozatok ismerete, a KISZ-élet normái a kezdeti időszakban rendkívüli módon eltérnek egymástól és magukon viselik a volt munkahely, üzem, termelőszövetkezet, hivatal KISZ-munkájának jegyeit. Nem véletlen dolog – persze ebben mások felelőssége is benne van –, hogy a KISZ-szervezetek 1976/77. mozgalmi évének zárását az 1977/78. évi előkészítést szolgáló alapszervezeti taggyűlések során a KISZ KB 1974. áprilisi határozatának szellemében végzett munka tekintetében a szervezeteknél több nem kívánatos jelenséggel, formális megoldással találkozunk, mint a polgáriak esetében. Ebben közrejátszik az is, hogy a KISZ-tag katonafiatalok körében a fenti határozat ismerete nem elég alapos, esetenként csak a felszínen mozog és ez még a KISZ-vezetők körében is tapasztalható helyenként. A jövőben erre a jelenségre jobban oda kell figyelni, az alaphatározatokat gyakrabban napirendre kell tűzünk.

Ha a káderpolitikai megfontolásokat vesszük számba, akkor is szembe-

tűnő különbségek vannak éppen a fent vázolt eltérések miatt. Ha a polgári fiatalok körében a vezetőségi tagok, titkárok megfelelnek a velük szemben támasztott követelményeknek, akkor kellő feltételek esetén hosszabb távon lehet rájuk számítani és elegendő idő áll rendelkezésre az utánpótlás kinevelésére, ha nem felelnek meg, akkor az alaposabb emberi ismeretek birtokában váltás következik be. Egy polgári jellegű KISZ-szervezet vezetője, ki tudja dolgozni magát, van ideje megmutatni képességeit, a közösségekért való tenni akarását. Különös jelentősége van ennek az alapszervezeti és KISZ-bizottság titkárok esetében.

Ha viszont ezzel párhuzamosan megnézzük, hogy mi a helyzet a katonafiatalokat tömörítő szervezetekben, akkor azt tapasztaljuk, hogy a KISZ-vezetők kiválasztására viszonylag rövid megismerési idő áll rendelkezésre, funkciójukat elvileg két éven keresztül gyakorolhatják – a gyakorlat ennek soha nem felel meg – és a katonai szolgálat leteltével vagy már azt megelőző hónapokban megválnak reszortjától még akkor is, ha a sorban a legeredményesebben végezte munkáját. A katonafiatal mint KISZ-vezető a rövid idő alatt mozgalmi vezetői képességét, rátermettségét, felkészültségét csak részben képes felszínre hozni. Ez a jelenség nehézséget okoz az alapszervezeteknél, de a legnehezebb helyzetet ott produkálja, ahol a KISZ-bizottság titkára sorállományú fiatal, mert egy ilyen irányító testület vezetése hosszútávon kiegyensúlyozottságot, nagyfokú következetességet, megfelelő ismereteket, jártasságot és készséget követel.

Célszerű figyelni arra a sajátos körülményre is, ami a KISZ-építés és párttag-ajánlás kérdésében alapos áttekintés után mutatkozik. Az ugyanis, mi szerint a polgári szervezeteink többségében alacsony a KISZ-tagok szervezetbe való felvétele és viszonylag magasabb, kiegyensúlyozottabb a pártépítési munka. A sorállományú szervezeteknél éppen a bevonulást követő alacsony szervezettség miatt nagyobb létszámú a belépni kívánók száma, köztük olyanok is akik már korábban KISZ-tagok voltak, viszont a szolgálat együtt töltött aránylag rövid ideje is közrejátszik abban, hogy kevesebb katonafiatal készül a párt soraiba és akik felvételüket kérik azokban is az elhatározás többnyire már a bevonulás előtt érelődött meg.

Nem tartjuk meghatározó tényezőnek a KISZ-munka eredményességét illetően az ifjúsági objektumok létét vagy hiányát, de mindenképpen olyan eleme ez a munkának, amellyel számolni kell. E tekintetben a legjobb helyzet a katonafiatalok KISZ-szervezeteit jellemzi. Van ugyan polgári szervezeteink egy részének is olyan helyisége ahol a taggyűléseiket meg tudják tartani, de sok helyen még arra sincs hely, ahol a KISZ legelemibb dolgait, az okmányokat tárolják.

Senki számára sem okoz gondot annak felismerése, hogy a KISZ-szervezetek tevékenységének egy része szabadidő-igényes. Ha megvizsgáljuk a katonafiatalok számára a szabad idejét, akkor eltérő képet kapunk. Addig, amíg a katonafiatal számára a szabad idő szolgálati szabályzatokban, napirenden, utasításokban előírt járandóság és biztosítása kötelező, felhasználása szervezett keretek között és egyéni elhatározások alapján történik, addig a polgári fiatalnak jöllehet órákban kifejezve több a szabad ideje, ha a munkaidő befejezésétől számítjuk, de ebből megy ki az utazás, mely esetenként órát vagy órákat vesz igénybe, különösen nők esetében a bevásárlás, a családi élet gondjai, problémái és még sok minden. Ha mindehhez még hozzávesszük, hogy munka-

idő után még bent is kell maradni taggyűlésen, ifjúsági rendezvények, társadalmi munkán, akkor a nehézségek még csak hatványozódnak. Természetesen a szabad és független fiatalok kedvezőbb helyzetben vannak, de nem ők vannak többségben.

A sajátos körülmények tekintetében nagyon lényeges tényezőnek tartjuk, hogy a hadtápszolgálat egész területét behálózzák a szakszervezeti szervek, amelyekkel való együttműködés polgári jellegű KISZ-szervezeteink számára elengedhetetlenül szükségeszerű több oknál fogva.

Mintdkét szervezetnek lényeges köze van a fiatalokhoz, hisz a KISZ-tagság csaknem teljes egészében tagja a szakszervezetnek. A KISZ-szervezetek önálló ifjúságpolitikai funkciói mellett közös tennivaló a polgári fiatalok nevelése, jogos érdekeik képviselése és védelme. Szervezeteink többségénél gyümölcsöző együttműködés alakult ki az elmúlt évek során, egy kisebb hányaduknál, valamelyik szervezet gyengeségéből, a közös érdekek és célok nem kellő felismeréséből származnak nehézségek. A két szervezet együttműködésének nagyon fontos eleme, hogy összefogásuk, anyagi, pénzügyi erőforrásaik racionális és közös felhasználása számos eddig elért eredmény forrása. Ez a sajátos jelenség nem érinti a katonafiatalok KISZ-szervezeteit lényegesen, csupán az a helyzet van néhány helyen, hogy a két szervezet egymás mellett létezik, együttműködésük nem érinti alapjaiban egyik szervezetet sem.

A sajátosságok számbavételének végül szólni kell a KISZ-szervezetek irányításának, szervezeti felépítésének helyzetéről. Abban megegyezünk más területekkel, hogy a KISZ-szervezetek pártirányítása minden szinten megvalósuló tény, viszont felsőbb irányító KISZ-szerv (-bizottság, -vezetőség) csupán 27 KISZ-alapszervezet tevékenységét fogja össze, 14 alapszervezet esetében ez a funkciót a felsőbb pártpolitikai szervek instrukciói, határozatai, állásfoglalásai alapján közvetlenül a pártalapszervezeti vezetőségek töltik be.

Befejezésül pár gondolatot arról, hogy a felsorolt, meglehetősen sok sajátos vonás hogyan érvényesül munkánk során, mennyire veszik számba azokat a különböző szintű vezetőszerkeket.

Az éves munka tervezését segítő párthatározatokban minden esetben külön szólnunk azokról a tennivalókról, amelyek egyik vagy másik jellegű szervezeteinket érintik csak. Így például a szocialista versenymozgalomban szétválasztjuk a kiváló és élenjáró mozgalmat a szocialista brigád és munkamozgalmaktól, a katonai fegyelemre nevelést a munkafegyelem megszilárdítása érdekében kifejtett tevékenységtől, a katonai közösségek erősítését, összekovácsolását a munkahelyi közösségektől, a tömegsport terén az „Edzett Ifjúságért” mozgalom polgári jellegű követelményeit támasztjuk egyik oldalon, míg a másikon a katonai Tízpróba és alegység-, egységbajnokságok rendszerében érvényesítjük a fiatalok testi nevelésének célkitűzéseit.

Említést érdemel, hogy ezen tényezőket számba véve csináltunk szekcióüléseket az MNHF-ségi Ifjúsági Aktívaértekezleten és ezeket a sajátos vonásokat érvényre juttatjuk a KISZ-vezetők, nyári vezetőképző tanfolyamai során is.

Összegezve és befejezésül elmondhatjuk, hogy a felvázolt sajátos jegyek felismerése munkánk során, a velük való számolás megkönnyíti a KISZ-szervezetek tevékenységének tervezését, a reális célok kitűzését, közös dolgaink, tennivalóink megoldását.

A szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállítóhelikopter egységek (alegységek) hadtápbiztosításáról

Dr. Csordás Lajos alezredes

Minden helikopteregységnek (-alegységnek) olyan – a feladatoktól függően differenciált – hadtápszervezettel kell rendelkeznie, amely biztosítja a harcckészültségi, kiképzési és mozgósítási feladatok eredményes végrehajtását békeidőszakban, de lehetővé teszi az adott egységre (alegységre) háruló háborús feladatok hadtápbiztosítását is. Emellett a hadtápszolgálatot fel kell készíteni a várható és a váratlan speciális feladatok ellátására is.

A csapatrepülőök harctevékenységének hadtápbiztosításáról a Honvédelem 1976. évi 5. titkos számában már írtam. Ezúttal azonban – az addigi tapasztalatok elemzése és értékelése alapján – a szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállítóhelikopter egységek (alegységek) hadtápbiztosításának kérdéseivel kívánok foglalkozni.

Mielőtt a részletkérdésekre rátérnék, szükségesnek tartom azon körülmények vázlatos áttekintését, amelyek alapvetően befolyásolják a hadtápbiztosítást.

Háborús viszonyok között a szállítóhelikopter egység tevékenységének jelentős részét – nagy valószínűséggel – a szárazföldi hadsereg érdekében fogja végrehajtani.

A szállítóhelikopter egység (alegység) a szárazföldi hadsereg érdekében végrehajtandó feladatát annak alárendeltségében (átalárendeléssel) oldhatja meg, vagyis a hadseregszervezés elhatározása alapján a csapatrepülő főnök utasításai szerint tevékenykedik. A harctevékenység tervezését és szervezését a helikopteregység törzse végzi.

Figyelembe véve a helikopteregység által megoldandó feladatokat, valamint a rendszeresített helikopter típus hatósugarát, az alegységek az arcvonalától általában 80–150 km távolságra települnek. A szárazföldi csapatok feltételezett támadási ütemétől függően a helikopteregység (-alegység) áttelepítése 2–3 naponként várható.

A szállítóhelikopter egység alapvetően ezred szervezetben tevékenykedik. Egy egység állományában minegy 35–40 db MI-8 típusú helikopter található.

A földi veszteségek elkerülése, a rejtési rendszabályok betartása érdekében al-egységeként települ.

A repülőtéren, leszállóhelyen a helikopteralegységeket az atomvédelem követelményeinek megfelelően, széttagoltan kell elhelyezni.

A helikopteregység légideszant feladatok végrehajtásakor az alaprepülőter-ről, leszállóhelyekről várakozási, majd berakási körletbe települ át. A várako-zási körletbeni újratöltést biztosító földlépcső oszlopmenet végrehajtásának időtartama meglehetősen korlátozott. Ez az időnorma határozza meg a fent em-lített állomány és eszköz lépcsőzését, elhelyezését és a technikai eszközökkel szemben támasztott követelményeket (terepjáró képesség, sebesség stb.).

A hadtáp megszervezése

A csapatrepülő alakulatok hadtápjának megszervezése magába foglalja a hadtáp felkészítését; a kijelölt után- és hátraszállítási utak igénybevételének pontosítását; a széttelepítés, áttelepülés kérdéseit; a hadtáp tömegpusztító esz-közök elleni védelmét; valamint őrzés-védelmét.

A fenti feladatok megvalósulnak a harcckészültségi tervekben tervezett anyagi eszközökkel történő feltöltéssel, a teljes harcckészültség bevezetésével, az átalárendelt egységek, alegységek hadtápjának áttelepülésével (a kijelölt repülő-terekre, leszállóhelyekre), valamint azon szükséges rendszabályok bevezetésé-vel, amelyek a hadtáp működőképességét biztosítják.

A helikopteregység hadtápjának szervezete a szárazföldi egységek hadtáp-jához viszonyítva egy sor eltérő, sajátos jelleggel bír.

A helikopteregységek (-alegységek) fegyverzete, a település és a harci al-kalmazás sajátosságai alapvetően meghatározzák a helikopteregységeket kiszol-gáló, biztosító szolgálatoknak az anyagi-technikai biztosítással, egészségügyi el-látással kapcsolatos feladatait. A helikopteregység tevékenységét a gyakran is-métlődő áttelepülés jellemzi. Ezért a biztosító, kiszolgáló szervezetét is úgy célszerű kialakítani, hogy az képes legyen 2 naponkénti repülőter (leszállóhely) váltás mellett az egység harctevékenységét egy időben két települési helyen, viszonylag nagy önállósággal biztosítani.

Ismerve a várható hadszíntér adta lehetőségeket, e kérdéskörnél szükséges fi-gyelembe venni a front légi hadserege repülőterei felhasználásának lehetősé-geit is.

A helikopteregységek (-alegységek) feladatainak megfelelően a biztosító, kiszolgáló szolgálatoknak az alábbi feladatokat kell végrehajtani:

- állandó használható állapotban tartani a repülőtereket, leszállóhelyeket, úgy az adott települési helyen, mint a tervezett előrevonási szakaszon;
- a helikopteregységek (-alegységek) tevékenységéhez szükséges anyagok kellő időben történő biztosítása a harc megvívásának körülményei között;
- az anyagi eszközöket időben eljuttatni a harc felhasználás helyére;
- megszervezni és végrehajtani a kijelölt kiszolgáló, biztosító alegységek közúton történő áttelepülését, továbbá a repülések anyagi-, technikai, a szemé-lyi állomány egészségügyi biztosítását, valamint a személyi állomány élelem-mel, ruházattal, elhelyezéssel történő ellátását és végül tervezni, szervezni az atom- és végvédelemmel, őrzéssel kapcsolatos feladatokat.

A felsorolt feladatok maradéktalan végrehajtása szükségszerűen felveti a helikopteregységek biztosításának komplex elvek szerinti kimunkálását. A jelen

cikk meghatározott terjedelme természetesen nem teszi lehetővé a kérdés teljes kifejtését, így csupán néhány főbb biztosítási terület alapkérdéseit foglalom össze.

A helikopteregység anyagi-technikai biztosítását az állandó harckészültség és a sikeres harc megívásához szükséges feltételek szintentartása érdekében szükséges szervezni.

A helikopteregység ellátása a fegyver- és lőszerszállítást, továbbá a repülő és gépkocsi üzemanyaggal, gázokkal, sűrített levegővel, a repülőműszaki eszközökkel és híradó anyagokkal, a gépjármű és speciális technikai eszközökkel (oxigéntöltő, levegősűrítő stb.), az elhelyezési anyagokkal, a politikai-agitációs és propaganda eszközökkel, a vegyi és atomvédelmi eszközökkel, valamint az egészségügyi anyagokkal, eszközökkel történő ellátást foglalja magába.

A repülések repülőterei biztosítása komplex feladat, melyet a repülőegység és alegységei harctevékenysége sikerének érdekében speciálisan szervezett alegységek végeznek. Ezek a biztosítási feladatok a következők:

- a repülőterek (leszállóhelyek) repülésre kész, használható állapotban tartása;
- a repülésekhez szükséges technikai eszközök és anyagok biztosítása (indító, levegő, gáz, üzemanyag feltöltőeszközök és anyagok);
- a repülések egészségügyi biztosítása;
- a hajózó és műszaki állomány repülés alatti étkeztetésének megszervezése;
- a tűzoltó és álcázási feladatok megszervezése.

A repülések hadtápbiztosítását a repülőegység- (alegység-) parancsnok parancsa, intézkedése alapján a hadtápfőnök szervezi meg (URV-71/668 p.). A parancsnok intézkedésében megadja a biztosítás megszervezéséhez szükséges legfontosabb adatokat, melyek a következők:

- repülőgép (helikopter) bevetések száma;
- a repülő feladathoz szükséges eszközök, anyagok mennyisége és összetétele;
- a várható fogyasztás mértéke;
- a kijelölt repülőtér (leszállóhely) fogadókész állapotba hozásának határideje;
- a repülőtér manőverek rendje, ideje és az ezzel kapcsolatos repülést kiszolgáló eszközök, anyagok közúton történő átszállítása;
- az alegységek és kiszolgáló eszközök széttelepítése és azok álcázása;
- a vegyi és radioaktív szennyezés felderítésének és a hajózó állomány étkeztetésének rendje.

1. Repülőtér biztosítás

A szárazföldi csapatok támadási ütemének megnövekedése, a harc dinamikája nagyfokú manőverező képességet követel a helikopteregységektől, -alegységektől. A szárazföldi csapatok mozgását követve újabb és újabb repülőterek, illetve leszállóhelyek, valamint ehhez szükséges helikopter állóhelyek, vezetési pontok, óvóhelyek kialakítására lesz szükség. A szállítóhelikopter egység alegységi részére általában nem szükséges repülőtér kiképzése, elegendő viszonylag sík, nem átszegdelt terep (50 x 200 m-es és a lejtési szög nem több 5°-nál). Ilyen területek nagy valószínűséggel találhatók a várható hadszíntéren.

Ha a közepes helikopterek teljes megterheléssel hajtanak végre feladatot, akkor a felemelkedést csak nekifutással képesek végrehajtani. Ezért szükséges a felszállóhelyek repülőtérszerű kiképzése is. A szükséges műszaki munkálatokat azon seregtest, magasabbegység műszaki erői végezhetik, melynek érdekében az adott helikopteralegység tevékenykedik. Emellett célszerű lenne olyan műszaki alegység létrehozása a csapatrepülőök szervezetében, mely ilyenirányú szakfeladatok ellátására képes. Jelenleg ilyen erők sem a csapatrepülőök, sem a szárazföldi hadsereg szervezetében nincsenek. A végrehajtott gyakorlatok során a feltételezés szerint a repülőterek, leszállóhelyek kijelölését a FRONT, berendezését a légi hadsereg műszaki alakulatai végezték.

2. Üzemanyag-biztosítás

A helikopteregység (-alegység) harci feladata végrehajtásának egyik alapvető feltétele a hadtápbiztosításon belül a repülő üzemanyag folyamatos biztosítása. A folyamatos és időbeni repülő üzemanyag-biztosítás nélkül nem lehet sikeres, gyors, ismételt légitévékenységet végrehajtani (deszant-, anyagszállítás, sérült kiürítés, mentés stb.). A helikopteregység repülő üzemanyag-biztosítása az általános üzemanyag-ellátás feladatain túl egy sor eltérést tartalmaz.

Egy-egy repülő feladat teljesítése után a leszállt helikoptereket a legrövidebb idő alatt fel kell tölteni és elő kell készíteni a következő feladat végrehajtására. Ez csak úgy biztosítható, ha megfelelő helyen, megfelelő mennyiségű és minőségű üzemanyag, továbbá a feltöltéshez szükséges töltőeszköz is rendelkezésre áll.

Vizsgáljuk meg részletesebben ezt a problémát és végezzünk számvetést egy szállítóhelikopter egység repülő üzemanyag-biztosítására.

A szállítóhelikopter ezred üzemanyagtöltő-gépkocsi szükséglete alegységenkénti bontásban:

Egy MI-8 helikopterszázad repülő üzemanyag-szükséglete póttartályok nélkül, napi 3 bevetést számolva (például az alábbi gép mennyiséggel számolva)

egy gép bevetés 1170 kg (0,8 fogyasztási normával számolva)

egy század bevetés $14 \times 1170 \text{ kg} = 16\,380 \text{ kg}$

három század bevetés $16\,380 \times 3 = 49\,140 \text{ kg}$

egy ezred 3 bevetés szükséglete 147,4 t

egy helikopterszázad üzemanyaggal történő ismételt feltöltésének időszükséglete:

$$S_{zf} = (t + f_e + t_a + t_d) \times \frac{f_g}{t_g} = \text{perc}$$

S_{zf} = századfeltöltés'

f_g = feltöltendő gépek száma (14)

t_o = töltőgépkocsi géphezállása (2-3 perc)

f_e = feltöltés, előkészítés, csatlakoztatás (2 perc)

t_a = üzemanyag áttöltés ideje (8-12 perc)

t_d = töltés befejezése és okmányolása (2 perc)

t_g = töltőgépkocsi db száma (két gépenként 1 db üzemanyagtöltő-gépkocsi)

Képletbe behelyettesítve:

$$S_z = (2 + 2 + 10 + 2) \times \frac{14}{7} = 16 \times 2 = 32 \text{ perc.}$$

* Jelen számvetés alapján 7 db töltőgépkocsival számolva a töltési idő 32 perc. Ha a töltőeszközök számát csökkentem, úgy a töltési idő növekszik, természetesen a minőségi vizsgálat (üzemanyag laborvizsgálata, ülepítés stb.), valamint az üzemanyagraktár leszállóhelytől való távolsága (általában 2-3 km) megtételének időfüggvényében is.

Például: ha 4 db-ra csökkentem a töltőeszközök számát, akkor

$$16 \times \frac{14}{4} = 16 \times 3,5 = 56 \text{ perc.}$$

Ha az egység feladata megköveteli az ismételt bevetés meghatározott idő alatti teljesítését, úgy a szükséges töltőeszköz mennyiséget számoljuk ki, pl.: 1 MI-8 helikopterszázad üzemanyaggal történő ismételt feltöltésére 30-40 perc áll rendelkezésre, ehhez szükséges

- 7 db 5 t terepjáró üzemanyagtöltő-, -szállító gépkocsi,
- 1 db 5 t terepjáró üzemanyagtöltő-, szállító gépkocsi tartalék (leszívó gépjármű).

A szállítóhelikopter egység gyakran kerül alegység kötelékben alkalmazásra. A fenti számvetéseket figyelembe véve az egység repülőtéren belüli kiszolgálásához szükséges 21 db 5 tonnás terepjáró üzemanyagtöltő-, szállító és 3 db 5 tonnás üzemanyag leszívó gépjármű, összesen 24 db. A repülő üzemanyagtöltő-gépkocsin kívül szükséges századonként 2-2 db töltőgépkocsi a gépjármű hajtóanyag szállítására és feltöltésére. Összesen 6 db (+ 3 db utánfutó tartály).

A helikopterek üzemanyaggal történő feltöltése csak az előírt minőségi ellenőrzések után lehetséges. Ezeket a vizsgálatokat az erre a célra rendszeresített tábori laboratóriumban, szakszerűen képzett állomány végezheti, amely a vizsgálatokról, illetve annak eredményeként kapott paramétereikről vizsgálati bizonylatot állít ki, amely a feltöltés engedélyező okmánya!

A rendelkezésre álló és tervezett létszámmal, valamint üzemanyagtöltő-, szállító eszközzel a folyamatos üzemanyag-ellátás csak a repülőtéren, leszállóhely közelében telepített üzemanyagraktárból teljesíthető. Célszerű az áttelepülésre (feladatra) kijelölt terület közelében a várható üzemanyag-szükségletet időben telepíteni.

3. Egészségügyi biztosítás

A szállítóhelikopter egység egészségügyi biztosítása a szárazföldi alakulatokhoz viszonyítva eltérő sajátosságokat mutat, mivel az egység tevékenysége nem korlátozódik konkrétan a kijelölt település körletére. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az alegységek megosztva, egymástól aránylag nagy távolságra települnek. Az egészségügyi szolgálat állományát és felszerelését a soron következő áttelepülési feladatok biztosítása érdekében nap mint nap alkalmazni kell. Ezért nagy jelentősége van a szárazföldi hadsereg egészségügyi szolgálattal való szoros együttműködésnek.

Sajátos tényezőként jelentkeznek a sérültek kiürítésének megszervezésénél, hogy az egészségügyi szolgálat csak a repülések egészségügyi biztosításához szükséges mentő gépjárművekkel rendelkezik, így a sérültek kiürítésére teher-szállító gépjárművek bevonása válik szükségessé. Ez a komplikáltabb sérültek szállítása esetében állapotromláshoz vezethet.

Különleges feladatként jelentkezik a sérült, hajózó és a speciális állomány kiürítésének megszervezése, végrehajtása. Ezen állomány részére biztosított egészségügyi intézmények az arcvonaltól viszonylag nagy távolságra települnek, amely indokoltá teszi a speciális sérült állomány légi úton történő kiürítését.

Az egység időleges átárendelése esetén az alkalmazás területein az egészségügyi ellátást, a sebesültek összegyűjtését, hátraszállítását – a területi ellátási elvek és követelmények figyelembevételével – a szárazföldi alakulatok egészségügyi szolgálatai végezhetik. A kutató-mentő szolgálat helyszíni segítségével kívül a kényszerleszállt, katapultált hajózó állomány felkutatása, ellátásuk biztosítása az adott sávban települő magasabbegység egészségügyi szolgálatával együttműködve történhet.

4. *Anyagszállítás*

A biztosítási feladatok végrehajtásának alapvető feltétele a szükséges anyagok időbeni után- és hátraszállításának megszervezése és végrehajtása. A helikopteregységek (-alegységek) vonatkozásában alapvetően a repülőüzemanyag, repülőrakéta és repülő műszaki anyagok utánszállítása jelenti a legnagyobb feladatot.

A helikopteregységek (-alegységek) ezen feladatokat a rendelkezésükre álló szállító eszközökkel csak részben tudják végrehajtani, mivel ezek az eszközök a repülések közvetlen kiszolgálásához szükségesek. Az eszközök egy részének a szállításokra történő igénybevételével arányosan nő a helikopterek újrafeltöltési ideje, amely az adott harctevékenység végrehajtását késleltetheti.

A helikopter hajtóanyag utánszállítását nehezítő tény a raktárak tervezett települési távolsága, mely az első települési helytől számítva 80–100 km, így az egy forduló számított idejét figyelembe véve az üzemanyagszállító alegység naponta 2, feszített helyzetben 3 fordulót hajthat végre.

Mivel a helikopter hajtóanyagot csak az erre rendszeresített üzemanyag töltőeszközökben lehet szállítani és harchelyzetben nem, vagy csak nagy késséssel lehet az elvesztett eszközök pótlását biztosítani, nagy jelentőséggel bír az üzemanyagtöltő-, szállító eszközök gyors, soronkívüli javításának biztosítása.

A helikopteregységek harcbiztosításának anyagszükségletei utánszállítási feladatai végrehajtásához célszerű lenne létrehozni egy speciális szállító alegységet. Ez az alegység központi irányítás mellett működne, feladata az anyagok folyamatos utánszállítása lenne. A helikopter rakéta utánszállítását helikopterrel célszerű megszervezni (kapacitása 250–300 t).

A helikopteralegységek kiszolgáló, biztosító állományának áttelepítése – részben az utak romboltsága, zsúfoltsága, esetleges szennyezettsége, részben az alegység eszközeinek kedvezőtlen technikai mutatói miatt (gyenge terepjárókészség) – az eddig tárgyalt utánszállítási feladatoknál lényegesen bonyolultabb feladat.

Következtetések, javaslatok

A szárazföldi csapatok érdekében az alárendeltségében felhasználásra tervezett helikopteregységek, -alegységek az állandó készenlét időszakában az MN Csapatrepülő Parancsnokság alárendeltségébe tartoznak, azok egésze, vagy egy része a magasabb harckészültségbe helyezést követően – a kialakult konkrét

helyzettől függően – átalárendelésre kerülhet a szárazföldi seregtesthez, vagy más magasabbegységhez.

Az állandó harckészültség időszakában kiemelt figyelmet kell fordítani a szárazföldi csapatok azon szervezeti elemei szakmai és technikai felkészítésére, amelyek részt vesznek az átadásra kerülő helikopteregységek (-alegységek) tevékenysége hadtápbiztosításának megszervezésében.

Ugyancsak célszerű lenne megvizsgálni, hogy a koalíciós front keretében az adott nemzeti hadsereg helikopteregységei (-alegységei) anyagi-, technikai biztosításában milyen részt vállalhat a koalíciós front légi hadserege anyagi-, technikai szolgálata.

A helikopteregységek utánszállítási feladatainak megoldása érdekében a jövőben figyelmet kell fordítani arra, hogy a szárazföldi csapatok és az érdeklükben tevékenykedő helikopteregységek manőverképessége összhangban legyen (közúti szállítóeszközök terepjáró készsége, tábori elhelyezési eszközök stb.).

Az eddig kifejtettek jól érzékeltetik, hogy a szárazföldi csapatoknak átalárendelt helikopteregységek ellátásában, biztosításában a hadsereg támadási sávjában tevékenykedő hadtápszerveknek, szolgálatoknak részt kell vállalniuk. A részvétel arányát, mélységét, az ellátási területükön tevékenykedő helikopteregységek nagyságrendje és a konkrét harcfeladatuk határozhatja meg. Az elmondottakból következik, hogy a helikopteregységek, -alegységek ellátásában, biztosításában résztvevő, nem repülő képzettségű hadtápszervek speciális felkészítésében a csapatrepülő hadtápszolgálatnak jelentős részt kell vállalnia az állandó harckészültség időszaka alatt.

A megoldásra váró kérdések közrebocsátásával gondolatébresztés volt a céloim annak érdekében, hogy a szárazföldi hadsereg csapatai alárendeltségébe kerülő helikopteregységek, -alegységek harctevékenysége anyagi-technikai biztosítását fejlesszük, miáltal fokozhatjuk képességüket a várhatóan bonyolult körülmények közötti harctevékenységek maradéktalan teljesítésére.

[Szemléltető mellékletek (3 db) a folyóirat végén található.]

Gondolatok a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezéséről

Skrabán László alezredes

Az elmúlt időszakban a Hadtápbiztosítás és a Honvédelem című folyóiratokban több cikk foglalkozott a honi légvédelmi csapatok harctevékenysége hadtápbiztosításának egy-egy részterületével. A végrehajtott korszerűsítés a dinamikus fejlődés, valamint a HM elvtárs 01/1974. sz. parancsával hatályba léptetett „Alapokmány” szükségessé teszi a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának vizsgálatát.

A jelen és ezt követő néhány cikkel azt kívánom kezdeményezni, hogy a felvetett gondolatok szélesebbkörű vizsgálatával előbbre vigyük a honi légvédelmi harctevékenység hadtápbiztosítása megszervezésének kérdéseit.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezése kérdései előtt célszerűnek tartom néhány gondolatban bevezetőül a hadtápbiztosítási rendszerekről eddigi ismereteket összefoglalni:

„- A hadtápbiztosítás *általános rendszere* alatt a fegyveres erőnél, haderőnemeknél – azok harcának megvívási módjaihoz szorosan igazodó – célszerűen szervezett, létrehozott és tagolt hadtáp erőket és eszközöket, működési feltételeket és azon alapelveket értjük, amelyek a rendszer működését szabályozzák.

Ebben az általános rendszerben valósulnak meg a hadtápbiztosítás feladatai: a csapatok anyagi-technikai, egészségügyi, közlekedési, szállítási, repülőtér-műszaki, repülőtér-karbantartó és más irányú biztosítása, illetve kiszolgálása.

Néphadseregünkben két haderőnemnek megfelelő hadtápbiztosítási rendszerről beszélhetünk még akkor is, ha a hadtápbiztosítás általános elvei többé-kevésbé azonosak:

- az elvonuló szárazföldi csapatok,
- a honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítási rendszere.

A honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítási rendszere eltér az elvonuló szárazföldi csapatokétól. Harctevékenységük sajátosságai és körülményei nem teszik szükségessé a többtagozatú (csapat, hadművelleti hadtáp) zárt rendszer létrehozását, ezért alapvetően csak egység, alegység hadtáptagozatok alakultak

ki, hiányzik a magasabbegység, valamint a hadműveleti hadtáp felső tagozata. Ezt a központ, illetve a hadászati hadtáp képezi.

A honi légvédelmi csapatok ellátása tehát a területi ellátás rendszerén belül valósul meg.

A *hadtápbiztosítás területi rendszere* alatt a csapat- és a központ hadtáp erőinek, eszközeinek olyan szervezetét, tagoltságát (diszlokációját), működési feltételeit és alapelveit értjük, amelyek haderőnemi hovatartozástól függetlenül biztosítják az adott tájegységekben diszlokáló (tevékenykedő) csapatok anyagi-technikai, egészségügyi, közlekedési, szállítási, valamint egyébirányú szükségleteinek kielégítését.”¹

HONI LÉGVÉDELMI HADOSZTÁLY HARCTEVÉKENYSÉGE HADTÁPBIZTOSÍTÁSÁNAK MEGSZERVEZÉSE ÉS VEZETÉSE

I.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának alapjai

1. A hadtápbiztosítás a honi légvédelmi harctevékenység mindenoldalú biztosításának egyik eleme, a harctevékenység sikeres megvívásának egyik alapvető feltétele. Magába foglalja: a – honi légvédelmi – „csapatok fegyverzeti, technikai, rakéta-, lőszer-, üzemanyag és egyéb anyagi eszköz-szükségleteinek teljes kielégítését; a különféle katonai szállítások közlekedési feltételeinek megteremtését; a fegyverzet és a technika harci alkalmazásra készen tartását, gyors helyreállítását; a sebesültek és betegek részére történő segélynyújtást; a vadászrepülő alakulatok megbízható települését biztosító feltételek megteremtését; valamint a csapatok harctevékenységének és életkörülményeinek biztosításával kapcsolatos más speciális feladatok megoldását.”²

A hadtápbiztosítás megszervezése olyan rendszabályok összehangolt megtervezését és előkészítését jelenti, amely biztosítja: a hadtáp béke állapotból háborús helyzetre történő áttérés feltételeit; a hadtáp megfelelő teljesítését, elhelyezését, a katonai szállítások hatékony végrehajtását; az anyagi-technikai, utánszállítási, egészségügyi, repülő-műszaki, repülőtér-karbantartó, baleseti-mentő és egyéb biztosítási feladatok eredményes végrehajtását; a hadtáp feszes vezetését, valamint a hadtápbiztosítási rendszer életképességének fenntartását.

A honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítása megszervezésén belül a felkészítés magába foglalja: a meglévő szervezet állandó készenlétben tartását, személyi, technikai feltöltésének, kiegészítésének tökéletesítését, és szakmai kiképzését. A hadtáp gyors mozgósítását és telepítését biztosító rendszabályok végrehajtását, az anyagi eszközkészletek időben történő létrehozását, helyes lépcsőzését és megbízható rejtését-védelmét.

A hadtáp felépítésével, telepítésével, valamint az egyes részlegek áttelepítésével, repülőtérén maradt állomány, technika és anyag kivonásával kapcsolatos feladatok begyakoroltatása, már az állandó harcckészültség időszakában magasszintű követelményeket állít a honi légvédelmi hadosztály csapatai hadtáp személyi állományával szemben.

¹ Honvédelem 1975/3. A hadtápbiztosítás területi rendszerének alapjai. Elekes János ezds.

² Idézet az EFEF 011/73. sz. pcs.-ból.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenységének hadtápbiztosítását a csapathadtáp vezető szervei szervezik a seregtest hadtáp vezető szerveinek intézkedései szerint és a hadtápalegységek valósítják meg, melynek során figyelembe kell venni:

- a saját hadtáp helyzetet, az előjáró által biztosított – kijelölt – polgári vállalatok, intézetek, szervek, valamint a központhadtáp alárendeltségébe tartozó területi tárintézetek, raktárak, üzemek helyzetét és lehetőségét;
- a csapatoknál meglévő harcászati és magasszintű kiképzési készleteket;

- a szállítások sajátos helyzetét, azt, hogy az utánszállítás az alapvető anyagokból (légvédelmi rakéta, légvédelmi rakéta hajtóanyag, repülő hajtóanyag stb.) a központhadtáp, egyéb anyagokból az egységek, alegységek eszközeivel valósul meg. Alapvető formája a közúti és vasúti szállítás;

- azt, hogy a honi légvédelmi hadosztály nem rendelkezik szállítóalegységgel, önálló után-hátraszállítási utakkal. Az állandó elhelyezési körletekben (laktanyák, hadművelleti repülőterek) az utak fenntartását a csapatok végzik saját erőikkel, eszközeikkel, a harctevékenység alatt biztosított utakon a központhadtáp erői és eszközei végzik;

- az eü. biztosítás kialakult rendje a rendelkezésre álló erővel és eszközökkel egyszakaszos rendszerben valósul meg;

- a hadosztály hadtáp ellátás megszervezésében, irányításában, ellenőrzésében és segítésében, szorosan együtt kell, hogy működjön a honi légvédelmi hadsereg és központhadtáp alárendelt szerveivel:

- a szükségletek megállapítása;
- a tartalékok (hadművelleti repülőterek) megerősítők felhasználása, manővereztetése;
- szállítások megszervezése, szállítmányok fogadása stb. vonatkozásában;
- azt a sajátosságot, hogy a fegyvernemi ezredek harci alegységei nagy távolságra települnek (helyezkednek) az ezredhadtáptól, ami vezetésük, ellenőrzésük és segítségnyújtásuk vonatkozásában igen megnehezíti;
- azt, hogy a harcoló alegységek alapvetően önálló rendszerben valósítják meg a hadtápbiztosítást;
- a töpfe. elleni védelem, őrzés-védelem, speciális rendjét, ebből a hadtápokra háruló sajátos feladatokat. A hadtáp egy sor feladat alól mentesül, ami a hadtápbiztosítás megszervezésére befolyást gyakorol.

A honi légvédelmi csapatok harctevékenységének hadtápbiztosítása az MNK által biztosított nemzeti erőforrások terhére, a honi légvédelmi csapatok, valamint a Magyar Néphadsereg központhadtáp erőivel és eszközeivel a területi ellátás rendszerében valósul meg.

Az EFEF 011/73. sz. parancsa lehetőséget nyújt arra is, hogy amikor egyes honi légvédelmi erőknek a hadtápbiztosítása közvetlenül az MNK területén nehézségekbe ütközne, akkor ezen erők hadtápbiztosítását a szövetséges csapatok erőivel és eszközeivel, anyagainak igénybevételével oldjuk meg.

II.

A harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása

A honi légvédelmi harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezése – rendszabályok összehangolt tervezését és végrehajtását jelenti.

A légvédelmi hadosztály hadtápbiztosítása megszervezésének alapjai:

- a parancsnok elhatározása;
- az előljáró honi légvédelmi hadsereg PK HTPH intézkedése; a háborús ellátás – utalás rendje;
- a hadosztály alárendelt egység és alegység hadtápok lehetőségei.

1. *A hadtápbiztosítás béke állapotról háborús helyzetre történő áttérésre való felkészítése során*

A harctevékenység sikeres hadtápbiztosítása érdekében az állandó harc-készültség időszakában biztosított hadtápbiztosított erők, eszközök és anyagi készletek zöme, különleges időszakban pedig mozgósítás útján kiegészülnek, illetve feltöltésre kerülnek az egység és alegység hadtápoknál. Az áttérés feladatait a magasabb harc-készültségi fokozatok, feladatainak begyakoroltatásával, ellenőrzésével, kiképzési foglalkozások, gyakorlások és gyakorlatok levezetésével sajátítják el és hajtják végre a valóságos helyzetet legjobban megközelítő módon.

2. Hadtápbiztosítás, elhelyezése terén

Az állandó harc-készültség időszakában már lehetőség van a hadtápbiztosítás olyan elhelyezésére, hogy ez biztosítsa a feltételeket az ellenség első légitámadó hadművelete, elhárításának eredményes hadtápbiztosításához. E követelményeknek megfelelően az egység-hadtápbiztosítást, az egységek és alegységek alkalmazásának közvetlen közelében – részben stacionált – részben mobilizáltan helyezük el, amelyekből a funkcionális köteleiket a lehető leghatékonyabban vég-re tudják hajtani, szorosan alkalmazkodva az egységek, alegységek harc-feladataihoz. A központ-hadtápbiztosítás elemei, a honi légvédelmi csapatok érdekében is a területi ellátási rendszer követelményeinek megfelelően stacionálisan, részben mobilisan kerülnek elhelyezésre.

3. A közlekedés biztosítása terén

Az alárendelt egységek harctevékenységével és annak mindenoldalú biztosításával kapcsolatos közlekedés feltételeit egyrészt úgy biztosítjuk, hogy a vadászpilóta-egység alap- és hadműveleti repülőtere között, valamint a légvédelmi rakétaegység technikai üzemeltető szolgálat és a légvédelmi rakétaosztályok, az ÁHKSZ időszakában kijelölt és jóváhagyott közutakon közlekednek. Ezek az utak a honi légvédelmi csapatok elsőbbséggel közlekedhetnek. Másrészt, ha a hadászati és hadműveleti jelentőségű közutak, víziutak, átkelőhelyek, ideiglenes átrakó körletek igénybevétele az alárendelt egységek számára szükséges, azok használatára egyedi igénylést nyújtunk be a Honi Légvédelmi Hadsereg Hadtápbiztosításához. Az igények elbírálása után ezen utakon külön engedély alapján közlekedünk. Az egyéb közutakon a közlekedés az egységeink számára korlátozás nélkül biztosított. Így az egyes járműveket, vagy kis létszámú gépjármű csoportokat rendszerint ezeken a mellékutakon közlekedtetjük. A levegőben történő közlekedést az előljáró koordinálásával a repülési szabályok szigorú betartásával valósítjuk meg.

4. Anyagi biztosítás terén

A harctevékenység anyagi biztosításához a hadosztály alárendeltjeinél az állandó harcckészültség időszakában a harcckészültségi utasításban elrendelt anyagi készleteket alakíttatja meg. Emellett az egységek birtokában vannak kiképzési készletű anyagi eszközök is. A harctevékenység anyagi biztosításához a csapatkészleteken felül megfelelő hadművelleti készletek is megalakításra kerülnek, a központhadtáp raktárainál.

Az ellátás normák szerint történik. Az elfogyasztott készletek pótlása az alapvető anyagokból terv szerint, az egyéb anyagokból igénylés alapján valósul meg. Az igényléseket a háborús ellátási utaltsági rendszernek megfelelően a honi légvédelmi egységek (századok, osztályok, zászlóaljok, ezredek) a Központhadtáp kijelölt bázisaihoz, illetve kijelölt ellátó alakulatokhoz nyújtják be, s a kiutalt anyagokat nagyrészt maguk vételezik. A terv szerint biztosított anyagokat az előjáró rendszerint kiszállítja. Az anyagi biztosítás végrehajtása során a honi légvédelmi hadosztály repülőterein leszálló más nemzetiségű szövetséges repülő-magasabbegységek, -egységek vagy egyes repülőgépek, helikopterek ellátása az ott települő vadászrepülő-ezred erőivel és eszközeivel történik, előzetes egyeztetés alapján. Ha ezeken a repülőtereken megfelelő repülő lőszer és repülő rakéta típus nem áll rendelkezésre, a szükséges lőszert és rakétát a szövetséges állam önállóan biztosítja, a helyszíntre kiszállítja.

5. Szállítások terén

A harctevékenység hadtápbiztosításához szükséges főbb anyagi eszközök utánszállítását, az előjáró szervek végzik, egyéb anyagokból, az utánszállítás vételezéssel a csapatok erőivel és eszközeivel történik.

A központhadtáp szállít ki az ezredekhez rendszerint vasúti eszközökkel: légvédelmi rakétát, rakéta-hajtóanyagot és repülő üzemanyagokat. A hadsereg gépkocsiszállító zászlóalja szállít ki az ezredekhez légvédelmi rakétát, rakéta hajtóanyagot, repülő rakétát, repülő lőszert, repülő üzemanyagokat és repülő műszaki anyagot. Egyes anyagok légi úton is szállításra kerülnek, elsősorban az alap- és hadművelleti repülőterek között, a honi légvédelmi hadsereg szerzésében.

Az egység-hadtápbiztosítás vételezi és szállítja saját eszközeivel a többi anyagot. A szállításokhoz vasúti kirakó állomások, valamint anyagátadó pontok kerülnek létrehozásra, a központhadtáp elemeiből.

6. Egészségügyi biztosítás terén

Az egységek harctevékenységének egészségügyi biztosítása során a gyógyító-kiürítő, repülőorvosi biztosítás, a közegészségügyi, járványügyi és eü. anyagi, valamint a tömegpusztító fegyverek elleni védelemmel kapcsolatos egészségügyi rendszabályok kerülnek végrehajtásra.

Század, osztály szinten első szaksegélyt, ezred szinten életmentő esetekben első orvosi segélyt a honi légvédelmi csapatok egészségügyi erői és eszközei nyújtanak. Az első orvosi vagy ennél magasabb szintű ellátást a hátszaki kórház bázis kórházai hajtják végre. A repülőgép-vezetői állományt repülő szakorvosi ellátásban a repülő szakkórház részesíti. A sérülteket és betegeket a HKB kijelölt kórházaiban az egységek saját sebesültszállító vagy egyéb szállító eszközeikkel adják le. A sérült repülőgép-vezetők szállítása esetenként légi úton valósul meg, az előjáró által biztosított légi szállító eszközökön.

Kolera, pestis és feketehimlő esetén karantén bevezetésére kerül sor azoknál a csapatoknál, ahol ezek a járványos betegségek megjelennek.

A tömegpusztító fegyverek elleni védelem egészségügyi rendszabályait az egységek egészségügyi erői kötelesek végrehajtani. Tömegpusztító fegyverekkel mért csapások pusztulási gócaiban az egészségügyi következmények felszámolására a központhadtáptól egészségügyi, valamint szakorvosi megerősítő osztagok vagy azok részei kerülhetnek kirendelésre a honi légvédelmi hadosztály érdekében.

A hadosztály egészségügyi biztosításának rendszere tehát egyszakaszos. A tömegpusztító gócek egészségügyi következményeinek felszámolásához a honi légvédelmi hadosztály szakmai megerősítésre szorul.

7. Repülőtér műszaki biztosítás terén

A vadászrepülő csapatok alap- és hadműveleti repülőterein a széttelepítési körletekben biztosítani kell a repülőgépek számára védett fedezékeket, felszállásra alkalmas 40 méter széles utakat, a kiszolgáló gépjárműtechnika számára földsánc fedezékeket, a repülő rakétáknak védett fedezékeket, a személyi állomány számára védett harcálláspontot, óvóhelyeket, fedett óvóárkokat, ivóvizet. E feladat zömét az állandó harcalkészültség időszakában a honi légvédelmi magasabbegységek műszaki alakulatai hajtják végre.

A repülőterekre mért ellenséges légitámadások következményeinek felszámolásaként el kell végezni a repülőterek műszaki meghibásodásának felszámolását. Ez magába foglalhatja a fel- és leszállópálya felületének helyreállítását, a gurulóutak helyreállítását, vagy kerülő gurulóutak építését, új óvóhelyek, fedezékek építését, a kényszerleszállópálya felületének tömörítését és más műszaki feladatok végrehajtását. A repülőtér műszaki biztosítás feladatait a magasabbegységek és a hadsereg műszaki alakulataiból az alkalmazási terv szerint kikülönítésre kerülő erők és eszközök hajtják végre.

8. Repülőtér karbantartás terén

A vadászrepülő csapatok alap- és hadműveleti repülőtereinek rendszeres, valamint szükséglet szerinti karbantartásáról a vadászrepülő-erzredek állományába tartozó repülőtérkarbantartó alegységek hajtják végre saját erőikkel és eszközeikkel. A karbantartás kiterjed a fel- és leszállópályák felületének mechanikus, hőkezeléses, vagy vegyszeres tisztántartására (porszívózására, mosására, hótalanítására, jégtelenítésére) a betontömbök terjeszkedési hézagaiban bekövetkező meghibásodások folyamatos javítására, a kényszerleszállópályák és a hadműveleti repülőterek fel- és leszállópályán levő növényzet rendszeres kaszálására, a füves pályákon levő hó tömörítésére.

9. Baleseti mentő biztosítás terén

A baleseti mentő biztosítást a vadászrepülő alakulatok érdekében szervezzük meg és hajtjuk végre. A feladat magába foglalja megfelelő felderítő- és mentő csoportok létrehozását, s e csoportokkal a katapultált repülőgép-vezetők felkutatását, ellátását és állományilletékes alakulatukhoz való visszaszállítását. Ezt a feladatot a honi légvédelmi csapatoknál létrehozandó 4-5 fős felderítő mentő csoportok hajtják végre 30 km-es körzetben a vadászrepülő-erzred, a magasabbegység oltalmazási körzetében a magasabbegység-parancsnok,

más magasabbegység oltalmazási körzetében a seregtestparancsnok intézkedései szerint.

A baleseti mentő biztosítást szolgálják a vadászrepülő-ezredek repülőterein telepítésre kerülő repülőezred segélyhelyek erői és eszközei, amelyek földi technikai meghibásodások, repülőgép tüzek, illetve repülőterekre mért elleneséges csapások egészségügyi következményeinek felszámolása során végeznek baleseti mentő feladatokat.

10. *Egyéb biztosítási területeken*

A hadtápbiztosítás fontos elemeként kell végrehajtani a személyek megfelelő elhelyezését, alapvetően a béke elhelyezési feltételek felhasználásával a védett harcálláspontokon, az elhelyezési körletekben, s ahol szükséges tábori viszonyok között. Ezt a feladatot az elhelyezési és ruházati szolgálat együttesen oldja meg.

Az ételmezési szolgálat útján biztosítani kell a teljes személyi állomány katona-kereskedelmi cikkekkel (kantináruval) való ellátását.

11. *A hadtáp életképességének megóvása terén*

A hadtáp életképességének megóvása érdekében az anyagi eszközkészleteket széttagoltan kell elhelyezni, törekedni kell a terep védelmi és álcázó sajátosságának maximális kihasználására. A legfontosabb anyagi készletek számára fedezékeket kell biztosítani. A hadtápoknak végre kell hajtaniok a tömegpusztító fegyverek elleni védelem általános rendszabályait.

12. *A hadtápvezetés terén*

A hadtápbiztosítás rendjét ezrednél és hadosztálynál hadtápbiztosítási tervben kell kidolgozni. A tervnek szorosan kapcsolódnia kell a harcészültség és mozgósítás hadtápbiztosítási tervéhez, illetve a harctevékenység tervéhez. Az egységek által végrehajtandó konkrét feladatokat hadtápparancsban, illetve hadtáp intézkedésben kell rögzíteni és megszabni.

A hadtápvezetés a harcállásponttól valósul meg vezetési szintek szerint a hadtápvezetési csoportok útján. A hadtápvezetési csoport általában két váltásból tevődik össze. A tartalék hadtápvezetési csoport feladatait az előljáró tagozat képviselőjének vezetése alatt komplett alárendelt hadtápvezetési csoportok oldják meg. A hadosztály CSÉCS munkájába rendszerint 1 fő eü. szakkáder is részt vesz.

A hadtápbiztosítás helyzetéről naponta, hadtáp összefoglaló jelentések kerülnek felterjesztésre, alulról felfelé.

III.

Nébány következtetés

1. A honi légvédelmi hadosztály jelenlegi területi ellátási rendszere alapvetően biztosítja a szükségletek kielégítését. Tovább tökéletesítése érdekében azonban célszerűnek látszik, a ma még egy egységet képező oltalmazási körzet több, kisebb ellátási körzetbe való felosztása.

2. A hadtápbiztosítás – területi ellátási – feladatait végző erők szervezeti felépítése és hovatartozása ma még igen különböző. Szükségesnek látszik e

szervezeteknek a funkciókhoz történő jobb közelítése, a raktárhálózat célirányos fejlesztése, hogy valamennyi tájegység rendelkezék az alapvető anyagi eszköz-fajtákkal.

3. Az anyagi biztosítási rendszer további tökéletesítése érdekében célszerűnek látszik az anyagi készletek további differenciálása, lépcsőzése. A területi ellátáson belül lényeges lenne a textiltisztító és -javító üzemekhez hasonlóan a szállítások komplex alkalmazásának megfelelően olyan területi szállító kötelékek létrehozása – a KSZI – kötelékében, amelyek meghatározott szállítási igényeket maximális hatásfokkal elégítenek ki.

4. Hatékony előrelépést kell elérni a repülőter műszaki biztosítás és repülőter karbantartás rendjének, lehetőségeinek rendezésében, szélesítésében.

5. Tovább kell tökéletesíteni a hadtáp háborús felkészítés terén a vezetést, szervezettséget, és hatékonyságot. Biztosítani kell a többcsatornás összekötterés feltételeit, a hadosztály-ezred az ezred és az alegység hadtápok között.

6. El kell érni, hogy a hadtápszolgálatok felkészítési színvonala mindenkor feleljen meg a biztosítandó csapat felkészítési színvonalának.

7. A honi légvédelem hadtápbiztosítási rendszere egységes megbízható, kielégítő. Szükséges, hogy a hadtápbiztosításban érintett résztvevő személyi állomány tovább tanulmányozza az EFE főparancsnokának 011. sz. parancsában meghatározott, a honi légvédelem sajátosságaiból adódó feladatokat.

Új követelmény — új szervezet

*Dr. Deák Péter alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

Az elméletből és tapasztalatainkból is tudjuk, hogy a szervezetek mennyire érzékenyek a konkrét környezetre, és mennyire számos konfliktus forrásává válhatnak, ha azzal ellentmondásba kerülnek. Ezért a szervezeti fejlesztés mindig nagy pontosságot igényel, rendkívül fontos a tudományos megalapozottság és fontos alapelv a stabilitás és a dinamikusság dialektikus érvényesülése.

Bizonyos értelemben még bonyolultabb a biztosítás – kiszolgálás – szervezeteinek fejlesztése. Ez abból adódik, hogy ez elé a szervezet elé maga az egész rendszer, tehát az alaprendeltetés konkrét, és jól megfogalmazható kapacitás igényeket támaszt, de ugyanakkor megfogalmaz egy csomó korlátozást is. Így az anyagi-technikai biztosítás szervezeteinek alkalmazkodni kell a kiszolgált szervezethez, saját belső törvényszerűségeihez, illetve az előljáró funkcionális tagozatokhoz egyaránt.

A hadtáp szervezeti fejlesztés permanens tevékenység. Ennek okai a következők:

– Az új, vagy új alapú technika, akár harci technika, akár az anyagi-technikai biztosítás új eszköze, az esetek jelentős részében új struktúrát követel. Hagyományos szervezeti keretek között nem lehet úgy tovább dolgozni, hogy csak az eszközök kerülnek cserére.

– Ha megváltozik a csapat, melynek anyagi-technikai biztosítása az adott hadtápszervezet alaprendeltetése, magától értetődik, hogy ez átrendezi a hadtápegységek, -egységek szervezetét is. Ha a csapatszervezet és az őt kiszolgáló hadtáp struktúrája között ellentmondás van, ez megbéníthatja az adott kötelék alaprendeltetésének teljesítését.

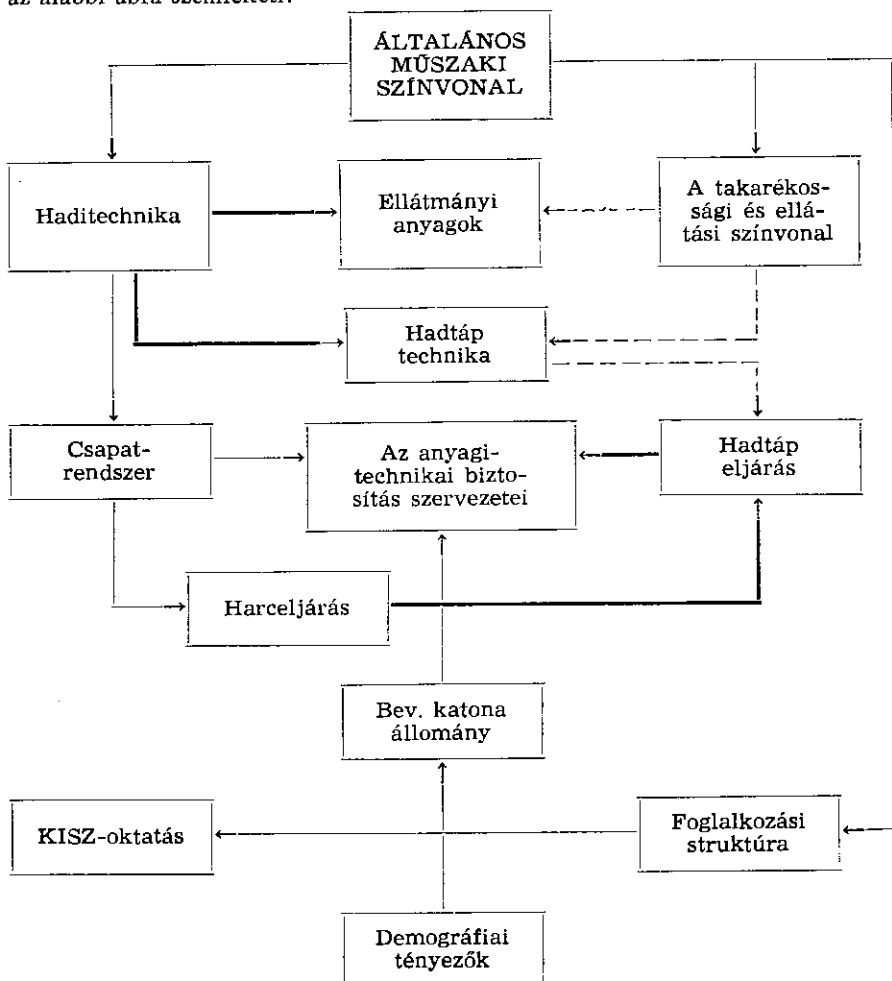
– Önmagában szervezeti konzekvenciákat jelent az a tény, ha megnő a biztosított anyagok volumene, megváltozik az anyagok és a felhasználás struktúrája, vagy bővül az anyagok nómenklatúrája is. Főleg ez uróbbi következtében egyes szervezetek elsorvadnak, mások terebélyesednek.

Ennek alapján általánosságban elmondhatjuk, hogy az anyagi-technikai biztosítás szervezeteinek fejlődését az alábbi tényezők befolyásolják:

– a korszerű összefegyvernemi hadművelet és harc rendszerének és ellátásának változásai, követelményei;

- az általános műszaki fejlesztés, ezen belül konkrétan:
 - a harci technika változásai;
 - a katonai és polgári kiszolgáló technika és technológia fejlődése;
 - a fogyasztásra kerülő anyagok, termékek nomenklatúrájának és összetételének változása;
 - a társadalmi, szociális, elsősorban életmód viszonyok alakulása és a demográfiai, valamint a szakmastruktúra problémák;
 - a megváltozott csapatszervezet;
 - a nemzetközi, illetve katonapolitikai viszonyok.

A fentiekben csoportosított hatástényezők kissé konkrétabb kölcsönhatását az alábbi ábra szemlélteti:

— meghatározó tényező

— követelmény

- - - - lehetőség

A modellből látszik, hogy azok a tényezők, melyek a szervezetek alakulását, illetve tudatos alakítását és építését befolyásolják először is

- nagyszámúak, körütekintően számbaveendők;
- sokirányúak, egymástól eltérő fajtájú hatásokat produkálnak;
- bonyolultak és komplex módon jelentkeznek.

Miután valamennyi hatástényező sajátos és nem egészen egybehangolt fejlődésen megy keresztül, tapasztaljuk, hogy ez a helyzet a szervezetekben mindig feltételez és eredményez bizonyos mérvű bizonytalanságot, soha nem leszünk képesek olyan szervezeteket építeni, melyek teljesen optimálisak.

Természetes, hogy szervezeteket viszonylag stabil módon kell létrehozni. Nem csak azért nem tűrhetjük meg a laza, nem pontosan meghatározott alrendszerekből, alegységekből felépített, folyamatosan változó, mozgó szervezeti rendszereket, mert nálunk állománytábla van, és ez meghatározott szabályozó keretet követel, hanem egyszerűen azért sem, mert a stabilitás hiánya szervezetlenséget eredményez. Semmiképp sem lehet ingerek hatására folyamatos korrekciók igényével fellépni. Mindig meg kell várni az információk egy olyan halmazát, amelyek alapján biztosan meg lehet győződni arról, hogy új körülmények között az adott szervezet alkalmatlanná válik.

Egy adott szervezet alkalmatlanságának az a tipikus jele, amikor a szervezetet jellemző ellentmondások egy kritikus értéket vesznek fel, azaz megváltoznak a szervezetet jellemző objektív feltételek.

Vizsgáljuk meg, hogy a tudományos-technikai forradalom korában milyen sajátos ellentmondások jellemezhetik az ellátás, szolgáltatás szervezeteit általában és ezekből, mi jelentkezik a katonai szférában.

A fejlett szocializmus építésének időszakában bekövetkező életmód változás miatt növekszenek a szolgáltatással és ellátással kapcsolatos igények. Miután ez a fejlesztés tudatos, természetes, hogy a hadseregben is megteremtődnek az igények kielégítésének *lehetőségei a források oldaláról*. Ez azt jelenti, hogy egy tudatos fejlesztési koncepció mellett az igények várható jelentkezésével együtt megteremtik annak költségvetési feltételeit, beruházzák a létesítményeket, biztosítják a szükséges áruallapot. A konfliktus azonban akkor jelentkezik, ha az egymással egybehangolt igények és lehetőségek összekapcsolása a szervezetek részéről nincs biztosítva. Tehát ha az adott apparátus létszáma kicsi, kapacitása minimális, felszereltsége rossz, és személyi feltételei hiányosak (akár mennyiségi, akár minőségi oldalról) az anyag, a termék, a szolgáltatás a bázistól nem tud eljutni a fogyasztóig, a katonáig, a követelmény és a teljesítés ellentmondása jelentkezik. Ezek a nem megfelelő szervezetek azután azok, amelyek eleve elzárkóznak minden újtól, a konzervatívizmusra hajlamosak. Tiltakoznak minden olyan törekvés ellen, mely a hadseregben is megkívánja nyomon követni a polgári életben végbemenő korszerűsödéseket.

Ezzel nem csak a hadseregben vagyunk így, hanem a népgazdaságban is. Holló Mária „technika és forradalom” c. könyvében írja „... az elosztásban... a termelékenység sokkal lassabban nő, mint a javak előállításában...” Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy hiába képes egy szükségletet kielégíteni az ipar, hiába van meg arra az igény, ha a hálózat, tehát polgári életben a kereskedelem, a katonai életben a hadtápszolgálat szervezetei azt nem eresztik át kellő ütemben, kellő mennyiségben, formában és minőségben.

Ez a helyzet számos ellentmondás forrása lehet, de a legalapvetőbb ellent-

mondás az, hogy ha ezek a szervezetek meg akarnak felelni az igény követelményeinek, majdnem mindig a létszámarányok romlását eredményezhetik. Ugyanis a termelő, illetve a mi vonatkozásunkban a harci technika műszaki szintje mindig magasabb, mint az őt kiszolgáló technikáé. A fogyasztás tehát mindig termelékenyebb. Egy új technikai eszköz kiszolgálásához egyre nagyobb apparátus szükséges.

Különösen akkor van ez így, ha bizonyos költségvetési tényezők miatt is nehezebben fokozzuk a termelékenységet hadseregünk „tercier” szektorában (a hadtápban), mint a „primer” szektorban (a harcoló csapatoknál), de lassabb a termelékenység fejlődése a polgári szolgáltatási hálózathoz viszonyítva is. Ez egyszerűen azért van, mert a Magyar Néphadseregben még az „olcsó” munkaerő rendelkezésre áll – bár korlátozottan – a sorállományú katonamunka, mely mindig lehetőséget ad a gépesítés háttérbe szorítására. Megfigyelhetjük, hogy nálunk sokszor a munkaerő problémák vezetnek egyes területeken a műszaki fejlesztéshez. Magától értetődik, hogy nem volt szükség fotócellás biztonsági berendezésekre, televíziós figyelő rendszerre, riasztó berendezésekre, amíg az őrszolgálat problémája csak vezénylés kérdése volt. A hadtápszolgálat példájából eredően fel sem vetődött a 300 ezer Ft-os értékű mosogató gépek, univerzális konyhagépek beépítése, amíg nem vált gondná a 24 órás hadtápmunka vezénylése, ezen felül a burgonyahámzó brigádok biztosítása.

Ma már világos, hogy a kiképzésből kiesés és a munkaerő alacsony termelékenységű formában való biztosítása a kiszolgálás részére nem olcsó, hanem drága multság, ezért a szervezeti fejlesztés alapvető útjává a műszaki fejlődés válik.

Melyek a hadtápbiztosítás szervezeti fejlesztésének lehetséges útjai a tudomány-technikai forradalom, a hadügyi forradalom kibontakozásának időszakában?

a) Az ember-gép reláción belül az eszközök mennyiségének növelése, melynek azonban szintén van bizonyos létszámnövelő hatása.

b) Új, nagyobb kapacitású eszközök beállítása, mely alapvetően intenzív út, létszámcökkentő lehet, de mindenképpen emeli a hatékonyságot, és hatással lehet a szervezeteken belüli szakmai összetételre.

Mindezt figyelembe véve azonban bármennyire is ágálunk ellene, az anyagi biztosítás szervezeti fejlesztésénél tudomásul kell vennünk, hogy – persze nem hagyományos megoszlásban értelmezve – mindig romlani fog a harcos és kiszolgáló rész aránya.

Olvashatunk erre egy mulatságosnak tűnő példát, úgyancsak Holló Mária könyvéből¹: fölveti a kérdést, hogy vajon mi a különbség, ha egy vadász és kilenc hajtó lő több nyulat, vagy tíz vadász hajtó nélkül? Nyilvánvaló, hogy azonos teljesítmény esetén a felületes szemlélő egészséges szervezetnek fogja tekinteni azt, ahol nincs kiszolgáló rész, ahol tíz lőfegyverrel rendelkező vadász semmisíti meg az ellenséget jelképező nyulat. Valószínűleg primitívnek véli majd azt a szervezetet, ahol egy távcsöves puskával, jól felszerelt mesterlövő vadász semmisíti meg ugyanezt az ellenséget, kilenc hajtó segítségével. Nyilván nem az fejezi ki az egészséges arányt, hogy egy vadász mennyi nyulat lő, hanem az, hogy egy főre mennyi nyúl esik, nem a rész, hanem az egész termelékenysége és hatékonysága a döntő.

¹ Holló Mária: Technika és társadalom. Kossuth, 1974. 142. p.

Ezért nem kell aggódni, ha esetleg egy-egy tüzgépből és mindössze öt kezelőből álló rakétaalegység – mely mögött 15–20 bemérő, szállító, karbantartó, műszaki ellenőrző gépkocsi áll felsorakozva –, ugyanolyan, vagy nagyobb területen fogja le az ellenséget, mint egy olyan tüzérsztyály, melynek 18 lövege mögött mindössze 5–6 szállító gépjármű sorakozott fel.

Ilyen értelemben véve tehát, nem mechanikusan és főleg nem a személyi, vagy esetleg a járműállomány abszolút számainak egymással szembenállítása útján kell vizsgálni a szervezeteken belüli arányokat, hanem teljesítmény centrikusan. Ha egy viszonylagosan nagyobb arányú kiszolgáló szervezet az egész rendszer vonatkozásában többszörös hatékonyságot produkál, akkor nem kell a harangot félre verni, és arról beszélnünk, hogy „elfajul a hadsereg”, mert romlik a harcos és kiszolgáló erők aránya.

Mégegyszer hangsúlyozzuk, hogy mindezeket figyelembe véve a hadtápbiztosítás szervezeti fejlesztésének két alapvető útja létezik. Ezek: a) a műszaki-technikai fejlesztés, mely olyan értelemben jelenthet kedvező arányokat, hogy javul az ember és technika viszonya, mennyiségi szempontból, és b) az optimális rendszerelemzésen alapuló szervezeti elemek kialakítása.

Milyen útjait látjuk most a műszaki-technikai fejlesztésnek? Elsősorban az előcőrő megtakarítást eredményező rakodógépek, útkarbantartó- és építőgépek, konténerek, nagy teherbírású szállító eszközök, illetve az anyagok miniatürizálása területén. Miután a hadtápszervezetek legnagyobb tömegeit a szállító alegységek képezik, a legfontosabb műszaki fejlesztési feladat a járművek teherbírásának ésszerű határokig való felemelése. Így az ezred tagozatban a hét (esetleg tíz) tonnás terepjáró gépkocsi rendszeresítése azt jelenti, hogy az eddigi 3,5 tona teher szállítására nem egy, hanem(!) 0,5 fő szükséges, illetve a harcrend mögött a jelenleg meglévő járművek mindössze fele kerül előrevonásra, és ez talán csak fele annyiban korlátozza a mozgékonyaságot.

Az optimális szervezet-építés és szervezet-fejlesztés legrealisabb útja az, ha kiküszöböljük a kapacitás feleslegeket és megállapítjuk, hogy melyek azok a gépek, berendezések, illetve szolgálati személyek, amelyek egy adott harcnapon, vagy akár egy béke napon nincsenek megfelelően kihasználva. Így jelentkezik az igény pl. a kettős beosztású katonákra. Mint pl. gépkocsivezető-eü. katona, gkv.-szakács, törzsbuszvez.-írnok, törzsbuszvez.-rádiótávírász, gkv.-pék stb.

Ez a szervezeti korszerűsítés egyben visszahat a műszaki fejlesztésre, hiszen megköveteli több profilú, több rendeltetésű hadtápbiztosítási eszközök kialakítását (pl. olyan fürdető gímű., mely alkalmas személy és technika mentesítésre, tűzoltásra, de a víztárolás és vízszállítás feladatait is megoldja stb.).

Van még néhány olyan tényező, melyek a szervezeti fejlesztés során gondolkodásra kell készítsen bennünket. Csak egész vázlatosan a következőkben sorolhatók fel:

a) Valószínűleg előrehalad a következő években a profiltisztítás, a hadtápbiztosítás folyamatok szerinti integrációja, s ezzel párhuzamosan bizonyos fokú centralizáció. Nyilvánvaló, hogy az új szervezetek alakításánál ez rendező elv kell, hogy legyen.

b) A hadszíntér viszonyok, a mozgékonyaság, köztük a légi mozgékonyaság követelménye egyre inkább azt követeli, hogy egységtől, sőt alegységtől felfelé oszthatók, elvehetők és átalárendelhetők, egységes komplexumot képe-

zók legyenek a hadtápok, melyek a főirányban, főterületen, vagy akár az ellenség mélységében tevékenykedő alegységeket a szükségleteknek megfelelő mérvben erősítsék meg. Ez a követelmény a szervezetekben a komplexitás igényét veti fel.

c) A béke szervezetek vonatkozásában egyre inkább látnunk kell, hogy a demográfiai és szakmai képzési viszonyok egy sor konfliktust fognak felvetni. Mindannyian tudjuk, hogy a közgazdasági szakközépiskoláink, ahonnan hagyományosan a hadtáp írnokokat próbáltuk toborozni, majdnem teljesen elnöicsedtek. Ezen kívül van néhány olyan szakma a tömegközlekedésben, az egészségügy területén, a számítógépezéskor, ahol még fokozottabban szorulnak ki a férfiak. Az a helyzet, hogy a következő években is gondokkal fogunk küszködni a szakképzett munkaerőt illetően, valamint az a tény, hogy a 18 éves korban bevonuló szakképzett fiatalok a szakmai gyakorlatnak teljesen híjával lesznek, egyre inkább új szervezési eljárások, megoldások kezdeményezését követeli tőlünk.

Fogalmazhatunk meg olyan következtetést, hogy – főleg a keretesítés viszonyai között – keresnünk kell a béke hadtáp szervezetek építésénél olyan megoldásokat, mint:

- néhány szolgáltatás hadcérón kívüli területre terelése;
- laktanya-gazdálkodás vezetésére függetlenített, polgári állományt magában foglaló laktanya, vagy helyőrség hadtápok, ellátó osztályok létrehozása;
- a nők arányának erőteljes növelése, mind vezető, mind közép-kadecrek tekintetében.

Világos, hogy a tudományos-technikai forradalom viszonyai között, a XI. kongresszuson megfogalmazott hosszútávú program keretei között nagy gondot, elsősorban az alapvető politikai érdekeket figyelembe véve kerül majd sor a szervezetek átalakítására. A fejlett szocialista társadalomban azonban az ellátás, kiszolgálás szervezeteinek elégtelensége politikai természetű problémákat vet fel, ezért kell nagy gonddal és tudományos munkamódszerekkel fejleszteni szervezeteinket.

A lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai

*Dr. Kazinczi István alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

(V. folytatás)

A LŐSZERFELHASZNÁLÁS TAPASZTALATAI A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚT KÖVETŐ HELYI HÁBORÚKBAN

A lőszerfelhasználás értékes tapasztalatait nyújtják a második világháborút követő helyi háborúk. E tapasztalatok értékét emeli az a körülmény, hogy a jelentősebb háborúkban a haditevékenységek jellege megközelítette a korszerű fegyveres küzdelmek viszonyait. Következésképpen a lőszerfelhasználás mutatói – bizonyos mértékig – közelítő értékkel szolgálhatnak, egy elkövetkezendő háború fegyveres küzdelmeire vonatkozóan.

Az 1950/51. években lezajlott „KOREAI HÁBORÚ” tapasztalatai alapján módosították, az USA haderő második világháború után kialakított lőszerfelhasználási normatíváit. Az új lőszerfelhasználási normákat az „FM 101-10C” jelzésű szabályzattal életbe léptették, amelynek főbb mutatóit a lényegesebb lőszerfajták vonatkozásában a következők szerint határozták meg.¹

A lőszer megnevezése			Támadásban		Védelemben	
			első napon	követ- kező napon	első napon	követ- kező napon
A lőszerfelhasználás körülményei			Csövenként darabban			
Páncéltörő rakéták			7	4	8	5
Páncéltörő lőszer	75 mm	páncéltörő löveghez	10	6	12	7
	106 mm		7	4	8	5

¹ Donat Gerhardt: „Az amerikai csapatok lőszerfelhasználása az európai szárazföldön a második világháborúban”. Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, 1967. 1. sz. 29. old. (németül)

A lőszer megnevezése A lőszerfelhasználás körülményei			Támadásban		Védelemben	
			első napon	következő napon	első napon	következő napon
Csövenként darabban						
Aknavető lőszer	80 mm	aknavetőhöz	64—70	35—40	80	50
	107 mm		64—70	35—40	80	50
	120 mm		58—63	32—36	72	45
Tüzérségi lőszer	105 mm	tarackhoz	145—150	80—90	180	110
	155 mm		110—120	65—70	140	85
Harcocsi lőszer	90 mm harcocsi ágyúhoz		20—22	11—12	25	15

A normatívákból egyértelműen kitűnik, hogy a tüzérségi és aknavető lőszerfelhasználás a legnagyobb. A páncéltörő lőszerfelhasználás – minden bizonnyal – csak az akkor rendszerben levő ellenséges páncélozott célokra van számvetve.

Figyelmet érdemel, hogy a védelmi harctevékenységek lőszerfelhasználási normái magasabbak, mint a támadásé. Kitűnik a táblázat adataiból olyan irányelv is, hogy a harctevékenységek első napjára mintegy 40%-kal nagyobb lőszerfelhasználást számvetnek, mint a következő harci napokra.

Az 1967. évi „KÖZEL-KELETI HÁBORÚ” a felderítés hatékonyságára és a lőszerfelhasználás közötti összefüggést igazolta. Az erre vonatkozó tanulságot Kempowitz lengyel alezredes, a szíriai csapatok harctevékenységén keresztül vonja meg.² Ebből kitűnik, hogy a szíriai csapatok az elégtelen felderítés következtében, eredménytelenül tüzeltek el lőszerkészletüket és amikor arra a legnagyobb szükség mutatkozott, a tüzérség képtelen volt – lőszer hiány miatt – a gyalogság támogatására.

A második világháború utáni negyedszázadban lezajló fegyveres küzdelmek közül a „VIETNAMEI HÁBORÚ” szintén értékes tapasztalatokkal gazdagított bennünket a lőszerfelhasználás tekintetében. Az USA korszerű szervezeti keretekkel rendelkező kötelékei részére havonta átlagosan mintegy 85 000 tonna lőszert szállítottak Vietnamba.³ Ez annyit jelent, hogy a Vietnamban tevékenykedő USA kötelékek évi lőszerfelhasználása meghaladta az egy millió tonnát. Ez napi átlagban 2700 tonna lőszer felhasználását jelenti.

² Kempowitz J.: „Az 1967. évi közel-keleti háború néhány harcászati tanúsága.” (rövidített fordítás.) Honvédelem, 1969. 10. szám, 34. old.

Igen fontosnak bizonyultak azok az adatok, amelyeket az izraeli csapatfelderítő szervek szolgáltattak. Ezek lehetővé tették, hogy az izraeli egységek tüzet ... döntő pillanatban az ellenség legfontosabb objektumaira irányítsák. Az ellenségre vonatkozó ilyen feladatok hiánya viszont szétforgácsolta a csapatok erőfeszítéseit és felesleges lőszerfelhasználáshoz is vezetett. Igen élesen jelentkezett ez a szíriai csapatoknál.

A szíriai vezetés 1967. június 5–8 közötti időben, az izraeli csapatok körleteire, állásaira vonatkozó adatok hiányában, nem a katonai objektumokat lőtte tüzével, hanem termőföldröket, gyümölcsösöket és a megerősített (félkatonai jellegű) településeket a kibucokat.

Ez a tüzérségi lőszerkészletek elhasználódásához vezetett, melynek hiánya a háború későbbi szakaszában érzékenyen érintette a szíriaiakat.

Különösen 1967. 06. 09-én, amikor az izraeli csapatok támadásba mentek át és légi-erőik lezárták az utánpótlási vonalakat. Ebben az időben a szíriai egységek gyakorlatilag képtelenek voltak nélkülözni a tüztámogatást.”

³ Rövid katonai hírek. Honvédelem, 1970. 10. szám, 112. old.

Konkrétan az egy esztendő alatti lőszerfelhasználást – hivatalos adatok szerint – az USA szárazföldi csapatainak lőszer fogyasztása 1967-ben 1,2 millió tonna volt.⁴ Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy egy év leforgása alatt (figyelembe véve a szabadságharcosok akkori hozzávetőleges létszámát) a DNFF minden harcosára kb. 5 tonna lőszeret használtak fel.

1969. évre az USA kormánya 5,2 millió dollárt kért a szenátustól kiegészítésként csupán lőszerre és kizárólag vietnami felhasználásra. A kért összeggel a lőszerfelhasználásra fordított költség a DNFF fegyveres erőinek minden tagjára számvetve 20 ezer dollárnál többet tett ki.⁵ Ehhez fogható lőszerfogyasztást a háborúk eddigi története nem ismer.

Az USA haderő szárazföldi csapatainak Vietnamban történt lőszerfelhasználásáról csak akkor alkothatunk reális képet, ha azt a légierő által felhasznált bombák tömegével kölcsönhatásban vizsgáljuk.⁶ Az amerikaiak által ledobott bombák volumenére vonatkozó adatok elemzéséből kitűnik, hogy a vietnami háború időszakában 2,5-szer annyi bombát használtak fel, mint a második világháború időszakában, és 9-szer többet mint a koreai háború alatt. Összevetve ezt a szárazföldi csapatok lőszerfelhasználásával olyan megállapítás rögzíthető, hogy a légierő bombafelhasználása megközelítette a szárazföldi csapatok lőszerfelhasználását, sőt a VDK rendszeres bombázásának éveiben túl is haladta azt.

Ismerve a második világháború tapasztalataiból, a felhasznált lőszer és ledobott bombák közötti összefüggést, olyan következtetésre juthatunk, hogy a lőszerfelhasználás alakulásának tendenciája, a történelmi fejlődés tükrében továbbra is emelkedő jellegű.

⁴ Imre—Bojcsuk—Kiss—Ligeti: „Szabálytalan világháború”. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1969. 280. oldal.

⁵ Híreink rovat, Honvédelmi Szemle, 1970, 2. szám. 109. old.

⁶ Szerkesztőségi cikk: „Amerika vietnámi háborúja a 70-es években” Honvédelem, 1971. 8. szám, 8. old. A tanulmányban a következő adatokat publikálják:

Az amerikaiak által ledobott bombák mennyisége (tonnában)			
A második világháborúban (1941—45)		2 057 244	
A koreai háborúban (1953—53)		635 000	
Összesen 1971 első negyedév végéig		5 693 392	
Az indokínai háborúban	ebből	1965-ben	315 000
		1966-ban	512 000
		1967-ben	932 763
		1968-ban	1 431 654
		1969-ben	1 387 237
		1970-ben	977 446
		1971 első hónapjaiban	137 292

VI.

A LŐSZERFELHASZNÁLÁS TÖRTÉNELMI TAPASZTALATAINAK TÖRVÉNYSZERŰSÉGEI

A tűzfegyverekkel és tömeghadseregekkel vívott háborúk fegyveres küzdelmeiben, a lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatait összegezve, a következő főbb törvényszerűségek rögzíthetők:

1. *A lőszerfelhasználás – a tűzfegyverek mennyiségi és minőségi fejlődésével párhuzamosan –, volumenében növekedett.*

Ez igazolható:

a) A tűzfegyverek *minőségi fejlődését* illetően:

– A sorozatlövő fegyverek megjelenése minden kétséget kizáróan növelte a lőszerfelhasználást.

– A tűzfegyverek egyre nagyobb színvonalú technikai tökéletesítése, a tüzéségi tüzeszközöknél magasabb tűz ütemet tett lehetővé. Ez a lőszerfelhasználás növekedését vonta maga után. (Pl. Fejlődés folyamata az előtöltős réz-ágyútól, az acélcsővű és magastűzütemű lövegekig.)

– Az új típusú és rendeltetésű fegyverek (aknavetők, harckocsi fegyverzet, sorozatvetők, légvédelmi lövegek stb.) tömeges rendszerbeállítására – tömegét tekintve – szintén a lőszerfelhasználás növekedését idézte elő.

b) A tüzeszközök *mennyiségi növekedése* terén:

A tűzfegyverek mennyiségi növelésének lehetősége, a tömeghadseregek létrejöttének egyik fontos előfeltétele volt. Ennek következtében az egyre nagyobb létszámú tömeghadseregek, mind több és több (műszakilag fejlettebb) fegyverzettel rendelkeztek. Terjedelmét tekintve ennek arányában emelkedett a fegyveres küzdelmek megvívásához szükséges lőszer mennyisége is.

2. *A lőszerfelhasználás volumene a tömeghadseregekkel vívott háborúk fegyveres küzdelmeiben, a történelmi fejlődés folyamán általánosan emelkedő tendenciát mutat.*

E tendencia jellemző állomásai a következő háborúk fegyveres küzdelmei:

- francia–porosz háború 1870–71;
- orosz–japán háború 1904–5;
- első világháború 1914–18;
- második világháború 1939–45;
- az USA indokínai háborúja 1965–72.

Az emelkedő jellegű tendencia bizonyításának vázlatos levezetése:

– Már az első világháborút megelőző két (francia–porosz és orosz–japán) háborút – időrendi sorrendben – egymáshoz viszonyítva, a lőszerfelhasználás emelkedő tendenciája mutatható ki.

– Lényegesen felülmúlták ezeket lőszerfelhasználás szempontjából, az első világháború fegyveres küzdelmeinek hatalmas lőszerkészleteket felemészítő „anyagcsatái”.

– A második világháború – méreteiben ez ideig minden fegyveres küz-

delmet felülmúló – hadászati műveletei, lőszerfelhasználás területén lényegesen túlhaladták az első világháború anyagcsatáit.

– Az USA fegyveres erőinek lőszerfelhasználása az indokínai háborúban, minden eddig ismert fegyveres küzdelem lőszerfogyasztását felülmúlta. Emellett egyes években a légierő bomba felhasználásának volumene meghaladta a szárazföldi csapatok által felhasznált lőszer tömegét.

3. Emelkedő tendenciát mutat a lőszerfelhasználás a harctevékenységek intenzitása növekedésének tükrében is.

A harctevékenységek intenzitásának mutatója:

– az orosz-japán háborúban, ahol a háború 485 napjából 95 napig folytak aktív harcselekmények, 0,2;

– az első világháborúban (1417 napból 714 napon folyt aktív fegyveres küzdelem) a mutató, 0,49;

– a Nagy Honvédő Háború 1418 napjából 1280 napon át folyt aktív harcselekmény, az intenzitás mutatója, 0,88.

A fegyveres küzdelmek intenzitásának növekedésével párhuzamosan – mint az előző fejtegetésekből kitűnik – emelkedett a lőszerfelhasználás is. A három fent jelzett háború példája ezt egyértelműen igazolja.

4. A fegyveres küzdelmek megvívásában a lőszerkészletek erőviszony tényezővé váltak.

a) Kihatottak a hadászati műveletek, hadműveletek és harctevékenységek; megkezdésének időbeni lehetőségeire, menetére és kimenetelére.

– Hadászatiilag a két világháború bizonyítja, hogy az a koalíció győzött, mely lőszer potenciál szempontjából fölényben volt.

– Hadműveletileg a lőszerkészletek helyzete befolyásolta; a hadműveletek kezdetének időpontját (sztálingrádi ellentámadás); a hadászati műveletek, vagy hadműveletek menetét (moszkvai ellentámadás, Kelet-porosországi hadművelet); és végső kimenetelét, sikerét (Visztula–Odera hadművelet, berlini hadművelet), vagy kudarcát (a németek Sztálingrád alatti és Orel–kurszki veresége.)

b) A lőszerkészletek erőviszonytényező szerepe – a saját és ellenséges tüzerszerek között fennálló (mennyiségi és minőségi) viszony mutatóinak függvényében – a tüzlehetőség kiváltásához rendelkezésre álló lőszer tömegében realizálódott.

Tehát a lőszer csak erőviszony tényező és nem erőviszony meghatározó. Az erőviszonyokat továbbra is a vonatkozó törvények szerint érvényes összetevők (pl. élőerők, harcokcsik, tüzerszerek stb.) egymáshoz (saját és ellenség) viszonyított arányának mutatói határozzák meg. Ahhoz azonban, hogy a rendelkezésre álló kedvező erőviszonyokat a harci-hadművelti feladatok teljesítése érdekében sikeresen alkalmazni lehessen, nélkülözhetetlen a feladatok megoldásához szükséges (lehetőleg optimális) lőszerkészletek megléte. Ugyanis e nélkül az erőfölény minőségi oldalának mutatói nem teljesegek, és kihatnak a mennyiségi mutatókra, sőt ezen keresztül az egész erőviszonyra. Ebben mutatkozik meg a lőszerkészletek erőviszony tényező szerepe.

c) A lőszerkészletek erőviszony tényező (és nem erőviszony meghatározó) szerepét alátámasztja, a második világháború lőszerfelhasználásának tapasztalataiból levont azon következtetés:

- hogy a több lőszer kevesebb csővel nem előnyösebb;
- mint a több cső, csővenként kevesebb lőszerrel.

Ez alátámasztható azzal az indoklással, hogy a kevesebb csővel és csővenként több lőszerrel rendelkező fél tüzésége – erőviszony szempontjából – hátrányban van a több csővel és csővenként kevesebb lőszerrel rendelkező fél tüzéségével szemben. Ugyanis a több csővel rendelkező fél erős kezdeti csapással olyan veszteséget képes okozni a szemben álló félnek (fegyverben, élőerőben és lőszerben egyaránt), hogy az képtelen lesz a lőszerkészletek biztosította tűzlehetőség kifejtésére.

Tehát a lőszerkészletek önmagukban még nem meghatározó jellegűek az erőviszonyokra. Csak akkor érvényesül erőviszony tényező szerepük, ha az erőfölény a tüzeszközökben is megmutatkozik. Ennek egyenes következménye, hogy a több cső, csővenként kevesebb lőszerrel, tömegében nem jelent alacsonyabb lőszerfelhasználást.

5. *A lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai beigazolták és továbbfejlesztették a fegyveres küzdelmekben objektíve érvényesülő egyik: „több lőszer – kevesebb vér, kevesebb lőszer – több vér” axiomaszerű tételt.*

Ennek bizonyításaként rögzíthető, hogy amennyiben a hadászati, hadműveleti és harci feladatok eredményes végrehajtásához rendelkezésre álló lőszerkészletek;

- *optimális* mennyiségben és minőségben álltak rendelkezésre az adott feladatokat *alacsony vérveszteségekkel* oldhatták meg;

- ha csupán *minimális* lőszerkészletek álltak rendelkezésre a *vérveszteség* nagy volt;

- ha pedig a feladat eredményes végrehajtásához szükséges *minimális lőszerkészletek sem álltak rendelkezésre*, úgy annak teljesítése a legtöbb esetben (még a nagy vérveszteségek ellenére is) *eredménytelen volt*.

6. *A háborúk kezdeti időszakán lezajló fegyveres küzdelmekben, az optimális lőszerfelhasználás lehetőségeit negatívan befolyásolták: a háború kezdetéig felhalmozott lőszerkészletek elégtelensége, valamint a lőszerutánpótlás időre történő beindításának nehézségei.*

A történelmi tapasztalatok egyértelműen igazolják, hogy a tüzeszközök tömeges alkalmazásával vívott fegyveres küzdelemekben a lőszerfelhasználás emelkedő tendenciát mutat. A tapasztalatok általában annyit érnek, amennyit felhasználhatnak belőlük. Felmerül a kérdés: vajon a korszerű fegyveres küzdelemben alkalmazhatók lesznek-e a lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai? A válasz: egyértelmű igen. Egy elkövetkezendő háború kezdődhet atomeszközök alkalmazása nélkül is. Ilyen esetben a tapasztalatok alkalmazhatók. Atomeszközök alkalmazásával vívott fegyveres küzdelemben az ellenség megsemmisítésének befejezését hagyományos tüzfegyverrel kell megoldani, nem beszélve arról, hogy az atomeszközök mindig csak a fő irányban kerülnek tömeges bevetésre. Így a hagyományos fegyverekkel vívott harcban a lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai – minden kétséget kizáróan – bizonyos mértékig alkalmazhatók lesznek. Tehát hiba lenne figyelmen kívül hagyni azokat, mert a lőszer igen fontos előfeltétele a tűzharcoknak. Kossuth szavaival: „Lőszer a hadviseléshez az, ami levegő az élethez.” Kár lenne tehát a lőszerfelhasználás értékes történelmi tapasztalatait veszni hagyni.

Kedves Olvasó!

Ezen folytatás közlésével befejeződik a „Lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai” c. cikksorozat közlése. Úgy gondolom a Hadtápbiztosítás c. folyóirat olvasótábor a témát különös figyelemmel kísérő fegyverzeti, hadtáp és hadműveleti szakemberek nevében köszönet illeti a szerzőt a téma feldolgozásáért.

A szerző egyedül álló feladatra vállalkozott, amikor közel 110 év alatt lefolytatott háborúk tükrében összefoglalta, elemezte a lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatait, és levonta a megfelelő következtetéseket.

A cikksorozatban közölt táblázatok adatai meggyőző számokkal bizonyították az olvasónak a lőszerfelhasználás hatalmas volumenét, és egy-egy háború folyamán belül is annak állandóan emelkedő szintjét.

A cikksorozat olvasása rá kellett, hogy irányítsa a szakemberek figyelmét a lőszergyártás, lőszerfelhalmozás – már békében történő – megszervezésének fontosságára.

A cikk alátámasztja azt az általánosan elfogadott szabályt, hogy a lőszerhiány – minden típusú háborúban – kihat a harc megvívásának módszereire és esetenként a fegyvernemek alkalmazásának módjára is.

A cikksorozat befejező részében levont következtetések, illetve törvényszerűségek a lőszerfelhasználás tapasztalatait illetően napjainkra is érvényesek és adott esetben figyelembevételük elengedhetetlen.

Ajánlom a cikksorozat tovább, mélyebb, elemző feldolgozását a lőszerbiztosítás feladatait kidolgozó minden szakember részére.

Szerkesztő

Az anyagi eszközök utánszállításának néhány kérdése szövetséges hadseregek közös hadműveletei megvívása folyamán

Dobó Ferenc alezredes

A fegyveres küzdelem eszközeinek fejlődése, a csapatok technikai felszerelésének és szervezetének folyamatos tökéletesedése, amely a gazdasági potenciálon és a tudományos-technikai bázison alapul, jelentősen növelik a korszerű hadseregek harci lehetőségeit, döntő befolyást gyakorolva a csapatok harctevékenysége megvívásának kérdéseire.

A korszerű háborúban a hadműveletek nagy kiterjedése, magas üteme és manőverező jellege következtében az alapvető anyagi eszközökből a szükségletek többszörösére emelkednek. Mindez döntő módon emeli a katonai szállítások valamennyi fajtájának terjedelmét. Ehhez járul még, hogy a megnövekedett szállítási feladatokat rövid idő alatt kell végrehajtani. Ezen körülmények viszont megnövelik a hadszíntéren a közlekedési utak igénybevételét.

Korszerű viszonyok között a fegyveres erők harctevékenysége hadtáp biztosításának a sikere sokban függ a szállítóeszközök állapotától és hatékony felhasználásától. A szállító szolgálat szerepe és jelentősége, a közlekedési utak és szállító eszközök felhasználása az összes előző háborúhoz képest alapvetően megváltozik. A Nagy Honvédő Háború idején szerzett tapasztalatok, a vietnámi és a közel-keleti események tanulságai, valamint az előrejelzések azt bizonyítják, hogy korszerű viszonyok között a hadműveletek megvívása jelentős mértékben függhet a katonai szállító rendszer stabilitásától.

Valószínű ellenségeink nézetei szerint a közlekedés munkájának, a szállítások folyamatosságának megzavarása és a harctevékenységek körzetének elszigetelése a legfontosabb tevékenységek egyike a támadó és védő hadműveletek megghiúsítására. Ezért várható, hogy az ellenség tömeges támadásokat fog intézni a közlekedési utak ellen és azokon olyan akadálycsomópontokat hoz létre, melyek jelentős mértékben megnehezítik majd a földi szállítóeszközök felhasználását és a rendszabályok egész sorának bevezetését teszik szükségessé a csapat- és különösen az anyagi eszközszállítások folyamatosságának biztosítása érdekében.

A lefolytatott gyakorlatok és hadijátékok tapasztalatai szerint a potenciális ellenség a rakéta- és atomfegyverek 20-25%-át a közlekedési objektumok és a közlekedési hálózat rombolására használja. Az ellenséges ország gazdasá-

gi munkájának, fegyveres erői hadtápjának és mindenek előtt közlekedési útjainak rombolására már a II. világháborúban is nagy figyelmet fordítottak. Így a fasiszta német légierő a Szovjet Hadsereg csapataira és hadtápjára mért összes csapásaiból kb. 25%-ot a vasúti objektumokra, az USA légierő Németország területére ledobott összes bombának 26,6%-át a közlekedési utak ellen használta fel.

Egy esetleges elkövetkezendő háború esetén a legfontosabb közlekedési csomópontok ellen irányuló ellenséges csapások fokozásával lehet számolni. A gyakorlatok tapasztalatai szerint a háború kezdetén az első csapások következtében a vasútvonalakon és a gépkocsiutakon elpusztul a hidak 60–70%-a, köztük szinte kivétel nélkül valamennyi nagy híd. Tönkremehetnek és használhatatlanná válhatnak a nagy vasúti csomópontok, kikötők, hidrotechnikai létesítmények, alagutak, repülőterek, stb. A front hadtápsáv jelentős részét (50–70%-át) érheti sugárszennyeződés. Emiatt a vasutak átbocsátóképessége 70–80%-kal, a gépkocsiutaké 40–50%-kal is csökkenhet.

A közlekedésnek ezekben a bonyolult körülményekben is biztosítania kell a különböző rendeltetésű tömeges katonai szállítások végrehajtását a népgazdasági szállítások mellett.

Döntő követelmény – amely a korszerű háború jellegéből adódik – biztosítani a fő közlekedési utak életképességét és a szállítások folyamatosságát.

A jövő háborúja jellegének vizsgálatánál a katonai teoretikusok véleményére alapozva – úgy gondolom – meg lehet állapítani, amennyiben azt az imperialistáknak sikerül kirobbantaniuk, két koalíciós csoportosítás háborúja lesz.

A háború koalíciós jellegéből adódhat, hogy a Varsói Szerződés tagállamainak az Egyesített Fegyveres Erők szervezetébe tömörített erői a kialakult helyzetek körülményeinek és követelményeinek megfelelően különböző hadászati-hadműveleti csoportosításokban fognak tevékenykedni, vagyis szövetséges csoportosítások jönnek létre. A szövetséges csoportosítások többnemzetiségű front kötelékében is létrejöhetnek.

A többnemzetiségű front kötelékében működő nemzeti seregstek hadtápbiztosításának, valamint közlekedési biztosításának, továbbá az anyagi és technikai eszközök után- és hátraszállításának kérdései bonyolult problémát jelentenek.

Jelen tanulmányban az anyagi eszközök utanszállítása néhány kérdésnek sajátosságával, a feladatok megoldásának lehetséges változataival kívánok a továbbiakban foglalkozni.

A szállítások sajátosságai, a szállítóeszközök komplex felhasználásának alapjai hadműveletek megvívásánál.

A közös hadműveletek megvívása folyamán a hadtápbiztosítás megszerzésének alapjait szabályozó alapokmány követelményként állítja, hogy a nemzeti fegyveres erők előljáró szervei szállítják az anyagi eszközöket saját csapataik részére. Úgy gondolom ezt a tényt kell a legfőbb sajátosságként és egyben a további vizsgálódás kiinduló alapjaként elfogadnunk. Hozzá kell tennünk mindjárt, hogy ezt a feladatot, vagyis az anyagi eszközök megbízható és folyamatos utanszállítását csakis a különböző szállítási ágazatok összehangolt, komplex felhasználásával lehet megvalósítani.

Nyilvánvalóan mindez magas követelményeket támaszt a közlekedéssel, a szállításokkal szemben. E bonyolult feladatok megoldásához mindenekelőtt

szükséges a katonai és a népgazdasági szállítószervek és azok rendelkezésére álló szállítóeszközök állandó készenléte a tömeges katonai szállítások végrehajtásához, amelyek a fegyveres erők mozgósításából, a hadszíntérre való előrevonulásukból és a manőverek végrehajtásából adódnak, valamint a készenlét az egész népgazdaság háborús tevékenységre való átállításának biztosításához.

A szállítási ágazatok magasfokú készenléte képezi a csapatok harcalkészültségének és a különböző szállítási ágazatok komplex felhasználásának egyik legfontosabb tényezőjét.

A közlekedési hálózat korszerűsödésével, a közlekedés korszerű anyagi-technikai bázisának kiszélesedésével és az új nagyteljesítményű szállítóeszközök mind szélesebb körű megjelenésével és alkalmazásával a különböző szállítási ágazatok közötti arány – a szállítási teljesítmények vonatkozásában – lényegesen megváltozott. A következő időszakban – a tudományos előrejelzések, számvetések szerint – ezzel még inkább számolni kell. Jól érzékeli a helyzetet, ha az elmúlt háború gyakorlatát a jelen időszakban kialakított rendszerrel hasonlítjuk össze.

A II. világháború időszakában a tömeges csapat- és anyagi eszközszállításokat megvalósító fő szállítási ágazat a vasúti szállítás volt. Ez bonyolította le a nagytávolságú szállításoknak majnem teljes egészét.

Vasúton szállították az anyagi eszközöket a hadsereg raktárakba, bázisokba, sőt ezen túlmenően – a lehetőségek függvényében – a hadosztály raktárakhoz vagy azok közelébe. Napjainkban a helyzet alapvetően megváltozott. A gépjárművek tömeges elterjedésével a közúti közlekedés a legdinamikusabban fejlődő szállítási ágazat, amely mind nagyobb részt vállal az össz szállítási feladatokból. A gépkocsiszállítás a tömeges szállítások rendkívül hatékony eszközévé vált. Nagy szerepe van a hadsereg bázisok és a front (tábori) előretolt bázisok „vasúttól való elszakításában” és azok mozgékonyá, mobillá tételében. A korszerű hadműveletekben az ellenség egyik fő törekvése a közlekedési hálózat rombolása, mely legkedvezőtlenebbül a vasúti hálózatot és ezen keresztül a vasúti szállítást érinti. A fontos vasúti közlekedési csomópontok, hidak, alagutak, völgyhidak stb. rombolása esetén a helyreállítás nem kellő ütemének következtében a vasút lemaradásával kell számolni annak ellenére, hogy a szállítások folyamatosságának biztosítása érdekében nagy erőfeszítések történnek a helyreállító erők szervezeti korszerűsítésére, teljesítményük fokozására. Ugyancsak ezt a célt szolgálják az ideiglenes átrakó körletek működésének előkészítésére és zavartalan üzemeltetésére irányuló munkálatok különböző szállítási ágazatok komplex, összehangolt alkalmazásával. Ezen rendszabályok összességükben sem tudják pótolni a vasúti szállításnál kieső szállítási teljesítményt. Ezért olyan következtetést kell levonni, hogy ebben a helyzetben a harctevékenységet folytató csapatok felé az utánszállítás fő terhet – ha időlegesen is – a gépkocsiszállításnak kell átvenni.

A vasúti és gépkocsiszállítások elsődlegessége és meghatározó szerepe mellett – lehetőségüknek megfelelően – az utánszállítási rendszerben számolni kell a folyami, a légi és a csővezetékes szállítással, amelyek az MNK közlekedési helyzetéből adódóan kiegészítő szállítási ágazatokként jöhetnek számításba. Az alapvető és kiegészítő szállítási ágazatok lehetőséget biztosítanak a szállítások komplexé tételére, a manőverezési lehetőség fokozására, életképességének növelésére.

Az egyes szállítási ágazatoknak a komplex szállítási rendszeren belül betöl-

tött szerepén keresztül is látható, hogy mindegyik rendkívül fontos és hatékony elemét képezi a közlekedési rendszernek, a szállítási tevékenységnek.

Egy esetleges rakéta-atomháború magától értetődően gyökeresen megváltoztatja a közlekedés működésének, a szállítások végrehajtásának körülményeit és meghatározó hatással lesz a különböző ágazatok lehetőségeire. Mindez szükségessé teszi a közlekedés, a szállítás rendszerének újszerű értékelését, amelyet a különböző szállítási ágazatok tudományosan megalapozott vizsgálatával lehet és kell megtenni. Ennek érdekében a következő néhány gondolatban tekintsük át az egyes szállítási ágazatok helyét, szerepét és lehetőségeit a szállítások vonatkozásában a harctevékenységek során.

A *vasúti szállítás* a korábbiakhoz hasonlóan a leghatékonyabb ágazatot képezi és továbbra is alapvető szállítási ágazatnak tekintjük a nagytömegű és nagy távolságra történő csapat- és anyagszállításoknál korszerű harctevékenységekben is. A hátszországban, a hadműveletek mögöttes területein – mint a legnagyobb teljesítményű és leggazdaságosabb szállítási ágazat – megőrzi jelentőségét. A vasúti gördülőanyag méretei és teherbírása akadálytalanul lehetővé teszi a csapatok felszereléséhez tartozó technikai és anyagi eszközök szállítását.

A vasút megfelelő előkészítése és a folyamatos működés fenntartása esetén a katonai szállítások végrehajtásában a vasúti szállítás részesedése 50–70^{0/0}-ot tehet ki.

A vasúti közlekedés tömeges szállítások esetén a leghatékonyabb szállítási ágazatot képezi és a többi szállítási ágazathoz viszonyítva egy sor előnnyel rendelkezik. Képes különböző rakományokat nagy távolságokra szállítani, a többi szállítási ágazattól eltérően kevésbé függ az éghajlati és meteorológiai viszonyoktól, év- és napszaktól.

Ugyanakkor a vasúti szállításnak egy sor hátránya is van. A kötött pálya megnehezíti a szállítóeszközökkel való manőverezést, könnyen és jelentősen sebezhető. A rombolt objektumok helyreállítása nagy munkaráfordítással is viszonylag hosszú ideig tart, a magas támadási ütemhez viszonyított helyreállítási ütem még korszerű viszonyok között sem biztosítja a támadás ütemének megfelelő felzárkózást, amely a vasúti szállítás lehetőségeit nagymértékben csökkentheti. A gyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy rakéta-atomháborúban nem lesznek kizártak az olyan esetek, amikor a szállításokat csak elszigetelt vasútvonal-szakaszokon lehet lebonyolítani. Ilyen viszonyok között a vasúti szállítások egy részét más ágazatok igénybevételével kell végrehajtani.

A *gépkocsiszállítást* a gépjárművek nagymértékű fejlődése és lehetőségeinek növekedése folytán a vasúti szállítás mellett a legfontosabb szállítási ágazatnak kell tekinteni. A vasúti és különösen a víziszállításhoz viszonyítva magas manőverező képességgel és nagy életképességgel rendelkezik. A legteljesebb mértékben kielégíti a korszerű hadműveletekben a folyamatos utanszállítás biztosításának követelményeit. Manőverező képességénél fogva kevésbé sérülékeny mint a többi szállítási ágazat. A gépkocsisutak sűrű hálózata biztosíték a zökkenőmentes működéshez és a meghatározott feladatok végrehajtására. Alkalmos az anyagoknak a berakóhelyektől közvetlenül a rendeltetési helyig való kiszállítására.

A gépkocsiszállítás hátránya a behatárolt teherbírás és az egyes gépkocsi-típusok korlátozott terepjáróképessége, valamint a viszonylag alacsony átlagos napi futás. Ezek a hátrányok azonban nem csökkentik a gépkocsiszállítás szerepét és jelentőségét korszerű harctevékenységekben.

A gépkocsiszállításra döntő szerep hárul az összes utánszállítási tagozatban a felhasználandó különböző szállítási ágazatok kölcsönös kapcsolatának biztosításában, vagyis a rakományok egyik szállítási ágazatról a másikra való átadásánál és a vasutakon, víziutakon rombolt létesítmények megkerülésénél. Mindezek következtében a gépkocsiszállítás a hadszíntéren valamennyi szállítási ágazat működését egyesítő összekötő kapocs különleges szerepét tölti be. Teljesen nyilvánvaló, hogy a vasúti és gépkocsiszállítás működésének legszorosabb összehangolása és egyesítése képezi a közlekedés komplex felkészítésének egyik legfontosabb problémáját.

Korszerű hadműveletekben egyre nagyobb jelentőségre tesz szert és egyre nagyobb mértékben kerül alkalmazásra a *légiszállítás*. A legnagyobb manőverezőképeségű szállítási ágazat. Elsődlegesen az anyagi eszközök bonyolult viszonyok közötti gyors utánszállítására és feltöltésére alkalmazzuk, ha az ellátó bázisok és csapatok közötti távolság nagy, vagy más szállítóeszközökön nem lehet az ellenséges behatás miatt a feladatot megoldani.

A légiszállítás biztosítja az anyagok nagy távolságra történő igen gyors továbbítását. Széles körben lehet felhasználni a légiszállítást a manőverező hadműveletekben.

Ugyanakkor a légiszállítási eszközök teherbírása viszonylag alacsony. Jelentős mennyiségű üzemanyag-felhasználás jelentkezik és alkalmazása széleskörű előkészítő munkát igényel. Ezért a légiszállítást az anyagi eszközök csapatokhoz való eljuttatásának sürgős eseteiben alkalmazzuk.

A *folyami szállítás* szerepét a hadműveletek körzetében rendelkezésre álló víziközlekedési utak, azok kedvező vonalvezetése, valamint az elegendő mennyiségű szárazárús- és tartályhajók megléte határozza meg. A víziszállítás különösen alkalmas nagy tömegű áruk és katonai anyagok szállítására.

A fejlett közlekedési hálózattal rendelkező hadszíntereken a folyami szállítást a nem sürgős anyagi eszközök és helyreállító anyagok szállítására, egészségügyi kiürítési és egyéb szállítások végrehajtására, valamint az ideiglenes átrakó körletekben a vasúti- és gépkocsi-átkelőhelyek munkájának biztosítására célszerű felhasználni.

Nehezíti a folyami szállítás felhasználását a hidrotechnikai berendezések, hidak, kikötők stb. rombolhatósága, helyreállításukhoz és a hajózás biztosításához szükséges nagy erő-, eszköz- és időszükséglet.

A *csővezetékek* az üzemanyag csapatokhoz tömeges mennyiségben való kiszállításának egyik hatékony eszköze. Jelentőségét fokozza, hogy a csapatok ellátásához szükséges egyik legnagyobb tömegű anyagszállításában van fontos szerepe és egyben tehermentesíti a vasúti és gépkocsiszállítást.

A csővezetékes szállítást alkalmazni lehet a többi szállítási ágazatokkal párhuzamosan, valamint a vasúti és vízi úton történő szállítás folytatásaként, vagy az azokon keletkezett akadályok áthidalására.

A különböző szállítási ágazatok szerepét és jelentőségét vizsgálva nyomatékosan hangsúlyozni kell, hogy mindegyik rendelkezik előnyökkel és lehetőségeik a szállítási rendszerben nagyok. Ezek érvényesítése, kiaknázása jól szervezett szállítási rendszerben valósulhat meg. Ez a különböző szállítási ágazatok komplex felhasználását követeli meg az egységes szállítási rendszeren belül, az egyes szállítási ágazatok előnyeinek helyes számbavétele alapján.

A szállítási rendszer hatékony működésében és a szállítások megbízható

végrehajtásában – harctevékenységek során – véleményem szerint döntő jelentőséggel bír:

- a szállítási rendszer magasfokú manőverezőképességének és a szállítások folyamatosságának biztosítása;
- az egyes szállítási ágazatok kapcsolata, egymás helyettesítésére való felkészítésük;
- a közlekedési utak műszaki biztosításával összefüggő feladatok komplex megoldása;
- a rakodási munkák és a komplex gépesítés szervezése;
- valamennyi szállítási ágazat egységes vezetési és irányítási rendje.

Az utolsó két kérdésnek néhány gondolattal való megvilágítását szükségesnek tartom, mivel mindkettő fokozott mértékben kívánja az új módszerek kérését, különösen szövetséges hadseregek közös hadműveleteinek megvívása során.

A szállítások időbeni, gyors végrehajtásának egyik igen fontos tényezője a rakodások gépesítése, a különböző szállítótartályok alkalmazása. Az anyagok a csapatokhoz több tagozaton keresztül jutnak el, és ennek megfelelően többszöri átrakásuk szükséges. Bár gépi rakodóeszközök beállításával a rakodási és ezzel a szállítási idő jelentősen rövidíthető, megítélésünk szerint a probléma az átrakások számának csökkentésével oldható meg. Ez egységcsomagképzéssel, a különböző fajtájú és nagyságú szállítótartályok felhasználásával érhető el, melyek igénybevételével egyes tagozatok kihagyhatók. Az anyag például a hadsereg-raktártól közvetlenül a felhasználóhoz juthat el. Ennek érdekében munkálatok folynak az egység- (alegység-) készletek kialakítására. E téren már az MN is rendelkezik tapasztalatokkal.

A szállítási ágazatok egységes rendszerként való működése feltételezi valamennyi szállítási ágazat egységes vezetését. Csakis ezzel valósítható meg a feladatok sikeres végrehajtása. Az egységes vezetés biztosítja az összehangolt előkészítést és a folyamatos munkát, a szállítások ésszerű elosztását az egyes szállítási ágazatok között, az anyagáramlás irányok és szállítási ágazatok szerinti időbeni átszervezését, valamint a szállítóeszközökkel való széleskörű manőverezés lehetőségeit. Ezért korszerű hadműveletekben a szállítások központi irányítása valamennyi szállítás pontos megszervezésének és folyamatos végrehajtásának döntő feltétele.

A szállítási rendszer sajátosságaiból adódik, hogy az egyes szállítási ágazatoknál és tagozatokban a szállítások irányításával mind a katonai parancsnokságok, mind pedig a népgazdasági szállítási szervek foglalkoznak.

Szövetséges hadseregek közös hadműveleteinek megvívása folyamán a katonai szállítások tervezését-szervezését és irányítását a frontparancsnokság állományába tartozó hadtáp és közlekedési szervek végzik szoros együttműködésben azon szövetséges ország hadseregének hadtáp- és közlekedési szerveivel, amelynek területén a front csapatai szétbontakoztak, illetve, amely ország csapatai a szövetséges front kötelékében működnek. Ebből is láthatjuk, hogy a szállítási ágazatok egységes vezetési és irányítási rendje igen bonyolult és összetett kérdés, amelynek vizsgálata külön, önálló tanulmányt érdemel. Az eredményes munka, a szállítási feladatok időbeni végrehajtása megköveteli a szállítási rendszer korszerűsítését. Szükséges ezen belül a vezetési, irányítási rend

azonos alapokon történő vizsgálata a közös hadműveletek feladatainak sikeres megoldása érdekében.

Az elmondottak világosan bizonyítják, hogy korszerű hadműveletekben, a tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között a szállításokat csakis komplex módon lehet végrehajtani. Szövetséges hadseregek közös hadműveleteinek megvívása folyamán az anyagi eszközök utánszállításáért való felelősséget a már hivatkozott alapokmány egyértelműen szabályozza és az előljáró szervek feladatává teszi. Ez a szállítások megszervezését a komplex szállítás sokoldalú összehangolási követelményein túlmenően tovább bonyolítja és az egyes nemzeti hadseregek szállító szerveitől nagy erőfeszítést és felelősséget követel.

A szállítások megszervezésének alapvető kérdései a szövetséges hadseregek közös hadműveleteinek megvívása folyamán

Szövetséges hadseregek közös hadműveleteinek megvívása folyamán a szállítások megszervezése kérdéseinek vizsgálatánál a hadtápbiztosítás lényegéből és tartalmából kell kiindulni, mivel a szállítások megszervezése a hadtápbiztosítás fogalomkörbe tartozik és annak egyik legfontosabb eleme.

Az alapokmányban rögzített elvek figyelembevételével a szövetséges csapatok hadtápbiztosítását a következő változatok szerint lehet megszervezni:

1. A közös hadműveletek előkészítése és végrehajtása folyamán a nemzeti csoportosítások hadtápbiztosítását saját erővel és eszközökkel végzik a saját erőforrásokból.

2. Amikor a szövetséges csoportosítások hadtápbiztosítása közvetlenül a saját országok területéről nehézségekbe ütközik, akkor azok hadtápbiztosítását azon front hadtápjá látja el, amelynek állományába nemzeti hadtápszerveket, továbbá a szükséges anyagi és szállítóeszközöket kell biztosítani.

3. Egyes esetekben a nemzeti csoportosításokat teljes egészében azon front hadtápjá biztosítja, amelyek állományába tartoznak.

A fentiek elemzéséből olyan következtetést vonhatunk le, hogy szállításszervezési és ezzel összhangban szállítási feladat – a szövetséges csoportosításban tevékenykedő nemzeti csapatok érdekében – a nemzeti szállító szervezetre az első és második változat hárul.

A továbbiakban az ezzel kapcsolatos kérdések legfontosabb területeit tekintjük át.

1. A szállításoknak a hadtápbiztosítás első változata szerinti szervezése és végrehajtása a hadműveletek megszervezése során és megvívásának első időszakában látszik célszerűnek, amikor a harctevékenységek az ország határának közelében folynak és amikor még a szövetséges front hadtápjá nem tudott felvonulni és szétbontakozni.

A hadműveletek megszervezése idején a szövetséges front állományába tartozó nemzeti csoportosítás a saját ország területén tartózkodik. A bázisok feltöltéséhez és a csapatok ellátásához szükséges utánszállítások időbeni és zökkenőmentes végrehajtását a kijelölt közlekedési hálózat és a különböző szállítási ágazatok együttes, komplex felhasználása biztosítja. Lehetséges kiegészítő készletek képzése a csapatoknál, illetve a felhasználókhöz közelítve földre rakva, vagy egyéb módon. Különösen fontos szerepet tölt be ebben a vasúti szállítás, amelyen nemcsak a nemzeti csoportosítás táborigi hadtápbázisainak a fel-

töltése valósul meg, hanem a csapatok körzetében telepített vasúti kirakó állomásokra is vasúton történik az anyagok kiszállítása. Legcélszerűbb megoldásnak tűnik a csapatokhoz az anyagok szállítását a tábori hadtáp bázisainak megkerülésével és központi szervezéssel végezni.

A támadó hadművelet első harcnapján az utánszállítási rend alapvetően megegyezik a hadművelet megszervezése során kialakítottal. Alapvető változás a következő napokon a támadó hadművelet térnyerésével, az országhatártól való távolodással, a közlekedési hálózatnak az ellenség általi rombolásaival, csapásaival párhuzamosan következik be. A támadás térnyerésével a csapathadtáp raktárak és a seregtest mozgó bázisok követik a támadó csapatokat. A térnyerés ütemének megfelelően a tábori hadtáp bázisok is megkezdik a felzárkózást. A vasúti hálózat rombolásával, különösen, ha tömegpusztító eszközöket is alkalmaz az ellenség, a gépkocsiszállításnak mindinkább nagyobb terhet kell magára vállalnia. A helyzet alakulásának, továbbá a szállító erők és eszközök lehetőségének függvényében a szállítások megszervezésére és végrehajtására a következő két módozat közül látszik célszerűnek választani.

a. A szállítások szervezése továbbra is központilag történik a központtól a tábori hadtáp előretolt bázisig, bázisrészlegekig, sőt esetenként a hadsereg mozgó bázisig. Ennek megfelelően a szállító erők is a központ kezében vannak, és a feladatot a központ intézkedésének megfelelően végzik. Ebben az esetben csupán az előretolt bázis mobillá tételéhez szükséges gépkocsiszállító erőt kapná meg a tábori hadtáp.

b. A központ a szállításokat csak a tábori hadtáp mögöttes bázisig szervezné és hajtaná végre saját erőkkel. A további szállításokra gépkocsiszállító-erőkkel erősítené meg a tábori hadtápot.

A lefolytatott hadijátékok, törzsvezetési gyakorlatok tapasztalatai alapján megítélésem szerint az első változat a célszerűbb. A központ kezében koncentrálódnak a gépkocsiszállító-erők mellett a többi szállítási ágazat – a vasúti, vízi és légiszállítás, kedvező esetben a csővezetékes szállítás – eszközei és lehetőségei is. A szállításokat komplex módon, a legcélszerűbb változatban lehet végrehajtani. A szállítóeszközök központi alkalmazása lehetővé teszi, hogy kevesebb szállítóeszközzel nagyobb mennyiségű anyag kerüljön elszállításra, mint a szállítóeszközök decentralizált felhasználása esetén. Emellett biztosítva van az erőkkel, eszközökkel való manőverezés egyéb fontos irányokba is, nemcsak az elvonuló csapatok érdekében. A szállítások meggyorsíthatók a felesleges átrakások kiiktatásával és mód nyílnak a különböző rendeltetésű és méretű szállítótartályok alkalmazására.

A tábori hadtáp gépkocsiszállító-erőkkel való megerősítése és ebből adódóan a szállítási feladatok reá hárítása esetén – ebben az időszakban – a szállítások tervezésénél, szervezésénél lehetőségei csak erre a szállítási ágazatra korlátozódnak, mivel a többi szállítási ágazattal a központ rendelkezik. Emiatt az előző előnyök nem érvényesíthetők.

2. A támadó hadművelet sikeres kifejlesztésével és több száz kilométeres térnyerésével, valamint a front hadtáp felvonulásával és funkcionális feladatainak megkezdésével és végzésével az előző pontban tárgyaltakkal szemben a szállítási rendszer is változik. Ennek szükségszerűségét bizonyítják a lefolytatott hadijátékok tapasztalatai és a kapcsolatosan végrehajtott számvetések is. De a szállítási rendszer törvényszerű változását az alapvető meghatározó tényező-

ként jelentkező hadművelati és hadtáphelyzetnek az alakulása, az ellenség behatása mellett jelentős mértékben indokolja a közlekedési hálózatot ért rombolások mérve, a helyreállítás üteme és természetesen ezekkel összhangban az egyes szállítási ágazatok lehetősége. Az ellenség várható rombolásainak mértékével, azok következményeivel, behatásáról a szállítási tevékenységre a tanulmány elején már foglalkoztam. A leghatékonyabb szállítási ágazat – a vasúti szállítás – ebben a helyzetben csak korlátozott mértékben áll rendelkezésre és a szükségesnél általában csak kisebb mélységig, lemaradva a támadás üteme által megkívánttól. A központ csak nagy erőfeszítéssel, a rendelkezésre álló szállítási ágazatok erőinek szoros, összehangolt, tervszerű felhasználásával képes a szükséges eszközöket a tábori hadtáp mögöttes bázisáig kiszállítani. A csapatokhoz történő további kiszállítást a front és a nemzeti csoportosítás együttes terve alapján, a front szállító erői és a nemzeti erőktől rendelkezésre bocsájtott szállítóeszközök közös felhasználásával célszerű megoldani. Alapjaiban a hadtápbiztosítás második változata szerinti megoldás ad reális lehetőséget az anyagi eszközök időbeni és szükséges mérvbeni kiszállításához.

Jelen tanulmányban az anyagi eszközök utánszállításának csak néhány – megítélésem szerint fontos – kérdésével, sajátos megjelenési formájával foglalkoztam. A téma, a szállítási feladatok fontossága, sokrétűsége, azoknak a hadtápbiztosítási rendszerrel, de ezen túlmenően a hadműveletek tervezésével, megvívásával való szoros összehangolása megköveteli a további, részletekbe menő kimunkálást.

Lőszerbiztosítás az ezred támadó harcában

Sóós László alezredes

Az utóbbi években egyre nagyobb számban kerülnek publikálásra a háborús vezetés, az anyagi és technikai biztosítás korszerű kérdései. A kidolgozott és javasolt témák igen aktuálisak, általában döntően a hadseregek anyagi és technikai biztosítására vonatkoznak és ilyen szinten nagyban elősegítik a hadműveleti feladatok megoldását.

Ugyanakkor aránylag kevesebb irodalmi adat, téma forog közkézen az ezred és hadosztály fegyverzeti biztosításáról, azok kérdéseiről. E terület annál inkább aktuális, mivel ezek a szintek (a csapatok) vívják meg alapvetően a harcot és magukon viselik a korszerű harc mindenoldalú biztosításának sajátos jellegét.

A felsorolt néhány szempont önmagában is elégséges ahhoz, hogy az ezred, a hadosztály fegyverzeti biztosításában helyet kell adni a lőszerellátási rendszer, fegyverzettechnikai biztosítás kérdéseinek.

Az ezred támadóharcának lőszerbiztosítása magába foglalja:

- az ezred és alegységei lőszerszükségletének folyamatos kielégítését, mely egyrészt a lőszerkészletek biztosításának tervezéséből és szervezéséből, másrészt e készleteknek a meghatározott helyre történő időbeni eljuttatásából áll;
- az ezred lőszerraktárban és az alegységek készleteiben levő lőszernek szabályszerű kezelését, tárolását és megőrzését, valamint felhasználáshoz történő előkészítését és a lőszerrel való manővereket.

Az ezred fegyverzeti szolgálat egyik fő feladata az alegységeket lőszerrel ellátni a támadóharcra, majd a támadóharc megvívása idején biztosítani kell az alegységek folyamatos ellátását úgy, hogy azok képesek legyenek harcadataikat végrehajtani.

1. A lőszerbiztosítás jellemzői az ezred támadóharcában

Az ezred lőszerszükségei

A gépesített lövész-(harcokocsi-) ezred lőszerszükséglete függ a támadásba való átmenet körülményeitől, a kapott feladattól, az ezred támadási sávjában való alkalmazásra kerülő atomcsapások mennyiségétől, az ezrednek a hadosztály harcrendjében elfoglalt helyétől, az ellenség védelmének és tevékenységének jellegétől, a terep sajátosságaitól, az év és napszaktól, az időjárási viszonyoktól.

Jelentős eltérések mutatkoznak akkor, ha a támadás atomeszközök nélkül folyik.

A *lőszer*ek felhasználása a támadás előkészítésének időszakában nagyban a támadásba való átmenet körülményeitől függ.

A háború kezdetén, ha az ezred várakozási körletet foglal el és ott készül fel a támadásra, akkor a támadás készenlétéig elsősorban légvédelmi lőszer felhasználással számolhatunk.

Ha az ezred állandó elhelyezési körletből kerül elővonásra és várakozási körlet elfoglalása nélkül megy át támadásba úgy szintén a légvédelmi lőszerfelhasználással számolhatunk, mivel minden valószínűség szerint már az elővonás időszakában folynak haditevékenységek, így az ezredet is érhetik légi-csapások.

Ha ez időszakban atomcsapások végrehajtására is sor kerül, úgy jelentős lehet a lőszervesztés is.

Támadóharcban számítások, gyakorlatok tapasztalatai, irodalmi adatok szerint a következő lőszerfelhasználással számolhatunk atomeszközök alkalmazásának viszonyai között (1. melléklet).

A lőszerfelhasználás jelzett mutatói általános irányszámok, nagyságát mindig a konkrét feladat, a helyzet és a körülmények határozzák meg. Az ezred lőszerfelhasználási normáit a hadosztály-parancsnokság szabályozza.

Az alegységek időben történő és teljes lőszerbiztosítása érdekében az ezrednél a lőszerfajtákból készleteket kell megalakítani.

Az ezrednél *megalakítandó lőszerkészletek* nagyságát a támadóharc egyes időszakaira – de általában a támadóharc kezdetére és befejezésére – a hadosztályparancsnok határozza meg.

A támadóharc előkészítésének időszakában fel kell tölteni a mozgókészletet, illetve a körülményektől függően kiegészítő lőszerkészleteket kell létrehozni.

Az ellenséggel harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből indított támadás esetén a tüzelőkészítéshez szükséges lőszer célszerű kiegészítő készletként megalakítani.

A kiegészítő lőszerkészleteket a felhasználáshoz közel kell lépcsőzni (tüzelőállás, alegység). Szükség esetén ebből a célból az alegység megerősíthető gépkocsi szállítóeszközökkel.

Az ezred fegyverzeti raktár lőszerkészleteinek 25⁰/₀-át lehetőleg tartaléként kell tárolni.

Az ezrednél megalakítandó lőszerkészletek és azok célszerű lépcsőzését a 2. sz. melléklet mutatja.

2. Az ezred alegységeinek lőszerellátása

Az ezred alegységeinél felhasznált lőszerkészletek pótlása az ezred fegyverzeti raktárból, esetenként közvetlenül a hadosztály fegyverzeti raktárból, vagy más kijelölt raktárak készleteiből történik.

A támadóharc előkészítésének időszakában végre kell hajtani az alegységek lőszerkészleteinek kiegészítését és meg kell teremteni a támadás alatti folyamatos utánpótlás feltételeit.

Az alegységek lőszerkészleteinek kiegészítése az ezredparancsnoknak a készenlét lépcsőzésére és az alegységek feltöltésének sorrendjére vonatkozó utasításai alapján történik.

A legnagyobb kiszabható készleteket azon alegységeknél kell megalakítani, amelyek a feladat végrehajtására a legnagyobb felhasználási normákat kapták. Az alegységek lőszerrel való feltöltését végrehajthatjuk egyidejűleg, vagy sorrendben. A sorrendet az ezredparancsnok határozza meg.

Menetből indított támadás esetén az alegységek feltöltését a várakozási körletben az előrevonás kezdetéig be kell fejezni. A lőszer átrakások számának csökkentése érdekében, az előljáró által biztosított készleteket az átvétel helyétől közvetlenül az alegységekhez kell szállítani. A szállítási feladatok végrehajtásába be kell vonni az alegységek lőszer szállító-eszközöket is és a párhuzamos szállítási módot kell alkalmazni. Jellemző lesz az alegységek egyidejű lőszerfeltöltése.

Az ellenséggel harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből indított támadás esetén az alegységek lőszerfeltöltését az átcsoportosítás figyelembevételével kell végrehajtani, annak sorrendjében. Az ezred lőszer szállító-eszközöket elsősorban az első lépcső és azok megerősítését képező alegységek, valamint az ezredtűzérés feltöltésére kell összpontosítani és csak másodsorban az ezred egyéb alegységeihez történő ellátásra.

A támadóharc végrehajtása során az alegységek lőszerkészleteinek pótlása bonyolult körülmények között történik. Viszonylag nagy az utánpótlandó lőszer mennyisége, az utakat lefoglalják az előre mozgó csapatok, a támadás iránya gyakran és élesen változik, fenn áll az ellenség állandó behatásának veszélye mind a lőszerkészletekre, mind a szállítóeszközökre.

A támadóharc alatti lőszerellátás szervezésének alapját az ezredparancsnok elhatározásai képezik, a végrehajtás alapját pedig a fegyverzeti főnök által készített lőszerbiztosítási terv (3. sz. melléklet) és számvetése, valamint utalványok.

Bár az alegységeket az előkészítés időszakában feltöltjük, a felhasznált lőszerkészleteket folyamatosan pótolni kell és az alegységek készleteit a megengedett szint alá tilos csökkenteni. Ez a harc alatti folyamatos lőszerellátással biztosítható.

Az alegységek lőszerkészleteinek feltöltésére legalkalmasabb helyzetek:

- az alegységek harcból való kivonása;
- az alegység egyes támpontjainak birtokbavételéért folyó harc;
(- ilyenkor az alegységek a harcjárművekről leszállva, viszonylag alacsony ütemben tevékenykednek, tehát kedvezők a lehetőségek a járművek lőszerrel való feltöltésére);
- a második lépcsőben való tevékenység (alegységek);
(mind az ezred második lépcső, mind az alegységek második lépcsői feltöltése végrehajtható valamennyi lőszerfajtaból);
- javításba átatott járművek, harcokcsik feltöltése.

A többoldalú lehetőségeket elsősorban azon alegységek vonatkozásában kell kihasználni, amelyek huzamosabb ideig a hadosztály első lépcsőjében tevékenykednek.

Fő figyelmet a fő irányban támadó alegység folyamatos lőszerellátására kell fordítani. A feltöltést elsősorban a harc megvívásához szükséges lőszerfajtaból kell biztosítani.

Az ezred fegyverzeti raktárában visszatartott lőszerkészleteket a támadás kezdetéig úgy kell a gépkocsikra csoportosítani, ahogy a várható ellátást ter-

vezzük. Gépesített lövészezrednél löszerből a gépkocsikat – főleg gépesített lövészzászlóalj részére szükséges löszerből – vegyesen kell málházni. Ezen kívül azt is figyelembe kell venni, hogy az ezredtüzéség melyik gépesített lövészzászlóalj irányában kerül alkalmazásra. Gépesített lövészezred fegyverzeti raktárában levő harckocsi löszert típusai százalékos arányának megfelelően kell málházni. Harckocsiezrednél, a löszer nagy mennyiségéből adódóan, a gépkocsik azonos típusú löszerrel is málházhatók.

Harcközben a hadosztálytól érkező löszert szintén eszerint célszerű átvenni. Ha az átvétel ilyen módjára nincs lehetőség, akkor a kiszállításra való előkészítést a harc alatt rövid megállások (elhelyezkedések) idején kell elvégezni.

Az ezred fegyverzeti raktár löszerkészletét teljesen felhasználni nem helyes, mert akkor megfosztjuk magunkat a löszerrel való manőverezés fő eszközétől.

Az ezredtől harcközben *előrevetett osztag*, vagy *légideszant* küldhető ki. Ezeket az aleggységeket kiküldés előtt löszerrel úgy kell ellátni, hogy feladatuk teljesítéséig utánpótlás ne váljék szükségessé.

Ha valamely zászlóalj löszerellátó raja (löszerkészletei) az ellenség csapásai következtében megsemmisült, az ezred fegyverzeti raktár készletei terhére kell újjá alakítani.

Az ezred ellátására a zsákmányolt löszerek felhasználását, megfelelő szakközegek által történő ellenőrzés után az előljáró hadosztályparancsnok engedélyezi.

A harc alatti löszerellátás során maximálisan törekedni kell az ellátás elvének betartására (az előljáró parancsnok felelőssége mellett, felülről lefelé történő ellátás). A zászlóalj részére szükséges löszert a zászlóalj löszerellátó rajhoz (LER), szükség esetén a gépkocsi elhelyezési körleteibe szállítjuk ki. Az ezredtüzéség részére szükséges löszert a tüzelőállásokba kell kiszállítani. A löszerátadás formája a gépkocsiról-gépkocsira történő átadás, kivételes esetekben gépkocsi csere.

A zászlóalj löszerellátó rajok megfelelő löszerkészletekkel rendelkeznek (utasításban rögzítve a mennyiség és fajta), így közvetlenül végzik a zászlóalj aleggységeinek járműveinek, tűzfegyvereinek feltöltését. Gyakran szükséges azonban, hogy az ezred fegyverzeti raktár eszközei segítséget nyújtsanak. Elsősorban szükséges ez a gépesített lövészzászlóalj és az ezred közvetlenek esetében.

A támadóharc löszerellátását ütemekben hajtjuk végre (4. sz. melléklet).

Első ütem; a löszer mozgó és kiegészítő készleteinek megalakítása, a löszerek elosztása és előkészítése.

Második ütem: az ezred fegyverzeti raktár löszerkészleteinek átadása az aleggységek részére, melyet az ezred eszközeivel szállítunk ki, mivel ez a löszermennyiség gépkocsin van tárolva.

Harmadik ütem; a hadosztálytól érkező löszerből való ellátás. Ezen löszerek továbbszállítására szükségessé válhat az aleggységek löszerszállító gépjárműveinek bevonása, mert;

- a hadosztály rendszerint több löszert hoz, mint az ezred fegyverzeti raktár készletei;
- az ezred fegyverzeti raktár folyamatos előrevonásának biztosítása érdekében gépkocsiról-gépkocsira történik a löszer átvétele;
- a harc alatt több löszerszállító gépkocsi megsérülhet, vagy meghibásodhat.

Negyedik ütem: a nap végén az alegységek lőszerkészletének feltöltése az MN szintre.

Ha az alegységektől nem tudunk lőszerszállító gépkocsikat berendelni és kevés üres gépkocsi van a lőszer fogadására, akkor a hadosztály intézkedésétől függően szükségessé válhat tehergépkocsik felszabadítása, a harc szempontjából fontos lőszer típusok szállítására. Ez az ezred fegyverzeti raktár hosszabb idejű helyhez kötöttségét eredményezi.

Támadás alatt az ezred fegyverzeti raktár többnyire mozgásban van és meghatározott helyeken csak rövid megállásokat, elhelyezkedést hajt végre. Ez bonyolítja a hadosztálytól érkező lőszer átvételét és az ezred részére a hadosztályparancsnok hadtáphelyettese anyagátadó pontot (AÁP) jelöl ki, figyelembe véve az ezredparancsnok igényét.

Az előzőek alapján megállapíthatjuk, hogy a harc alatti lőszerellátást mozzanatonként kell megszervezni, a hadosztály fegyverzeti főnök intézkedésével összhangban és ezért az ezredparancsnok felé az ezred fegyverzeti főnök felelős.

A hátraszállításra kerülő lőszerhulladékot (lőszerhüvelyek és csomagoló eszközök) vagy más fegyverzeti anyagokat az ezred fegyverzeti raktárához kell beszállítani. Ha a hadosztály a lőszer nem az ezred fegyverzeti raktárnál, hanem a kijelölt AÁP-on tervezi átadni, a hátraszállításra kerülő fegyverzeti anyagot az ezred gépkocsijai a kijelölt helyre (AÁP-ra) is vihetik.

A hadosztály által tervezett lőszerátadás formájától függően a hátraszállított fegyverzeti anyagokat az ezred gépkocsijain hagyhatjuk, vagy földre rakjuk. Ha a hadosztály gépkocsi cserével adja át a kiszállított lőszer, akkor nem szükséges az ezred gépkocsijairól a hátraszállításra kerülő anyagot lerakni, hanem az esetleg földön tároltat is fel kell málláznia.

Befejezésül a leírtak figyelembevételével, a feladatok megoldásával fokozatosan elérhetővé válik, hogy mi is – a fegyverzeti szolgálat – az egységes fegyverzeti biztosítási rendszernek megfelelően folytatjuk felkészülésünket a korszerű harc megvívására, a csapatok lőszerbiztosításának végrehajtására.

(Az 1–4. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)

A csapathadtáp parancsnoki és szaktiszti állományával szemben támasztott általános, sajátos katonai-szakmai követelmények

E ö r i T i b o r s z á z a d o s

Olyan időszakban élünk, amikor a hidegháború túlfeszített megnyilvánulásait egy megenyhült légkör váltotta fel. Földrészünk politikai küzdőterein felülkerekedtek az ész, érvek és tért nyert a békés egymás mellett élés gyakorlata.

Az európai realitásokkal szemben felsorakoztak a kétségek a kedvezőtlen jelenségek is. Tanúi lehetünk annak is, hogy egyes szélsőséges csoportok erőfeszítéseket tesznek a feszültségek visszaállítására. A helsinki dokumentum szellemét is belül meghamisítva fokozzák a fegyverkezési hajszát.

Érdemes azt is megemlíteni, hogy az enyhülés egyre határozottabb előretörése, állandóan növekvő bázisra támaszkodik. Ezt a bázist egyfelől a szocialista országok ereje, aktív politikája, másfelől a világ kommunista és haladó pártjainak növekvő befolyása, a világ haladó erőinek összefogása képezi. „Helsinki nem befejezésnek, hanem kezdetnek tekintjük, amely további erőfeszítéseket követel mindazoktól, akik az enyhülést kívánják” ... állapította meg Kádár János elvtárs a bécsi nemzetközi sajtóértekezletén.

Valamennyi kedvező fordulat mellett tisztán kell látni – és erről megfelekezni nem szabad –, hogy az imperializmus alapvető célkitűzései változatlanok, csupán a módszerek lettek mások. Ezért számolni lehet azzal, hogy a katonai enyhülés elé csak jelentős erőfeszítések árán áttörhető akadályokat emelnek.

A katonai helyzet egyre bonyolultabbá válik. A NATO fegyveres erejének – elsősorban a hadászati rakétacsapatok – magas fokú készenléte, a váratlanság szerepe teszi aggasztóvá a katonai helyzetet. Következésképpen *amíg fennáll a háború váratlan kitörésének lehetősége nem mondhatunk le a fegyveres erők harc- és mozgósítási készségének fokozásáról.* Fegyveres erőinket olyan állapotban kell tartani, ... „amelyben bármely pillanatban a legbonyolultabb körülmények között is képesek visszaverni és megghiusítani az agressziót, bárhonnan induljon is ki, bármilyen eszközöket és módszereket alkalmazzanak abban, beleértve a nukleáris fegyvereket is.”¹

¹ A. A. Grecsko a Szovjetunió marsallja: A szovjet állam fegyveres erői. Zrínyi Katonai Kiadó 1976. 125. oldal.

Az MSZMP Központi Bizotstága állandóan figyelmet fordít az ország védelmi képességének töretlen növelésére. Ezen belül az ország védelmi képességének alapját képező fegyveres erők sokoldalú minőségi fejlesztése a legfelső párt- és állami vezetés gondoskodása mellett célirányosan és töretlenül halad előre. E tekintetben a figyelem elsősorban arra irányul, hogy a hadsereg építése úgy kerüljön végrehajtásra, hogy az *feleljen meg mind az atom-, mind a csak hagyományos fegyverek alkalmazásával folytatott fegyveres küzdelem követelményeinek*. A felkészítés következetes, átgondolt munkát, stabil gondosrágot követel. „A komoly háborúra való katonai felkészülés nem szalmalángot, nem csatakiáltásokat, nem harci jelszót, hanem huzamosan megfeszített szívós és fegyelmezett munkát követel tömegméretekben.”²

I.

Visszatekintve az *elmúlt évek eredményeire* bátran állíthatjuk, hogy társadalmi előrehaladásunkkal összhangban, gazdasági lehetőségeinkkel arányosan kedvező változások következtek be a hadsereg minőségi fejlesztésében. Ez a változás elsősorban: a harci-technikai eszközök tömeges korszerűsítésében; az integrált katonai szervezetek létrehozásában; a csapatok harc- és mozgósítási készsége fokozásában; a parancsnoki állomány harc- és szakvezetői képességének javulásában mutatkozik meg. Tapasztalható, hogy tovább korszerűsödik a csapatok kiképzésének rendszere. Növekvő hatékonysággal érvényesülnek a jól bevált kiképzési módszerek. Egyre kedvezőbben alakulnak a csapatok munka- és létkörülményei. Tovább javul a csapatok rendelkezésére bocsátott anyagi és pénzeszközökkel, egyéb erőforrásokkal való gazdálkodás hatékonysága. Szinte a csapatok életének minden területén érezhető a tervszerű minőségi változás. Az *elmúlt évek eredményeire visszatekintve megállapítható:*

– tovább erősödött a hadsereg személyi állományának a szocializmus ügye iránti meggyőződöttsége, katonai képzettsége, erkölcsi-fegyelmi és a végrehajtásban való helytállása;

– gyökeres fordulat következett be a hadsereg szervezetében, a hadtápcsoportok lehetőségeiben, valamint az anyagi, harci-technikai ellátottság, a mozgékonyság és vezethetőség területein;

– növekedett a parancsnoki és szakállomány politikai, katonai, szakmai képzettségének színvonala, harc- és szakvezetői készsége;

– javult a vezetés technikai feltétele és számottevő eredmények születtek a vezetés gépesítése, az automatizált vezetési eszközök rendszerbe állítása területein.

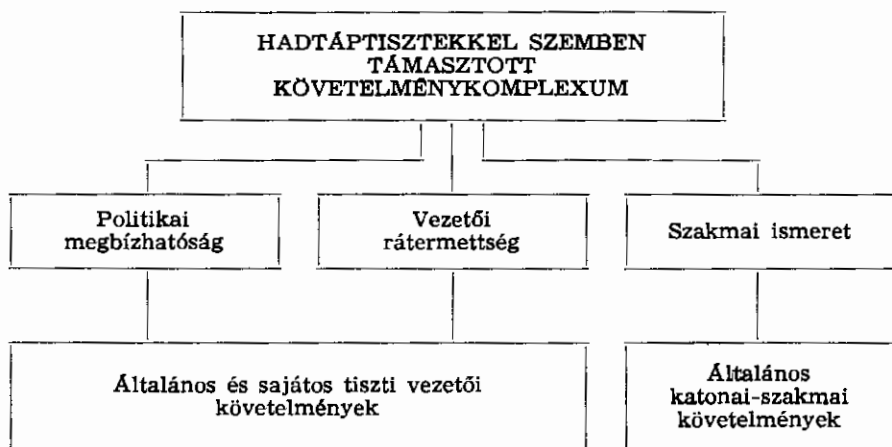
Az elért eredmények mellett az is tapasztalható, hogy a *parancsnokok és szaktiszték* – a lényegesen megváltozott, kedvező körülmények között – *jelentősen megsokszorozódott, újszerű feladatokat oldanak meg*. Az sem lényegtelen, hogy *nemcsak a feladatok újszerűek, hanem ezek megoldása is korszerű vezetési módszereket követel*. Röviden szólva, az új feladatok, új követelményeket, új módszerek bevezetését teszik szükségessé.

Ezek egyfelől békeidőszakban végrehajtandó feladatok szakirányításában, másfelől a felkészítés fokozásában, a harc- és szakvezetői készség állandó töret-

² Lenin összes művei. 36. kötet. Kossuth Könyvkiadó 1972. 306. oldal.

len növelésében határozható meg. A követelményeket az alapszabályzatok, szakutasítások rendszerbe foglalják, de az élet szinte minden nap növekvő, új követelményeket produkál. Nem túlzás azt mondani, hogy a parancsnoki és szaktisztai állomány néha teljesen „ismeretlen” és „szokatlan” feladatok vezetését kénytelen végezni. *Lényegbevágóan fontos kérdésekben gyorsan és mégis jól kell döntenie.* A jelenlegi – korszerűnek éppen nem mondható – gyakorlat úgy alakult, hogy a kiképzés, a gazdálkodás, a csapatépítkezés stb. vezetése szinte teljesen leköti a parancsnoki állomány figyelmét és esetenként háttérbe szorul a harc- és szakvezetői készség fokozása, az ismeretek bővítése.

Levonható az a következtetés, hogy a „csapatbadtáp parancsnoki és szaktisztai állománnyal”³ szemben támasztott „hármass követelmény” speciális formában érvényesül, amelyet a következő követelmény komplexumba lehet összefoglalni:

II.

A csapatbadtáp parancsnoki és szaktisztai állománnyal szemben támasztott általános és sajátos követelmények

Parancsnokká és szakvezetővé válás egy folyamat, amely az egyén személyes tulajdonságainak, a csoport és a környezet formáló szerepén, a kialakult körülményeken és lehetőségeken nyugszik. Alapját a marxista-leninista világnézet, a kommunista meggyőződöttség képezi. *A tiszt olyan „politikai tényező”, aki az adott poszton különleges jogokkal és sajátos követelményekkel felruházott parancsnok, politikai vezető, nevelő és katonai szakember.* Ezek a készségek és képességek az elméleti és gyakorlati felkészítésben, a csapatvezetés konkrét gyakorlatában, a tapasztalatok megszerzésében alakulnak ki és fejlődnek tovább. Senki nem születik katonai vezetővé, csak azzá válik, szívós és

³ A „csapatbadtáp parancsnoki és szaktisztai” állomány alatt ebben a vonatkozásban az egységek, magasabbegység állományba tartozó PK HTPH-t, htp. szolgálatiágfőnököket, törzsekben dolgozó htp.-tiszteteket, valamint a htp.-egységek, alegységek parancsnoki állományát kell érteni.

megfeszített munka eredményeként. A gyakorlati élet bizonyítja, hogy meghatározott követelmények, feltételek között, egy adott vezetési szinten *minden tisztt alkalmas a vezetésre, csak nem azonos hatékonysággal vezet.*

A katonai szolgálat *különleges szolgálat*, amely elkötelezettséget jelent sajátos követelményekkel. A parancsnoki és szaktiszti állománynak olyan sajátos szabályozó tevékenységet kell megvalósítani békében és háborúban, amely mindenkor biztosítja az alárendeltek szakszerű vezetését, a rendelkezésre álló erők és eszközök „gazdaságos” felhasználását, a meghatározott cél elérése érdekében. Ehhez *olyan általános és sajátos képességekkel kell rendelkezni, amelyek a legbonyolultabb körülmények között is biztosítják a sikert, a feladatok maradéktalan teljesítését. Ezek a képességek elsősorban a harc- és szakvezetői készségen összegezhetők.*

A tisztekkel szemben támasztott „általános és sajátos követelményeket” A. A. Grecsko, a Szovjetunió marsallja a „Szovjet állam fegyveres ereje” című művében a következő tényezőkben határozta meg:⁴

1. „Kommunista meggyőződés, önzetlen odaadás a párt és a nép iránt”;
2. „Magas fokú fegyelem és a parancs teljesítése”;
3. „Kezdeményezőkézség és önállóság”;
4. „A parancsnoki akaterő és szervezőkézség”;
5. „Magas szakmai felkészültség, általános haditechnikai műveltség”;
6. „A tisztt tudja oktatni-vezetni beosztottait”.

Az elmondottak kapcsán jól érzékelhetővé vált, hogy a csapathadtáp parancsnoki és szaktiszti állományával szemben támasztott sajátos követelmények: az eszmei meggyőződöttség; a szilárd akarat; a magas fokú követelény-támasztás és igényesség; szervezőkézség; fejlett hadműveleti-harcászati gondolkodásmód; a széles körű technikai ismeret; széles látókör és kombinatív készség és nem utolsósorban magasszintű általános műveltség. Ezeknek a lényeges adottságoknak mint a tiszttel szemben átmasztott általános sajátos követelményeknek a megszerzéséhez egyetlen út vezet, „hiánytalanul végre kell hajtani a lenini útmutatást: ... igazán megtanulni a katonai mesterséget.”⁵

Ezeket a sajátos követelményeket olyan mértékben kell teljesíteni, amely a *parancsnoki és szakállományt alkalmassá teszi akaratának megvalósítására az alárendeltek vezetésére és a feladatok végrehajtásának szakirányítására.* Jól meg kell érteni, hogy a hangsúly nem a lexikális tudáson, hanem a gondolkodásmódon, a rendszerező képességen, az előrelátáson, az ítélő és összehasonlító képességen, a szervezőkézségen és a hadművészet korszerű elveinek, a hadtápbiztosítás célszerű módszereinek ismeretén nyugszik.

Hogy mennyire sikerült ezeket a képességeket kifejleszteni a szükséges tapasztalatokat megszerezni az alapvetően a *harcban dől el.* Harcban nincsenek próbák, nincs lehetőség a kísérletezésre, a feladatok besulykolására. „A háborúban nincsenek piszkozatok, amelyeket a tiszttázat elkészítése után össze lehet tépni. Itt mindent „vérrel írnak, mindent a kezdettől a végéig az első betűtől az utolsó pontig...”⁶

⁴ A. A. Grecsko a Szovjetunió marsallja: „Szovjet állam fegyveres ereje” Zrínyi Kiadó 1976. 271–273. old.

⁵ A. A. Grecsko a Szovjetunió marsallja: „A szovjet állam fegyveres erői”. Zrínyi Kiadó. 1976. 275. oldal.

⁶ Szimonov: „Nem születünk katonának” Európa Kiadó, 1965. 14. oldal.

A harc- és szakvezetői képességek valamennyi összetevőjének kialakítása kitartó és következetes munkát követel.

III.

A csapathadtáp parancsnoki és szaktisztii állományával szemben támasztott katonai-szakismereti követelmények

A katonai szakirodalom egyre többet foglalkozik a parancsnokok helyével, szerepével és az „ideális” törzstiszt megrajzolásával. Általában kevésszer és akkor is csak nagy általánosságban esik szó a szaktisztiek *katonai-szakismereti követelményeiről*. Pedig a törzsekben, vagy önálló parancsnoki posztokon álló szaktisztiek – köztük a csapathadtáp tagozatban dolgozó hadtáptisztek – *katonai-szakismereti köveaelményeinek meghatározása egyre sürgetőbb igényként jelentkezik*.

Amíg a különböző tanintézetekben meghatározásra kerültek, hogy mit milyen mértékig kell elsajátítani, addig a *csapathadtáp tisztii állomány katonai-szakismereti követelményei nem kerültek szabályozásra*. Abból kiindulva, hogy a katonai szervezetek minden elemükben egyre bonyolultabbá váltak, ezért *ma már nem lehet elvárni, hogy mindenki mindenbe értsen, mert akkor gyakorlatilag semmibe sem ért*. Más szóval egyetlen területen sem lesz specialista.

Az alapszabályzatok elsősorban keretszabályozást biztosítanak. Lényegében ezt kell megtölteni konkrét katonai-szakmai ismereti követelményekkel. *Az alapszabályzatok keretszabályozási rendszerére építve lényegesnek tartjuk a csapathadtáp parancsnoki és szaktisztii állományával szemben támasztott katonai-szakmai ismeretek követelményrendszerének kialakítását*. Megítélésünk szerint az alapszabályzatokban lefektetett elvek, olyan keretet biztosítanak, amelyet meghatározott időszakonként – a hadsereg építése és fejlesztése időszakainak, a hadművészet új elveinek és az ellátási-biztosítási rendszer új módszereinek megfelelően – kell megtölteni konkrét tartalmi követelményekkel.

Ezek a követelmények a következők:

1. *A parancsnokok, szakvezetők legfontosabb feladatai a párt-politikai munka irányításában:* a kiképzés, a harcckészültség, a mozgósítás, a harcászati, törzsvetési gyakorlatok, népgazdasági munkák pártpolitikai munkájának előkészítésében és irányításában való részvétel. A fegyveres harc pártpolitikai munkájának lényegét, tartalmát, megszervezésének rendjét, végrehajtásának sajátos módszereit kell segítsen meghatározni.

2. A hadtudomány területén

Rendelkezzenek tájékozottsággal a fegyveres küzdelem lényegéről, alapvető összefüggéseiről, különös tekintettel a politikai és a fegyveres küzdelem összefüggéseire. Alapvetően ismerjék egy elkövetkező háború lefolytatásáról vallott nézeteket.

a) *A harc és a harc hadtápbiztosítása katonai-szakismereti követelményei:*

- *a harc megvívásának területein:* rendelkezzenek általános tájékozottsággal a várható ellenség fegyveres harcra vonatkozó *nézeteiről*, támadó és védelmi koncepciójáról, azoknak a fegyvereknek a hatásairól és ellenük való védelem

lehetőségeiről, amelyek a csapathadtáp csoportosítását pusztíthatják, a hadtáp munkáját befolyásolhatják.

Rendelkezzenek alapismeretekkel: az összefegyvernemi harc fejlődését meghatározó tényezőkről; az összefegyvernemi harc eszközeiről, jellemzéseiről, fajtájáról és alapelveiről. .

Ismerjék: a csapatmozgások fajtáit és feltételeit, a végrehajtás elveit; a *támadó- és védelmi harc jellegét, kialakulásának körülményeit, lefolyását és a harctevékenység különböző formáinak összefüggéseit.*

Részletesen – a beosztással járó feladatoknak megfelelően differenciáltan – ismerjék: a csapatok harc- és mozgósítási készségét, harci (harcbiztosítási) lehetőségeit, a várható alkalmazás körülményeit és feladatait.

- *A hadtápbiztosítás területén:* tájékozottsággal rendelkezzenek a harc és harccal kapcsolatos tevékenység hadtápbiztosításának általános rendszeréről, az ellátás és szállítás módszereiről, az anyagi eszközkészletek lépcsőzéséről, a hadtápvezetés sajátosságairól, a hadtáp őrzés és védelme, valamint tömegpusztító fegyverek elleni védelme követelményeiről és rendszeréről.

Ismerjék: a saját egység, magasabbegység előljáró részéről történő hadtápbiztosításának rendjét, a saját csapatok harcrendi elemei mindenoldalú hadtápbiztosítása megtervezését, megszervezését és a végrehajtás vezetését, menetben, támadásban, védelemben és a harccal kapcsolatos egyéb tevékenységek időszakájában tömegpusztító fegyverek, vagy csak hagyományos fegyverek alkalmazásának viszonyai között.

Részletesen ismerjék: (lexikális ismeretekkel rendelkezzenek) az alárendelt hadtápegységek, -alegységek harc- és mozgósítási készségét, szervezetét és funkcionális csoportosításának és vezethetőségének lehetőségeit, a náluk levő anyagi eszközkészletek méreteit és megosztását.

Legyenek képesek a saját beosztásuknak megfelelő mértékben: az alárendelt hadtápegységek, -alegységek felkészítésére, a harcban a parancsnok elhárításának megfelelő hadtápcsoportosítás kialakítására; az után- és hátraszállítási utak más törzsekkel való együttműködés alapján történő előkészítésére; az anyagi eszközkészletek felhalmozására; a fogyasztási normák megállapítására; az után- és hátraszállítás – köztük a légi szállítási – feladatok végrehajtására, a harcoló és harcból kivont egységek feltöltésének szakszerű vezetésére; a sebesültek harcmezőn történő összegyűjtésének, ellátásának, kiürítésének és légi úton történő hátraszállításuk megszervezésére és vezetésére; különleges és ideiglenes harcrendi elemek hadtápbiztosításának megszervezésére, funkcionális hadtápcsoportosítások és anyagi eszközök légiszállításának előkészítésére; az őrzés-védelem, valamint a tömegpusztító fegyverek elleni védelem felkészítésére és végrehajtására; a harc és harccal kapcsolatos valamennyi tevékenység hadtápbiztosításának vezetésére, olyan követelmények szerint, hogy a hadtápegységek és -alegységek fő erőfelfejtésüket mindig az előljáró és a parancsnok által meghatározott feladatok végrehajtására összpontosítsák.

A követelmények alapját az MN Harcászati Szabályzata, a Csapathadtáp Utasítás, a Tábóri Törzsszolgálati Utasítás és a szakutasítások, a gyakorlások tapasztalatai képezik.

b) *A hadtörténelem területén*

Rendelkezzenek általános tájékozottsággal a hadművészet területének szakaszairól, a gépi korszak háborúinak „forradalmi” változásairól.

Ismerjék a második világháború kitörésének okait, körülményeit; a Nagy Honvédő Háború politikai-katonai győzelmének jelentőségét, hazánk felszabadításának körülményeit; az MN megalakulásának jelentőségét, a néphadsereg politikai tartalmát, építésének legfontosabb állomásait, a hadügyi forradalom szakaszait, a harc megvívásáról vallott nézeteket; a hadtápbiztosítás negyedszázados fejlődésének útját és eredményeit.

c) *A katonai kiképzés és vezetés elmélete területén*

Rendelkezzenek általános tájékozottsággal az MN kiképzési rendszere, követelményei, és módszerei területén.

Ismerjék: a seregetest, a magasabbegység az összefegyvernemi és fegyvernemi egységek harc- és szakkiképzési rendszert, harc- és mozgósítási készségével szemben támasztott általános követelményeket; a nevelési elveket és módszereket; a hadtápkiképzés általános rendszerét és követelményeit.

A jártasság és készségszintjén legyenek képesek az alárendeltek, hadtápegységek és -alegységek kiképzésének katonai-szakmai és a csapatok hadtápkiképzése megtervezésének, a hadtápegységek, -alegységek kiképzésének összehangolására a csapatok fő kiképzési feladataival, a harc-készültségi és a mozgósítási, valamint harcászati gyakorlataival.

Tapasztalatokkal, kialakult módszerekkel rendelkezzenek a sor- és tartalékos állományú hadtápegységek, -alegységek kiképzésének levezetésében, illetve a levezetésben való részvételben.

A csapat-hadtápbiztosítási és szaktiszt állománya legyen képes: a tiszt-helyettes állomány általános-katonai és szakkiképzése megtervezésére, megszerzésére, valamint vezetésére.

A PK HTPH-ek, magasabbegység szolgálati főnökök, hadtápegység parancsnokok megfelelő ismerettel és jártassággal rendelkezzenek: törzsek felkészítésében, harcászati és szakkiképzések levezetésében, ezred, hadosztály HVP-ok összekovácsolásában, egység, magasabbegység szintű harcászati, szakharcászati, törzszvezetési gyakorlatok kidolgozásában és levezetésében való részvételben.

A követelmények alapját: a hadtápbiztosítási ÖKP, a kiképzési parancsok és intézkedések, a módszertani bemutató foglalkozások és a korábbi évek tapasztalatainak feldolgozása képezik.

d) *A katonai rendszerelmélet területén*

Legyenek tájékozottak a fegyveres erők építése, a hadsereg – ezen belül a hadtápcsoportok – fejlesztésének soronlevő feladatairól. A legfontosabb kérdésekben ismerjék a csapatok feltöltésének, a szolgálati idő letöltésének rendjét, a hadkötelezettségi normákat.

Ismerjék a hadsereg differenciált készenléti és mozgósítási rendszerének legfontosabb alapelveit, alapvető összefüggéseit, gyakorlati megvalósításának általános követelményrendszerét, a tervezéssel kapcsolatos általános követelményeket.

A beosztásnak megfelelően a készség és jártasság szintjén ismerjék az alárendeltségükbe tartozó hadtápegységek, -alegységek mozgósításának tervezési rendjét, a végrehajtás megszervezésének követelményeit és a tervszerű végrehajtást biztosító módszereket.

Felkészültséggel rendelkezzenek a beosztási szintjüknek és speciális terü-

leteinek megfelelően – az egység, magasabbegység harc- és mozgósítási tervcinek kidolgozásában való részvételhez, a szükséges anyagi eszköz számvetések kimunkálásához, a harc-készültség és mozgósítás hadtápbiztosításának megtervezéséhez.

Lexikális ismeretekkel és alapos jártassággal rendelkezzenek a mozgósítás hadtápbiztosításának végrehajtásában; a készletek megalakítása, tárolása, frissítése, elosztása, málházása, szállíthatósága, újbóli lépcsőzése és felhasználásának, pótlásának rendszabályai területén.

Alaposan ismerjék az általános és hadtáp ügyvitellel, a titoktartással kapcsolatos rendszabályokat.

A következmények alapját: a Honvédelmi Törvény, az „M” utasítások, az MN alapszabályzatai és szakutasításai, az ügyviteli utasítások képezik.

e) *A katonai vezetés elmélete területén*

Alapismeretekkel rendelkezzenek, a csapatvezetés tartalmát, lényegét általános követelményeit és elvi rendszerét érintő kérdésekben.

Átlagosan ismerjék a harc hadtápbiztosítása, a béke kiképzés, a harc- és mozgósítási készség vezetésének a (csapat) hadtápgozdálkodás szakirányításának rendjét és módszereit.

A beosztási szintjüknek megfelelően teljes részletességgel ismerjék, a hadtápegységek és -alegységek, szolgálati ágak, funkcionális csoportok parancsnoki és szakvezetési rendjét a végrehajtás gyakorlati módszereit.

A jártasság szintjén ismerjék a saját csapatok, hadtápegységek és -alegységek helyzetére vonatkozó adatainak gyűjtését és feldolgozását. Legyenek képesek a parancsnok (előljáró) elhatározásának előkészítésében való részvételre; az elhatározás összefüggéseinek feltárására és formábaöntésére, ellátási biztosítási tervek, feltöltési számvetések megbízható kidolgozására, a végrehajtás megszerzésére, a feladatok lejuttatására, a végrehajtás segítő ellenőrzésére, a feladatok végrehajtásának folyamatos pontosítására és számonkérésére.

Hozzáértően ismerjék a vezetés technikai eszközöket különös tekintettel az ESZR-ek, mobil adatfeldolgozó pontok híradóeszközök alkalmazásának lehetőségeit és a felhasználásuk hatékony módszereit.

Ismerjék: a vezetési pontok működésének rendjét, a HVP telepítésének, áttelepítésének megszervezését, a vezetés funkcionális csoportosítása megszervezését és a párhuzamos munkamódszerek megvalósításával szemben támasztott követelményeket.

A követelmények alapját képezi: az MN Harcászati Szabályzat; Táborig Törzsszolgálati Utasítás; a Csapathadtáp Utasítás; a Szolgálati Szabályzat; a szakutasítások, a seregtest szintű békegazdálkodás háborús hadtápvezetési útmutatók és a végrehajtott vezetési módszertani útmutatók, a különböző gyakorlatok, hadijátékok feldolgozott tapasztalatai.

f) *A katonaföldrajz területén*

Általános tájékozottsággal rendelkezzenek a társadalmi-gazdasági tényezők szárazföldi csapatok harca és harccal kapcsolatos tevékenységek ellátásának mindendenoldalú hadtápbiztosítására gyakorolt hatásaival.

Ismerjék a dunavölgyi és az Észak-Olasz hadművelési irányok természeti tényezőinek a hadtápbiztosításra (telepítésre, mozgásra, tőpfe. elleni védelemre, őrzés-védelemre, cü. ellátásra, helyszíni beszerzésre) gyakorolt hatásait.

A felhasználási készség szintjén lexikális ismeretekkel rendelkezzenek a várható előrevonás, határbiztosítás és határvédelem, valamint a harcászati irány tervszerinti, gazdasági tényezőinek hadtápbiztosítására gyakorolt hatásairól.

A követelmények alapját a szakirodalom, a katonai, szakmai törzskiképzési foglalkozások és gyakorlatok képezik.

g) *A haditechnikai tudományok területén*

Tájékozottsággal rendelkezzenek a saját egység, magasabbegység, tüzér-, rakéta-, harckocsi, műszaki, vegyi, híradó-, rádióelektronikai, technikai eszközök hatékonyságáról, az alkalmazás lehetőségeiről és területeiről.

Ismerjék a seregtest állományába rendszeresített csapathadtáp szállító, üzemanyag, élelmezési, ruházati, egészségügyi kiürítő, technikai eszközeinek lehetőségeit, legfontosabb teljesítményadatait, alkalmazásának, telepítésének és üzemeltetésének követelményeit.

A szakszerű üzemeltetés és kezelés, valamint a bemutató oktató készség szintjén átlagosan *ismerjék*: a szakmai alárendeltségükbe tartozó hadtáptechnikai eszközöket. Ennek kapcsán részletesen ismerjék a legfontosabb technikai mutatókat, a különböző behatások melletti teljesítménymutatókat, az alkalmazás területeit és lehetőségeit; az üzemeltetés, javítás, feltöltés és karbantartás követelményeit és rendszabályait, valamint ezzel kapcsolatos munkavédelmi előírásokat.

A követelmények alapját a szakutasítások technikai törzskiképzések, módszertani bemutató foglalkozások képezik.

h) *A katonai (csapat-) gazdálkodás területén*

Ismerjék a töretlenül fejlődő szocialista közösség – hazánk gazdasági környezetét és katonai gazdálkodása irányvonalát is meghatározó – eredményeit, az előrehaladás lehetőségeit.

Tájékozottsággal rendelkezzenek a katonai gazdálkodás alapját meghatározó népgazdasági kapcsolatok jellegéről, irányzatáról.

Alapjaiban ismerjék az MN gazdálkodási rendszerét, legfontosabb elveit, tartalmát, az anyagellátás tervezésének, a költségvetés összeállításának, a beszerzések végrehajtásának, a csapatok ellátásának alapvető módszereit.

Átfogóan ismerék a csapatgazdálkodás általános, a hadtápgazdálkodás részelveit és módszereit olyan mélységig, hogy képesek legyenek az alárendeltségükbe tartozó gazdálkodás szakirányítására, pontosan megfogalmazott feladatok rugalmas végrehajtására, a mozgékony környezeti igényekhez való alkalmazkodásra, önállóságra, az állandó belső megújulás biztosítására a végrehajtás számonkérésére.

Alapvetően ismerjék a hadtápgazdálkodás, és teljes mélységben ismerjék a konkrét szakterület anyagellátásának tervezését, költségvetés összeállítását, a szerződések megkötését, csapatbeszerzések tervezését, a kifizetések, a pénz- és anyagnormák felhasználásának szabályait és gazdaságos módszereit; az anyagi eszközökészletek készletgazdálkodásával, tárolásával, frissítésével, karbantartásával, átvételével, kiadásával kapcsolatos követelményeket, a hadtáp számvitel rendjét; az ellenőrzések megszervezésének és végrehajtásának rendszerét, szervezését, és a végrehajtás gazdaságos, szakszerű irányítását.

Részletesen ismerjék a gazdálkodást szabályozó szakutasítások előírásait, az alkalmazás célszerű módszereit, az előljáró által meghatározott célkitűzések

lényegét, a megvalósítást biztosító kulcsterületeket és kulcsfeladatokat, a számvetel rendszabályait.

Lexikálisan ismerjük: a saját szakterületük gazdálkodását, alapvetően meghatározó felszámítási és felhasználási anyagi és pénznormákat, méreteket, készletgazdálkodás előírásait; a hadtápgazdálkodás területén meghatározott célkitűzések és elért eredmények számszerűsített adatait és a megállapítás módszereit; a személyi állomány ellátottságának helyzetét és valamennyi járandósága kiszabataának méretét, és az elosztás rendszabályait.

A követelmények alapját az alapszabályzatok és szakutasítások, az előjáró intézkedése a parancsnok kiképzési parancsa képezi.

Összességében levonható az a következtetés, hogy a csapathadtáp tagozatban dolgozó tisztekkel szemben támasztott követelmények az élet minden területén megnövekedtek. A felismerés és ebből adódó tennivalók minden hadtáptiszttól egyre határozottabb cselekvésben kifejezett tudást, katonai szakismeretet követelnek. A parancsnok, a szaktiszt tudatos cselekvéséhez éppen ezért elengedhetetlenül szükséges az állhatatosság, a felelősségérzet, a katonai szakismeret. Ha nem is minden, de a hadsereg építése során sok minden függ a parancsnoki és szakállomány tudásától, szocialista jellemétől, vezetői készségétől és állhatatosságától.

Olyan időszakot élünk, amikor a hadtáptiszti állománynak minden körülmények között tisztán kell látni mikor, miről van szó, merre keresendő a megoldás útja, és mi a megoldás módszere. Jogos elvárás, hogy minden hadtáptiszt, elsősorban önmagától kérje számon, a felkészültségét, a tudást, a szakmai hozzáértést, a ráeső kötelezettséget, a rendet, a pontosságot, a kommunista személyes példamutatást.

E tekintetben az előrelépést egyfelől a pártpolitikai munka tartalmának gyorsítása, másfelől a *tanulás és tanítás* egységes rendszere, a kiképzés fokozása és hatékonyabb módszere biztosítja. Egyre nagyobb és szembetűnőbb szerepet kap a következetesség a felkészítésben, a jellemformálásban. Fontos irány az alkotószellemű gondolkodás kialakítása, új ismeretek megismerésére való ösztönzés. A leglényegesebb kulcskérdés – egyfajta általános követelményrendszer alap gondolatait követve – állandóan lépést tartani az élettel, a harc és harc mindenoldalú biztosítása, valamint a személyi állományról való gondoskodás állandó megújuló követelményeivel. Folyamatosan biztosítani a hatékonyabb szakirányítás politikai, szakmai, ideológiai, szervezeti feltételeit. Ez a csapat-hadtápban dolgozó parancsnok és szakállomány legfontosabb kötelessége, önbecsülésének mércéje.

A központ hadtápegységek, intézetek harcászati és mozgósítási tervezésének néhány tapasztalata

Horváth Sándor alezredes

Az elmúlt években a központ hadtápegységeinek alakulatainál végrehajtott harcászati és mozgósítási feladatok tervezése ellenőrzésének tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a tervezéssel foglalkozó állomány mind gondosabban, elmélyültebben, lelkiismeretesebben végzi feladatát, mind nagyobb gondot fordít a HKSZ és M feladatok végrehajtására vonatkozó szabályozások elsajátítására. Ezek tükröződnek a tervek, okmányok tartalmi kidolgozásában, kultúraltabb formájában, kivitelezésében.

A fejlődés eredményei mellett azonban olyan hiányosságok is tapasztalhatók, amelyek általában jellemzik a tervek, okmányok egy részét, így tehát általánosíthatók. A hiányosságok egyik forrása a HKSZ és M tervezések szabályozására kiadott utasítások, intézkedések egyes előírásainak helytelen, egyéni értelmezése, az alakulat sajátosságait figyelmen kívül hagyó, automatikus alkalmazása.

A hibák másik forrása az utasítások, intézkedések nem kellő ismerete. A tervek komplex módon való elkészítése az ide vonatkozó összes utasítások komplex ismeretét teszi szükségessé.

A tervek, okmányok naprakészé tételének elhanyagolása, az előírt pontosítások nem következetes végigvitele szintén a hibalehetőségek egyik általánosítható forrása.

A fentiekkel szorosan összefügg az M tervező tiszt felkészültsége. Szervezett M szaktiszt képzés nincs, ezért gyakori, hogy olyan személy kerül M tervezői beosztásba, aki korábban csak kevésbé, vagy egyáltalán nem foglalkozott a mozgósítás kérdéseivel. Az M időszakában megalakuló egységek, intézetek M előkészítésével megbízott személy helyzetét nehezíti az a körülmény is, hogy általában önállóan kell végeznie feladatát. Ezért állandó, rendszeresített kiképzés és önképzés mellett is huzamosabb időszak – egy-két év – kell elteljen, amíg megfelelő ismereteket szerez az utasítások előírásainak alkalmazásában, az okozati összefüggések, a „miért?”-ek feltárásában.

Ezek után rátérek részletesebben a tervek, okmányok azon területére, amelyeknél leggyakrabban tapasztalhatók az általánosítható hiányosságok.

A 00090/1973. sz. MNHF utasítás egyértelműen meghatározza, hogy az egységek, intézetek a készenléti időtől és a mozgósítás mértékétől függően mi-

lyen harckészültségi, vagy harckészültségi-mozgósítási tervet készítsenek. Ennek ellenére az M-kor megalakuló intézetek, egységek egy részének terveiben nem veszik figyelembe az utasítás azon meghatározását, amely szerint: „a rövid és hosszabb készenléti idejű alakulatok harckészültségi-mozgósítási tervct” készít-
senek, amely alapvetően a *mozgósítási feladatokra* épül és tartalmazza a to-
vábbi harckészültségi feladatokat is;” továbbá nem számol a „GYEMANT”
különböző fokozatainak elrendelésével. Úgy tervez, hogy az M elrendelésével
automatikusan a magasabb harckészültségi fokozat is életbe lép. Ez a téves
felfogás végigvonul a terveken, legfeljebb utalások történnek a „GYEMANT”
egyik, vagy másik változatának végrehajtására, de komolyabban megtervezve,
előkészítve nincs.

A HKSZ-M tervek bevezető szöveges része nagyon eltérő képet mutat. Eb-
ben a részben szükséges röviden, markánsan megfogalmazni a mozgósítási és a
harckészültségi feladatok alakulatra vonatkozó végrehajtásának azt az alapvető
rendszerét, amelyre a terv is felépül. Amennyiben ez a rész jól kidolgozott, a
rendszer világosan kitűnik, akkor már érzékelhető a terv realizálhatósága, az
összefüggések kapcsolata és nem utolsó sorban a tervező hozzáértése.

A terv ezen részének tartalma egyértelműen nincs meghatározva, szabá-
lyozva. Ennek tudható be, hogy különféle változatokkal találkozhatunk,
az egyoldalas megfogalmazástól a tízoldalas kifejtésig. Természetesen nem az
oldalszám a lényeg, ezzel csak az értelmezések különbözőségét kívántam érzé-
keltetni.

A tervekből kitűnik, hogy nincs egységes felfogás a megalakulási körlet
(béke elhelyezési körlet) elhagyásának, illetve a hadi működési hely elfoglalá-
sának a kérdésében sem. Az alakulatok egy része úgy tervez, hogy a megal-
akulási idő végére menetet hajt végre és elfoglalja a hadi működési helyét (kör-
letét) is. Ez helytelen felfogás. A 00090-es MNHF-i utasítás szerint az M ké-
szenlétet a megalakulási körletben kell elérni. A tervekben rögzíteni kell a
menet végrehajtásának a megszervezését, a menetszámvetést, a hadi működési
körlet elfoglalásának a rendjét stb. A megalakulási idő végére fel kell készü-
lni a menet végrehajtására, de a menetet csak külön parancsra kezdheti meg!

A 00105/1973. sz. MNVK M és Hadkieg. Csf. utasítás meghatározza a
2. sz. feltöltési rendre való áttérés esetét. A Hadkieg. és Tv. parancsnokságok
a központ hadtáp alakulatai számára a tartalékos hadkötelesek nagyrésztének a
bevonulását M 1 nap 10–12, esetenként 16 óráig biztosítja. Mégis a 2. sz. fel-
töltési rendre való áttérés vagy hiányzik a tervek egyrészéből, vagy elnagyolva
kerül megtervezésre. A kieg. visszaigazolásaiából pedig kitűnik, hogy minden-
képpen számolni kell ezzel.

Néhány szót a Málházási tervről. A tervet a szállítandó M készletek fel-
málházására kell elkészíteni. A hangsúly a szállítandó készleteken van, azaz
azokról az anyagokról, felszerelésekről van szó amelyek raktári készletet ké-
peznek. Mégis gyakori, hogy a tervet a teljes M anyagkészletek elszállítására
állítják össze, figyelmen kívül hagyva, hogy annak egy része az állománynak
kiosztásra kerül (fegyver, lőszer, vv. felszerelés stb.), vagy a gépjárművek
lesznek vele feltöltve (üza.). Ilyen formán tehát valóban csak a raktári kész-
letet képező anyagok, felszerelések szállítását kell tervezni. A málházandó
anyagok téves számvetésével együtt természetesen a szállítótér-szükséglet is
helytelenül kerül kiszámításra, amelyből következik, hogy a gépjármű-biztosítás
is gondot okoz.

A személyi állomány felszerelése kiegészítésének a tervezése nem eléggé tartalmaz. A tervek nagy részében csak a feladat megnevezése szerepel az időpont, esetleg a végrehajtásért felelős személy meghatározásával. Az, hogy mennyi ez az anyag, melyik alegységnek mennyit kell kiadni, milyen sorrendben, hol kerül átadásra, stb., ez már a legtöbb tervből kimaradt. Ugyanez mondható el a gépjárművek üzemanyaggal való feltöltésének megtervezéséről is.

Azoknál az M alakulatoknál, amelyeknél a bevonulási hely nem egyezik meg a megalakulási körlettel nagy gondot okoz a személyi állománynak és a technikai eszközöknek a tömegpusztító fegyverek hatása elleni védelem megszervezése az átvétel idején és a megalakulási körletbe való menet alatt. Elsősorban nem az anyagok kiosztása, hanem azok tárolása a gond. Ez a probléma tükröződik a tervekben is méghozzá úgy, hogy egyáltalán nem, vagy csak alig történik rá utalás. A személyi állomány és a technika védelme, megóvása, a hadrafoghatóság biztosítása minden parancsnok kötelessége. Ezért ennek a megszervezésére az alakulat körülményeitől függően meg kell találni a legmegfelelőbb módot és a végrehajtását a tervekben rögzíteni kell.

A híradás, rejtett vezetés megtervezése sem egységes. A híradó összeköttetés vázlatának kidolgozásakor általában egyéni elképzelések érvényesülnek. Nem alkalmazzák az egyezményes jeleket és jelzéseket. A rejtett vezetés tervezése általában abban merül ki, hogy a rejtjelzőeszközök felsorolásra kerülnek.

Az őrzés-védelmi tervek kidolgozásában az alkalmazandó erő- és eszköz-szükséglet számvetése a legtöbb esetben elmarad. A tervek nagy része csak az őrzésre és a védőárkok kijelölésére korlátozódik. Nincs megtervezve, hogy védőárkokat mely alegység, milyen erőekkel és eszközökkel biztosítja, a tartalékot mely alegység képezi, hol gyülekeznek, kik a parancsnokok stb.?

Előfordul, hogy a harcásztszülségi, vagy mozgósítási feladatok megoldásának egy-egy részkérdése nem tűnik ki a tervből. A tervező szerint ilyen kérdésnek a megoldása olyan természetes, hogy felesleges kiírni. Nem veszi figyelembe, hogy ami neki természetesnek tűnik, másnak nem feltétlen az. A gyakorlat bizonyítja, hogy az egyik által kidolgozott tervet gyakran másnak kell végrehajtani. Ilyen esetben még a jól kidolgozott terv realizálása sem problémamentes, különösen ha a megoldás egyes kérdései csak „fejben” kerültek megtervezésre.

Az MVCS parancsnok és az átvételi hely parancsnokok tervei általában jók. Egyes tervekben azonban a feladatok, a tevékenység megfogalmazása szablonos, nem alkalmazkodik a konkrét átvétel helyéhez, jó formán minden – ilyen feladatot végrehajtó – alakulatra is vonatkoztatható. Találkozni lehet olyan tervvel is, amelynek a feladat része egyszerűen „től-ig” a 00105/1973. sz. intézkedésből lett kimásolva. Ez elmondható az MVCS beosztott állománya feladatainak a megfogalmazására is.

Az MVCS tervekben kevés – a bevonulás helyzetéhez igazodó – rugalmas megoldásokra való utalás található. A megalakulás egyik fontos tényezője a szervezettség, a határozott intézkedések foganatosítása az, hogy a tartalékos katona a beérkezés pillanatától átvételre kerüljön, foglalkoztatva legyen, érezze, hogy katonai szervezethez került, ahol nem ér rá utakonni, és ahol minden idejét a feladat végrehajtása kell, hogy kitöltse. Ebben nagyobb szerepet kell kapjon a mozgósítással kevésbé lefoglalt, továbbá a keretként kapott ht. állomány. Feltétlen fel lehet használni a tartalékos tiszteket is, akikkel szemben

nagyobb követelményeket kell támasztani. A tervekben rögzítettek felül ilyen és hasonló a helyzethez rugalmasan alkalmazkodó utalással kevésbé találkozhatunk, pedig a tervet ez teszi élővé.

Itt kívánom megjegyezni azt is, hogy az MVCS és egyéb feladatokra az M-ben megalakulók – élve a lehetőségekkel – gyakran vesznek igénybe ideiglenes polgári munkaerőt és gépjárművet. Ezeket leigénylik, tevékenységüket megtervezik. Azonban a polgáriak étkeztetésének, esetleg pihentetésének, a gépjárművek üzemanyaggal való feltöltésének a megtervezését az esetek többségében nem végzik el.

A „HKSZ–M terv”-hez csatlakozó fontosabb beosztású tisztek terveinek (biztosítási tervek) kidolgozásában sincs egységes felfogás. A probléma egyik oldala az, hogy egységenként, intézetenként változók a „fontosabb beosztás”, a másik, a tartalmi összeállításban van. Egyik gyakori jelenség a sablonosság, azaz a tervekben pl. a feladatok időrendi felsorolása egyszerűen a „HKSZ–M terv” ezen részének másolata, így olyan feladatokat is tartalmaz, amelyek nem vonatkoznak az adott beosztásra, ugyanakkor a sajátos, a biztosítási ág speciális feladatai megtervezése elmarad. A szakutasítások világosan meghatározzák pl. a politikai biztosítás, a gépjármű technikai biztosítás stb. tervek tartalmát, a kidolgozónak ezeket szükséges alkalmazni, illetve tartalommal megtölteni.

A „HKSZ–M terv” és a kapcsolódó biztosítási tervek, okmányok összehasonlítása, egyeztetése esetén gyakori, hogy a tervek adatai nem egyeznek egymással. A legjellemzőbb, hogy a tervező a bekövetkezett változásoknak megfelelő pontosításokat a „HKSZ–M terv”-ben végrehajtja, de ugyanezt a kapcsolódó tervekben már nem végzi el. Így előfordul, hogy a „HKSZ–M” terv napra kész, de egyes résztervek évekkal korábbi helyzetet tükröznek.

A 00090/73. sz. MNHF utasítás meghatározza, hogy azok a parancsnokok, akik az alakulatra vonatkozó HKSZ–M tervvel rendelkeznek egyéni munkatervet készítenek, amely a személyes feladataikat tartalmazza. Ilyen tervet – különösen az M. alakulatnál – csak ritkán lehet látni. Ezt azzal indokolják, hogy minék egyéni munkaterv, amikor a „HKSZ–M terv” is a parancsnoké.

A kiképzési tervek általában jók, megfelelnek a követelményeknek. Ezen a téren inkább a foglalkozási jegyekkel kapcsolatban van kifogásolni való. Előfordult, hogy pl. a fegyverismeret oktatásához olyan régi foglalkozási jegyet akart a tervező felhasználni, amely fegyver már az alakulatnál lecserélésre került másik típusúval.

Az M törzssel rendelkező alakulatok terveinek, okmányainak ügyviteli kezelése az ÁHKSZ időszakában sem egységes, de a mozgósítás esetén való kiadásuk is különböző, egyénenként elképzelt változatban van megtervezve.

Az Alkalmazási tervekről csak annyit, hogy általában a lényege, – az alkalmazással kapcsolatos feladatok meghatározása – a gyengébb része, amely abból adódik, hogy ebben az időszakban már több az objektíve ismeretlen tényező, de oka az is, hogy nem mindenki érti az alakulata helyét, szerepét, funkcióját az alkalmazás időszakában. Ezért a feladatok megfogalmazása bizonytalan, túlzott mértékben általános, esetenként nem helytálló.

Összefoglalás képpen a fentiekből megállapíthatjuk:

– a harcckészültség és a mozgósítás tervezésével, a tervek kidolgozásával szemben támasztott követelmények nem alacsonyak. A tervek komplex, elmé-

lyült, gondos kidolgozása széleskörű ismereteket, sokoldalú – harcászati, szakharcászati, hadtáp-, gépjárműtechnikai-, híradó-, ügyviteli stb. – képzettséget igényel. A magas követelményeknek megfelelni csak rendszerezett, állandó és lelkiismeretes képzéssel lehet;

– a harckészültségi és mozgósítási feladatok tervezésének szabályozására kiadott utasításokon kívül, azok egységes értelmezése, a sajátosságok számbavétele érdekében szükségesnek látszik egy magyarázó segédlet szerkesztése, amely megkönnyítené a tervezők munkáját.

CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÖZLEKEDÉS

A sorállomány élelemellátásának néhány új vonása a honi légvédelmi csapatoknál

Fenyvesi Gyula őrnagy, Dávid Sándor őrnagy

Az életkörülmény életünk egyik legfontosabb problémája. Állandóan vizsgáljuk alakulását, fejlődését és javításának a lehetőségét. Az életszínvonal, életkörülmény összetett fogalom, jólétünk komplexuma. Alapja azonban az anyagi ellátottság, melyben kiemelkedő szerephez jut az állomány élelmezési ellátása. Ahhoz, hogy ennek a problémának a megoldásával hol tartunk, milyen eredményeket értünk el, vissza kell tekinteni néhány évre az élelmezési szolgálat tevékenységében, illetve a bekövetkezett változásokban.

Az ellátás fejlődésének útja

Az élelmezési ellátásnak fontos szerepe van a személyi állomány életkörülményeinek biztosításában, a személyi állomány harckészültsége fenntartásának egyik legfontosabb tényezője. Közvetlenül hat az állomány erkölcsi-politikai állapotára, hangulatára. Ebből fakad pártunk és kormányunk gondoskodása, mely lehetővé teszi állományunk olyan élelmezési ellátását, mely figyelembe veszi a mindenkori gazdasági helyzetet, annak fejlődését, a kiképzési és igénybevetési sajátosságokból eredő speciális követelményeket.

Az 1957-es évtől kezdődően – amikor az 1 főre eső napi illetmény 17,60 Ft volt, napi háromszori étkezést biztosítottunk az állománynak normagazdálkodással. Ekkor még nehezen lehetett figyelembe venni a bevonuló fiatal állomány tápanyag-, kalória- és vitamin szükségletének biztosítását.

A gazdasági rendszerben bekövetkezett új rendszerű változás lehetővé tette 1968-tól a teljes körű pénzgazdálkodás bevezetésével a fenti problémák megoldását, illetve az ellátás színvonalának továbbfejlesztésére adott lehetőséget.

Mivel az élelmezési szolgálat volt az a szakág, amely e rendszer bevezetése előtt is egyes részterületeken pénzgazdálkodást folytatott, így az újrendszerű pénzgazdálkodásra való áttérés nem jelentett olyan bonyolult feladatot, mint az egyéb gazdálkodó területek vezetőinél.

Éppen ezért a korábbi, hagyományos háromszori étkezés helyett általában a négyszeri (tizórai is) étkezés lett biztosítva.

Ezzel egyidőben a hagyományos étkeztetési formát felváltotta a kulturáltabb, önkiszolgáló tálcával történő étkezési rendszer.

A gazdasági rendszerben beállott árrendezéseket minden esetben követte az állomány norma-illetmény növekedése. Ez összegében kedvezően hatott az ellátásra.

Ahhoz, hogy az egyre növekvő követelményeknek meg tudjon felelni az ételmezési szolgálat, fel kellett tárni a belső lehetőségeket, kiegészítő gazdaságot kellett létrehozni, illetve továbbfejleszteni, életképessé tenni. Mindez megtörtént és biztosította az állomány 1 napi norma-illetményének mintegy 0,70–0,80 Ft/nap/fő illetménynövekedését.

Az állomány igényét, ízlését figyelembe véve bevezetésre került a kétmenüs ebéd biztosítása. A kétmenüs rendszer bevezetésével biztosítottuk az állomány részére a zöldség, zöldségfélék és vitamindúsabb ételek kiszolgálását, ami egyben csökkentette a magas kalória biztosítását, illetve az ételmaradék mennyiségét.

Az ellátás jelenlegi helyzete, néhány új vonása

A jelenlegi időszakban kialakulóban van a kétmenüs ebéd mellett a két változatú reggeli biztosítása.

Már több alakulatnál bevezetésre került a büfé-rendszerű vacsora biztosítása, amivel naponta 4–6 és hetenként legalább 30–35 féle változatú vacsora biztosított. Ezen rendszerű vacsorák biztosításával lehetőséget adtunk az állománynak a nagyobb mennyiségben történő tej, tejtermékek fogyasztására is. E módszerek bevezetése az állomány körében jó hangulatot váltott ki, a többség igényli és igénybe is veszi ezt a magasabb szintű szolgáltatást.

Az étkeztetésnek ilyen formában történő kialakítása és biztosítása, valamint újabbak bevezetése egyre inkább magasabb követelmények elé állítják a szakállományt, továbbá szükségessé teszik a körülmények jobb kialakítását, amik jelenleg csak részben, de helyenként még nem is biztosítottak. Ez abban mutatkozik meg, hogy évről-évre kevesebb a lebiztosított szakács állomány, mivel a végzettek létszáma nem nő. Akadályozza a fejlődés ütemét továbbá az a tény is, hogy a jelenlegi szakállomány létszámát az állománytáblák a korábbi hagyományos étkeztetési formához alakították, illetve biztosítják.

Az egyre növekvő feladatoknak az ételmezési szolgálat csak akkor tud eleget tenni, ha egész szakállományával – a meglévő, a bevonuló állományával – a szakma szeretetét meghonosítja, illetve továbbfejleszti.

A továbbfejlesztés lehetőségei

Úgy véljük, hogy a személyi állományról való gondoskodás ezen igen fontos területén további előrelépésre van szükség és lehetőség.

A továbbfejlesztés lehetőségeit mindenképp előtérbe kell hozni a következőkben foglaljuk össze:

- a kétmenüs reggeli általános bevezetése a helyi sajátosságok és körülmények figyelembevételével;
- a három menüs ebéd biztosítása;
- a már kísérletképpen bevezetett büfé-rendszerű több választékú vacsora biztosításának általános bevezetése;

- a most folyó szakács kiképzési rendszer továbbfejlesztése, korszerűsítése olymódon, hogy központi szakácsképző iskolán a katona az alapozó kiképzés után legalább 4-6 hónapos kiképzést kapjon;

- a szakállomány állományarányainak javítása, közelítése az egyre növekvő feladatok nagyságához.

Meggyőződésünk, hogy továbbfejlődésünk töretlenül folytatódni fog. Ehhez szakállományunk minden tőle telhetőt megtesz. Bízunk benne, hogy a hozzáértő, ádozatkész munka eredményeként - az általános társadalmi fejlődéssel összhangban - a mi katonáink élelem ellátása is egyre növekvő színvonalon valósul meg az elkövetkező években.

A hivatásos állomány öltözködési kultúrája növelésének néhány módszere és tapasztalatai a honi légvédelmi csapatoknál

Gyimesi Károly őrnagy, Bugyáki Attila százados

A honi légvédelmi csapatok életét egyik legszemélyesebben érintő szabályozás az öltözködési utasítás. Az MNK Fe. E. Sz. Sz.; az Alaki Szabályzat, és meggyőződéssel állítjuk, hogy az öltözködési utasítás együttesen határolják be mindennapi tevékenységünket és életmódunkat. Mivel az öltözködési rend lényeges része az általános katonai fegyelem és rend fenntartásának, fontos tényezővé vált az utasítás megismerése és a benne foglaltak szakszerű és céltudatos végrehajtása.

Az öltözködési kultúra elsajátítása, minél szakszerűbb megismerése érdekében az alapállásunk e területen az, hogy először a hivatásos állományt, és ezek után a sorállományt hozzuk olyan tudati helyzetbe, hogy érezze, lássa, igényelje a kultúrált öltözetet.

Az öltözködési kultúra növelésének néhány módszere a honi légvédelmi csapatoknál

A ruházati szakállomány felkészítésére olyan módszertani fogások közreadását biztosítottuk, mely alapját képezhette annak, hogy segítse a csapatokat feladatuk végrehajtásában.

A seregtest-parancsnokság ruházati szolgálata alapos módszertani kiképzéssel készítette fel a csapatok vezető szakállományát az öltözködési utasítás elsajátítására. A mintegy másfélszáz fő felkészítésénél azokból a jelenségekből indultunk ki, melyek az adott időpontban MN szinten, de ezen belül a honi légvédelemnél is nemkívánatos állapotokat teremtettek a hivatásos állomány öltözködési kultúrája területén.

A módszertani kiképzés tervezésekor a seregtest parancsnoka és hadtáphelyettes részletekbe menő gondossággal fogalmazta meg az elvárásokat. A tervezés ezeknek a tartalmi kívánalmaknak a figyelembevételével került előkészítésre.

A foglalkozás gyakorlatiasan és módszeres megoldásokkal mozgó (élő) és próbababákon, jól látható, szemléletes falitáblákon, egyedi ruhadarabokon, követelményszintű mintakollekciókon keresztül került módszerként a szakállomány elé.

A módszer adásában döntő volt, hogy felépítésében segítette a csapattagozatot a személyre menő kiképzésben.

Így módszert adtunk a foglalkozáson résztvevők számára:

- az öltözködési utasítás ismeretéről és a végrehajtásnak időszerű tapasztalatairól;
- módszeresen bemutatásra, oktatásra kerültek a szakmai vonatkozású elvárások;
- minőségi igényeket határoztunk meg:
- a hivatásos állomány ruházat karbantartó helyiségeinek kialakításáról, berendezéséről;
- a 29-es hadi öltözetről és hordmódjairól;
- a 35-ös szolgálati;
- a 37-es köznapi;
- a 39-es ünnepi öltözetről és változataikról;
- a 32-es repülő-hajózó hadi és a
- 33-as repülő-szerelő hadi öltözetekről és hordmódjaikról;
- az egyes ruházati felszerelési cikkek, díszítő elemek, rendfokozati jelzések viselésének rendjéről.

A felkészítésben döntő fontosságú volt a seregtest politikai apparátusának helyszínen történt állásfoglalása az utasítás egyértelmű végrehajtására.

A módszeradást követően a seregtest parancsnoka intézkedésével és módszertani kiadvánnyal, segítve határozta meg a csapatok parancsnokainak feladatait.

A teljes hivatásos állomány személyre menő kiképzése a módszertani bemutató foglalkozás után a végpontokig végrehajtásra került.

Csapatainknál kialakították és berendezték, kellekkel ellátva működtetik a hivatásos állomány karbantartó szobáját. Biztosított a távoli helyőrségekből berendelték kultúrált megjelenése.

Az időszakos szemlék (állami és katonai ünnepek előtt) biztosítják, hogy egyenruhák az elvárásnak megfelelő minőségűvé válhasson.

Az ellenőrzések ruházati szemlére irányulók, átfogják az adott időszakra jellemző cikkek állapotát, viselésének rendjét, megítélhető a hivatásos állományunk öltözködési kultúrája. Személyes érintkezések kapcsán kritika tárgya a megjelenés, az öltözet minősége, nem marad szó nélkül a minősítés.

A személyre menő kiképzésnél döntőnek érezzük, hogy a módszert adó bemutatónk meggyőző erővel hatott. Hivatásos állományunk ezévi rendezvényein az öltözet a korábbi öltözeti színvonalhoz képest pozitív változást eredményezett.

Az öltözködési kultúra növelésének tapasztalatai

Tapasztalatunk, hogy a honi légvédelmi csapatok életében az alkalmazott jó módszerek, a megoldások, az ismétlődő kiképzések, a következetes követelmények mind jobban láthatóvá teszik hatásukat.

Ez kifejeződik abban, hogy:

- rendeződik a személyes ruhatár mennyisége és minősége;
- cikkfelhasználásunk többségükben (forint-lehetőség arányában) minőségben javultak;

- az öltözeti rendben mind kevesebb az öltözködési utasítástól való eltérés;
- helyükre kerültek a csak egyes időszakokban viselhető cikkféléseink;
- tudunk szakszerűen és szakmai számnak megfelelő fegyvernemi jelvényt, jelvényeket viselni;
- a repülő sapkadísz viselésében is egy korábbi állapothoz képest jelentős változás állt be;
- a biztosított ruházati illetményt mind jobban a kultúrált és folyamatosan korszerűsített ruházati cikkfélésekre fordítják tisztjeink, tiszthelyette-seink.

Az öltözködési utasítás a rend és fegyelem erősítésének szerves részévé vált a honi légvédelemnél.

Az üzemanyag-gazdálkodás tervezésének új rendje és eredményei a honi légvédelmi csapatoknál

Hant Zoltán őrnagy

Az üzemanyag-szolgálat tevékenységében az elmúlt évek folyamán fejlődés következett be. A változások kiterjedtek a tervezési, elszámolási feladatokra is.

Ezen a területen a régebbi manuális tevékenységet és a csapatoknál történő részletes számítási munkát – mely révén a számított adatok a kidolgozást végzők birtokába kerültek, akik ezáltal a tervezési és elszámolási részadatokat el-sajátították – felváltotta a számítógéppel való feldolgozás. Jelenleg az alakulatoknak csak az alapadatokat kell biztosítani, az összes további műveletet a számítógép végzi. A csapathoz vissza már a kész adatok kerülnek. Ez igen megkönnyíti a munkát, azonban a részadatokról nincs megfelelő tájékozottság és a gazdálkodási tevékenységet mérő mutatók sem állnak rendelkezésre.

Megváltozott a seregtest csapatainak ellátási rendszere is. Területi ellátási rendszerre való áttérés került bevezetésre, aminek a kövekeztében a légvédelmi tüzér és rádiótechnikai egységeknél megszűnt az egység törzsek ellátó szerepe és az alegységek a területileg legközelebb levő alakulat ellátási utaltságába kerültek, egyidejűleg teljesen önálló gazdálkodásra tértek át. Ez nagymértékben megnövelte az alegység üzemanyag-szolgálatvezetők felelősségét, valamint a velük szemben támasztott szakmai követelményeket.

Decentralizálva lettek a hatáskörök. Keretmódosítási jogkör lett adva a magasabbegység üzemanyag-szolgálat főnököknek. Selejtítési jogkört kaptak az üzemanyag technikai eszközök egy részére az alakulatok, önállóan gazdálkodó alegységig bezárólag. Megtörténtek a kezdő lépések a pénzgazdálkodás bevezetésére is.

Megváltozott az információs rendszer. Nem futottak végig a seregtest szintjein a gazdálkodási mutatószámok és egyéb adatok. Megszűnt a tárintézetektől érkező felvételezési adatok küldése. Az évvégi elszámolást a csapat közvetlenül az ellátójának küldi meg és az évi vételezéseket vele egyeztetti. Ennek következtében a középírányító szerveknél információhiány lépett fel. Nem álltak rendelkezésre a hatékony gazdálkodás kialakításához, az irányításhoz és a döntések kellő szintű előkészítéséhez adatok.

Ezeknek az igen vázlatosan – inkább csak emlékeztetőül – felsorolt változásoknak a következtében vált szükségessé új gazdálkodási terv készítése és bevezetése a honi légvédelmi csapatoknál.

Az új üzemanyag-gazdálkodási terv lényege

Az üzemanyag-gazdálkodási terv kidolgozásának az alapját alapvetően az előzőekben ismertetett szempontok és a szénhidrogéneknek bekövetkezett ár-robbanás miatt bevezetett fokozottabb takarékosági rendszabályok képezték. Célja az információhiány megszüntetése, a szolgálatvezetőkkel szembeni fokozottabb követelményekhez szakmai alap adása és a tervszerűbb munka feltételeinek megteremtése volt.

A célok elérése érdekében történt a gazdálkodási terv összeállítása, melynek első és súlyponti részét képezi az *elgondolás*, amiben az előző gazdálkodási év tevékenységének értékelését, a szolgálattal szemben támasztott követelmények részletezését, ezek teljesítését konkretizáló, valamint az értékelésben hiányosságként megállapított kérdések megszüntetését elősegítő feladatokat kell szöveges formában elkészíteni.

Ez a munka a szakág vezetőjében tudatosítja a szolgálati ág helyzetét. Az elért eredmények ismerete mellett előtérbe helyeződnek a fennálló hiányosságok és ezek megszüntetésének módjai. Megfelelő súlyt kap a központi akarat és a szakmai előljáró által meghatározott feladatok végrehajtása.

A *naptári terv* összeállítása révén a szolgálati ág vezetője kényszerülve van a szakág éves tevékenységét átfogóan átgondolni, rendszerezni és magáévá tenni.

A gazdálkodási terv *kimutatásai* – a végrehajtó szerveknél – a gazdálkodási tevékenység rendszerbe foglalását, a készletszintek figyelemmel kísérését, a beszerzési, karbantartási és frissítési tevékenység tervezését, végrehajtását, a végrehajtás rögzítését szolgálják. Elősegítik a pénzgazdálkodás alapadatainak felmérését. A terv vezetése révén a csapatok birtokába került felhasználási adatok – amelyek részletesen tartalmazzák az üzemanyag technika fogyasztási mérőszámait, a szakág által megkívánt szempont szerint –, kellő alapot adnak a megfelelő mélységű és részletes elemzés révén az alakulat felhasználási helyzetének értékelésére, viszonyítva a tervezett felhasználáshoz. Ezeknek az adatoknak a segítségével szükség esetén mód nyílik beavatkozásra, de mindenkor a helyes irányú befolyásolásra.

A *jelentések* negyedévenként történő (tagozatok szerint szükséges adatrészletezésben) összeállítása, felterjesztése biztosítja a szükséges információáramlást. Az előzőekben fennálló információhiány ezáltal megszűnt. A légvédelmi tüzér és rádiótechnikai egységek és a középírányító szervek már rendelkeznek azokkal az adatokkal, melyek felhasználásával érdemben tudják értékelni az alárendelt munkáját, saját irányító tevékenységük eredményességét. Az ismeretek birtokában képesek a szükséges beavatkozásra, bármilyen vonatkozásban tapasztalt hiányosság vagy nem elég eredményesnek értékelt folyamatban levő tevékenység esetén.

Az új gazdálkodás tervezési rend bevezetése

A gazdálkodási terv bevezetésének zavartalaná tétele érdekében a seregtes üzemanyag-szolgálat kétnapos eligazítást tartott. A képzésen az önállóan gazdálkodó alegységek üzemanyag szolgálatvezetőikig bezárólag a tagozatok üzemanyag-szolgálat főnökei vettek részt. A képzés rövid előadásból – mely a terv bevezetésének okait és vezetésének célját foglalta magába – és csoportos foglalkozásból állt. A csoportos foglalkozáson a terv vezetésének egy változata lett

végigvezetve, melyen keresztül érhetővé vált a táblázatok kitöltésének a módja. A kimutatások adatai segítségével a terv által megkívánt elemzés és értékelés is oktatásra került.

Az új gazdálkodás-tervezés tapasztalatai

A gazdálkodási terv bevezetése óta végrehajtott vizsgálatok a terv bevezetésének a helyességét és a célul kitűzött feladatok megvalósítását állapították meg. Általánosan ismertté váltak a központi utasítások és a szakágak végrehajtásukat kiemelt feladatként állították be tervükbe. Értékelhetően tervszerűbbé vált az üzemanyag-szolgálatok munkája.

Megnőtt a szolgálati ág vezetők tájékozottsága a szakág felhasználásának és ellátási tevékenységének a területén.

A rendelkezésre álló felhasználási és egyéb statisztikai adatok nagymértékben elősegítik a takarékos üzemanyag-gazdálkodás megvalósítását.

A seregest üzemanyag-szolgálatnak a véleménye szerint az új gazdálkodási tervvel a kívánt célt elérték. A tervvel kapcsolatos tennivalók – amellet, hogy új feladatok elé állították a tagozatok szakágvezetőit – lényegesen elősegítették a gazdálkodási szemlélet kialakulását. Jelentős részét alkotják a csapatok takarékos üzemanyag felhasználása megvalósításának. További eredmények eléréséhez azonban szükséges az, hogy az üzemanyag-szolgálat főnökök ezen a területen alkotó munkát végezzenek. Az előljáró szervek pedig folyamatos ráhatással kedvező irányban befolyásolják a gazdálkodási tevékenységet.

A hadtápszolgálat és az elhelyezési szolgálat kapcsolatának néhány új vonása a honi légvédelmi csapatoknál

Komcsák Miklós alezredes, Marton István alezredes

Korunkban mint jellemzőt kell, hogy figyelembe vegyük a szakadatlan fejlődést az élet minden területén. Ennek egyenes következménye a gyakori szervezeti változás is, mely a kor követelményeihez igazodva kell, hogy végbe menjen.

Ezt a folyamatot tükrözi a seregstünkön belül is a nemrég végbement szervezeti változás is, mely mélyrehatóan érintette a hadtápszolgálatot az elhelyezési szolgálat vonatkozásában, s külön az elhelyezési szolgálat belső felépítését, irányítását működési rendjét illetően.

Konkrétan arról van szó, hogy a HM elvtárs 0012. számú parancsával elrendelte az elhelyezési szolgálat különválását a hadtápszolgálattól és mint szolgálat, közvetlen parancsnoki alárendeltségbe került.

Ebből eredően új helyzet állt elő a hadtápszolgálat és az elhelyezési szolgálat egymáshoz való kapcsolatát és viszonyát illetően. Elsősorban abban jelentkezett az új, hogy az elhelyezési szolgálat mellérendeltségű lett és nem alárendelt, illetve nem képezi szoros részét a hadtápszolgálatnak.

Korábban a hadtápszolgálat – az egyes szolgálati ágait illetően – mint megrendelő és a PK HTPH hatáskörét, felelősségét illetően pedig mint biztosító is szerepelt az elhelyezési szolgálathoz tartozó ellátási, elhelyezési és kiszolgálási területeken.

Ma ez a helyzet alapvetően megváltozott, megszűnt a biztosító szerepe és megmaradt a megrendelői jogköre.

Ennek a jogkörnek a gyakorlása, az ezzel járó egészséges, a szabályozottságon alapuló szemlélet, gyakorlati szolgálati viszony és az elvtársi munkakapcsolat kialakítása, az elhelyezési szolgálatok részéről a folyamatos ellátás, az önállóvá válás megvalósítása nem volt egyszerű folyamat és nem ment minden zökkenő nélkül végbe.

Látva a várható nehézségeket, az átállás folyamatában igen komoly és türelmes, meggyőző munka végzésére készültünk fel és végeztünk is ilyen munkát úgy a hadtápszolgálatok, mint az elhelyezési szolgálatok személyi állománya körében.

A parancsnoki munka területén következetesen tartottuk be és hajtottuk

vége úgy a honvédelmi miniszter elvtárs parancsát, mint a szakmai előjárónak a végrehajtási intézkedéseit.

Az átadás és átvétel nem a „megszabadultunk” jelige jegyében történt, hanem a segíteni akarás és felelősségvállalás hatotta át ezt a széles körű munkát. Annál is inkább szükséges volt az ilyen értelmű tevékenység és szemlélet, mivel egy sor elhelyezési szolgálatvezetői beosztásokat új – korábban nem a seregtestnél, magasabbegységénél, egységénél szolgálatot teljesítő – elvtársak töltötték be, akiknek hiányos volt a jó szakmai felkészültségük mellett a területi, történelmi összefüggést biztosító helyzetismeretük.

A seregtest hadtáptörzstől kezdve az egység és alegység ellátó-szállító szolgálatokig bezárólag alapállás volt, hogy a jogi okmányok elkészítésével, aláírásával nem megszűnik a kapcsolat az elhelyezési szolgálatokkal, hanem új formát ölt és még sokkal jobban törekedni kell az együttes tevékenység kialakítására.

Ma már elmondhatjuk, hogy sikerült olyan szolgálati és elvtársi munkakapcsolatot kialakítani, a két szolgálat között, amely hatékonyabban biztosítja a hadtápszolgálathoz tartozó szállító, élelmezési, ruházati, egészségügyi és üzemanyag-szolgálatok részére az elhelyezési szolgálat hatáskörébe tartozó ellátási-szolgáltatási feltételeket is.

E területeken kialakított kapcsolatoknál néhány tapasztalatot kissé bővebben kívánunk ismertetni.

Együttműködésünk kiemelt biztosítási területei a harcckészültség, a kiképzés – és nem utolsó sorban – a személyi állomány szolgálati-, élet- és munkakörülményeinek állandó, folyamatos javítása, stabilizálása, beleértve ebbe a hadtápalgységek szolgálati-, élet- és munkakörülményeinek állandó javítását is.

Szoros együttműködést valósítunk meg harcászati gyakorlatok alkalmával. Ennek helyességét és szükségességét igazolták a közelmúltban végrehajtott gyakorlatok és gyakorlások tapasztalatai.

A csapások következményeinek felszámolására hozott parancsnoki döntés meghozatalához az elhelyezés, a vízellátás, az elektromos energia biztosítás kérdésében együttes tevékenységre volt szükség.

E gyakorlatokon önzés nélkül hasznosítottuk a hadtápvezetés részéről korábban szerzett gyakorlati tapasztalatokat az elhelyezési szolgálat vezetése segítésében.

Pontosítottuk és egyértelművé tettük adott esetben a laktanya elhagyással kapcsolatos közös tennivalókat.

A békeellátás és szolgáltatás területén elsősorban a jövőbeni feladatok egyeztetésére került sor, a napi operatív, együttesen megoldandó feladatok és igények teljesítése mellett.

Ilyenek többek között a laktanya rekonstrukciós tervek egyeztetésénél a hadtápszolgálathoz tartozó területeken javasolt elvárások és igények értelmezése, a konyhák, étkezdék, raktárak, gyengélkedők, üzemanyagtelepek, gépkocsitelepek felújításának, karbahelyezésének „megrendelése”.

Természetesen ide sorolható a központilag biztosított és helyileg felszámítható költségvetési hitelek, tételek, keretek forintértékének elosztásánál, megtervezésénél a hadtápszolgálat reális igényének figyelembevétele is az elhelyezési szolgálat részéről.

Jó együttműködésről van tapasztalatunk továbbá a szállítások tervezése és szervezése területén.

Itt az elhelyezési szolgálatok mint megrendelők szerepelnek.

Ismert, hogy viszonylag nagy mennyiségű és sokrétű szállítási igényünk van úgy vasúton, mint közúton.

A folyamatos szállítási igényeket csak jó tervező és szervező munkával lehet kielégíteni. Ennek tesznek egyre inkább eleget az elhelyezési szolgálatok is, amikor szállítási igényeiket kellő időben és reálisan adják meg a parancsnok hadtáphelyettesek számára.

A vezetés tekintetében – megtartva a parancsnok hadtáphelyettesek parancsnok helyettesi funkciójukból, szolgálati beosztásukból eredő szolgálati viszonyt – az elhelyezési szolgálatok felé elsősorban nem a hatalmi szó az, ami meghatározza a kapcsolatot, hanem az őszinte, az ügy érdekében felelősséget érző munkatársi viszony.

Mindenkor megvan a lehetősége annak, hogy előzetes egyeztetésre kerülhessen sor, mielőtt a döntés megszületne egy-egy adott kérdésben, legyen az szűk szakmai jellegű kérdés, avagy parancsnoki hatáskörbe tartozzék is.

Mint ahogy elvárás, hogy a szállítási igényt az elhelyezési szolgálat nyújtsa be a hadtápszolgálat felé, ugyanígy elvárás, hogy az elhelyezési szolgálathoz kell benyújtani az elhelyezési és a berendezési, karbantartási, felújítási igényt a hadtápszolgálat illetékes szolgálati ágai részéről is.

Ezt a gyakorlatot követve ma már nincs felelőtlen hivatkozás, felelősségáthárítás egyik szolgálat részéről a másikra, ha problémák jelentkeznek.

Az eredményes tevékenység alapját mindenekelőtt az adta, hogy parancsnoki vonalon – kezdve a seregtestparancsnok elvtárstól, majd fokozatosan a magasabbegység-, egység-, alegységparancsnokig – egyértelmű és következetes volt az állásfoglalás és követelménytámasztás az új szervezetre történő átállás kérdéseiben.

Kezdetben voltak esetek, amikor még nem olyan egyértelműen ment végbe az elhelyezési szolgálattal kapcsolatos feladatszabás, ellenőrzés, számonkérés, különösen egység- és alegység tagozatokban. Élt még a hagyomány, a megszokás.

Az eltelt időszak bizonyította, hogy a kialakított együttműködési kapcsolat a hadtáp és elhelyezési szolgálatok vezetői, beosztottjai között megfelel az együttes feladatok végrehajtásához szükséges követelményeknek.

Keresnünk kell közösen az együttműködés, az egyes szakanyagok profiltisztításának lehetőségét. Többek között a fűtőolaj, a mobil konyhatechnikai berendezések, segédgépek és különböző textiliák (bútorhuzat, csipkefüggöny, faliszőnyeg, dekorációs textiliák stb.) biztosítása területein.

Természetesen további feladataink is vannak még, akár a vezetés vagy a gazdálkodás területeit vesszük számításba.

Közös akarattal, egységes cselekvéssel további feladatainkat is képesek leszünk eredményesen megoldani.

A közegészségügyi-járványügyi felügyelet tapasztalatai a honi légvédelmi csapatoknál

Dr. Miskey Sándor o. alezredes

A Honvédelmi Miniszter Elvtárs 23/1974. (HK.15) számú utasítása, mely az egészségügyi törvény végrehajtását szabályozza a Magyar Néphadseregben, elrendelte a Magyar Néphadsereg Közegészségügyi-Járványügyi Felügyelet felállítását. A Felügyelet feladatkörét, működési és ügyrendjét az MNHF elvtárs 60/1974. (HK. 15) számú utasítása szabályozza. A Felügyelet közel két és fél-éves tapasztalatait a honi légvédelmi csapatok területén az alábbiakban kívánom összefoglalni.

1) Kezdeti időszak: felmérés, tanulmányozás

A Felügyelet felállítása során a honi légvédelmi csapatok szervezeti felépítésének megfelelően két elsőfokú és egy másodfokú MN KJF-i (Magyar Néphadsereg Közegészségügyi-Járványügyi Felügyelő) megbízásra került sor, továbbá az MN EÜSZF elvtárs utasítására a főfelügyelő elvtárs 1 főt delegált Hajdú-Bihar megyei KJ Bizottságba képviseleti megbízással.

A Felügyelet felállítása, bevezetése tulajdonképpen realizálta az eddig is folyamatosan végzett közegészségügyi-járványügyi és megelőző munkát, melyet a Csapatorvosi Működési Utasítás, az MN EÜSZF elvtárs esetenként kiadott utasításai és intézkedései eddig is előírtak. A Felügyelet bevezetésével természetesen nem várták előljáróink, de magunk sem, hogy ez a bonyolult, heterogén feladatkör egyik napról a másikra újrendszerű, lüktető tevékenységgé válik. Első feladatként tehát a szabályozók, utasítások, általános és egyedi szakmai leírások kigyűjtése és tanulmányozása volt a cél, kezdetben hiányzott a rutín, a gyakorlat és a társszolgálatokkal történő együttműködés sem volt le szabályozva. (Például: elhelyezési vagy élelmezési szolgálat). Hasonlóan hiányzott a kinevezett felügyelő intézeti felkészítése – erre csak 1976 januárjában került sor –, csupán az MN KÖJÁL volt a stabil bázis, ahonnan folyamatosan, illetve az aktuálisan jelentkező feladatokban várhattunk irányítást és segítséget.

A kezdeti nehézségek, a felgyülemllett problémák megoldása sürgető feladatként írta elő a folyamatos és rendszeres önképzést, a szabályozók konkrét ismeretét. Ezt követte, hogy az MN KJFF rendszeres írásos tájékoztatást és intézkedést léptetett rendszerbe, és ennek nyomán kellően sikerült a felügyelői

munka hatékonyságát emelni. Jelentős lépésnek tekinthető továbbá a kapcsolat felvétele az Országos és Területi Állami Közegészségügyi Felügyelettel, első sorban a kölcsönös tájékoztatás és a helyi vizsgálatok elvégzésének koordinálásában léptünk előre.

2) Aktív felügyeleti munka: megelőzés

Az MN KJF munka valamennyi területe alapvető egyetlen célt szolgál, aktív tevékenység a megelőzés érdekében. A mintegy 30 hónap alatt a felügyelők alapbeosztásuk ellátása mellett (seregtest és magasabbegység EÜSZF) jelentős felügyeleti gyakorlatra tettek szert és seregtestenként közös vagy teljesen szakfegyvernemi területre vetíthető feladatokkal foglalkoztak, megismertették és étellel töltötték meg a sokrétű, aktív megelőzést szolgáló munkakört.

A honi légvédelmi csapatoknál a kezdeti időszakról kezdve fontos kérdésekben kellett beavatkozni. intézkedéseket foganatosítani, azaz a napi élet minden területét átfogó közegészségügyi felügyeletet kialakítani. A teljességre való törekvés igénye nélkül a legfontosabb szakterületeket az alábbiakban lehet összefoglalni:

- a honi légvédelmi csapatok nagytávolságú manőverrel egybekötött külföldi éleslövészeteinek közegészségügyi biztosítása;
- föld alatti harcálláspontok és objektumok mikroklimatikus vizsgálatai, és konkrét javaslatok tétele a munkakörülmények javítására;
- a nagyfrekvenciás elektromágneses műszerekkel foglalkozók egészségvédelme, térerősségmérések és szűrővizsgálatok szervezése;
- csapatépítkezések tervezésének közegészségügyi elbírálása, az objektumok átadás-átvételében történő aktív részvétel;
- a személyi állomány előírt és különleges védőoltásainak maradéktalan végrehajtása, naprakész dokumentációja;
- részvétel az élelmezés ellenőrzésében, aktív ráhatás az enterális megbetegedések megelőzésére;
- különleges üzemanyagokkal foglalkozó állomány egészségvédelme, szűrővizsgálatok szervezése, toxikológiai paraméterek ellenőrzése;
- nagyhatású rágcsáló- és rovarirtások szervezése, polgári vállalatokkal történő együttműködés;
- víz- és víznyerő berendezésekkel kapcsolatos felmérő és ellenőrző tevékenység;
- az aktuális fertőző betegséggócok gyors lokalizációja, felszámolása, tömeges megbetegedések megelőzése stb.

A felsorolt munkák természetesen nem egyforma súlyú, egyforma intenzitású feladatkört jelentettek, de minden körülmények között feltételezték az időbeni reagálást és az aktív beavatkozást.

A Felügyelet hatékonysága ma már közismert, saját tapasztalataink szerint a parancsnoki állomány és a hadtápvezetés jól látja és érti a Felügyelet munkáját és azt aktívan támogatja. Jellemző példaként említem meg a következő esetet: az MN KJFF 1976 júliusában kelt intézkedése alapján az egyik magasabbegység felügyelője felmérte a mintegy 25 helyőrségben diszlokáló alakulatainál a víznyerő berendezések, kutak és szennyvízrendszer aktuális helyzetét. Az eredmény – közel hétoldalas feldolgozásban – robbanásszerűen hatott a magasabbegység vezetésében, hiszen ilyen jellegű felmérés közel két évtized

nem történt és a helyi illetékesek inkább elhallgatták a problémákat, nehogy felelősségük kérdése felmerüljön. A magasabbegység vezetése megállapította, hogy ez a terület politikai és hangulati szempontból sem elhanyagolható, azonnal magasabbegység parancsnoki intézkedés született és egy sor kérdésben vállalatokkal történő megoldásokra is előrelépés történt. Csak ilyen konkrét, alapos, a feltáráson túl a megoldásokra is utat mutató módon harcolhatja ki magának a Felügyelet a szakmai tekintélyt és válhat a parancsnokok és felelős hadtápvezetők segítőjévé.

A felügyeleti munka az egészségügyi felvilágosítás és agitáció sajátos területe is, hiszen tapasztalataink szerint az utasítások és intézkedések megismertetése a megelőzés célját szolgálja, és ezzel is hozzájárulhat az MN személyi állománya egészségvédelméhez, hadrafoghatósága növeléséhez.

Legyen szabad a tapasztalatok gyűjtésében arról is számot adni, hogy a felmért időszak alatt a felügyelői intézkedések és határozatok ellen egyetlen fellebbezés vagy utólagos reklamáció sem történt. Emellett azonban sajnálatos módon jelentős pressziót kell gyakorolni a csapattagozatra az egyes igazoló jelentések és dokumentációk időbeni beérkeztetése ügyében. Ezúton is ki kell emelni, hogy ezek a hiteles és időben elkészített dokumentációk jelentős jogvédelmet is biztosítanak a végrehajtó tagozat számára, s bár a polgári KÖJAL és tanácsi szervekkel szemben az MN-ben anyagi természetű felelősségrevonás nincs (bírságolás), a katonai felelősségrevonás lehetősége a Szolgálati Szabályzat szellemében a felügyelői tevékenységben is alkalmazható.

A Felügyelet sokrétű, aktív ráhatása (ellenőrzések, helyszíni szemlék, műszakibjárások stb.) rendkívül időigényes, és a szétszórta diszlokáló, távoli kis helyőrségek nagy száma miatt járműigényes feladat is. Ebből a tapasztalatból kiindulva már a munka kezdetén alapelveként kellett megfogalmazni, hogy minden parancsnoki, hadtáp bizottsági vagy egészségügyi szakmai céllenőrzést fel kell használni a felügyelői tevékenység kiterjesztésére. Személyes tapasztalatunk az, hogy a parancsnoki vagy hadtáp bizottsági ellenőrzések ilyen szempontból még nagyobb hatásfokkal könyvelhetők el, hiszen a helyszínen hozott parancsnoki vagy hadtáphelyettesi intézkedések alapján egy sor adminisztratív lépcsőt ki lehet kapcsolni.

A honi légvédelmi csapatok jelenlegi szervezeti felépítésében – az elvouló szárazföldi seregtestektől eltérően – nincs szervezve seregtest vagy magasabbegység epidemiológus (hygiénikus) orvos, aki jelentős ellenőrzési terhet vesz le a felügyelő válláról. Ebben a helyzetben fokozott felelősség hárul az alaptagozat orvosaira, elsősorban a vezetőorvosi állományra, akiknek esetenként az előljáró felügyelő megbízásaként a helyszínen kell eljárniuk és intézkedniük, ami sok esetben vitás helyzetet is teremt felelős alparancsnokokkal vagy szakági vezetőkkel. Ennek ellenére úgy érezzük, hogy csapattagozatban is van előrelépés a közegészségügyi-járványügyi munkában és egyre több csapat-orvos foglalkozik a megelőzés e fontos területével.

3) Következtetés

Amikor e rövid áttekintés után saját következtetéseinket kívánom összegezni, határozottan le kell szögezni, hogy az MN Közegészségügy–Járványügyi Felügyelete a kezdeti nehézségek után beváltotta a hozzá fűzött reményeket,

jelentős mértékben járul hozzá az eddig bizonyos értelemben gazdátlan terület átfogó elemzéséhez, a feladatok jobb ellátásához.

Társadalmi-politikai jelentősége abban dominál, hogy egyértelműen a megelőzést szolgálja, jelentős részt vállal a személyi állomány élet- és munkakörülményei javításának komplex feladatában, a betegségek és katonai munkáértalmak megelőzésében.

A jövőben biztos segítője lesz az MN valamennyi szintű parancsnokának, a hadtáp és egészségügyi vezetésnek.

Üdültetés és pihenés a honi légvédelmi csapatoknál

*Rebó László alezredes, dr. Miskey Sándor o. alezredes
és Somosy Ferenc őrnagy*

Az MN személyi állománya élet- és munkakörülményeinek javítása, a szociális ellátás komplex rendjében kiemelkedő jelentőségű kérdés az emberekről való fokozott gondoskodás. Pártunk szociálpolitikája e célból a Magyar Néphadsereg területén is fokozott követelményeket ír elő.

E komplex tevékenység egyik jelentős területe az üdültetés és pihentetés rendszerének folyamatos fejlesztése, bővítése, a lehetőségek célszerű és igazságos elosztása. A honi légvédelmi csapatoknál e témában folyó munkáról, a lehetőségekkel való jobb törődés aktuális kérdéseiről és céljainkról az alábbiakban számolunk bc.

Üdültetés és pihentetés szervezése a korábbi években

A honi légvédelmi csapatok üdültetése évek óta az MN Szociális és Kommunális Igazgatóság által biztosított központi üdülőkben, továbbá a saját hatáskörben létrehozott csapatpihenőhelyek felhasználásával történik. A fennálló és érvényben levő utasítások alapján működő üdültetési bizottságok az elmúlt években gondos munkával végezték az üdültetés szervezését, a keret elosztás, beutaló elosztás és nyilvántartás nem mindig népszerű munkáját. Az üdültetési bizottságokban általában az egészségügyi szolgálat, a politikai és pártszervek, továbbá személyügyi szervek képviselői tevékenykedtek. Esetenként az egyszemélyi parancsnokok a végleges döntés jogát maguknak tartották fenn az üdülői beutalók elosztásában.

Az üdültetési bizottságok alapos és lelkiismeretes működése ellenére is az utóbbi években emelkedett a panaszok, észrevételezések száma. A bizottságok ugyanis nem rendelkeztek átfogó ellenőrzési hatáskörrel, ügyeskedések, esetenként baráti kapcsolatok révén egyesek túl gyakran jutottak üdülőbe, míg mások 15–20 éves szolgálati idejük alatt még nem pihentek üdülőben.

E tapasztalatok birtokában tűzte napirendjére a seregtest párt VB a kérdés komplex elemzését, értékelését, és hozott olyan határozatot, hogy az üdültetés tervszerűbben, a létszamarányok figyelembevételével, igazságosabb keret elosztás alapján kerüljön megszervezésre.

Üdültetés, pihentetés napjainkban

A párt VB ajánlására a seregtestparancsnok elvtárs seregtest Üdültetési Főbizottságot nevezett ki tanácsadó szervként a seregtest-parancsnokság vezető állományából.

A Főbizottság munkájában résztvesz a seregtest pártbizottságának titkára és a seregtest szakszervezeti tanácsának titkára.

A Főbizottság javaslatot dolgozott ki az év elején a seregtestparancsnok elvtárs számára az ezévi keretek elrendelt keretgazdánkenti elosztására és az üdültetés ilymódon való megszervezésére.

A parancsnok elvtárs a Főbizottság javaslatát elfogadva jóváhagyta a keretelosztási tervet, s kiadta intézkedését az üdültetés, pihentetés megszervezésére.

Az üdültetési keretszám – évente a főidényben – adott, 470–490 körüli. A csapatpihenők évi kapacitása meghatározott, jelenleg 300 beutalt. Az üdülni, pihenni vágyó igényjogosultak száma viszont meghaladja a 6000 főt. Melyek lehetnek tehát a legfontosabb irányelvek az üdültetés, pihentetés szervezésében ilyen körülmények között?

– A létszámarányoknak megfelelőbb, igazságos keretelosztás, az arányosság elve alapján;

– a csapatpihenők főtornusokban „üdülői” kategóriaként kezelése;

– a sokgyermekes családok előnyben részesítése az elosztásnál;

– fokozott figyelem a távoli, kis helyőrségekből jelentkező jogos igények kielégítésére;

– a föld alatti harcálláspontok és objektumok személyi állománya leterheltségének figyelembevétele;

– parancsnoki és szociális biztonsági tartalék képzése.

Az üdültetés szervezésének nem könnyű területe annak megértetése, hogy nemcsak Balatonkenese, Balatonlelle vagy Mátraháza az üdültetés bázisa, hanem ugyanilyen elbírálás alapján kerül szétosztásra Balatonszabadi-Sóstó, Miskolc-Tapolca, Siófok, Pécs is, valamint a víz melletti négy csapatpihenőnk kerete is. Ennek megértetésére nagy figyelmet fordítottunk.

A seregtest Üdültetési Főbizottság azt is feladatul kapta, hogy gyakoroljon szakfelügyeletet az év során az üdültetési, pihentetési elvek érvényesülését illetően a gyakorlati munkában.

A seregtestparancsnok elvtársnak az üdültetésre, pihentetésre kiadott intézkedése alapján hasonló főbizottságok kerültek létrehozásra magasabbegységeknél is.

Az igazságosság és arányosság biztosításában fontos szerepe lehet az üdültetésben, pihentetésben részesültek pontos nyilvántartásának. Ezért a parancsnok elvtárs elrendelte, hogy 1973 január 1-ig visszamenőleg minden szervnél vegyék nyilvántartásba hogy ki, mikor, hol üdült, pihent.

Összegezve megállapítható:

1) A rendelkezésre álló keretek arányos elosztása alapján egy-egy igényjogosult átlag 6–7 évenként nyári főtornusban beutalást nyerhet;

2. Az elő- és utószezonokban a jelenleginél négyszer-ötször nagyobb számban tudunk az igénylőknek beutalást biztosítani, ezért fontos ennek felhasználására megfelelő felvilágosító munkát végezni.

Az élelmiszertörvény végrehajtásából adódó állatorvosi feladatok és azok helyes értelmezése a néphadseregben

Dr. Bagi János állatorvos ezredes

A Magyar Népköztársaságban alapvető követelmény, hogy az élelmiszereket jó minőségben, megfelelő mennyiségben és kellő választékban állítsák elő, s hogy ezt a tevékenységet a társadalom szükségleteivel összhangban, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával végezzék. E cél elérésében a szocialista állam biztosítja mindazokat az anyagi, műszaki, személyi feltételeket, amelyek az élelmiszer-termelés és előállítás rendszeres – a többi népgazdasági ágazattal összehangolt – fejlesztése útján elősegítik a lakosság és a fegyveres erők egészséges, fertőzés és károsodás mentes, élelmezésegészségügyi szempontból kifogástalan, biológiai értelemben teljesértékű élelmezési anyagokkal való ellátását, a korszerű táplálkozást, a megfelelő tartalékok képzését, kialakítását.

Ezt a célt szolgálja az 1976. évi IV. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 1022/1976. számú MT határozat és a 25/1976. számú MÉM rendelet.

E jogszabályok egységesen és egyértelműen meghatározzák a közfogyasztásra kerülő élelmiszerek termelésének, gyártásának, a természetes állapotban fogyasztható nyers élelmezési anyagok tárolásának és forgalomba hozatalának feltételeit, a feltételek biztosításáért és végrehajtásáért felelős ágazati szerveket és intézményeket.

A jogszabályok szerint az élelmiszerek élelmezésegészségügyi jellemzőit: pl. a megengedett mikrobiológiai, vegyi és más egyéb szennyeződések mértékét az élelmezésegészségügyi miniszter állapítja meg. Az élelmiszertermelés, előállítás, csomagolás, forgalmazás, tárolás és szállítás, valamint az előállított termékek minőségi ellenőrzéséért az ágazatilag illetékes miniszterekkel együtt, vagy velük egyetértésben a mezőgazdasági és élelmezésegészségügyi miniszter a felelős. A termelés Minisztériumi Főhatósága az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Főosztály. Végrehajtó szervezete az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat, mely feladatát a termeléstől a fogyasztóig, a célt szolgáló valamennyi profilban egységesen és teljesértékűen végzi. (1. sz. melléklet)

A néphadsereget elsősorban mint fogyasztót az élelmiszertörvény élelmezésegészségügyi követelményei, feltételei és annak biztosítási körülményei érdeklik.

Az élelmezésegészségügyi biztosítás a megvalósulás, a végrehajtás során három alapvető feladatra oszlik:

- a) az egészségügyi szolgálat által végzett közegészségügyi feladatokra;
- b) az állategészségügyi és élelmiszerhygiéniai szolgálat által végzett állatorvos-közegészségügyi feladatokra;
- c) az élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézetek által végzett minőségi ellenőrzésekre.

Az élelmiszertörvény által meghatározott alapkövetelmény a feladatok végzése során az, hogy a fogyasztásra, felhasználásra, raktározásra, és tartalékképzésre, vagy exportra kerülő élelmiszerek teljes értékűek, egészségügyi szempontból mindenkor és mindenhol aggálymentesen fogyaszthatók legyenek. Kizárják bármilyen emberi vagy állati fertőző betegség kórokozóinak, ragályhordozó anyagoknak a továbbhurcolását, illetve megakadályozzák azok megbetegítő képességét.

A törvényből az Egészségügyi Minisztériumra illetve az állami Közegészségügyi-járványügyi felügyelőségre háruló feladatokkal e helyen nem foglalkozunk, viszont szeretnénk kiemelni és alapjaiban megismertetni a Mezőgazdasági és Élelmezésegészségügyi Minisztériumra, illetve annak szakszolgálatára az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálatra háruló leglényegesebb feladatokat és mindebből a néphadseregben hasznosítható, illetve figyelembeveendő levonható következtetéseket.

Az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat három országos szervezettel rendelkezik az élelmiszertörvényből adódó feladatok elvégzésére:

- I. Élelmiszeripari Hygiéniai Ellenőrző Szolgálat.
- II. Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetek.
- III. Megyei Állategészségügyi Állomások.

Feladataik az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- I. Az Élelmiszeripari Hygiéniai Ellenőrző Szolgálat végzi és ellenőrzi:
 - valamennyi, a MÉM közvetlen felügyelete alá tartozó élelmiszeripari ágazatban, üzemben és vállalatnál az élelmiszerek előállításával kapcsolatos hygiéniai, köz- és állategészségügyi tevékenységet, az élelmezésegészségügyi követelmények betartását;
 - a hazai és import élelmiszer-nyersanyagok, félkésztermékek és adalékanyagok vizsgálatát, az élelmezésegészségügyi előírások betartását;
 - az élelmiszerkészítmények termelésének folyamatát;
 - a kész élelmiszerek mikrobiológiai állapotát;
 - az élelmiszerek üzemen belüli tárolásának és forgalmazásának körülményeit;
 - a vágásra kerülő állatok élő állapotban történő állatorvosi vizsgálatát;
 - a levágott állatok húsának, termékeinek állatorvosi vizsgálatát;
 - az üzemi és személyi hygiéniai követelmények betartását;
 - a melléktermékek, a fogyasztásból kivont nyers, félkész és késztermékek tárolásának, feldolgozásának, szállításának, megsemmisítésének a körülményeit;
 - a termelési technológiát;
 - az állategészségügyi és közegészségügyi rendszabályok betartását és végrehajtását;
 - valamennyi, a hatáskörébe tartozó, vagy oda utalt feladatot.

· II. A megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetek vizsgálják és ellenőrzik:

- a növényi és állati eredetű nyers élelmiszerek minőségét, az élelmiszer-készítmények nyers és adalékanyagát, a félkész-, és késztermékek minőségét, valamint sugár- és vegyi szennyezettségét;

- a növényi és állati eredetű élelmiszerek csomagolását, a felhasznált csomagolószerek minőségét és alkalmasságát, az előírt jelzések feltüntetését és annak helyességét;

- a végzett vizsgálatok során megállapított értékcsökkenés mértékét;

- a minőség és árak arányát;

- a szállítás és tárolás körülményeit;

- az élelmiszerek előállítására felhasznált víz alkalmasságát;

- elvégzik a feladatkörükbe tartozó minták vizsgálatát.

Összegezve feladataikat azt állapíthatjuk meg, hogy vizsgálataik elsősorban a minőségi követelmények betartásának ellenőrzésére terjednek ki.

III. A megyei Állategészségügyi Állomások feladatköre kiterjed a mezőgazdasági nagyüzemek (Állami Gazdaságok, Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek, Mezőgazdasági Szakszövetkezetek, stb.), továbbá a nem minisztériumi vállalatok, szövetkezeti és gazdasági társulások, valamint a kisiparosok, a szövetkezeti tagok, egyéni termelők és a néphadsereg kiegészítő gazdaságai által folytatott élelmiszer-előállítással kapcsolatos és a fentebb felsorolt valamennyi közegészségügyi és állategészségügyi, élelmezésegészségügyi feladat végrehajtására és annak ellenőrzésére.

A vázolt vizsgálati és ellenőrzési szervezési rendszerből az alábbi általános és speciális következtetések vonhatók le:

1) Az állami és szövetkezeti élelmiszeripari termelési, gyártási tevékenység egy minisztérium felügyelete alatt történik;

2) A termelési, gyártási tevékenység egységes irányítás alatt álló minőségi, higiéniai és élelmezésegészségügyi ellenőrzés alatt van;

3) Az ellenőrzést olyan szervezet végzi, amely az esetek nagyrésztében folyamatosan részt vesz az élelmiszeripari tevékenységben, tehát végrehajtója is az élelmiszertörvény szabta előírásoknak, követelményeknek;

4) A szakmai munka végrehajtását és az ellenőrzéseket egységes elvek és elfogadott normatívák alapján a MÉM Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Főosztálya irányítja és felügyeli;

5) Országos hatáskörű Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat működik, amely azzal a speciális kedvező helyzettel rendelkezik, hogy az élelmiszer nyersanyagok zömének élelmezésegészségügyi szempontból való aggálymentességét és biológiai értelemben a teljesértékűségét a termelő, tenyésztő gazdaságokban, a születéstől a felnevelésen, majd a levágáson és feldolgozáson keresztül a fogyasztóig, a kereskedelemig módja van szakmailag figyelemmel kísérni a követelmények szerint ellenőrizni, s a folyamat során a szükséges intézkedéseket megtenni.

Ebben a folyamatban, az ellenőrzésnek ebben a rendszerében van döntő és elsőrangú szerepe és feladata az állategészségügynek. Egyedül az állatorvosnak van módja, lehetősége és képesítése is arra, hogy a táplálkozásunkban oly nagy szerepet játszó állati eredetű élelmiszereket produkáló állatokat, mint

biológiai termelő egységet szemlélje és a termelési, előállítás folyamat során a szükséges észrevételeket, intézkedéseket, beavatkozásokat megtegye. E feladatok folyamatosságának állandó figyelemmel kísérése szolgálja leghatékonyabban az élelmiszertörvényben megfogalmazott élelmezés-egészségügyi követelmények betartását és betartatását. Így érhető el az állategészségügy legfontosabb célkitűzése is, hogy minél produktívabb termelést, járványmentes állattenyésztést, az embert és környezetet egyaránt tiszteletben tartó higiéniai szempontból legmegfelelőbb élelmiszertermelést biztosítson. Erre az embercentrikus szemléletre kötelezi az állatorvosokat, a szakmai hivatás, az élelmiszertörvény szabta követelmények és ezt várja el a társadalom érdeke is. E célkitűzések megvalósítója, végrehajtója és ellenőrzője a törvényből eredően és az ide vonatkozó rendeletek és utasítások által meghatározottan az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat, melyben döntő szerep jut az e feladatokra elmentileg és gyakorlatilag felkészített állatorvosokra, az állategészségügyre.

Megismerve az élelmiszertörvényből az államigazgatási Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálatra háruló feladatokat és igényeket a néphadseregbe vonatkoztatva az alábbi következtetéseket vonhatjuk le az elmondottakból:

1) A néphadsereg megfelelő élelmiszerekkel való ellátása és a szükséges készletek kialakítása szoros függvénye az élelmiszeripari tevékenység folyamatosságának és színvonalának.

2) Háborús viszonyok között az élelmiszeripar magasfokú technikai színvonalára következtében az élelmiszeripari tevékenység folyamatosságában bekövetkezhetnek zavarok, ezért a naturális ellátás, illetve a helyi beszerzés szükségessége is előtérbe kerülhet.

3) Az élelmiszeripari termelési tevékenység higiéniai előírásainak, rendszabályainak betartása és végrehajtása rendkívüli viszonyok között megnöveli a feladatokat.

4) Az élelmezés-egészségügyi követelmények, rendszabályok a néphadseregbe is kötelezők.

5) A néphadseregben is célszerű lenne felkészülni az élelmiszertörvényből eredő feladatok maradéktalan végrehajtására békében és háborúban egyaránt.

6) A feladatokat célszerű azzal a szervvel, illetve testülettel végeztetni háborúban, amely azt hivatásánál és állami feladatkörénél fogva békében is végzi.

7) Az állatorvosokat a néphadseregben is célszerű lenne az élelmezés-egészségügyi tevékenységben, a higiéniai feladatok ellenőrzésében kiterjedtebben foglalkoztatni.

8) Az állatorvosok tartalékos kiképzését, illetve továbbképzését ennek megfelelően kellene biztosítani.

9) Az országvédelemben az államigazgatási szolgálat polgári védelmi felkészítést is ennek érdekében kell folytatni.

10) Célszerű már békében jobban megismerni és ellenőrizni a néphadsereget ellátó élelmiszerüzemek, gyárak, stb. (vételező helyek) gyártási, tárolási, higiéniai viszonyait.

11) Az MN kiegészítő gazdaságaiban folyó állattartást, vágást és feldolgo-

zást is az általánosan érvényben levő rendeletek és utasításoknak megfelelően kell végezni.

12) E feladatokat a néphadseregben az államigazgatási Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat a sajátos viszonyok figyelembevételével végzi.

13) E feladatok ellenőrzésébe, esetleg végrehajtásába célszerű lenne a csapatgyakorlatra vezényelt tartalékos állatorvosokat is bevonni.

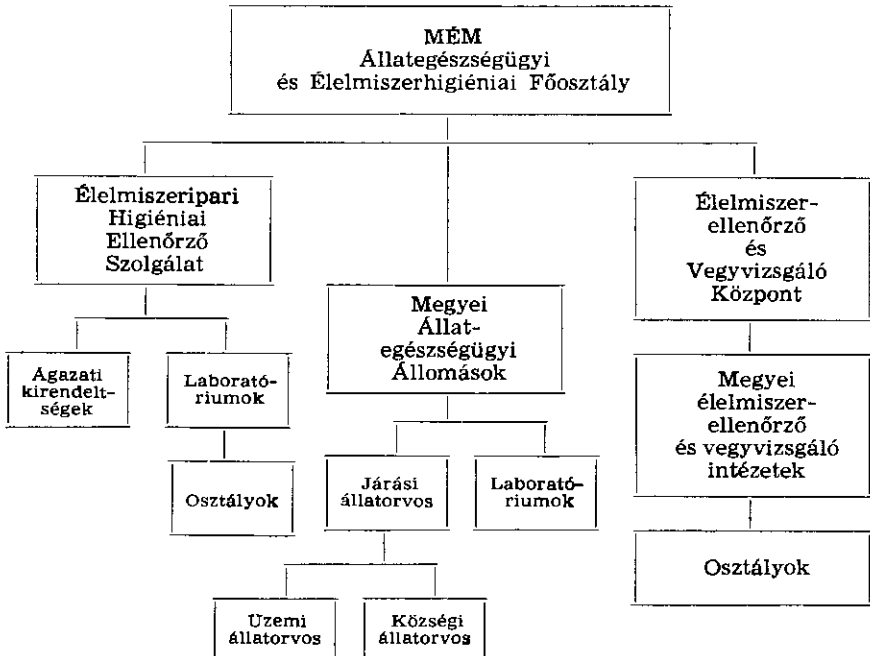
14) A csapatgyakorlatra vezényelt tartalékos állatorvosok munkájának szabályozására szakmai segédletet kell összeállítani és kiadni.

15) Célszerű lenne a jelenlegi szervezést felülvizsgálni és a realitások és a szükségletek figyelembevételével szervezési módosítást végrehajtani.

16) Célszerű lenne egyeztetni és koordinálni az élelmiszertörvényből adódó feladatokat az MN KÖJÁL és az MN Élelmészeti Szolgálat bevonásával és meghatározni az MN Egészségügyi Szolgálat szervezésében biztosított állatorvosok és állategészségügyi intézetek konkrét élelmészeti-egészségügyi feladatait mind békében mind háborúban.

Összefoglalva: E dolgozat megírásánál az a cél vezérelt, hogy érzékeltesük az élelmiszertörvényben megfogalmazott társadalmi igényt e nagyon fontos és szerteágazó szakmai feladatokat végző államigazgatási szervekkel és intézményekkel szemben és gondolatokat ébresszünk a néphadseregben történő hasznosítására. A korszerű, minden szempontból kielégítő, aggály- és veszélymentes élelmészeti a csapatok személyi állománya részére a harcbiztosítás elengedhetetlen feltétele. Ennek biztosítása érdekében a végrehajtásra való felkészülést a néphadsereg sajátosságait figyelembevéve az államigazgatási gyakorlatban kialakult rendszer szerint célszerű megszervezni és végezni.

1. számú melléklet

Gondolatok a „káló” bevezetéséről a ruházati szolgálatban

Tasnádi Lajos alezredes

A hadtápszolgálat káreseteinek elemzésekor, vizsgálatokor gyakran elhangzik a parancsnokok és a hadtáphelyettesek részéről a javaslat, hogy a ruházati szolgálatban is vezessük be a „káló” rendszert.

A kérdés vizsgálata előtt tisztázni kell a káló fogalmát. Mi a káló?

Az értelmező szótár szerint a káló „az árunak szállítás, tárolás, stb. közben beálló súlyvesztése vagy minőségi romlása”. Ismeretes, hogy az ilyen jellegű változás a hő-, fény-, levegő-, stb. hatására, párolgás, száradás, rothadás, olvadás, stb. formájában következhet be. Az így keletkező veszteségek meghatározására és káreljárás, vizsgálat nélküli leírására a népgazdaságban és az MN-ben is tudományosan megállapított normatívák állnak rendelkezésre. A ruházati cikkekre normatizált hiányt természetesen nem határoztak meg.

A katonai szervezeteknél, a ruházati szolgálathoz tartozó anyagokban az azonos időszakban, évenként mért hiányok értéke egy viszonylag állandó, egymáshoz közel álló alsó- és felső jelzőhatár között mozog. Az egyes károk nagyságrendje, megoszlása, gyakorisága több tényező függvénye, de alapvetően mindig az emberek tevékenységén múlik, vagy annak hiányában következik be. A főbb okok általában a következők:

- az általános fegyelmi helyzet, az alapvető szabályzatok, parancsok, intézkedések hiányos ismerete, a követelménytámasztás alacsony szintje;
- a végrehajtás ellenőrzésének nem kielégítő tartalma, mélysége;
- a szakállomány egy része felkészültségének és állandó kezdeményező készségének alacsony színvonala;
- az anyagtárolás, megőrzés feltételeinek még mindig nem kielégítő megteremtése egyes alegységeknél;
- az anyag- és személyi mozgással járó számviteli szabályok megsértése, a bizonylati fegyelem hiánya.

A különböző szolgálati ágak anyagelszámolási rendszerének ismeretében kimondhatjuk, hogy a ruházati anyagokban keletkezett károk az ellenőrzések elmulasztásával vagy felületes végzésével – eltérően más szolgálati ágak fogyó-anyagaitól – nem csökkennek, hanem egyre gyarapodnak és a későbbi, megfelelő mélységű ellenőrzésnél halmozottan jelentkeznek.

Az alakulatoknál tárolt és a használóknál levő ruházat a napi cserék, a

mosatás-vegyszerítés, az öltözet téli-nyári átállítása, a leszerelés, bevonulás stb. során állandó mozgásban van. Ez jellemző eredője a hiányoknak, függően e tevékenységek szervezettségétől, az összes feltételek meglététől és a végrehajtók gyakorlottságától.

Az elmúlt években számos esettanulmány, elemző-értékelő munka készült a károk keletkezésének körülményeiről, a megelőzés különböző módszeréről. Az összegezések szerint a parancsnokok, alparancsnokok, a szakállomány a követelményrendszert alapvetően ismeri. A hibák forrása, a károk eredetének alapvető oka egyrészt a gazdasági feladatok, ellenőrzések gyakorlati oldalának nem elégtő ismerete és végrehajtása.

A kárleírás egyszerűsítésének igénye két alapvető problémából tevődik össze. Az egyik az, hogy a ruházati anyagokban keletkezett károk kivizsgálása jelentős időt vesz igénybe mind a parancsnoki, mind a szakállománytól, amely gyakran okoz feszültséget a napi munkában. A másik, hogy az egység, alegység raktárvezetők nagy mennyiségű készletet kezelnek és az anyagellátás, cserre rendszerében hetenként gyakran 15–20 ezer darab ruházati cikket számolnak át. Ez a leggyakoribb forrása a hiányok keletkezésének, melyet anyagi felelősségrevonás, a kár teljes összegének vagy egy részének a megtérítése követ. Az ilyen esetek a nagy szorgalommal és becsülettel dolgozó raktárvezetőket is elidegeníti beosztásából, ambícióik csökkennek és ezzel végső soron a szolgálat és az egyén érdeke sérül.

A káló bevezetése hogy illeszthető e problémakör megoldásába, ez milyen következményekkel járna a ruházati szolgálatban?

A káló bevezetése egy bizonyos összeghatárig – értelemszerűen – normalizálná a ruházati anyagokban keletkezett hiányokat. A meghatározott kereteken belül egyszerűsítene az eljárást, szükségeltlenül tenné a kár körülményeinek vizsgálatát és az intézkedések megtételét.

A tárolt és esetleg a használatban levő ruházati készlet értékének egy bizonyos hányada, azonos időszakonként vagy esetenként minden következmény nélkül leírható lenne. Az anyagi felelősségre vonástól – egy meghatározott értékhatáron belül – ép úgy mentesülne a hanyagul, felelőtlenül, mint a becsületesen, szorgalmasan dolgozó raktárvezető.

A kérdés az, hogy vállalható-e az ilyen következmények. Véleményem szerint nem.

A normalizált hiány szerinti leírás feleslegekhez is vezethet. A feleslegek pedig a károk, visszaélések egyik forrása. A ruházati szolgálatban a káló a hanyagul végzett munka, a hibák, a mulasztások takargatását segítené elő. Joggal felvetődik a kérdés, hogy más szolgálati ágaknál is állapítsunk meg kálót a nem fogyó anyagokra is, pl. az élelmezési vagy az üzemanyag felszerelési eszközökre.

A ruházati károk keletkezésének körülményei – elsősorban az alegység- és egységraktárakban – sajátosak. A káreset részletes vizsgálatára szükség van a felelősség mértékének a megállapításához, mert csak ennek figyelembevételével határozható meg, hogy az esemény

- visszaélés;
- hanyag anyagkezelés;
- váratlan, elháríthatatlan okok vagy
- a fenti változatok együttes hatása miatt következett be. Szükség van to-

vább a vizsgálati eredményre a megelőző intézkedések céljából is. A vezetés nem hozható olyan helyzetbe, hogy a károk egy jelentős hányadáról ne rendelkezzen vizsgálati anyaggal, különösen amikor nem a használnál, hanem a tárolt készletben mutatkozik az eltérés.

A ruházati anyag a közgazdasági fogalmak szerint a fogyó- és állóeszközök közé helyezhető. Ezért az előbbire vagy az utóbbira vonatkozó szabályok mechanikus alkalmazása komoly károkat okozhat. Vannak olyan törekvések is, hogy számvitel szempontjából úgy kezeljük a ruházati anyagokat, mint fogyóanyagokat. Használatra történő kiadásnál az alapfelszerelést helyezzük végleges kiadásba.

Az ilyen jellegű felvetések sokrétű, mélyreható vizsgálatot igényelnek. Figyelembe kell venni számos olyan összefüggést, amely gazdaságilag nem mindig a célszerűség irányába hat és így az érvényben levő jogszabályok módosítása kellően nem indokolható.

A károk rendezésének – megtérítésének, illetve leírásának – jól bevált szabályai és gyakorlata van. Senki nem kötelezhető kártérítésre, ha rajta kívül álló okok idézték azt elő. Mulasztás, hanyagság esetén csak a kár egy részét kell megtéríteni. A károk leírási jogával a parancsnokok kezébe igen nagy lehetőséget adtak, természetesen ez nagy felelősséggel is jár. Ezt a jogot és lehetőséget semmiféle mesterségesen kialakított káló rendszer nem pótolhatja és ilyen módon való kiegészítését nem látom indokoltnak.

A káreljárásban az egységes felfogás és gyakorlat hiánya okozza a legtöbb feszültséget. Az előírások mechanikus alkalmazása következtében a ruházati raktárvezetőket az előzmények alapos vizsgálata nélkül térítésre kötelezik.

A 23/1970. (HK 2.) HM számú utasítás 48/d. pontjának második része rögzíti, hogy nem felel a raktáros a leltárhiányért, ha „... a hiány ... egyéb olyan tiltott cselekményből ered, amelyet a raktáros kellő gondossággal nem háríthatott el”. Ennek a megítélése és alkalmazása a tapasztalatok szerint ma még elég szubjektív. Az utasítás e pontjának kibővítése – figyelembevéve a konkrét eseteket – megoldaná a problémákat és egyértelművé tenné a felelősségre vonás vagy annak mellőzésének kérdését.

Ezt a célt szolgálja a HM Jogi és Igazgatási Főosztály által kiadott tájékoztató előadás a katonák anyagi felelősségéről, ahol az 52. oldalon a kártérítés mérséklésével, illetve kiszabásától való eltekintéssel kapcsolatban a következők – a gyakorlatban ma még nem minden esetben figyelembe vett – követelmények szerepelnek.

„Az anyagi felelősség mértékének általában vett korlátozása mellett is adódhatnak olyan körülmények, amelyek azt indokolják, hogy a kártérítést ne az adott felelősségi szabályok szerint kiszabható felső határban, hanem annál alacsonyabb összegben állapítsák meg. Ezek a körülmények olyan súllyal is jelentkezhetnek, hogy a kártérítés mellőzését is indokolhatják. Ezért a felelősségi szabályok lehetőséget adnak a kártérítés ügyében döntő parancsnoknak – büntető ügyekben a katonai bíróságnak –, hogy a kártérítést mérsékelje, vagy annak kiszabásától eltekintsen. A kártérítés mérséklésénél:

- a károkozásnak az egység harckészültségére gyakorolt hatását;
- az egység anyagi fegyelmének általános helyzetét;
- az okozott kár nagyságát;
- a vétkesség fokát;

- a károkozónak a szolgálat terén tanúsított magatartását, felkészültségét, gyakorlottságát;
- vagyoni helyzetét, családi és szociális körülményeit, továbbá
- a társadalmi tulajdon megóvására irányuló nevelés érdekeit kell figyelembe venni.

Ezeket a körülményeket együttesen és összefüggően kell értékelni. Ez nem jelenti azt, hogy a kártérítés mérsékléséhez vagy a kiszabásától való eltekintéshez valamennyi körülménynek együttesen kell fennforognia. Adott esetben *egy körülmény is* olyan súllyal eshet latba, hogy egymaga is indokolja a kártérítés mérséklését, esetleg elengedését. Erre különösen akkor kerülhet sor, ha a kár a kiképzés, gyakorlat, vagy más rendkívüli helyzet fokozott követelményeiből eredő feladatok végrehajtása közben keletkezik, főként, ha a károkozó – önhibáján kívül – nem rendelkezett a feladat hibátlan végrehajtásához szükséges gyakorlottsággal.

... A kártérítés mérséklésénél, illetve elengedésénél az említett körülmények mellett különös figyelmet kell fordítani a következőkre:

- A mérséklés, vagy elengedés nem eredményezheti az egység anyagi feyelmi helyzetének lazulását, nem ösztönözhet felelőtlen magatartásra, vagy éppen visszaélésre. Ebből következik, hogy – esetileg és általában egyaránt – szigorúbb gyakorlatot kell folytatni annál az egységnél, amelyiknél a károkozások gyakoriak és emiatt a megelőzési szempontok, illetve a társadalmi tulajdon védelméhez fűződő érdekek a mérséklésnél is szigorú elbírálást követelnek.

... A leltárhiányból eredő kártérítés mérséklésénél a raktározás körülményeit, a raktárban tárolt anyagok mozgatását, az anyagkezelés személyi és tárgyi adottságait, a hiány mértékét és gyakoriságát, valamint a raktáros távollétének időtartamát kell figyelembe venni.”

A sorállományú katonák által okozott 200,- Ft alatti károk összegét külön vizsgálat nélkül jegyzi elő HTK-ként a pénzügyi szolgálat. Törlesztésére – csak az utasításban előírt esetekben kerül sor. A parancsnok a leszereléskor leírási tanúsítvány kiadásával törli az előjegyzett összegeket. (Ez is a „káló” egy sajátos, jogilag szabályozott formájának tekinthető.)

A leírási összeghatárok káresetenként a következők:

a) egységparancsnok	10 000 Ft
b) felsőfokú kat. tanint. pk.	80 000 Ft
c) magasabbegység pk.	50 000 Ft
d) seregtest pk. (HM ö. ov-k, csf.-ök, fegyveremi és szolgálati ág főnökök)	150 000 Ft
e) miniszterhelyettesek	300 000 Ft
f) miniszter első h.	500 000 Ft
g) HM	500 000 Ft felett

A fentiek azt mutatják, hogy a szabályozottság jogilag és szakmai vonalon – az előzőekben vázolt gondolatok és kiegészítés figyelembevételével – kielégítő. Ezzel kell helyesen élni a parancsnokoknak. A feltételek rendelkezésre állnak az egységes végrehajtáshoz. A károk egyrésze – a jelenleginél feltétlenül

nagyobb arányban – megelőzhető, illetve a kéresek száma és összege a meglevő szabályok betartásával és betartatásával csökkenthető. A káló bevezetése elmélyítené a problémákat, a parancsnokok és hadtáphelyettesek számára megnéhezítené a gazdálkodási folyamatok kézbentartását.

E néhány gondolattal vázolt véleményeket a gyakorlati munka tapasztalataira alapozva, az érvényben levő utasítások szellemével összhangban törekedtem kifejtetni. A témával kapcsolatos további gondolatok, vélemények elősegítik a káreljárás elvi és gyakorlati kérdéseinek jobb megismerését, az e területen még meglevő problémák mielőbbi megszüntetését.

Nagytávolságon végrehajtott katonai vasúti csapatszállítások tervezésének, szervezésének és végrehajtásának sajátosságai

Varga János őrnagy

A Varsói Szerződés tagállamainak hadseregeit, közös gyakorlatok végrehajtásához gyakran nagy távolságról kell átcsoportosítani. Az átcsoportosítást a különböző közlekedési ágak, szállítóeszközök legcélszerűbb igénybevételével, a korszerű követelmények alkalmazásával kell biztosítani.

Korszerű háborúban a végrehajtható együttes hadműveletek sikere nagymértékben függ az erők, eszközök időbeni, teljes harcérték megtartása mellett történő átcsoportosításától, a nagytávolságú katonai vasúti szállítások fennakadásmentes, tervszerint történő végrehajtásától.

A Katonai Szállítási Utasítás, de a katonai szakirodalom is csak kismértékben foglalkozik a nagytávolságú szállítások megszervezésének és végrehajtási rendjének sajátosságaival. A kérdés fontossága indokolja, hogy az elmúlt években végrehajtott nagytávolságú szállítások tervezésének, szervezésének és végrehajtásának tapasztalatait összegezzük és a gyakorlatban felhasználjuk. Szükséges állást foglalni néhány alapvető kérdésben, így például:

- a mi viszonyaink között mit értünk nagytávolságú katonai szállítás alatt;
- a nagytávolságú katonai szállítás a közlekedési ággal szemben milyen követelményeket támaszt;
- a nagytávolságú katonai csapatszállítás milyen sajátosságokkal, jellemzőkkel rendelkezik;
- a sajátosságok, jellemzők miben és mennyiben befolyásolják a szállítás végrehajtását;
- a sajátosságok, jellemzők realizálása hogyan történik, azok milyen feladatot jelcentenek a tervező-szervező és végrehajtó munkában.

A mi viszonyaink között nagytávolságú katonai vasúti csapatszállításnak minősül az 1000–1200 km-nél nagyobb távolságra történő csapatszállítás, amely legalább két szocialista ország területén kerül végrehajtásra. A szállítás időtartama kettőnél több napot foglal magába.

A nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítások végrehajtásában résztvevő vasutaknak egész sor különleges követelmény teljesítését kell biztosítaniok. Többek között képesek legyenek nagy tömegeket megfelelő biztonsággal, gyors

san – az átlagos utazási sebesség érje el a 30–35 km/órát – rendszeresen, folyamatosan, tervszerűen – az időjárástól és az évszaktól, napszaktól függetlenül – szállítani. Megfelelő színvonalon biztosítsa azt a kiemelten fontos követeleményt, hogy a személyi állomány és a technika teljes harcértékben érkezzen meg a kijelölt körletbe.

Az elmúlt években végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítások tapasztalatai azt igazolták, hogy annak időbeni végrehajtása igen nagy feladatot és különös figyelmet igényel. A szállítások tervezésénél, szervezésénél és végrehajtásánál a Katonai Szállítási Utasítás előírásain túlmenően a katonai közlekedési szerveknek, a szállításban résztvevő csapatoknak, vasúti szerveknek figyelembe kell venni a nagytávolságból adódó katonai vasúti csapatszállítást jellemző alábbi sajátosságokat, követelményeket:

– a szállítás kettő vagy több szocialista ország területén kerül végrehajtásra. Ez a nemzetközi előírások, követelmények és sajátosságok teljesítését követeli meg;

– hosszú a szállítás időtartama. A személyi állománynak kettő, vagy annál több napon át kell a szerelvényen tartózkodni. Ez idő alatt maradéktalanul be kell tartani a menetrend által támasztott követelményeket, rendszabályokat. Biztosítani kell a személyi állomány szállítás alatti foglalkoztatását, ellátását.

– a szállítás tervezéséhez hosszabb idő, több szervezési alapadat szükséges. A tervezés alapadatait a seregest, a magyar és az érintett országok katonai közlekedési szervei biztosítják. A nagytávolságú szállítás tervezésénél alapvetően a merev tervezési módszert célszerű alkalmazni.

A terv nagy pontossággal tartalmazza a szállítás teljes folyamatát, amely magában foglalja a berakástól a kirakásig, a szállítás személyi, anyagi, technikai biztosításának követelményeit.

– A szállítás biztosítása (politikai, harci, anyagi-technikai és egészségügyi) méreteiben és tartalmában jelentősen eltér a belföldi szállításokétól. A szállítmány futása közben több napon át magas színvonalon kell biztosítani a személyi állomány politikai, kulturális, anyagi, egészségügyi-higiéniai szükségleteit, az állomány pihentetését.

– A szállítmányok vasúti kocsijainak összetétele, a szerelvények összeállítása bizonyos mértékben eltér a Katonai Szállítási Utasítástól. A szállításra felhasznált vasúti gördülőanyag-típusok feleljenek meg a nemzetközi előírásnak, elégséges ki a nagytávolságú szállítás igénybevételének követelményeit.

A szerelvények összeállítása biztosítsa a szigorú nemzetközi előírások betartását – a vonat hossza, a vonat súlya, a vonat tengely mennyisége, rakszelvényen túlnyúló rakományok, rögzítés stb. – a személyi állomány folyamatos ellátását, a szállítmány egyéb biztosításával kapcsolatos követelmények teljesítését.

– A csapatok magasfokú szállítási készségének biztosítása igen alapos, mindenre kiterjedő sokrétű feladatot jelent. Ez magába foglalja a személyi állomány – külön a parancsnoki állomány – felkészítését, a technika felkészítését, az anyagi eszközök előkészítését.

A magas színvonalú elméleti ismeretet, gyakorlati készséget, törzsvezetési rakodási és szállítási gyakorlatok módszeres levezetésével lehet biztosítani.

A foglalkozások biztosítsák – a szállítás sajátosságainak megismerésével a

nemzetközi előírások alapján –, hogy a személyi állomány jól ismerje és megfelelő gyakorlati készséggel rendelkezzen a szállítás előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatokról.

– A szállítási készség ellenőrzését az általánosozhoz viszonyítva lényegesen korábban kell végrehajtani. Célszerű bizottságot létrehozni, melyben az együttműködő katonai közlekedési szervek képviselői is részt vesznek.

A nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítások végrehajtási tapasztalatait elemezve, értékelve, megállapítható, hogy még számos sajátos tényezővel kell számolni, melyek csak akkor hatnak, ha a szállítás bizonyos irányokba, országokba, átrakással, vagy közvetlen továbbítással kerül végrehajtásra. A szállítás télen vagy más évszakban történik. A fentiek alapján a tapasztalatokat, feladatokat a továbbiakban célszerű külön összegezni az alábbi fő kérdések alapján:

1. Az átrakással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítás tapasztalatai, feladatai.

2. Közvetlen továbbítással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítás tapasztalatai, feladatai.

Jelen cikkben a továbbiakban *az átrakással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítás tapasztalataival, feladataival* kívánok foglalkozni.

Az átrakás alkalmazására akkor kerül sor, ha a szállítást különböző nyomtávú vasutakon hajtjuk végre. Az átrakások végrehajtása a normál és széles nyomtávú vasútvonalak csatlakozási pontjainál létesített átrakó körlet átrakó állomásain történik.

A mi viszonyaink között – magyar és szovjet vasutak vonalain végrehajtott csapatszállítások átrakását – jelenleg – szovjet területen hajtjuk végre, a szállítás irányától függetlenül. Az átrakó állomások berendezései, eszközei és technológiai folyamatai biztosítják a szállítmányok tervszerinti átrakását.

Az átrakással végrehajtható katonai vasúti csapatszállítások szervezése magában foglalja mindazoknak az intézkedéseknek az összességét, melyeket a csapatok, a katonai közlekedési szervek és a vasúti közlekedés szervei hajtának végre, a szállítási feladatok átvételétől a szállítás befejezéséig. A szállítás szervezésének fő elemét alkotja a szállítás tervezése, szervezése és végrehajtása, ezek kölcsönös összefüggésben vannak egymással.

A szállítások tervezése:

Az átrakással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítások tervezésének egyik legfontosabb részét a katonai közlekedési szervek végzik. A tervezés tulajdonképpen azt jelenti, hogy összességében kidolgozzák a szállítási folyamat tervét, amely tartalmazza az egyes elemek – berakás, továbbítás, átrakás, továbbítás, kirakás – tervét.

A terv kidolgozása merev tervezési módszer alkalmazásával történik. A terv kidolgozását az MN Közlekedési Szolgálat Főnökség végzi, az MN Katonai Szállítási Főigazgatóság bevonásával, a seregestest által adott igénylés és a szovjet katonai közlekedési szervektől kapott adatok alapján.

A terv alapadatai nagy pontossággal tartalmazzák a csapatok szállítmányonkénti:

- személyi állományát;
- harci technikáját;

- gépjárműveit;
- ellátási és egyéb anyagok mennyiségét;
- berakó, átrakó, kirakó állomásait;
- szállítójonalait;
- határátkelőhelyeit;
- szállítás folyamatával kapcsolatos időadatokat, a szállítmány menetrendjét;
- a szállítójonalon a szállítmány kiszolgálási műveleteit és időadatait (vízvételezés, étkezés stb.);
- a szállítás alatti együttműködés, összeköttetés rendjét;
- a szállítmánykísérés rendjét a magyar és szovjet katonai közlekedési szerv részéről;
- az elrendelt különleges rendszabályokat;
- a szállítmány gördülőanyagának mennyiségét, összetételét, a normál- és széles nyomtávon;
- a rakszelvényen túlnyúló technika pontos méretadatait.

A gördülőanyag számvetés elkészítése

Igen nagy jelentősége van a csapatok részéről kidolgozott, pontosított, a sajátosságok figyelembevételével összeállított gördülőanyag számvetésnek. A katonai közlekedési szervek felülvizsgálják a terveket, mivel a pontatlanság sok problémát okoz a berakás, továbbítás, de különösképpen az átrakás végrehajtásánál, szovjet területen.

A gördülőanyag számvetés nagy pontossággal és egyértelmű megnevezéssel tartalmazza:

- a szállításra kerülő személyi állományt, állománycsoportonként,
- a harci és gépjármű technikát, típusonként,
- külön vasúti kocsit igénylő anyagokat, eszközöket,
- a szükséges vasúti kocsit szükségletet.

A harci technika és gépjárműtechnikánál típusonként fel kell tüntetni a pontos méretet: hossza, szélessége, magassága, súlya, vasúti kocsit szükséglete.

A rakszelvényen túlnyúló technika pontos méret- és súlyadatait. Külön kell feltüntetni azokat a rakszelvényen túlnyúló járműveket, anyagokat:

1. Amelyek magyar és szovjet vasutakon is rakszelvényen túlnyúlnak;
2. Amelyek csak a magyar vasutakon nyúlnak túl a rakszelvényen; (a szovjet rakszelvény teljes körvonalában nagyobb).

A gördülőanyag szükséglet célszerű felhasználása

- Személyi állomány elhelyezése általában személykocsiban történjen. A személykocsik biztosítják a személyi állomány pihentetését, kulturált ételmezési, egészségügyi, higiéniai szükséglet kielégítését. A rendszeresített asztalokkal a személykocsit berendezhető munka- és étkezés céljára is. Személyszállító kocsiban egy-egy fülkét orvosi rendelőnek, eü. elkülönítőnek és kantinnak lehet berendezni.

A személykocsit teremt része alkalmas különböző foglalkozások megtartására. Szovjet területen minden személy hálókocsiban kerül elhelyezésre, ezt a személyi állomány elosztásánál kell figyelembe venni.

- Konyhakocsi céljára a jelenleg használt Gbgs kocsi alkalmas, nagy térfogatú, nagy ajtónyílású, főzés és ételmezési anyagok előkészítésére jól felhasználható.

- Szállítmányonként G anyag kocsit kell tervezni, az élelmiszer, anyag- és kintináru szállításra. Ezeket nem célszerű gépkocsin továbbítani, mivel a G kocsiból könnyebb biztosítani a folyamatos ellátást.

Téli időjárás esetén külön anyagkocsit kell biztosítani a gépjárművekből kiszedett akkumulátorok és egyéb nem fagyálló anyagok részére. Átrakások végrehajtásakor két anyaggal rakott MÁV kocsit egy szovjet anyagkocsiba célszerű átrakni, a térfogatot is figyelembe véve.

- A pörckocsi szükséglet megállapításánál figyelembe kell venni az elszállítandó technika mennyiségét és a szállítás alatti egyéb követelmények biztosítását. Legyen elegendő hely az örök elhelyezésére. Hűtő-, kenyérszállító-kocsik tartózkodási idő alatt kezelhetők legyenek. Szállítás alatt meghibásodott vasúti kocsikról egy-egy technika átrakható legyen a szállítmány más kocsijaira.

A csapat felkészítése a szállítás végrehajtására

A felkészítésnek magasfokú szállítási készség elérését kell biztosítani a berakás, továbbítás, átrakás, kirakás gyors, szakszerű végzésében.

A felkészítés kiterjed a személyi állomány, a harci technika és anyagi eszközök előkészítésére.

Elméleti, gyakorlati foglalkozások levezetésével biztosítani kell, hogy a személyi állomány ismerje az átrakással végrehajtandó nagytávolságú szállítás feladatait, rendszabályait.

Elméleti foglalkozáson célszerű foglalkozni:

- a szállítás jellegéből adódó sajátosságokkal, feladatokkal;
- az előkészítés terén az állományra háruló feladatokkal;
- a rakodás (berakás-átrakás-kirakás), szállítás végrehajtásával kapcsolatos feladatokkal;
- a szállítás alatti tevékenységgel;
- a politikai, anyagi, egészségügyi és technikai biztosítással;
- a szállítmány szolgálati közegeinek feladataival;
- a biztonsági és magatartási követelményekkel;
- a szállítmány őrzés, védelmével;
- a titoktartási rendszabályokkal;
- a balesetvédelmi rendszabályokkal.

A gyakorlati foglalkozások – rakodási, szállítási gyakorlatok – levezetését úgy kell megszervezni, hogy az a szállításra való tényleges felkészítést biztosítsa.

Gyakorolni kell:

- a szállítással kapcsolatos okmányok kidolgozását,
- a technika előkészítését,
- anyagok, anyagi eszközök előkészítését, málházását, rakodását,
- gördülőanyag átvételét,
- rakszelvényen túlnyúló technika előkészítését, – szállítási helyzetbe hozás, pontos méret készítés, kinyúló alkatrészek leszerelése stb.,

- a rakodó állomás előkészítése, berendezése (forgalomszabályozás, harc-biztosítás stb. megszervezése),
- a rakodás végrehajtása, - rakodóra, vasúti kocsira járás, vasúti kocsin a technika elhelyezése, rögzítés gyakorlása,
- vasúti kocsiról lejárás gyakorlása,
- konyhakocsi berendezése, mozgókonyha berakás, rögzítés, üzemeltetési helyzetbe állítás.

A technika előkészítése

A szállításra kerülő harc- és gépjárművek üzemképessége biztosítva legyen. Az előírt üzemanyag készlettel fel legyen töltve. Minden jármű rendelkezzen 5 készlet rögzítő eszközzel, amely a nemzetközi szabályoknak feleljen meg. A rakminta technikánál a kinyúló alkatrészek leszerelése elő legyen készítve, megjelöléshez előírt „Vigyázat! Rakszelvényen túlnyúlik” bárca a technika tartozéka legyen. Téli időben az akkumulátorok kiszedése és a külön vasúti kocsiba való elhelyezésre elő legyen készítve. A ponyvák rögzítő alkatrészei használhatók legyenek, a ponyva rögzítve legyen. A darus gépkocsik daruja kifogástalan legyen. Az üzemanyag gépkocsik és utánfutók töltő- és lefolyó nyílásai jól záródjanak.

Berakás, továbbítás, átrakás, kirakás végrehajtása

A nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítások végrehajtásánál nagyon fontos követelmény, hogy az egyes elemek, műveletek (berakás, átrakás, továbbítás, kirakás) pontosan a terv előírása szerint legyen végrehajtva. A rakodóhely technológiai folyamata tegye lehetővé a rakodás (átrakás) gyors, biztonságos végrehajtását. Fokozott mértékben biztosítsák a műveletek rejtettségét, a rezsím előírásokat. Feszesen kell megszervezni a rakodóhely előkészítését, berendezését, őrzését, figyelését, az összeköttetést, híradást és forgalom szabályozást a szállítmány parancsnokának, közegeinek és részlegeinek feladatait. A beállított, előkészített gördülőanyag átvételénél nagy körültekintéssel vizsgálják meg a kifogástalan állapotot, tisztaságot, eü. alkalmasságot.

A rakodás végrehajtásánál szoros együttműködést kell biztosítani a csapat, a katonai közlekedési szervek és a vasút szervei között. A gyors, pontos rakodás és továbbítás tervszerinti előkészítése (szakszerűség ellenőrzése, rakminta technika mérése, továbbítási engedély intézése, szállítmány elszámolás, vonat összeállítás stb.) alapján célszerű, ha a vasútigazgatóság osztályaitól (VKSZSZO, forgalmi, vontatási) szakközeg a helyszínen segíti a feladat végrehajtását.

A csapat és a berakó állomás teljes készleletekora a rakodást a berakási tervben meghatározottak szerint, a Katonai Szállítási Utasítás követelménye alapján kell megkezdeni és végrehajtani. Közvetlenül a berakás előtt kell a gépjárműveket és harceszközöket szállításra kész helyzetbe hozni. A rakodás alatt a technika elhelyezését a rögzítés szabályszerűségét, a rakminta technika méret ellenőrzését, jelölését, a ponyvák, álcák rögzítettségét, a csapat, a katonai közlekedési szerv és a vasút szakközege folyamatosan ellenőrizze, segítse. Berakás után hideg időjárás esetén a harc- és gépjárművekből az akkumulátorokat és a nem fagyálló anyagokat, eszközöket ki kell szedni és a kijelölt vasúti kocsiba kell elhelyezni.

A rakodás befejezése után a szerelvény összeállítását az átrakással vég-

rehajtott csapatszállításnál a nemzetközi követelmények szerint kell biztosítani a későbbiekben bemutatott séma szerint.

A katonavonat összeállítása után bizottsági ellenőrzést kell végrehajtani és pedig a csapat tartson létszámellenőrzést, ezenkívül a szállítmány őrzését, híradását, a titokvédelmi rendszabályok betartását kell ellenőrizni.

A katonavonat indulása előtt a katonai közlekedési szervek tájékoztatást adnak – magyar területre – a szállítmány futásáról, tartózkodásáról, és egyéb rendszabályokról a berakó állomáson.

A szállítmány futása közben – állomáson való tartózkodáskor – fokozottan kell ellenőrizni a biztonságos továbbítás feltételeit:

- a technika rögzítésének helyzetét,
- az álcázás helyzetét,
- a szállítmány őrzésének-védelmének ellátását,
- a titokvédelmi és biztonsági rendszabályok betartását.

A határállomáson a készletek kiegészítését és a szállítmány ellenőrzését végre kell hajtani. Fel kell készülni:

- a szállítmány SZMG SZ fuvarlevéllel való feladására a katonai közlekedési szervek közreműködésével;
- útlevél (VAM) ellenőrzésre (egyéni és csoportos), minden személynek abban a kocsiban kell tartózkodni, amely névjegyzékbe szerepel;
- a fegyelem, a magatartás és a belrend példás biztosítására;
- a szovjet területen való átrakás végrehajtására.

A csapat az átrakás végrehajtását a szovjet katonai közlekedési szervek, a kísérő magyar közlekedési tiszta, a szovjet vasúti szervekkel együttműködésben biztosítják a tervben szereplő átrakó állomáson. Ha az átrakás és átszámolyozás nem egy állomáson kerül végrehajtásra, biztosítani kell az átszámolyozásra menő rész őrzését, kísérését.

Az átrakás végrehajtása – kirakás, berakás – egységes folyamatot képez. A kirakott technika megállás nélkül, menettel kerül ismételt berakásra. A rakott és üres szerelvény beállítását, előkészítését a rakodáshoz összehangoltan kell biztosítani. A normál és széles nyomtávú kocsik eltérő típusa miatt a technika berakását a széles nyomtávú kocsikra készített berakási terv alapján kell végrehajtani. Az átrakás biztosítására – ki-berakás – külön-külön részleget (rakodó részlegek) kell létrehozni és felkészíteni. Az átrakás végrehajtását, a továbbítás előkészítését az átrakó állomás parancsnok utasítása szerint kell végrehajtani. A berakott technika elhelyezését, rögzítését, álcázását nagy pontossággal kell biztosítani és ellenőrizni, mivel szovjet területen a további sebesség nagyobb, a megállások közötti távolság többszöröse a hazainak, így a szállítmány ellenőrzése ritkábban kerül végrehajtásra.

Az átrakó állomáson indulás előtt végre kell hajtani az anyagi készletek kiegészítését, víz stb.

A szállítmány indulása előtt az átrakó állomás parancsnoka tájékoztatást ad a szállítmány továbbításáról. Itt kell először közölni az igényeket a következő 24 órára a szállítónálra.

A szállítónál a szovjet közlekedési tisztek ellenőrzik a szállítmány biztonságát, segítséget nyújtanak a problémák megoldásában az igények (vízellátás, éü. stb.) teljesítésében.

A szállítmány személyi állományának a kirakó állomásra való érkezése előtt fel kell készülni a kirakás végrehajtására, a kirakás utáni menetire. A kirakás végrehajtását a kirakó állomás parancsnok utasítása és a Katonai Szállítási Utasítás rendelkezései szerint kell biztosítani.

Az átrakó, kirakó állomáson a gördülőanyag, rakszer, rakodási eszközök átadását, átvételét, az okmányok intézését biztosítani kell.

Csapatszállítmány összeállítása

A katonavonat összeállításánál a Katonai Szállítási Utasítás alapelvein túl figyelembe kell venni a vasút üzemi követelményeket, a szállítás sajátosságait, az időjárási viszonyokat, a csapat által támasztott igényeket. Az összeállított olyan legyen, hogy biztosítsa a szállítmány továbbítási ideje alatt a folyamatos vizellátást (tömlővel), a stúdió kocsiból a program sugárzását, a személyekkel elfoglalt kocsikba (rövid vezetékkel), váltóáram ellátást a konyha és a személyekkel elfoglalt kocsikban. Megállások idején kis távolságról lehessen az ételt, élelmezeti anyagot, kántinárut stb. átrakni. Nem fűtési időszakban a magyar és szovjet területen célszerű összeállítási séma:

- mozdony,
- harc- és gépjárműekkel rakott pórekocsik,
- stúdió kocsival rakott vasúti kocsik,
- személyszállító vasúti kocsik,
- konyhakocsi,
- vízszállító gépjárművel, utánfutóval rakott vasúti kocsi,
- hűtő és kenyérszállító gépjárművel rakott vasúti kocsik,
- harc- és gépjárművel rakott pórekocsik.

A fenti változat szovjet területen fűtési időszakban is azonos, mivel a hálókocsik saját fűtőberendezéssel rendelkeznek. Hazánk területén fűtő kazánkocsi alkalmazása esetén a változás annyi, hogy a stúdió és a személyekkel elfoglalt kocsik közé kell besorozni a kazánkocsit.

Hazánk területén ha a fűtést a mozdony szolgáltatja, akkor az összeállítási célszerű változata lehet:

- mozdony,
- személyszállító vasúti kocsik,
- konyhakocsi,
- vízszállító gépjárművek, utánfutóval rakott vasúti kocsi,
- hűtő és kenyérszállító gépjárművel rakott vasúti kocsik,
- stúdió kocsival rakott vasúti kocsi,
- anyaggal rakott fedett kocsik,
- harc- és gépjárművel rakott vasúti kocsik.

A veszélyes anyaggal rakott vasúti kocsik besorolása a Katonai Szállítási Utasítás, illetve az esetenként kiadott intézkedés szerint történik minden esetben magyar és szovjet területen is.

A szállítás politikai, harci, anyagi és egészségügyi biztosítása

A biztosítás megszervezését és végrehajtását a Katonai Szállítási Utasítás és a szállítás sajátosságainak figyelembevételével kell biztosítani. A feladat sok vonatkozásban újszerű, tartalmában, méretében eltér a hazai gyakorlattól.

A szállítás politikai biztosítása

Az átrakással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítás politikai biztosítása a szállítás előkészítésével kezdődik. Új feladatot jelent az átrakás végrehajtása és a hosszú szállítási idő alatti politikai munka végzése. A politikai munka élő és mindennapos legyen, segítse a szállítási feladat végrehajtását:

- a személyi állomány magas fokú erkölcsi, politikai, fegyelmi magatartását biztosítsa,
- a személyi állomány pontosan tartsa be a nemzetközi szállítás szabályait,
- maradéktalanul érvényesüljenek az éberségi és titoktartási rendszabályok,
- mozgósítani a személyi állományt a berakás, átrakás, kirakás pontos, szabályszerű, biztonságos végrehajtására,
- a szállítás alatti harcbiztosítás, bel- és őrszolgálat feszes ellátását,
- a szállítmány továbbítási ideje alatt rendszeresen biztosítani kell a személyi állomány tájékoztatását, kulturális programokat, vetélkedőket szervezni, ismertetést adni arról a területről, ahol a szállítmány áthalad.

A szállítás harcbiztosítása

Az átrakással végrehajtott nagy távolságú szállítás harcbiztosítása fokozott feladatot jelent. Kiterjed a szállítás teljes folyamatának biztosítására. Sajátosságot jelent, hogy határon kívüli átrakó állomáson, szállító vonalon kell megszervezni és végrehajtani a szállítmány feszes harcbiztosítását. Magába foglalja a figyelés, az őrzés és védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a légvédelem és az álcázás megszervezését. A harcbiztosítás rendszabályainak végrehajtását a szabályzat, illetve az utasítás rendelkezései szerint kell érvényesíteni. A szállítmányon jól működő vezetékes összeköttetést kell létesíteni a szállítmány teljes hosszában.

A szállítás sajátossága megköveteli, hogy a szállítmány őrzését, a figyelését, az álcázását nagy körültekintéssel szervezzék meg és hajtsák végre. A szállítmány mozdonyán olyan figyelőt helyezünk el – szovjet területen –, aki a nyelvet beszélni tudja. A szállítmányon levő vezetékes összeköttetés útján rendszeresen tud tájékoztatást adni a szállítmány futásáról, a tartózkodási idejéről, ugyanakkor a szállítmányparancsnok intézkedést adhat, illetve az örök időben tudják jelenteni a tapasztaltakat.

A harci technika őrzésére kijelölt őrséget és járőröket az időjárásnak megfelelően kell ellátni öltözettel. Az örök részére kialakított őrségeket biztonságosan kell rögzíteni. Az elhelyezése lehetőleg olyan vasúti kocsin legyen, ahonnan a le- és felszállás biztonságos és a figyelés menet alatt jó.

Az álcázás rendszabályainak fokozott érvényesítése fontos követelmény a nagy távolságú csapatszállítások végrehajtásánál. Az álcázást végre kell hajtani a berakó-átrakó állomáson a rendszeresített és a felhasználható eszközökkel. Az álcázással szembeni biztonsági követelmény betartását szigorúan ellenőrizni kell, hogy az álcázás eszközei ne haladják túl a vasútra érvényes rakszelvényt. A ponyvákat, álcahalókat, pajzsokat a vonat továbbítási idejére olyan biztonságosan kell rögzíteni, hogy azokat a szél le ne fújja, a rázkódás következtében ne mozduljon el. Az álcázásra használt anyagok tűzállóak legyenek és azok ne gyúladjanak meg a mozdony szikrájától. Menetközben az álcázás állapotát állandóan ellenőrizni kell, az észlelt hiányosságokat meg kell szüntetni.

A szállítás anyagi biztosítása

Az anyagi biztosítással kapcsolatos feladat már az előkészítő időszakban igen alapos sokrétű tevékenységet foglal magában. A nagytávolságú szállításnál a csapat valamennyi anyagból önellátó, így az anyag mennyiségét és csoportosítását a szállítás alatti folyamatos ellátás követelményeinek megfelelően kell biztosítani. A szállítás és az ellátás jellege több hűtő, tároló gépkocsi, valamint több anyagszállító fedett vasúti kocsi igénybevételét teszi szükségessé. Ezek elhelyezése (besorolása) a felhasználási helyhez (személy kocsi, konyhakocsi stb.) közel legyen. A vízkészlet biztosítsa az állomány 36 órai szükségletét. A szállítón vonalon az utántöltést célszerű naponta egyszer igényelni. Az ételnek, víznek az átszállításához és a kiosztás előkészítéséhez megfelelő mennyiségű háti éthordót, termoszládát, vizeskannát stb. szükséges biztosítani. Az étkezés céljára berendezett személykocsi alkalmas étkezde-rendszerű étkezésre, kiszolgálását külön részleg végezze.

Valamennyi személykocsiba biztosítani kell megfelelő mennyiségű tisztálkodó, takarító és fertőtlenítő eszközt, egészségügyi papírt, hulladék részére papír vagy műanyag zsákok.

Az anyagkészletek biztosítsák a szállítás teljes szükségletét élelem, tüzelő, ruházat, ü., elhelyezés stb. anyagból.

A különböző anyagokból célszerű bizonyos százalék tartalékot képezni.

A szállítmány folyamatos ellátására célszerű szerelvény-ellátó csoportot létrehozni, felkészíteni a feladat ellátására.

A szállítás egészségügyi biztosítása

Az átrakással végrehajtott szállítások előkészítési időszakában végre kell hajtani az állomány ü. ellenőrzését, az állomány védőoltását, a foganatosított ü. rendszabályokat.

A személyi állomány által elfoglalt és az élelmezési anyagkocsik fertőtlenítettségét és egészségügyi alkalmasságát ellenőrizni kell. Szállítás alatt az elrendelt higiéniai rendszabályokat maradéktalanul kell érvényesíteni.

Biztosítani kell, hogy:

- a szállítás alatt rendszeres orvosi rendelés, orvosi ellátás legyen,
- a megbetegedett vagy sérült személyek segélyben részesüljenek,
- az ételek készítése, minősége folyamatosan legyen ellenőrizve,
- a személyi állomány között egészségügyi felvilágosító munka folyjon,
- a személykocsiba egészségügyi elkülönítő fülke legyen kijelölve, berendezve,
- a szállítmány el legyen látva megfelelő gyógyszerekkel és eszközökkel,
- az állomány tisztálkodási feltételei és annak végrehajtása szervezett legyen,
- az orvos menetközben naponta ellenőrizze a személykocsik és a személyi állomány egészségügyi állapotát.

Együtműködés a szovjet katonai közlekedési szervekkel

Az átrakással végrehajtott katonai vasúti csaptszállítások tervének kidolgozása és annak követelmény szerinti végrehajtása nagyon szoros együttműködésben történik a szovjet katonai közlekedési szervekkel. Az együttműködés, a közös tevékenység egyrészt a hazánkban levő szovjet katonai közlekedési képviselőlet útján valósul meg a szállítás tervezés, szervezés és végrehajtás biz-

tosítása terén. Az MN közlekedési szolgálat főnök által átadott igény alapján biztosítják az átrakáshoz szükséges gördülőanyagot – esetleg az átrakás nélküli szállításhoz a bekért gördülőanyagot – az átrakás, továbbítás, a menet alatti kiszolgálás az ellátás, kísérés, együttműködés, összeköttetés feltételeit, az országhatáron kívüli területen.

Szovjet területen az átrakás, kirakás, berakás végrehajtását a jelenlevő szovjet katonai közlekedési tisztek irányítják, ellenőrzik és segítik, együttműködésben a jelenlevő magyar közlekedési tiszttel.

A szállítónál állomásain települt szovjet katonai közlekedési szolgálat tisztje biztosítja a szállítmány tervszerinti futását, ellenőrzik a szállítmány biztonsági követelményeit, intézkednek a szállítmány víz, fűtőanyag stb. ellátására, az igények kielégítésére.

A visszaszállítást a terv előírásainak megfelelően kell biztosítani. A szállításhoz szükséges gördülőanyagot a területileg illetékes szovjet katonai közlekedési szervektől meg kell igényelni. Az igénylés módja megegyezik a hazai szabályozással.

Visszaszállításkor a berakásra nagy körültekintéssel kell az állományt, a technikai eszközöket felkészíteni és biztosítani a visszaszállításhoz szükséges anyagi készleteket. Időben végre kell hajtani a szállítási készség ellenőrzését.

A rakodás végrehajtása a továbbítás előkészítése és végrehajtása az előzőekben leírtak szerint, valamint a berakó állomás katonai parancsnok intézkedése szerint történik.

Célszerű megjegyezni, hogy háborús viszonyok között az átrakással végrehajtott nagytávolságú katonai vasúti csapatszállítás tervezése, szervezése és végrehajtása sok vonatkozásban eltér a fentiektől.

A nagytávolságra történő vasúti szállítás hadtápbiztosítása

Váradi Miklós vezérőrnagy

Alakulatunk a közelmúlt években több ízben hajtott végre nagytávolságra vasúti szállításokat.

Tapasztalataink szerint a Magyar Néphadseregben levő „Katonai Szállítási Utasítás” korszerű elvek alapján kidolgozott szabályzat, melynek segítségével eredményesen lehet megszervezni a nagytávolságra történő szállításokat is. Azonban ezen ténybeli megállapítások után célszerűnek tartjuk a következőkre a figyelmet felhívni. Az országunkra jellemző rövid távolságok miatt a szállítások egyes elemeinek kimunkálását, pontosítását tovább kellett fejleszteni és hozzá igazítani a nagytávolságra történő szállítás igényeihez, mellyel a későbbiek folyamán részletesen fogok foglalkozni.

Úgy tűnik, a többezer km távolságra történő szállítás tapasztalatait több irányba lehet hasznosítani, egyrészt: a hasonló nagytávolságra történő szállításnál, másrészt: igen sok tapasztalattal gazdagítható a rövidebb távolságra történő szállítások gyakorlata is.

Meg kell jegyezni annak ellenére, hogy munkámban a nagytávolságra történő szállítások hadtáp vonatkozásaival foglalkozom, kiemelten kell hangsúlyozni, hogy a tárgyban szereplő munka a szállítások alatti időben a leendő főfeladatok előtti időszak alatt zajlik le. Márpedig a leendő főfeladatok eredményessége döntően a jó anyagi ellátás megszervezése, mint egyik igen fontos tényező kerül a figyelem középpontjába.

A nagytávolságra történő szállítás hadtáp anyagi biztosításával való foglalkozás aktualitását többek között az is indokolja, hogy az utóbbi időben más fegyvernemi csapatok részéről is megnyilvánult az érdeklődés a szóban forgó feladatok gyakorlati végrehajtása iránt.

Megkívánom jegyezni, hogy írásomban ugyan a „szállításokról” írok, azonban e tevékenységet mindig a szállítás utáni főfeladatok követik, melyek sikeréhez nagymértékben hozzá tartozik a szállítások előkészítettsége, szervezettsége és kulturált végrehajtása is, ezért e munkát mindig a leendő feladatok sikeréhez vezető útnak kell tekinteni.

A célszerűség érdekében a leendő feladatokat két körülhatárolható részre kell osztani az elvégzendő feladat „rendszerbe” foglalása céljából az alábbiak szerint:

- I. A szállítások előkészítésének időszakában végrehajtandó feladatokra.
- II. A szállítások végrehajtásának időszakában elvégzendő feladatokra.

I.

A szállítások végrehajtásának időszakában elvégzendő feladatokra.

A szállítások előkészítésének időszakában végrehajtandó feladatok

1. A PK HTPH-nek részt kell venni a parancsnok által a leendő feladat végrehajtását beindító tájékoztatón és feladatszabáson.
2. A hadtáp törzs munka beindításához szükséges parancsok, intézkedések és az ezekkel összefüggő szabályzatok és irodalmak tanulmányozása, feljegyzések készítése, konzultációk, stb.
3. A hadtáp törzs tájékoztatása, feladatok és határidő megszabása, az egyes „területekért” felelős személyek kijelölése.
4. Az alárendelt PK HTPH-ek tájékoztatása, feladatok megszabása, határidők pontosítása.
5. Előzetes intézkedések kiadása, jelentések tartalma és határidők megszabása.
6. A szükségesnek ítélt módszertani foglalkozások megszervezése és végrehajtása –, ha ehhez szükséges gördülő anyag, annak időben történő igénylése.
7. Ha ez szükséges külföldi gördülő anyagigényt időben kell kérni a törzstől (általában 1 hónappal az indulás előtt).

Általában a hadtáp számára hűtővagonok, anyag és a konyha szállítására alkalmas vagonok jöhetnek számításba, előzetes igény alapján az induló állomásra.

A tervezés során figyelembe kell venni, hogy átrakást – széles nyomtávra – terveznek-e végrehajtani. Ez esetben a kötöző anyag mennyisége feleljen meg a többszöri átrakás igényeinek. E kérdésnél célszerű az átrakás gyorsítása céljából a kötöző, rögzítő anyagokat a felkészülés során „leszabni” és kiosztani –, így biztosítható az átrakás idővesztéség nélküli megkezdésének lehetősége.

A fentiekkel kapcsolatban a „szokásos” gyakorlattól eltérő sajátosságokra szeretném a figyelmet az alábbiak szerint felhívni.

A külföldi „áttengelyezhető” hűtővagonokat és más szükséges gördülő anyagot úgy célszerű igényelni, hogy ezek a tényleges berakás előtt legalább egy nappal hamarabb beérkezzenek az induló állomásra. Ez lehetővé teszi a jég, vagy más munkaigényes anyagok berakását. A hűtővagonok igényével kapcsolatban vannak ellenvélemények is, egyesek elégségesnek tartják a hűtőgépkocsikat a romlandó élelmiszer hűtésére. Könnyen meg lehet érteni, hogy 3–4 heti romlandó élelmiszert többszáz ember részére, több ezer km-re szállítani nem lehet a „szerencsére” bízni –, a hűtőgépkocsik meghibásodása esetén rendkívül kellemetlen helyzet állhat elő.

A mi felfogásunk szerint a fentiek miatt különösen nyáron a megbízható hűtővagonok nem nélkülözhetők, nem beszélve arról, hogy a különböző zöldségféléket és gyümölcsféléseket nem szabad megfagyasztani.

Nem közvetlen idetartozó ugyan, de megjegyzem, hogy a „rezsím köteles” anyagok berakásánál figyelembe kell venni a berakó állomáson áthaladó személy- és teherforgalmat. Ezen szerelvények áthaladásának idejére a rakodást be kell szüntetni és a technikát hátra kell vonni a látótávolságon kívülre. Sőt a be-

rakás területén a világítás kikapcsolásával meg kell teremteni a technika teljes rejtésének feltételeit.

Nem szabad megfeledkezni a hűtő- és élelmiszer, konyha, valamint az egészségügyi vagonok időben történő fertőtlenítéséről és a hadtáp személyi állomány kioktatásáról, a szállítások biztonsági rendszabályainak betartásáról, különös tekintettel a villamosított vasútvonalak veszélyeire. Mindezeket jegyzőkönyven kell rögzíteni.

Néhány szót a vasúti szerelvények összeállításáról. E tárggyal kapcsolatban a Katonai Szállítási Utasítás 155. pontja ezeket írja: „A katonai vonatokat a Vasúti Forgalmi Utasításokban foglaltak szerint kell összeállítani, a katonai szállítmány jellegeinek, sajátos körülményeinek figyelembevételével.”

Az összeállítás legcélszerűbb változataként a 155. pont 14. ábra szerinti variációt határozza meg a következőképpen:

pőre, nyitott kocsi	Ag.	Legs.	Konyha	PK.	Legs.	Eü.	Ag.	pőre	robb. ag.	vv. ag.	tűzveszélyes	nyitott
---------------------	-----	-------	--------	-----	-------	-----	-----	------	-----------	---------	--------------	---------

A mi tapasztalataink nem sértve a fentebb leírt elveket, éppen az anyagi ellátás jobb végrehajtása érdekében más variációt tartunk célszerűnek. Különös figyelmet kell szentelni annak a ténynek, hogy miután a szállítás több ezer km távolságra is történhet, és hogy az anyag vételezésére, előkészítésére, újratöltésére (pl: víz) előre betervezhető idő nem áll rendelkezésre, sokszor csak az alkalom adta néhány percet lehet ilyen irányú tevékenységre fordítani, az anyagi szolgálatot csoportosítás szempontjából komplexebbé kell tenni. Különös tekintettel a „konyhablokkra”. Csak ez biztosítja az állomány zökkenőmentes ellátását.

Mindezek figyelembe vételével mi az alábbi variációt tartjuk célszerűnek.

pőre	Ag.	Élm. Ag.	Víz száll.	Konyha.	Hűtő gk.	Legs.	PK.	Legs.	Stúdió	Eü.	Ag.	pőre
------	-----	----------	------------	---------	----------	-------	-----	-------	--------	-----	-----	------

Mint látható mi a „konyhavagon” mellé egyik oldalon a vízz szállító gépkocsi vagonját soroljuk. Így mód van arra, hogy egy 30 m gumicsővel „a vizet bevezessük” a konyhakocsiba. A konyhakocsi másik oldalára a hűtővagonot célszerű besorolni. Természetesen a többi „jelölt” vagon besorolása is éppen úgy, mint a légénységi szállító vagonok besorolása is az ételkiosztás gyorsaságát van hivatva biztosítani, másrészt az élelmezési anyagi vagonok közelsége a napi nyersanyag-felvételezésére kevés időráfordítással (rövid távolságról) biztosítható. Könnyen megérthető, hogy a „konyhablokk” komplexesítése biztosítja, hogy esetlegesen aránytalanul rövid idő alatt (ez jellemző) is képes legyen egyrészt vételezni, másrészt meleg ételt naponta többször kiszolgáltatni.

A szakágazatok felkészülése Ruházat

Mivel a nagytávolságra történő szállítás rendszerint nemzetközi vonatkozású tartalommal bír és mert a szolgálati tevékenység mellett bizonyos társadalmi-politikai tevékenységre is kell számítani, ezért a ruházati intézkedés összeállításánál célszerű az alábbiakat figyelembe venni.

A teljes állományt célszerű 1 rend munkaruhával (fekete) ellátni. Ebben az öltözetben kell a be- és kirakásokat végrehajtani.

Egy rend új szolgálati ruhát kell szállítani mindenki számára a szolgálati tevékenység ellátására, míg egy rend (akár mosott is lehet), gyakorló ruhát gyakorlat és más szennyeződéssel járó munka végzése céljából.

Ezeket kívül célszerű alosztályonként ládába csomagolva az állomány ki- menő ruházatát elvinni, ha előre látható olyan feladatok végrehajtása, mint barátsági nagygyűlések, üzemlátogatások, kirándulások, városnézés, stb. –, melyek ilyen öltözetet tételeznek fel.

Természetesen a ruházati igényeket a fentieket kívül mindig a végrehaj- tandó feladatok milyensége, azok jellege és az adott évszakok determinálják.

A tiszti és tiszthelyettesi állomány ruházatát a várható feladatoknak meg- felelően kell meghatározni. Tapasztalataink szerint a gyakorló ruházaton túl egy rend társasági öltözetet is célszerű vinni, hogy nem a közvetlen katonai feladattal összefüggő rendezvényeken, kulturáltan tudjanak megjelenni.

A szükséges fehérnemű szállítását célszerű az előre látható távollétnek megfelelő mennyiségben központi szállítással megoldani.

Természetesen a fentiektől eltérő variációk is lehetségesek, melyeket nagy- mértékben az előre látható feladatok határozhatnak meg.

Élelmezés

Kiemelten kell foglalkozni az étkezés lebonyolításának anyagi biztosításá- val és szervezetségével.

E kérdésben rendkívüli körültekintés és minden apró részletre kiterjedő szervezetség szükséges, mert ezzel sok kellemetlenségtől kíméljük meg ma- gunkat.

Sikertelenség esetén ez az alapjába véve egyszerű „ételkiosztás” súlyos morális vonatkozású problémák forrásává válhat.

Az élelmezés tárgyi feltételeinek biztosításánál abból kell kiindulni, hogy az élelmezési anyag felvételezése és kiosztása a megszokottól eltérően, szinte ál- landó mozgás közepette történik. Ez a tény a szokásoktól eltérő, de a „mozgás közben” használható élelmezési anyagi biztosítást igényel.

Élelmezési anyagi biztosítás

A szükséghez és a lehetőséghez képest rendkívül változatos lehet –, azonban célszerű az alábbiakat figyelembe venni:

– vagononként „kettő készlet” háti éthordó a vagon számának megfelelő jelzéssel ellátva –, a főtt étel vagonokba történő szállítása céljából;

– vagononként három 25 literes tejeskanna, az egyik „ivóvíz”, a másik „mosdóvíz”, a harmadik „mosogató víz” felírással. A felsoroltak céljára szolgáló vízkészlet tárolására.

– vagononként három készlet kb. 40x50 cm műanyagzsák (kis helyen el-

fér, mosható) különböző húsfélék (töltelékárúk) és más darabárúk, mint szalámi, keksz, gyümölcs stb. vételezésére. A vagon számának megfelelő jelzéssel ellátva (vagon száma furnér lemezen rákötvé);

– vagononként „egy készlet” legalább 6–8 db. kenyér befogadására alkalmas hátizsák a vagon számának megfelelő jelzéssel ellátva. Ezen anyagok különböző selejt anyagokból a csapat műhelyében minden költségkihatás nélkül elkészíthetők;

– törlőruhák, mosogatópor stb. a szükségletnek megfelelő mennyiségben;
– mosogatóra alkalmas edényzet –, a tiszták és tiszthelyettesek étkészleteinek mosogatására.

A konyhavagonból történő vételezés szervezetsége és gyakorlati végrehajtása

Mint már jeleztem külön idő az étkezés kiosztására a személyi állomány részére a konyhavagon környékén nem lehetséges (csak a vagonok számára történő vételezés) –, ennek következtében az étkezés felvételezésére a rövid idő, a kiosztásra és az étkezés végrehajtására pedig a *szervevény mozgása* lesz a jellemző.

Ennek következtében az elkészített ételeket a konyhavagonba levő és a fentebb leírt edényzetek egyik „készletében” előkészítik még mozgás közben, ezt a tényt távbeszélőn jelentik az egység ügyeletesének, aki távbeszélőn keresztül tájékozódik a mozdonyügyeletesnél a legközelebbi megállás, vagy mozdonycserre idejéről, vagy éppen a „tilos jelzést” kihasználva parancsot ad az étkezés felvételezésére. Természetesen egyetértésben a mozdonyvezetővel, illetve a vonatkísérővel.

A vételezésnél a vételezők leadják az előző vételezés alkalmával kiadott egyik vételező készletet és felveszik a fentebb jelzett „előkészített” anyagot. Így ilyen „cserre módszerrel” megszervezett ételkiosztás „percekben belül” végrehajtható. Természetesen a vagonokban történő szétosztás már mozgás közben is eszközölhető.

A víz biztosítása

Az étkezéssel összefüggésben kell a víz biztosításával kapcsolatos tapasztalatokról írni.

A víz biztosításánál célszerű három irányban szervezetséget létrehozni.:

– a főzővíz biztosítása a vízszállító gépkocsiból történik –, és általában 700–800 km-ként kell feltöltéséről gondoskodni a vasúti vízhálózatból;

– ivóvíz a vagonokban elhelyezett 25 literes tejeskannákból történik –, pótlása rövid megállásoknál az állomások vízvezeték-hálózatából történik, ha esetleg ez nem lehetséges, úgy a vízszállító gépkocsiból;

– mosdóvíz egyrészt a vagon víztartályából, másrészt az erre a célra előkészített 25 literes tejeskannából „mosdótálak” felhasználásával történik. Meg kell jegyezni, hogy a vagonok víztartálya miután csak 400 literes, nem biztosítja a vagonba elhelyezett állomány napi többszöri tisztálkodását, így a 25 literes tejeskanna, melyet sűrűn lehet feltölteni nem nélkülözhető. Valamennyi vízszállító, tárolóeszköz a felkészülés időszakában, azok végleges feltöltése előtt az előírt módon fertőtleníteni kell.

Az élelmezési anyagok összetétele

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az élelmezési anyag összetétele feltétlen meg kell, hogy feleljen az évszaknak, az állomány mozgásszegénységének, ugyanúgy, mint a megerőltető nagy fizikai igénybevételnek.

Tanulmányozni kell a vendéglátó ország élelmezési anyag feldolgozásának módszereit és az előre látható összetételét. Én a továbbiakban a szovjet vendéglátók sajátos lehetőségeit veszem alapul – a szovjet elvtársak például a disznóhúst „szalonnával együtt” dolgozzák fel, ami túlzásos voltuk miatt az állomány részére szokatlan. Viszont a szovjet elvtársaknak nagyon sokfajta, igen jó minőségű halkonzerveik és különböző felvágottaik, stb. vannak. Mindezen tényező számbavétele után elhatározásra kell jutni, hogy az egész távollét idejére, vagy csak a szállítások idejére célszerű élelmezési anyagot szállítani. De úgy gondolom, más baráti országok esetében is helytállóak ezek az elvek.

A mi gyakorlatunkba jól bevált, hogy a távollét egész tartamára viszünk élelmezési anyagot az alapvető élelmezési cikkekből, különösen baromfiféléket.

Úgy ítéljük meg, hogy kenyeret, halkonzerveket, élőhalat, különböző „töltelékárut”, nyáron dinnyét, paradicsomot, stb. célszerű a helyszínen beszerezni.

Tervezésnél figyelembe kell venni, hogy az utazás alatti mozgásszegénység miatt tápláló, de mégis könnyű ételféleségeket tudjunk készíteni, pl csirke-, kacs-, pulykahús, stb. felhasználásával. Míg majd a gyakorlatok alatt inkább a sertés-, marhahússal készített ételek készítése kívánatos.

Figyelembe kell venni, hogy egyes évszakokban nem, vagy korlátozott mennyiségben lehet gyümölcsöt szállítani. Ezért ajánlatos inkább befőtteket beállítani az étlapra. A befőttek tartósított voltuknál fogva veszteség nélkül tárolhatók és szállíthatók.

Miután a hazai tapasztalatok szerint az állomány nagy mennyiségű hűtő italokat fogyaszt, fontos olyan üdítő italok beszerzése, melyek legalább 30 napos garanciával bírnak, ezek egy része étlap szerinti, más része bolti áruként kerülhet felhasználásra.

Feltétlen számolni kell az élelmiszer-ellátással, összefüggésben a kereskedelmi áru biztosításával és tartalmával. Gyakorlati tapasztalatok szerint a kereskedelmi áru összetétele az alábbi lehet:

– sör –, tartósított, olyan számvetéssel, hogy a tisztí, tts.-i állomány napi 1–2 üveggel, a sorállomány számára például a ki- és visszaszállításnál egy ízben engedünk sört fogyasztani 1–1 üveggel;

– rövid italokat, 1/2 dl, üvegekben, csak a ti-i és tts.-i állomány számára napi egy üveggel számolva.

Természetesen ez utóbbiak mindig csak előjárói engedéllyel történhetnek, s ezek végrehajtását szigorúan ellenőrizni kell. Ahol a parancsnok akarata nem jut érvényre e tekintetben, ott a szeszesital árusítását nem szabad engedélyezni. Felmerülhet a kérdés, hogy helyes-e egyáltalán kockázatot vállalni e minimális szeszesital-árusítással kapcsolatosan.

Látni kell világosan, hogy ez a tény nem az akarom, vagy nem akarom problémájával van összefüggésben. A megszokottságot még ha nem is beszélünk alkoholistákról, komoly mértékben figyelembe kell venni, mert éppen ezen a figyelmetlenségen keresztül felesleges és nem kívánatos feszültségek jöhetnek létre.

– Különböző üdítő italok a teljes állomány számára, a mindennapi szükségletnek megfelelően célszerű az árusítást engedélyezni.

– Cigaretta, cukorkát, a szükségletnek megfelelően célszerű szállítani, az árusítást naponta több ízben célszerű biztosítani. Cigaretta tekintetében átlag egy főre napi 20 cigarettával célszerű számolni. (Teljes állományra értve az átlagot.)

Egészségügyi munka

A hadtápszolgálat felkészítésénél külön kell a figyelmet felhívni néhány egészségügyi vonatkozású kérdésre.

Helyes az a gyakorlat, ha az elvonuló állomány egészségügyi szűrését az indulás előtt legalább egy héttel befejezzük, mert így lehetővé válik az esetleges személyi pótlások végrehajtása. Ez különösen speciális csapatoknál fontos, mert az igazolt orvosi vizsgálatok nélkül bizonyos beosztásokban levő személyek nem bocsáthatók meghatározott feladat végrehajtására.

Nagy gondot kell fordítani az előírt gyógyszerkészlet kiegészítésére. Ha szükséges az indulás előtt egy hónappal az igénylést fel kell terjeszteni.

A gyógyszer készletezése annak megfelelően kell történnjen, hogy hány szerelvényt tesz ki az elvonuló állomány. Sztyeppéken, sivatagi körzetekben végrehajtott gyakorlatoknál az egészségügyi szolgálatnak fel kell készülni esetleges kigyómarásokra és más mérges rovarok marása elleni gyógyszeres kezelésre is.

Az egészségügyi szolgálatnak biztosítani kell a nagytávolságra történő szállításkor a Katonai Szállítási Utasítás 140. pont 4. bekezdésben meghatározott „egészségügyi elkülönítő” kocsit igénybevétele és berendezését. Fontos ez a napi orvosi vizsgálatok megtartásához és a soros kezelésekhöz. Ezen túlmenően a különböző „szezonális” betegségeket ennek hiányában eredményesen nem lehet kivédeni. (Például: nyáron dizentéria, télen influenza, stb.)

Az egészségügyi ellátással összefüggésben szeretném a figyelmet felhívni, hogy menet közben előforduló kórházi kezelést igénylő esetekben a lehetőség szerint „előre telefonálás” útján kell mentőket kérni annál is inkább, mert a beteget nem célszerű olyan helységben leadni, ahol kórház nincs. Ehhez minden esetben kérni kell a vasúti katonai komendáns segítségét is.

Összegezőképpen: nem szabad megfélekedni a felkészülés időszakában a felsorolt ellátási feladatokat biztosító, szállító htp. szaktechnika részletes átvizsgálása, felkészítése végrehajtásáról sem.

II.

A szállítások végrehajtásának időszakában végrehajtandó „sajátos” feladatok Ruházat

Szállítások alatt célszerű az időszaknak megfelelően a lehetséges könnyítéseket engedélyezni az öltözködés terén. Nyáron különösen fontos ez, mert a „szűkre szabott vagon lakás” a mozgás lehetőségének hiánya, párosulva pl. a hőség sok kellemetlenségével az állományt rendkívül megviseli. Ez a tény pedig károsan befolyásolhatja a leendő főfeladatok végrehajtását.

Természetesen ügyelni kell arra, hogy az alkalmazott ruházati könnyítések ne lépjenek túl a jó ízlés határait. Tekintettel kell lenni arra, hogy különösen állomásokon nagy tömegeknek van alkalmuk betekintést nyerni a vagonokba. Meg kell követelni, hogy minden vagonon kívüli tevékenységet az időszakra előírt tiszta szolgálati öltözetben hajtsa végre az állomány. Munkaruhát csak a

hadtáp munkások és a „rögzítéseket” ellenőrző csoportoknak célszerű viselni. A mi gyakorlatunkban jól bevált, hogy az átrakó-, illetve kirakóállomások előtt „egy órajárányira” az egész állomány felölti a munkaruháját, gondosan elcsomagolja a tiszta szolgálati öltözetét és így megérkezéskor már a munkára alkalmas öltözetben érték el a készenlélet a ki-, illetve átrakási feladat elvégzésére.

Élelmezés

Az élelmezés előkészítésével kapcsolatos tennivalókat már az első fejezetben ismertettem. Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy amíg megfelelő tapasztalatokkal nem rendelkezünk a legtöbb problémánk az élelmezés végrehajtása gyakorlatának elégtelenségéből adódott. Az e területen elkövetett hibák rögtön olyan hangulati tényezővé váltak, ami a szállítmány morális állapotát nagymértékben rontotta.

Azt tapasztaltuk, hogy az élelmezési feladatot az ellátó szervek csak a szállítmányparancsnok és munkatársai hathatós segítségével képesek ellátni. Ez utóbbiaknak pedig a feladatot komplex módon kell értelmezni és szervezni. Ez abban jut kifejezésre, hogy külön szervezettséget kell létrehozni az „élelmezési blokk” kialakítására, és a belső munkájának megszervezésére. Ugyanis szállítás alatt az élelmezési szolgálat nem csupán elkészíti az ételt, hanem az I. fejezetben leírt módon szét is osztja, előkészíti a vagonok ételhordó edényeibe, eszközeibe, mindezt *mozgás közben*, ügyelve arra, hogy minden munkával az előre látható állomáson rendelkezésre álló rövid idő alatt ki tudják osztani. Ez azért emelendő ki, mert „csupán étkeztetésre” a szerelvény soha nem állhat meg.

A kiosztás és nyersanyag-vételezésre ki kell használni a mozdonyok és személyzet váltásának idejét a gördülő anyag előírt vizsgálatait alatt nyert időpontokat stb. Mindezeket az előre látható időpontokat a szállítmányparancsnoknak meg kell szerveznie és az ellátó szerveknek tudomására kell hoznia. Ugyan erre az időpontra fel kell készíteni legalább kettő csoportot arra a célra, hogy a raktárvagonokba menet közben kimért és megfelelő edényzetben, zsákokban előkészített nyersanyagokat gyorsan a konyhakocsiba tudják szállítani. Ez azt jelenti, hogy egyrészt a készételt kiosztják, másrészt a következő étkezés nyersanyagát felvételezik -, külön-külön ezen feladat végrehajtására nincs idő.

Amikor a szállítmányparancsnoknak az étel szétosztásának befejezését jelentette az ellátó szolgálat, az ügyeletes tiszt távbeszélőn keresztül parancsot ad a vagonokba levő szolgálatoknak, hogy az ételfelvételezésre kijelölt személyek készüljenek fel vételezésre. Ez egyben azt is jelenti, hogy az előző étkezés alkalmával használt „váltás” edényzetet és más eszközöket összekészítik és a kijárat ajtóknál várják a leszállásra és a vételezés megkezdésére szóló engedélyt. Érzékelhető a szállítmányparancsnok tevékenysége az élelmezés biztosítása érdekében.

Mindez felőleli a vasúti szervekkel a megállás helyének és idejének pontosítását, az ügyeletes tisztén keresztül a vételező csoportok felkészítését, az étkezés vételezésének megkezdését az e célra rendelkezésre álló időt, az indulás időpontját, stb. Mint látható sok különböző jellegű feladatot kell szinkronba hozni csupán a fentebb tárgyalt feladatok eredményes megoldása érdekében.

A főző- és technikai víz, valamint nyáron a jég vételezése „megrendelés” alapján történik. A főző- és technikai vizet a tárolás lehetőségének és a napi

fogyasztás ismereteinek birtokában kell kérni, általában olyan vasútállomásokon, melyeken a személykocsik feltöltésére alkalmas berendezés van. Nyáron a jégvételezés igen fontos, mert a húsárún kívül – amit hűtőgépkocsiban kell tartani –, minden más (zöldség, hűsítő, stb.) jéggel hűtött vagonokban nyer elhelyezést. Célszerű a berakáskor, illetve átrakáskor tájékozódni, hogy hol vannak jég vételezésére lehetőségek. Ezek birtokában kell a vasúti katonai komendánstól kérni, aki távbeszélőn a szállítmány odaérkezésére előkészíti a vételezési lehetőségeket. A mi tapasztalataink szerint 1000–1200 km megtétele után kell a hűtővagonok jég utánpótlásáról gondoskodni. Említést érdemel, hogy a Répcelakon vételezhető szárazjég kis területet foglal a hűtővagonban és igen hosszú időn keresztül biztosítja az optimális hűtést.

Az ivóvíz ellátásának megszervezése részletesebb munkát igényel. Ugyanis minden vagonban erre a célra előkészített 25 literes edénnyel kell megoldani úgy, hogy az ügyeletes tiszt pontosítva a vízvételi lehetőségeket, rövid megállások alkalmával az állomásokon levő csapokról feltölteti a fenti edényeket. Az a tapasztalatunk, hogy a víztároló-gépkocsiban a víz bizonyos idő után elveszti friss ízét, ezért ezekből való vízvétel csak a fentebb leírt lehetőségek hiányában célszerű. Miután az igényektől függően a víz pótlása naponta többször is lehetséges, napi váltással ki kell jelölni a „vizeseket”.

Kereskedelmi áruval való ellátás

Szólni kell néhány szót az úgynevezett kereskedelmi áruval való ellátásról. Szeszes italt rakodás és átrakás időszakában „szigorúan tilos” árusítani a személyi állománynak. Az utazás időszakában töményszeszt naponta egy ízben, reggel célszerű, kizárólag csak a tiszt és tiszthelyettesi állomány részére árusítani, „féldecis” kicsomagolású üvegben, az igényt támaztók részére egy üveggel, sört általában naponta kétszer egy-egy üveggel. A sorállomány részére kizáróan csak üdítő italokat szabad árusítani, két-három ízben naponta.

Ezen anyagokat a hűtővagonba célszerű tárolni nyáron, mert így ténylegesen üdítő és alkalmas arra, hogy az állomány szomjúságát oltsa. Cigaretta és cukorkát napi két ízben célszerű árusítani.

Egészségügy

Szállítás alatt igen nagy jelentősége van a megelőzésnek. Naponta többször kell a vagonok padozatát klóros vízzel felmosni. Az evőcsészék elmosásának céljára szolgáló melegvizbe még kiosztás előtt az egészségügyi tiszt helyettes személyesen tegyen fertőtlenítő anyagot. Az orvos személyesen első ízben még a „raktárvagonból való kiadás előtt” vizsgálja meg a felhasználandó nyersanyagot, különös tekintettel a húsról és töltelék árura, majd második ízben az előkészített ételt „kiosztás előtt” feltétlenül ellenőrizze!

A megelőzés fő irányainál mindig figyelembe kell venni a szezonális betegségeket. Nyáron a dizentéria és más –, télen az influenza és a megfázásos megbetegedésekre nagy gondot kell fordítani, mert mindkettő tömeges elterjedése hátrányosan befolyásolhatja a leendő főfeladatok végrehajtását.

Természetesen a fentieket a teljesség igénye nélkül akarom közreadni, arra törekedtem, hogy tapasztalataink leglényegesebb elemeivel gazdagítsam a nagytávolságra történő szállítások hadtáp anyagi biztosítását. Igazán eredményessé csak úgy válhat, ha a hasonló feladatokat végrehajtó elvtársak is tovább művelik e nagyon fontos, a főfeladatok végrehajtását oly nagymértékben befolyásoló munkát.

A sérült fegyverzet háborús csapatjavításának problémái

Fischer László alezredes

A harctevékenység természetes velejárója a fegyverzet sérülése következtében keletkező veszteség. Ennek egy része javítással ismét használhatóvá tehető. Ezen úgynevezett visszatérő veszteség helyreállítása a csapatok javító szerveinek alapvető feladata.

A csapatműhelyek háborús tevékenységének elemzése és a lehetőségek vizsgálata eddig nem volt kutatási téma, sem általánosságban, sem a fegyverzet javításának körében. Ez utóbbira vonatkozó vizsgálat, elemzés különösen azért időszerű, mert a fegyverzet fogalmába tartozó harceszközök egyik csoportja nagy tömegénél fogva, másik csoportja pedig különleges bonyolultságánál fogva jelent problémát a csapatjavító szervek alkalmazásánál.

Annak ellenére, hogy a gyakorlaton nincs mód valóságos javító tevékenységet folytatni, van lehetőség a műhelyek teljesítőképességének elemzésére, tevékenységük, szervezetük, felszerelésük vizsgálatára a sikeres harctevékenység érdekében folyó háborús csapatvezetés követelményeinek szem előtt tartásával.

1. A háborús csapatjavítást befolyásoló feltételek és a jelenlegi helyzet rövid áttekintése

A sérült fegyverzet javítására a csapatok szervezetében műhelyek, javítóalegységek (-századok, -szakaszok, -rajok) találhatóak. Az áttekintés feltételezi a javító szervezetek összetételének, létszámának, felszerelésének és feladatának ismeretét, ennél fogva ezek ismertetésével nem foglalkozom.

Az áttekintés keretében tisztázni kell, hogy *miért éppen a fegyverzet javításának kérdéseire esett a választás?* Más hadieszközök esetében a javító kapacitás növelése – szükség esetén – létszám emeléssel, újabb műhelyek beállításával is megoldható. *Gépjármű szerelő, rádió és TV műszerész* képzés a polgári életben is folyik, ilyen javító szervekből országos hálózat van kialakítva és állományuk viszonylagos gyors, a típusmenetre korlátozott átképzéssel gyakorlatilag azonnal igénybe vehető a hadseregnél rendszeresített eszközök javítására is. Az e célra lebiztosított tartalékosok a polgári szakmunkájukban is ilyen – vagy nagyon hasonló – tevékenységet végeznek; nagy szükség esetén

a hadszíntér ilyen képzettségű idegen lakossága is beosztható megfelelő ellenőrzés mellett.

Fegyverzeti szakemberképzés a polgári életben nem folyik, ezért nincs is arra lehetőség, hogy ilyen szakmával rendelkezőket állítson be a vezetés a katonai javító szervekhez. A fegyverzeti anyagot gyártó, javító vállalatok szakembereivel – mint tartalékosokkal – nem lehet számolni, miután ezek a háborús termelésre átállítás esetén a vállalatuknál szükségesek. Az ilyen (fegyverzeti javítási) feladatra kiképzett tartalékosok nem gyakorolják ezt a munkát civil szakmájukban és behívásuk után jelentős betanulási időt kell a részükre betervezni. A betanítás, összekovácsolás visszahat a begyakorolt állomány kapacitására, ezért a fegyverzet javítására a tényleges állomány 100%-os teljesítményével sem lehet számolni a HDS első, vagy első két hadművelete időszakájában.

A kérdés felvetésének alakulását az adja, hogy a javító szervek teljesítő-képességének és alkalmazásának újraértékelése keretében *széles körű vizsgálatok és kísérletek folynak* a jelenleginél alkalmasabb szervezeti formák kialakítására, az optimális határfok érdekében.

A háborús csapatjavításra ható tényezők között fontos szerepe van a csapatok harctevékenységének. Korszerűen felszerelt ezredeink magas fokú mozgékonyssággal képesek végrehajtani a részükre megszabott harc feladatokat. Támadási ütemük letetővé teszi a napi 25–40 km-es előretörést és természetesen ilyen ütemben halad – napi 2–3 áttelepüléssel – az ezred hadtáp, benne a fegyverzeti javító alegységgel. Figyelembe véve azt, hogy az ezredhadtáp az arcvonalhoz viszonylag közel helyezkedik el, meglehetősen nagy idő kiesést okoznak a különféle mentési munkák, az ellenséges csoportok támadásainak kivédése. Az ezred fegyverzeti javító alegység képzeletbeli „harci munkanap fényképezése” az lábbi időelosztást adja:

a) általános tevékenység a műhely teljes állományára vonatkoztatva	
– tűzvédelem (oltás, mentés, mentesítés)	2.0 óra
– őrség, ügyeleti szolgálat (2–3 fő)	0.1 óra
– pcs. hirdetés, eligazítás	0.5 óra
– étkezés (naponta háromszor 1/2 óra)	1.5 óra
– pihenés, tisztálkodás	6.0 óra

Általános tevékenységre összesen: 10.1 óra

b) egy áttelepülés időtartama:	
– <i>bontás</i> ezredműhelynél	0.4 óra
hadosztályműhelynél	0.7 óra
– <i>előre</i> besorolás	0.3 óra
menet (20 km)	2.0 óra
– <i>telepítés</i> ezredműhelynél	0.5 óra
hadosztályműhelynél	0.8 óra
– <i>fedezék</i> (óvóhely) <i>kiépítés</i>	1.0 óra

Áttelepülésre ezredműhelynél: 4.2 óra

összesen:

 hadosztályműhelynél: 4.8 óra

c) két áttelepülés időigénye ezredműhelynél 8,4 óra hadosztályműhelynél 9.6 óra

Az a) és c) változatot alapul véve a javításra fennmaradó idő – napi két 20 km-es áttelepülést számítva 5 óra. Áttelepülés nélkül ez az idő elérhetné a 14 órát, míg a háromszori áttelepüléssel a javításra gyakorlatilag nem marad idő.

A javításra maradó idő elemzése, résztevékenységekre bontása az alábbi időbeosztást mutatja közepesen bonyolult eszközre vonatkoztatva:

– hibavizsgálat és a javítás módszerének felmérése, eldöntése (3–4 fő)	1.0 óra (12–13 ⁰ / ₀)
– hibás (sérült) rész kiszérése	1.0 óra (12–13 ⁰ / ₀)
– a hibás rész javítása, működés ellenőrzése	3.5 óra (41 ⁰ / ₀)
– alkatrész (blokk, szerelési egység) vételezése	0.5 óra (7 ⁰ / ₀)
– készlethiány, vagy javíthatatlan hiba esetén más sérült eszközből kitermelés (szerelés) és működés ellenőrzés	2.0 óra (27 ⁰ / ₀)
– beépítés és beszabályozás	2.0 óra (23–27 ⁰ / ₀)
– működést (használatot) zavaró egyéb sérülésnyomok megszüntetése	1.0 óra (12–13 ⁰ / ₀)
Összesen:	7.5–8.5 (100⁰/₀)

Egy közepes bonyolult eszköz (pl. egy löveg) megjavítására tehát a napi egy áttelepüléssel számított javítási idő lenne elegendő. Egy ilyen eszköz javításához átlagosan két személy szükséges, így a létszám ismeretében a várhatóan javítható összmenyiségre is következtetni lehet.

Az egyszerűbb eszközök esetében az egy darabra szükséges idő csökkenésével (a javítható összmenyiség növekedésével), bonyolultabb – főként áramköröket, vagy optikai elemeket is magukba foglaló – eszközöknél, a hibakeresés és a beszabályozás idejének jelentős növekedése miatt, az egy darabra szükséges idő jelentős növekedésével kell számolni.

Figyelembe véve azt, hogy a lövészezredek 2–3 nap után, a hadosztály egésze pedig (beleértve a fegyvernemi és szakcsapokat is) 4–6 nap után kerül kivonásra, egy lövészezred teljes harctevékenysége alatt – napi két áttelepülést számítva – 10–15, a hadosztály más egységeinél 30–45 óra áll legfeljebb rendelkezésre a sérült fegyverzet javításához.

Ennek tükrében a hadosztály saját fegyverzeti javító állománya a *kiszávitást igénylő mennyiségből* mintegy 350 lövészfegyvert, 20 löveget, 400 optikai műszert, 10 lokátort, 20 rakéta-földi berendezést, vagy elektromechanikai műszert lenne képes megjavítani harctevékenységének teljes ideje alatt. Több tényező azonban a javítás idejét lényegesen csökkentheti és ezért a közölt mennyiségeknek csak a töredékével lehet számolni.

Az egyik ilyen tényező az, hogy a sérült eszközök nem kerülnek azonnal a gyűjtőhelyre, ezért a műhelyek első napi fő tevékenysége a helyszíni gyorsjavítás, amikor is a harcoló alegységeknél a helyszínen végzik a javítást. Ennél a javítási módnál probléma az, hogy a hibaközlés és a műhelynek az alegységhez való eljutása viszonylag hosszú időt igényel, és a hibát jelentő alegy-

ség az esetek többségében áttelepülhet addigra, mire a műhelyrészleg a közölt helyszínre ér.

Célszerűnek látszik, ha egy-egy helyszínről a javítóalegység nem vonul be az ezredhadtáp körletébe és onnan újból „kiszáll”, hanem egyik alegységtől a másikhoz irányítják. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy vagy az egész javítóalegység helyszíni javításon van egy, vagy több harcoló alegységnél, vagy ha a műhely egy része visszamaradt a hadtáp telepítési körletében, ez sem tud javítani, hiszen a javító felszerelés lényeges eszközeit a „kiszálláson” levő műhelykocsik szállítják és csak az ezred kivonása után találkoznak egymással.

Másik ilyen tényező az, hogy a sérült technika gyűjtőhelyeken viszonylag hosszú idő után összpontosítható nagyobb mennyiségű azonos eszköz, amelynél lehetőség van az úgynevezett „egymásból javításra”. Ha azt számítjuk, hogy egy lövészezred 2–3 nap alatt 50–120 km-t, a hadosztály és fegyvernemi csapatai 4–6 nap alatt 100–240 km-t haladhat előre, akkor ezen a távon még 5 kilométerenkénti telepítéssel is 20–80 STGYH kijelölésére, berendezésére kell felkészülni. Ez napi 5–8 gyűjtőhely kialakítását jelenti (átlagosan 2–5 óránként egy STGYH). Abban az esetben, ha a hadosztály nem összevont STGYH-ra gyűjti a sérült anyagot, az STGYH-k száma jelentősen megnövekszik.

Látható, hogy az STGYH-k településének módja a teljesítőképességet erősen befolyásolja. Ha minden ezred külön gyűjtőhelyet rendez be, akkor a javító állomány szétforgácsolódik, ha a hadosztály csak 1–1 helyet jelöl ki, akkor a javító állomány kilép az ezredből, miután a központi gyűjtőhelyről nem vonulhat be minden áttelepülés alkalmával az ezredhadtáphoz.

A sérült technika gyűjtőhelyek telepítésének gyakoriságát elemezve – feltevésképpen, hogy a STGYH-n a műhely csak addig javít, ameddig a következő STGYH-ra a gyűjtés be nem fejeződik – azt látjuk, hogy egy-egy STGYH-ra 1.5–4 óra javítási idő jut. Ez az időmennyiség – a hadosztály teljes fegyverzeti állományát összevonva és együttesen alkalmazva 15–40 lövész-fegyver 0.5–1.5 löveg, 9–24 optikai műszer, 0,3–1 lokátor, 0,6–1,5 földiberendezés vagy elektrotechnikai műszer kijavítására elegendő. Ez a számvetés azt is mutatja, hogy ha a hadosztály teljes javítóállománya összevontan működik egy központi gyűjtőhelyen, akkor előbb-utóbb a hadosztályhadtáptól is leszakad, mert a kisjavítások időszükséglete is nagyobb, mint a hadosztály számított haladási üteme.

Más tényezőként figyelembe kell venni azt, hogy a harctevékenység nem folyamatos haladással azonos. A légi tevékenység az ellenlökések, diverzánsok, leszakadt ellenséges csoportok az STGYH idő előtti elhagyását, vagy a javító állomány harcbalépését is szükségessé tehetik. Figyelembe kell azt is venni – különösen a helyszíni javításokra kirendelés alkalmával –, hogy olyan útvonalakon, ahol előre özönlik az utánpótlás, hátra pedig áramlanak a sebesültek és a kiürítendő anyagot szállító oszlopok, a kivont egységek, az utak romboltak, vízi és egyéb akadályok vannak, ott egy, vagy néhány műhelykocsi nemigen tud folyamatosan haladva kiérni a harcoló alegységek valamelyikéhez. Még világos nappal sem lehet erdős-hegyes terepen nagyon válogatni az utakban.

Tegyük fel, hogy sikerült időben megtalálni a javítást igénylő alegységet és megkezdődhet a helyszíni javítás. Egy ilyen javítás időigényének illusztrálására talán elegendő az általánosan ismert személygépkocsi szerviz időtarta-

mát hasonlítani. A gépkocsi szerviz jól felszerelt műhelyben, minden szükséges eszközzel és az előre ismert munkára felkészült szerelőkkel, tulajdonképpen javítás nélkül is legalább 3–4 órát vesz igénybe. A helyszíni javítás – erdőben, a fák alatt, vagy a legjobb esetben egy pajtában és csak az odaérkezéskor megismert hibával, bármilyen egyszerű is legyen az – legalább ennyi ideig eltart. Ez alatt a nem kis idő alatt pedig az ezred is mozog, esetleg nem is keveset, ennél fogva nagy a veszélye annak, hogy a helyszíni munkára kirendelt javító raj „elvész”, nem találja a javítás befejezése után az ezredhadtápot, vagy az ezred más alegységeit.

A helyszíni „gyorsjavítások” elmélete mögött gyakorlatilag mindössze néhány géppuska, vagy löveg megjavítása lehetséges az egész hadosztály vonatkozásában a sok kieső idő miatt. Tekintetbe kell azt is venni, hogy a javító alegység minden javításra nem lehet felkészülve, mert akkora alkatrész készletet nem bír szállítani. Egy-egy harcoló alegységnél kicsi valószínűsége van az „egymásból javításnak”, miután több azonos eszköz egy alegységnél bekövetkező sérülésére a kis darabszám miatt nem lehet számítani.

Mit csinálnak ugyanebben az időben – a dinamika alatt – a seregtestek fegyverzetjavító alegységei? Ezek az alegységek már komoly erőt képviselnek és mint mondani szokás, üzemszerű javítások elvégzésére alkalmasak, mind a felszerelés, mind a létszám tekintetében. Így igaz, ha van elegendő előkészített (bontott, válogatott) anyag és begyakorolt állomány.

A seregtestek fegyverzeti javító alegységeinél számolni kell azzal, hogy egy szervezatként csak egy front, vagy hadsereg STGYH-n tudnának javítani. Ilyen gyűjtőhelyek létrehozása igen nagy időkieséssel jár, ezért célszerűbb ezeket a javító alegységeket a hadosztály STGYH-kon működtetni. Mivel azonban a hadsereg harcrendjében egyidejűleg több hadosztály hajt végre harcfelelőt, így a seregtest javítóalegységnek is több hadosztálynál kell egyidejűleg javítani, azonos összetételű és felszerelésű részlegekre tagozódva.

A hadosztály STGYH-kon ezeket a részlegeket alkalmazhatják úgy, hogy azonos helyen és időben ténykednek a hadosztály összevont javító állományával és velük együtt települnek át a következő STGYH-ra, vagy pedig alkalmazhatók úgyis, hogy önállóan települnek valamelyik STGYH-ra és addig javítanak, „amíg a készlet tart”.

A helyszíni javításokkal kapcsolatban azt a sajátos esetet is meg kell említeni, amikor a javítás nem készül el a harcoló alegység áttelepüléséig. Ilyenkor vagy a javítórészleg is megy az alegységekkel és a megérkezés után folytatja a javítást, vagy visszahagyják az eszközt és a javítás elvégzése után a műhelyrészleg szállítja (vontatja) el az alegység új települési körletébe. Bármelyik esetet is nézzük, a kieső idő mindkét alkalommal növekszik az áttelepülés, vagy a vontatás idejével.

Külön gondolatsort érdemel a ma oly sokat emlegetett komplex harceszközök háborús javításának kérdése, különösen pedig ezek helyszíni „gyorsjavítása”. Ezek az úgynevezett komplex eszközök tulajdonképpen önjáró harceszközök, ahol a harceszköz maga a felépítmény és az valamilyen (kerekes vagy lánctalpas) járműre van szerelve. Az esetek többségében a harceszköz működés szempontjából teljesen független a járműtől és csak azért önjáró, hogy mozgékonyága biztosítva legyen. Ez alól lényegében csak a harckocsi kivétel, ahol a „jármű” olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek képessé teszik még a tüzeszközök nélkül is eredményes harctevékenységre. Nem véletlen, hogy

a harcászati gyakorlatokon a harckocsialegységek esetében mindig a mozgás és manőverezés bemutatása az elsődleges, de a tűzszközök használata, használhatósága nem kerül előtérbe (legfeljebb vaktöltényel).

Más önjáró (komplex) harceszköznél ez az előny nincs meg, ott a felépítmény sérülése, az egész eszközt egy zárt felépítményű szállítójárművé minősíti.

A komplex eszközök sérülésére vonatkozó közlés (igények, bejelentések) várhatóan nem jelzik azt, hogy milyen jellegű – járművet vagy harceszközt érintő – a sérülés, ennél fogva nagyobb apparátus kiszállása szükséges, felkészülve a komplex eszköz bármelyik részének a javítására. A helyszínrre utazással járó időkieséseknél figyelembe kell azt is venni, hogy csak ott derül ki a javítás valódi jellege és gyakran előfordulhat, hogy valamelyik rész – nagyobb bonyolultságánál fogva várhatóan a felépítmény – helyszíni megjavítására nem is lesz lehetőség.

A komplex eszközök javításának vizsgálata keretében születtek olyan elképzelések, hogy ezeket az eszközöket komplex módon képzett szakemberekből összeállított részlegek (rajok) javítsák, ahol az együttes tevékenység elmossa a szakmai különbségeket és egy idő után a részleg minden tagja képes a komplex eszköz bármely részét javítani, így a nagyobb kapacitás arra a berendezésre összpontosítható, amely az adott helyzetben a legsürgősebb beavatkozást igényli.

Közbevetőleg kikíváncozik itt egy olyan kérdés, hogy ha a műhelybeli szakemberektől elvárják több szakma ismeretét, miért nem merül fel ugyanez a követelmény a kezelő állomány nem kevésbé művelt tagjainál, hogy példának okáért az általuk kezelt (alkalmazott) harceszközök alapfokú javítását is elsajátítsák és elvégezzék. Az alapfokú, egyszerű hibáktól eltekintve, a harceszközök bonyolultsága miatt elképzelhetetlen olyan javító szakemberek képzése, akik akár egy komplex eszközbe épített valamennyi főegységet azonos szinten képesek megismerni és javítani. Ennek megfelelően a javító szervezetek alakításánál is figyelembe kell venni a hozzáértés, elsajátítás lehetőségeit. Ezeknek a berendezéseknek a felépítése, működése nem olyan, hogy az egyes fogásokat „ellessve” meg lehetne tanulni a javítást.

A komplex eszközök felépítményeinek, a tulajdonképpeni harceszközöknek javításával kapcsolatban feltétlenül meg kell említeni, hogy ezeket a felépítményeket nem a kellő súllyal értékelik. Ez onnan ered, hogy általában kevesen – jobbára csak az ezek javítását is értő szakemberek – képesek felmérni a hibalehetőségeket és a javítás nehézségi fokát. Az elektronikusan berendezések egyre nagyobb mértékben jelennek meg harceszközeinknél, azonban ezekből a kívülálló csak a huzalrengeteget látja – ha látja. Az ilyen eszközök javítása lassú folyamat és látszólag semmivétevéből áll, miután nem kell kalapálni, fűrni, hegeszteni, de annál inkább a kapcsolási rajzot figyelve mérni esetleg 2–3 napon keresztül. A laikus ezekből a jelekből úgy ítéli, hogy teljesen mindegy, hogy milyen áramköröket mérnek, vizsgálják, az lényegében azonos tevékenységből áll. A valóság erre az egyszerűsítésre rácsafol és ebből adódik az, hogy sokszor eszközönként külön-külön javító szakembert kell képezni és beosztásban tartani, abból kiindulva, hogy több bonyolult eszköz olyan fokú megismertetése, amely a hibavizsgálat és javítás nagy rutinjával párosul, a mai színvonalú harceszközök jelentős részénél lehetetlen.

E gondolatsorból meg kell kérdőjelezni a rutinszerzés lehetőségét alsó

(ezred) tagozatban. Egy-egy ezrednél általában nem nagy darabszámban fordulnak elő az ilyen bonyolult harceszközök, így a javításuk sem történhet nagy szériákban. Ennélfogva egy-egy szakember a maga néhány eszközének javításával viszonylag ritkán foglalkozik és ebből következően nem képes olyan gyakorlatra szert tenni, ami alkalmassá teszi a háborús javítás során elvárt gyors, biztos hibakeresés és javítás elvégzésére. Ez a lehetőség a hadosztály és a seregtest műhelyekben javul, mivel oda már több ezredből – tehát gyakorlatban kerül eszköz javításra, vizsgálatra.

Összegezve a dinamika alatt lehetséges javításokról elmondottakat joggal feltehető a kérdés, hogy a jelenleg biztosított javító apparátus végülis képes-e teljesíteni a csapatok feltöltéséhez szükséges harceszközök javítását.

A teljesítményt károsan befolyásoló tényezőket egybevetve egyértelmű nemmel lehet válaszolni, mivel a javító állomány a javítóanyag nagyfokú megosztottsága nem teszi lehetővé a javítótevékenység olyan megszervezését, amely biztosítani tudná a visszapótláshoz szükséges mennyiségeket a kívánt időben.

A kívánt cél elérése – de legalább a jelenleginél jobb megközelítése – csak célszerűen megválasztott integráció útján várható. Kérdés, hogy a kísérleti céllal kialakításra kerülő összevont csapatműhelyekkel van-e lehetőség a háborús javítás hatásfokának növelésére? Megítélesem szerint ezek a kísérleti műhelyek továbbra is magukkal hordozzák az egység szintű műhelyek minden problémáját, hibáját. Az az érv, hogy az összevonással megoldódik az egyre terjedő komplex eszközök minden fődarábjának egy időben – és talán azonos idő alatt – történő javítása, nem teljes értékű. Az egyes fődarabok szerkezeti felépítése, igénybevétele, érzékenysége a sérülésekre annyira különböző, hogy ezek javítási módszerei és időigénye nem hozható közös nevezőre. Még jó, ha az összevonás megáll a főcikk szerint megosztott javító szervezeteknél, hiszen elképzelhető lenne olyan tagolás is, amelyben külön részlegnél folyik a futóművek, a hidraulikák, fogaskerék-művek, táprendszerek (karburátorok, adagolók), villamosberendezések javítása. Tulajdonképpen ez testesítené meg az összevonás azon meghirdetett elvét, hogy azonos tevékenység több részlegnél ne legyen. A jelenlegi elképzelés (amelyben csak a forgácsolás, festés, hegesztés, akkumulátor töltés kerül egy helyre) a tényleges javítási problémákat továbbra sem oldja meg.

Igaz, hogy a kísérlet csak a béketevékenységre korlátozódik, azonban katonai szervezetről lévén szó, mégis csak a háborús lehetőségek legjobbját kellene először megkeresni és csak azután merni változtatni a béke szervezeten, módszereken.

Egyes hadosztály fegyverzeti szolgálat főnöknél már tudatossá vált az az elgondolás, miszerint háború esetén a magasabbegység összes fegyverzeti javító állományát összevonja egy nagykapacitású javító szervezetté.

Jöllehet ezt a törekvést – gyakorlati megfontolásból – csak helyeselni lehet, azonban a szervezetalakítás ismert nehézségei (az átalárendelés, új munkakörök, új munkatársak megismerése és ezernyi más ok) pontosan akkor fognak jelentkezni, amikor a legnagyobb szükség lenne a gyors, pontos együttműködésre. Így tehát – ha már a gyakorlati szakemberek felismerték az összevonás szükségességét – miért ne lehetne azt intézményesen bevezetni és az állományt, vezetőket és vezetetteket, ténylegeseket és tartalékosokat egyaránt az ilyen körülményekre felkészíteni.

2. Integrált egységű javítószervek kialakításának és alkalmazásának lebe- tőségei a jelenlegi szervezetek intenzív fejlesztése útján

A gyakorlati szakemberek megalapozott elgondolása igen sok előnyt jelent a háborús javítás hatásfokának emelése terén.

A javítószervek itt ajánlott integrálásának alapelve az, hogy az egy tűzrendszert alkotó – egymással összefüggő, vagy egymással összeépített – *barcszervek javítására legyen képes a javítószervek*. Ennek alapján lényegesen célravezetőbb a belső tartalékok feltárása és hasznosítása szempontjából egy olyan jellegű integrálás, ahol a fegyverzeti szakanyag javítása érdekében kerül átcsoportosításra és összevonásra a jelenleg is erre a célra rendszeresített állomány, mintha ezredenként alakítunk ki olyan integrált javító szervezeteket, amelyekben teljesen idegen szakmák kerülnek egy vezetés alá.

A javasolt megoldás megismerését kezdjük a szervezet alakításával, amelyet (képzeletben) egy hadsereg parancsnoka rendel el a hadsereg következő hadműveletének megszervezésére vonatkozó parancsában a következőképpen:

„A frontparancsnok direktívája szerint a soronkövetkező hadművelet végére biztosítani kell a fegyverzet legalább 80%-os hadrafoghatóságát, amelyet az előző és a most kezdődő hadműveletek alatt keletkezett veszteségek folyamatos javításával és a megjavított eszközök visszapótlásával kell biztosítani.

A javító kapacitás megerősítése érdekében az előjáró a HDS alárendeltségébe helyezett egy fegyverzetjavító üzemet, valamint a tartalékképző egységek fegyverzetjavító állományát.

A folyamatos javítás biztosítására – előjárói felhatalmazás alapján – a HDS fegyverzeti javító szervezeteit módosítom a következők szerint:

Megszüntetem:

- az ezred és önállóosztály fegyverzeti javító alegységek,
- a hadosztály közvetlen fegyverzeti javító alegységek,
- a hadsereg közvetlen és az alárendelt fegyverzeti javítószervek teljes szervezetét.

Megalakítom:

- a fegyverzeti javító üzemeket a HDS közvetlen alárendeltségében.

Hadosztályonként – azok sávjában – harci naponként 2 gyűjtőhelyet kell kijelölni és ezekre kell összpontosítani a hadosztály, a megerősítő és a HDS közvetlen egységek készletébe tartozó valamennyi sérült és zsákmányolt fegyverzetet.

A PK HTPH és a PK TECHNH gondoskodjon a sérült fegyverzet gyűjtőhelyek folyamatos kijelöléséről, berendezéséről, valamint a körlet és a gyűjtött fegyverzet mentesítéséről, fertőtlenítéséről, őrzés-védelmének megszervezéséről.

A megalakításra kerülő fegyverzeti javítóüzemek feladata a *hadosztálygyűjtőhelyekre szállított*

- saját fegyverzeti anyag számbavétele, folyamatos helyreállítása,
- zsákmányolt fegyverzet számbavétele, osztályozása és szükség szerinti javítása, továbbá

- a megjavított eszközök kiadása a kijelölt vételező egységek részére, javíthatatlan és bontott eszközök elszámolása és átadása központi szerveknek.

A fegyverzeti javító üzemek áttelepülése független a hadosztály- és hadsereghadtáp áttelepülésétől.”

Fel kell tenni ezzel kapcsolatban a kérdést, hogy egyáltalán elképzelhető-e olyan helyzet, amelyben a hadseregpáncsnok harcfeladatának folytatásához nem támaszkodhat központi tartalékokra? A központi tervezés természetesen arra irányul, hogy ilyen helyzet ne fordulhasson elő, a csapatok minden körülmények között rendelkezzenek a harc sikeres megvívásához szükséges fegyverzettel.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a sérült fegyverzet javításának gyorsítása – a fegyverzeti javítószervek háborús „termelékenységének” növelése – közvetlenül visszahat a tartalékkészlet képzésére is.

Vizsgáljuk meg először is azt, hogy van-e reális alapja, indoka egy ilyen „átszervezésnek”, esetleg még abban az esetben is, ha megfelelő anyagi tartalékok állnak rendelkezésre a további hadműveletek anyagi biztosításához.

Az „idézett” átszervezési intézkedés alapja az, hogy egy szárazföldi seregtest fegyverzeti anyagának javítására összességében annyi beosztás áll rendelkezésre, amennyi lehetővé teszi hadosztályonként esetleg 2–2 javító üzem kialakítását is, egyenként olyan létszámmal, amennyi most egy hadosztályhoz összesen tartozik. E meglepő számadat a beosztásokat tartalmazó okmányokból könnyen ellenőrizhető. A létszámba beleértendő a tartalék és tartalékképző egységek ilyen célú beosztásai, miután az ezeknél tervezett kiképzés, összekovácsolás az ajánlott javítási rendszerben az üzemekhez kerülhet át annál is inkább, mert ilyen módon a lehető legvalódibb háborús sérülések javításának oktatása biztosítható.

Az ajánlott üzemek – mint azt az „idézett” parancs is rögzíti, nem a magasabbegységek, hanem a seregtestek közvetlen alárendeltségébe tartoznak és a seregtest parancsnokság fegyverzeti javítást irányító szerve szabja meg a feladatait, manővereztetni ezek állományát és eszközeit.

Egy-egy ilyen üzem felszerelése alkalmassá tehető a jelenlegi ezred és hadosztály szintnél komolyabb javítási feladatok végzésére, a fontosabb tűz-eszközök, műszerek helyszíni javítása pedig jelentősen gyorsítható egy ilyen nagyságrendű üzemnél már jól kihasználható „műhely-helikopterek” (légi-műhelykocsik) beállításával, azok beszerzése és kialakítása esetén. Ezekkel – különösen erdős-hegyes terepen – lényegesen meggyorsítható a helyszíni javítást igénylő harcoló alegységek megközelítése.

Az így összevont kapacitás lényegesen bonyolultabb javításokat tudna elvégezni, mint a jelenlegi azonos létszámú, de szétaprózott szervezet. Az üzemek munkafolyamatai kialakíthatók úgy is, hogy egyes alegységeik csak fődarab (blokk) cserével, míg más alegységek e fődarabok (blokkok) javításával, felújításával foglalkoznak.

Hogyan képzelhető el ezeknek az üzemeknek a működtetése, alkalmazása a hadsereg harctevékenysége során, milyen előnyök látszanak a jelenlegi egyégenként szétaprózott szervezettel szemben mind a csapatvezetés, mind az anyagellátás, mindpedig a javítás megszervezése, végrehajtása terén?

Miután a kialakítható üzemek mennyisége több, mint a hadosztályok száma, így lehetőség van arra, hogy az első lépcső hadosztályok mindegyik sérült technika gyűjtőhelyére egy-egy üzem települjön, míg a többi üzem a gyűjtéssel, bontással biztosítsa a javítás „átfutási” idejének megrövidítését. Ilyen módszerrel nincs „pihenő” javítóüzem, megszűnik az a mostani állapot, hogy a tartalékban levő egységek, magasabbegységek javító állománya is bevetésre vár.

Az üzemek alkalmazásának rendkívüli előnye az is, hogy mindig önálló

egységként jelennek meg anélkül, hogy különféle „megerősítő”, vagy „átcsoportosított” részlegek tennék bonyolultabbá az amúgy sem egyszerű irányítást, munkaszervezést.

Jelenleg ugyanis az a nézet uralkodik, hogy a seregest és tábori hadtáp fegyverzet javító szervek egyes részlegeit megerősítésként alkalmazzák azoknál a magasabbegységeknél, amelyeknél a legnagyobb a veszteség, tehát a leginkább szükséges a javítókapacitás növelése.

Az üzemek kialakításának egyik sarkallatos kérdése a csapatok fegyverzet javítási lehetőségének, saját javító kapacitásának hiányától való félelem, illetőleg ennek olyan értelmű beállítása, mintha ez a „hiány” az egység harcát negatívan befolyásolná. A fegyverzet javító kapacitás „hiánya” nemhogy rontja, de egyenesen segíti a harcoló egységek harctevékenységét azzal, hogy a parancsnoknak és törzsének nem kell még csekély figyelmet sem fordítania javítási problémákra és a javító alegységek mozgatására. A csapatvezetésnek csupán annyi gondja marad, hogy a sérült eszközt a gújtóhelyre juttassa, vagy közölje a javítóüzemmel a sérült eszköz helyét.

Az ajánlott üzemek jelentősége a híradás lehetőségeiben is megmutatkozna, mivel az ilyen jelentős szervezetek már önálló híradóhálón keresztül lennének képesek bármely magasabbegység HVP-vel kapcsolatot teremteni.

Az üzemek alkalmazása lehetőséget ad a parancsnoknak a seregest tartalék fegyverzetének igénybevételére a harcoló alegységek sérült eszközeinek azonnali pótlása céljából. A javító üzemek a harctevékenység megindulása után, az első sérülések bekövetkezésével szinte egy időben megkezdhetik a javítást és ezzel biztosítani tudják a seregest tartalék feltöltését annak harcbavetéséig, javított eszközökkel.

Bármilyen javítóműhely léte, vagy nem léte az ezred-, vagy hadosztályparancsnok és törzse szempontjából mindaddig közömbös, amíg harceszközeinek hadrafoghatósága az előírt szinten van. Mivel egy ezred fegyverzeti műhelye soha nem rendelkezhet olyan felszereléssel és tartalékkészlettel, amely képessé tenné a sérülések miatt kiesett fegyverzet túlnyomó többségének javítására, ennél fogva nem tudja teljesíteni azokat a követelményeket sem, amelyeket az ezredparancsnok szab meg a hadrafoghatóság „helyreállítása” érdekében.

Ezzel szemben egy olyan javítóüzem, amely egy magasabbegység teljes jelenlegi javító állományát magába foglalja lényegesen nagyobb teljesítményt nyújt. Lehetővé teszi azt is, hogy a megjavított eszközökkel a magasabbegység parancsnoka manőverezzen és annak az egységnek adja, amelyiknél a legnagyobb szükség mutatkozik.

Lehet, hogy az ajánlott módszer az egységparancsnokot megfosztja az önállóságtól a fegyverzet javítása terén, de ezzel szemben lényegesen nagyobb lehetőséghez juttatja a magasabbegység parancsnokát.

Az önálló javítóüzemek alkalmazása – illetve az ezred és hadosztály fegyverzeti javító szervezetek hiánya – következtében jelentősen csökken mind az egység-, mind a magasabbegység hadtápok szállítási gondja, miután a javításhoz szükséges műhelyfelszerelés, anyag- és alkatrész készletek mozgatása, pótlása, feltöltése az üzemek feladatai közé kerülnek. Ne feledjük el, hogy a műhelyek készletei fogyó anyagok, és ezek pótlása érdekében ugyanúgy kell igényelni, vételezni, szállítani, mint bármely más anyagot.

A javasolt elgondolás a javítóanyag ellátás rendszerét is egyszerűsíti.

Jelenleg a fegyverzeti javítóanyag útja a következő:

- központi raktár,
- hadsereg raktár,
- ho. raktár,
- hadosztály műhely, és e. raktár,
- ezredműhely,
- alegység TASZT készlet.

Az ajánlott rendszerben az ellátás útja:

- központi raktár,
- javító üzemek,
- alegység TASZT készlet.

Miután a javítóüzem alkatrész készlete egyesíti a magasabbegység és egységműhelyek készleteit, kicsi a valószínűsége annak, hogy valamely szükséges alkatrész hiányozzon. Ha mégis előadódik ilyen, egyszerűbb másik üzemet, vagy a központi raktárt megkeresni. Ebben a rendszerben a javítóüzem „közelebb” van a központi raktárhoz, mint jelenleg akár a seregtest műhely. Látható, hogy ebben a javítóanyag ellátási rendszerben kevesebbet utazik az alkatrész, a nyersanyag és mivel kevesebb a készletezőhely, csökkenthető az inkurrencia is.

Bizonyára többen tesznek olyan ellenvetést, hogy az ajánlott rendszer elter a szövetségeseknél alkalmazott javítási rendszertől és ez - többnemzetiségű hadsereg létrehozása esetén - zavarokat okozhat az együttműködésben, különösen azért, mert az ezred és hadosztály fegyverzeti szolgálat főnökök nem tudják befolyásolni a javítások ütemét, sürgősségének sorolását.

A javítás csak annyiban érinti az együttműködést, amennyiben ki tudja elégíteni az ellátás (anyagi biztosítás) és a csapatvezetés követelményeit. Ennek tükrében tehát *az a javítási rendszer jobb az együttműködés és a csapatvezetés szempontjából, amely előbb képes javított anyagot biztosítani a viszapótlás érdekében, illetve amelyik kevesebb energiát von el emiatt a csapatvezetéstől.* Az eddig elmondottak alapján szerintem az ajánlott javítási rendszer jobb.

Egy hadosztály többnemzetiségű hadsereghez történő átalárendelése esetén egy, vagy több javító üzem ideiglenesen a magasabbegység alá rendelhető, a hadosztály fegyverzeti szolgálat egyidejű megerősítésével.

Az az ellenvetés, hogy az egység és magasabbegység fegyverzeti szolgálat főnökök az ajánlott rendszerben elvesztik befolyásukat a javítás irányítására elfeledkeznek arról, hogy a fegyverzeti szolgálat főnök már a jelenlegi rendszerben sem képes a javítást irányítani egyrészt azért, mert idejének túlnyomó részét a lőszerbiztosítás köti le, másrészt azért, mert a javítóműhely az STGYH-ra települve, gyakorlatilag az ő felügyelete nélkül, az STGYH PK irányítása alatt működik. A fegyverzeti szolgálat főnök a jelenlegi javítási rendszerben csupán számvetéseket és jelentéseket gyárt a javítókapacitás felhasználásáról, a javítandó darabszámokról, egy olyan műhelyszervezet munkájáról, amelyet a harctevékenység alatt nem is lát.

3. Az ajánlott integrációhoz kapcsolódó kérdések és a javasolt megoldás rövid összefoglalása

A fegyverzet háborús javításával kapcsolatos alapproblémák közül az alábbiak emelhetők ki:

- A fegyverzeti eszközök bonyolult felépítése és magas fokú érzékenysége a sérülésekre az egyes darabok javítási idejének és a javító anyag szükségletének állandó növekedését vonja maga után.

- A fegyverzeti veszteség javítási időszükségletének csökkentése a létszám növelését kívánja. Ez, és az egyre növekvő javító anyag mennyiség a hadtáp növekedését eredményezi, amely egy bizonyos határon túl veszélyezteti az egységek és magasabbegységek mobilitását, következésképpen vezetését, harctevékenységét.

- A fegyverzet javítására biztosított tetemes létszám olyan szétforgácsolt, hogy a benne rejlő lehetőségek kihasználására nincs mód. Az ezred és hadosztály műhelyek éppen a harctevékenység (dinamika) időszakában érik el a legkisebb „termelékenységet” azáltal, hogy az áttelepülések, illetve a helyszíni kiszállások értékes időt vonnak el a javítástól. Az ezredek kivonása után a sérült fegyverzet nem minden esetben jut el a gyűjtőhelyekre.

- Az ezredműhelyeknek a gyűjtőhelyekre települése egyértelmű az alakulattól való elszakadással. Ha a hadosztály és hadsereg műhelyeket arra használjuk, hogy ők fejezzék be az ezredműhelyek által félbehagyott javítást (ha az ezredműhelynek az ezredhadtáppal kell együtt mozogni) értékes kapacitást ítélnünk tétlenségre.

- A hadosztály és hadsereg fegyverzeti műhelyeket teljes szervezetükkel nem lehet egy helyen (egy gyűjtőhelyen) dolgoztatni, miután az általuk végezhető javításokra egy időben több helyen van igény. Az ezredműhelyeket ideiglenesen „megerősítő” részlegek, csoportok irányítása, ellátása megannyi megoldatlan (és megoldhatatlan) kérdést vet fel.

- A jelenlegi rendszerben minden tagozat jelentős alkatrészkészletet szállít. Ennélfogva minden fegyverzeti szolgálat főnök gondja a több ezer féle alkatrész számontartása, elosztása, igénylése, mivel nem tudni, hogy a következő órában mire lesz szükség.

A fegyverzet eredményes javításához áttekinthetőbb, egyértelműbb és a jelenleginél lényegesen egyszerűbben irányítható szervezetre van szükség, amelyet nem befolyásol javítókapacitásának hasznosításában az ezredek (azok hadtápjai) belső törvénye. Az ilyen megfontolás alapján javasolt szervezet mellett az alábbi előnyök várhatók.

- A fegyverzet javítására kialakított üzemek nem tartoznak az ezredek és a hadosztály harctendjébe, ezáltal csökkenthető az ezred és hadosztály kiszolgáló szervezetének létszáma és anyagkészlete, valamint a javítás szervezésével, irányításával, anyagi biztosításával járó tevékenység az ezred és hadosztály törzseknél.

- A javító üzemek egyenként olyan létszámúak, mint amilyen most egy hadosztály összes fegyverzetjavító állománya. Szárazföldi seregtestek, valamint az ezek tartalékát, tartalékainak képzését biztosító szervezetekben annyi fegyverzetjavító beosztás van, amelyből hadosztályonként két javítóüzem alakítható ki. Nem csekély kapacitás!

- Az üzemeken belül (vagy üzemek között) olyan munkamegosztás ala-

kítható ki, amelyben külön részlegek végzik a sérült fődarabok kitermelését (bontását), a fődarabjavítást, valamint az újbóli összeszerelést és beszabályozást (belövést). Az önjáró fegyverzet komplex javítása érdekében az üzemek elvégzik a járművek kisjavítását, illetve gépjárműjavító üzemnél javított fődarabok beszerelését.

– A hadosztály fegyverzeti javító eszközeinek, alkatrész és anyagkészletének koncentrációja egy-egy üzemnél lényegesen magasabb szintű javítást tesz lehetővé, mint amilyen most akár a hadsereg javító műhelyben is elképzelhető. Az azonos, vagy rokon szakmákban összevont szakemberek a nagyobb darabszámok következtében nagyobb szaktudásra tehetnek szert.

– A javítóüzemknél a javító állományt csekély mértékben terhelik azok a kieső idők, amelyek az ezred és hadosztály műhelyek javítási idejének jelentős részét viszik el.

Egy javítóüzem esetében a javításra hasznosítható idő harctevékenység alatt is elérheti a napi 12 órát, ennek megfelelően a hadosztály 4–6 napos harctevékenysége alatt 48–72 óra áll rendelkezésére, 60%-kal több, mint a jelenlegi lehetőségek mellett. A tanulmány elején kimutatott *csak kisjavításokra* vonatkozó mennyiségekkel szemben 250 lövészfegyver, 18 löveg, 300 optikai műszer, 1 lokátor, 4 rakéta földiberendezés vagy elektrotechnikai műszer *közepes javítását tudja teljesíteni*. Tudni kell ehhez, hogy a kis- és középjavítási idők aránya fegyver, löveg és optikai műszerek esetében átlagosan 1:2,5–3, míg a lokátorok és rakéta földi berendezések esetében 1:8–10, vagyis kisjavításra átszámítva annyiszor több megjavítására képes.

A várható közepes javítások számított mennyisége ugyanis egy hadosztály jelenlegi fegyverzet javító állományára (egy javítóüzem kapacitására) vonatkozik, mint a cikk elején kimutatott kisjavítások mennyisége. Figyelembe kell azonban venni azt, hogy az utóbbi – közepes javítási – mennyiségeket szorozni kell 1,5–2-vel, az egy hadosztályra telepíthető üzemek számával. Ez a javasolt módszer lényege.

– A javítóüzemek kialakítása úgy célravezető, hogy a járművekre épített (komplex!) fegyverzeti anyag gyűjtését maguk végzik biztosítva ezek soron kívüli javítását.

A fegyverzet háborús javításának javasolt módszere nem támaszkodhat a jelenlegi békeszervezetekre, hiszen ellentmondana annak a nagyon is fontos alapelvnek, miszerint az azonos célú béke és a hadi szervezetek felépítése és működési rendje között ne legyen lényeges eltérés az áttérés problémáinak csökkentése érdekében. Az áttérés zavartalansága szerintem, új működési, szervezeti elvekre épülő körzeti fegyverzeti javítóüzemekkel biztosítható.

Az ajánlott háborús fegyverzetjavítási rendszernek megfelelő szervezethez igazodó béke szervezet felépítésének ismertetése meghaladná ezen cikk kereteit. Annyit azonban világosan le kell szögezni, hogy a fegyverzetjavítás béke szervezetének és módszereinek alkalmasnak kell lennie valamennyi békében „élő” katonai szervezet javítási szükségletének kielégítésére, ami most csak részben van biztosítva.

Elképzelhető a fegyverzet javításának olyan rendszere is, hogy a javító szervezet (M. esetén a visszamaradó javító szervezet) ne csak a néphadsereg, de valamennyi magyar fegyveres szerv fegyverzetjavítási szükségletét kielégítse.

Az előző ötéves időszak kezdetén jelent meg a katonai felsővezetés irányelvei között olyan előírás, amely az anyagi és technikai biztosítás fejlesztését *a célszerű integrálásban* jelöli meg. Ez képezi az anyagi és technikai biztosítás terén évek óta folyó vizsgálatok alapját, beleértve az itt ajánlott fegyverzetjavítási rendszert is.

Az e tanulmányban ajánlott háborús javítási rendszer egy változat a célszerű integrálási lehetőségek között. E rendszer nem úgy integrál, hogy különböző szakágak egymástól idegen javító szerveit integrálja, hanem keresi (az intenzív fejlesztés szem előtt tartásával) azt a módszert, amely *a háborús fegyverzetjavítás tekintetében a harcoló csapatok szükségletét a lehető legjobban képes kielégíteni*, míg az egyéb javasolt rendszerek e tekintetben nem vizsgálják a termelékenység várható alakulását.

A vegyivédelmi anyagellátás néhány kérdésének elemzése a békeidőszakra

Z á m b ó B. E n d r e mk. alezredes

Néphadseregünkben a magasabbegységek, egységek, intézetek és szervek (a továbbiakban: csapatok) vegyivédelmi anyagellátása meglehetősen centralizált. Ezt a centralizált anyagellátást:

- a vegyivédelmi szakanyagok, szaktechnikai eszközök túlnyomó többségének speciális volta;
- az alkalmazásuk és felhasználásuk meghatározott célja és irányultsága;
- a központi készletezések és anyagmozgatások, valamint
- a gyors, pontos és megbízható ellenőrzési rendszer kialakítása eredményezte.

A vegyivédelmi anyagellátás centralizált gyakorlatára ugyanakkor közvetlenül vagy közvetve jelentős befolyással bír:

- a várható ellenség elgondolásai, a tömegpusztító fegyverek különböző fajtáinak (típusainak) alkalmazására;
- a tömegpusztító fegyvereken belüli fejlesztési és rendszerbe állítási (rendszeresítési) tendenciák;
- a csapatok katonai feladatainak, alkalmazási területeinek átfogó és minden oldalú anyagi-technikai biztosítása.

A csapatok vegyivédelmi anyagellátási gyakorlatában természetesen nem elhanyagolható tényezőként vehető számításba a népgazdaság teherbíró képessége, a rövid- és középtávú gyártáskooperációk gyakorisága, a vegyivédelmi szakanyagok gyártásának területén megindult egységes és szigorú specifikációk megkövetelése és betartása.

A centralizált vegyivédelmi anyagellátás területén jelentkező - s az előzőekben csak átfogóan felvázolt - összefüggések egyre szorosabbá válása (egymástól való tartós függése) előtérbe helyezi annak szükségességét, hogy a vegyivédelmi anyagellátás gyakorlatának különböző módszereit mind jobban kiműveljük. Tudomásom szerint ennek érdekében már számos elgondolás kidolgozásra került, s ezekhez szeretném hozzákapcsolni azokat az észrevételeket és gyakorlatot, amelyek elősegíthetik a vegyivédelmi anyagellátás általános gyakorlatának eredményesebb kialakítását.

Míndezek előtt azonban néhány gondolattal kitérnék arra is, hogy a meg-

határozott szintekhez kötött, de legalább is a seregtest szinthez kötött anyag-ellátás gyakorlata nem valósítható meg a középtávú ellátási tervek (koncepciók) részletesebb ismerete és a – bizonyos értelemben vett – hosszabb távú előretökélés nélkül. Megítélésem ugyanis az, hogy például egy konkrét évre elkészült anyagellátási terv összességében csak akkor reális és végrehajtásában hasznos (gazdaságos), ha ismert, hogy az adott anyagok utánpótlása (feltöltése, kiegészítése, készletezése) folyamatosan biztosított egy tervidőszakra és hogy a távlati fejlesztések alapján – a lehetőségek birtokában – mi várható az anyagellátásban.

A valóságban ez az alábbi példával érzékeltethető. Ha a rendszerben levő vegyi-, sugárfelderítő eszközöknél a GSZP-1 típusú automata vegyi- és sugárjelzőt, a perspektivikus fejlesztés során, egy más típusú automatikus vegyi-, sugárjelző váltja fel, s ennek a rendszerbe állítási feltételei minden tekintetben biztosítottak lesznek, akkor a rövidtávú vegyivédelmi anyagellátási tervekben – az addigi tapasztalatok alapján – a GSZP-1 fogyó-, csere- és javító anyagait mindaddig biztosítani kell a felhasználóknak, amíg a műszer kifizetése konkrétan betervezett. Amennyiben ez nem így történne, úgy az éves igényeknek megfelelő anyagutánpótlási folyamat törést szenvedne, s nem tudnánk elejét venni a felkészületlenségből, a megalapozatlan anyagellátási tervezésből bekövetkező kapkodásnak, illetve az „eszi, nem eszi, nem kap mást”, vagy az „ahogy esik, úgy puffan” szemléletnek.

E rövid kitérő után rátérek azokra a következtetésekre, amelyeket a hátszágvédelmi csapatok vegyivédelmi anyagellátásának gyakorlatában tapasztal-
takból, mintegy összegezőként vontunk le.

Az *első* az, hogy az anyagellátás alapját képező számvetések elkészítéséhez mind az állománytáblás, mind a normatáblás vegyivédelmi szakanyagokat olyanmódon szükséges egyértelművé tenni, hogy sem az anyagellátást tervező, sem az ellátást biztosító ne értelmezhesse azokat különbözőképpen, vagy sajátos módon.

A *második* az, hogy a lépcsőzetes anyagellátási tervlebonthatásoknak tükrözni kell egy tervidőszakban várható vegyivédelmi anyagellátás (szakanyag vagy szaktechnikai eszköz feltöltés és cserék, továbbá a feltöltöttség $0/0$ -os) alakulását.

A *harmadik*, hogy a csapatok szakanyag feltöltésének alakulása, az évenkénti pontosított igények alapján, a fontossági rangsorolásuk szerint követhető legyen, figyelembe véve a szakanyagok természetes elhasználódásából és a fogyóanyagok szavatossági idejének lejárásiából adódó hiányok pótlását is.

A továbbiakban a három tömörített következtetés részletesebb kifejtésével közelítem meg azokat a problémákat, illetve azt a gyakorlatot, amelyek megszüntetésével, illetve elfogadásával a vegyivédelmi anyagellátás általános gyakorlata eredményesebbé tehető.

Az anyagellátás alapját képező számvetések

Az anyagellátás tervezéséhez minden esetben szükség van kiindulási alap-
adatokra. Az egyik kiindulási alap például a vegyivédelmi szakanyagok, szak-
technikai eszközök számszerű adatai lehetnek. Ezekkel a számszerű adatokkal
alapvetően nem lehetne sok gond, hiszen ezeket az adatokat részben az álló-
mánytáblák, részben az ellátási normatáblák tartalmazzák. Segítségükkel bár-
mely katonai szervezetre összeállíthatók a vegyivédelmi szakanyag szükségle-

tek. A gyakorlatban, az ezzel kapcsolatos jelenlegi helyzet, azonban korántsem ilyen egyszerű.

Az állománytáblákban az előírt vegyivédelmi szakanyagok és szaktechnikai eszközök (felszerelések) a típust jelölő rövidítéssel (pl. IH-5, WS-67, AVJ-1, FMG-68 stb.), vagy a típus megnevezésével (pl. egység sugárázsmérő műszer, automatikus vegyjelző, folyadékos mentesítő szaggépkocsi stb.) kerülnek feltüntetésre. A hozzájuk rendszeresített, a működésüket biztosító vagy elősegítő kiegészítő és tartalék felszereléseket azonban már nem, vagy csak esetenként adják meg, s így igen alapos műszaki-technikai ismeretekkel kell rendelkeznie a tervezőnek, hogy pontos szükségleti számvetéseket készítsen. A háterszágvédelmi csapatok vegyivédelmi anyagi-technikai számvetéseinek elkészítésénél gyakorlatilag azonban nem is ez jelenti a fő problémát, hanem az, hogy egy-egy rendszeresített vegyivédelmi szakanyagféleség vagy eszköztípus nem azonos időben jelenik meg, mint a hadműveleti csapatoknál, így óhatatlan, hogy egy bizonyos időeltolódás jelentkezik a valóságos rendszerbe kerülésnél. Ezt az időeltolódást az állománytáblák sem közvetlenül, sem közvetve nem jelzik. Az eredmény, hogy a tervezett szükséglet és a megvalósítható ellátás eltérést mutat.

Gyakori az a jelenség is, hogy néhány szakfelszerelés, szaktechnikai berendezés, mint komplex egység önállóan jelentkezik az állománytáblában (pl. VMG-71; VMGK stb.), de ugyanakkor az ezek teljességébe tartozó (a rendeltetés szerű munkavégzést biztosító vagy elősegítő) műszerek, analizátorok és kiegészítő eszközök (pl. IH-5, AVJ-1, UT-24/10 stb.) még külön állománytáblás vagy norma szerinti járandóságú szakanyagok. Mindezeknél a logikai furcsaságot tetézi, hogy ez a kettősség nem minden komplex jellegű és állománytáblás szaktechnikai felszerelésre, berendezésre áll fenn! Például a VLG-CS típusú mozgó vegyi laboratóriumhoz egy komplett egységet képező TVL-63 típusú tábori (táska) vegylabor tartozik, azonban ez sem az állománytáblában, sem a normatáblában nem szerepel, de a szükségleti számvetésben igen! S hogy a kedvezőtlen variációk ki ne merüljenek, arra hadd említsem meg a következő példát. A VLG-71 típusú mozgó vegyi laboratóriumhoz tartozó tábori radiológiai labor (TRL-3), mint komplett szaktechnikai berendezés, nem külön állománytáblás szakanyag, azonban az ehhez a berendezéshez tartozó IH-101-es típusú számláló berendezés, az IH-5 és IH-12 típusú nukleáris műszerek már igen!

A szakanyagokra, a szaktechnikai eszközökre vonatkozó normatáblázat szintén tartalmaz pontatlanságot, vagy félreértésre adhat okot néhány esetben. Például az alegységek utáni járandóságoknál hiányzik a vegyi-, sugárfelderítő szakasz, vagy a kötelékben levő zászlóalj megnevezés. Az előzőnél a tábori meteorológiai felszerelés, az UT-24/10 típ. akkumulátortöltő, az utóbbinál a zászlóaljtorzs részére számfejehető „CO” szűrő- vagy az oxigénlégző-készülék mennyisége lehet a vitás. A normatáblázat arra sem ad egyértelmű felvilágosítást, hogy a ködösítő anyag és a csoportos csapatmentesítő eszköz járandóságot a háterszágvédelmi csapatok műszaki és hadihajós alegységeire hogyan értelmesszük. S hogy ennek pontos értelmezése mennyire fontos, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a csapatmentesítő eszközök utáni mentesítő anyag járandóság, valamint az anyagok utáni tartalék képzése egyáltalán nem lehet közömbös sem mennyiségi, sem tárolási (raktározási), sem pedig szállítási szempontból.

A normatábla szembetűnő fogyatékosága, hogy a javítóanyag egységkész-

letek járandóságait hiányosan tünteti fel. Például a mentesítő szakkészletek javítóanyag egységkészleteinek milyenségét (kis, közepes) és mennyiségét nem tartalmazza.

A szakanyagok, a fogyóanyagok tartalék készletképzését (mozgó tartalékot) csapatszinten behatárolja, azonban a seregtest szintű tartalékokra nem tesz utalást. (A normatábla csapattartalékot határoz meg, s ennek 0/0-os megosztását magasabbegység-egység-zászlóalj-század-közvetlen alegység bontásban tárgyalja. A magasabbegység kimaradása esetén ez a megosztás természetesen értelmezhető a seregtest szintű tartalékképzés mértékére is, de ez nem egyértelmű!)

Az önkényesen kiválasztott példákön keresztül valószínű sikerült érzékelteni, hogy az állománytáblában előírt és a normatáblázatban meghatározottak – néhány szakanyagféleségnél – mennyire megnehezíthetik az anyagellátás alapját képező számvetések elkészítését. A két területen (állománytábla, normatáblázat) jelentkező problémák megoldását jelenleg, csak a tervezőkkel és az ellátókkal való rendszeres egyeztetés nyújthatja. Ha ez elmarad, vagy ha ennek nem tulajdonítunk kellő jelentőséget, akkor a szakanyag szükségleti számvetést az ellátási tervet készítő a legjobb tudása és szándéka szerint sem képes pontos alapadat összeállítására.

Amennyiben az előzőekben felvetett problémák rendezésre nem kerülnek, úgy óhatatlan, hogy ezek továbbra is elősegítik a tervezési, ellátási, elszámolási nagyvonalúságot, az ideiglenes áthidaló megoldások szükségességét, amelyeknek hosszabb távon való fennmaradása viszont veszélyeztetheti a vegyvédelmi anyagellátás gyakorlatának megalapozottá tételét.

Az anyagellátás alakulása egy meghatározott időszakban

Az anyagszükségleti számvetések, mint az anyagellátás tervezésének alapadata, meghatározzák a vegyvédelmi szakanyagok, szaktechnikai eszközök, berendezések mennyiségét darab- vagy készletszám szerint. A szükségleti számvetéseknek az ellátóval (a szakági előjáróval) való egyeztetése után célszerűen meghatározzák, vagy összesítve kiadják, hogy egy adott időszakban (pl. 1976–80-ig) miből történik feltöltés, csere vagy részleges pótlás (1. sz. melléklet). A szakági előjáró részéről ennek megadása döntő a további, seregtest szintű, anyagellátási terv készítésében. Ezen induló adatok nélkül tisztán formális és a valóságban csak papírra vetett terv lenne csupán az anyagellátás.

A hátországvédelmi csapatok anyagellátásának alakulására készített összesített tervünk alapját a szakági főnökségtől kapott szakanyag ellátási terv képezte. Ennek évekre vonatkozó részletes felbontásából az anyagellátottságunk 0/0-os alakulása hűen tükröződik. A részletes felbontásnál abból indultunk ki, hogy az előző tervidőszak befejeztével a feltöltöttség milyen szinten volt, majd ez hogyan alakul az éves bontásnak megfelelően 1976-tól 1980-ig (2. sz. melléklet). Az elkészített terv alapján mind a csapatok felé, mind a saját munkánkban célirányosabb feladat-megfogalmazásokat tehetünk, hogy csak néhányat említsék. A csapatok szűrő-szellőztető berendezéssel való ellátása lépcsőzetesen történik. Ebből adódik, hogy a csapatok felé kiadott intézkedésekben differenciáltan határozzuk meg mindaddig a kollektív védőeszközök beépítésére, üzemeltetésére és kialakítására vonatkozó feladatokat, amíg a szakanyaggal való feltöltés egységesen meg nem történt.

A központi ellátási terv alapján biztosított nagymennyiségű mentesítő anyag fogadását, elegendő raktártér hiányában, jelenleg nem tudjuk végrehajtani. Eb-

ből adódik, hogy a mentesítő anyagot felhasználó csapatok működési tervében mindaddig szerepeltessük a mentesítő anyagoknak rendeltetési helyükre történő szállítási feladatát is, amíg az központi készletben kerül tárolásra.

Az adott tervidőszakban végrehajtásra kerülő eszközcsere (pl. 60 M gázálarc lecserélése 70 M gázálarcra) jelentős szervezési és végrehajtási feladatokkal jár. Tekintettel arra, hogy mind a raktáraink befogadóképessége, mind a csapatok egyéb irányú feladatai ismertek, így az eszközcsere lebonyolítását a lehetőségek optimális kihasználásával oldhatjuk meg, hisz a koordinációs feladatok – a terv ismeretében – mindenre ésszerű módot nyújtanak.

A hátszágvédelmi csapatok vegyivédelmi szakanyag ellátásának gyakorlatából tapasztaltuk, hogy a szakanyag ellátottságunk összesített alakulására készített terv sok kérdésben elősegíti vagy indokolttá teszi azokat az összefgyver-nemi, illetve szakmai döntéseket, amelyek alapján a katonai (kiképzési, harcászati) feladataink eredményesebbé válnak. A seregtest szintű vegyivédelmi anyagellátás előre tervezésének legfőbb jelentősége voltaképp ebben összegezhető.

A csapatok ellátásának, feltöltésének tervezése

Ahhoz, hogy az ellátási terv konkrét formát öltjön, feltétlenül szükséges a szakanyagok darab, kilogramm, illetve készletszám szerinti elosztása a csapatok részére. Meg kell mondani, hogy ez bizony nagyon aprólékos és időigényes munkát kíván a tervezőktől. A terv tartalmát és formáját illetően nincs még végleges állásfoglalás a vegyivédelmi szolgálatnál, sőt azt is meg kell mondani, hogy a részletes anyagellátási terv készítésével néhányan nem is értenek egyet. A terv ellenzői általában azzal érvelnek, hogy amikor a szakanyag, a szaktechnikai eszköz, berendezés a rendelkezésünkre áll, akkor azt azonnal a hiányzó helyre kell szállítani, vagy el kell rendelni a vételezését, s nem szükséges erre tervet készíteni. Kétségtelen, hogy első hallásra ez az érvelés nehezen megcáfolható, s szinte minden kritikán felül állónak tűnik, pedig korántsem az, sőt nem is lehet elfogadni ezt az álláspontot a hátszágvédelmi csapatok vegyivédelmi anyagellátási folyamatában.

(Egy anyagellátási terv valóban sohasem lehet önmagáért, mert ha ez így állna, akkor elsősorban a készítőinek a felkészültségét és alkalmasságát kellene megvizsgálni, hogy a beosztásukkal járó feladatok ellátására egyáltalán alkalmasak-e!)

A mi viszonylatunkban abból kell kiindulni, hogy az igényünk szerinti központi szakanyag kiutalások egy tételben (egy utalványon) kerülnek az ellátó bázisunkra. Tekintettel arra, hogy ez az ellátó bázis nem csak, s főként nem kizárólag, a vegyivédelmi szakanyag ellátást bonyolítja le, így különböző be- és kiszállítások, vételezések és leadások a bázis vegyivédelmi osztályának tevékenységét eléggé behatárolják, vagyis nem bármikor, s nem bármelyik alárendelt (vagy utalt) csapatnak, nem önálló szervezés keretében hajtja végre az ellátási feladatait, hanem a bázis többi anyagellátó osztályaival összehangoltan.

A különböző katonai elfoglaltságukat és helyzetüket tekintve a hátszágvédelmi csapatok sem fogadhatnak vagy vételezhetnek bármikor vegyivédelmi szakanyagot, hisz mind a saját, esetleg mind az utalt csapat részére még számos irányban van hasonló kötelezettségük, amelyek egyenkénti megoldása indokolatlan igénybevételi és költségkihatással járna.

Ha a felsoroltakat elfogadjuk tényleges realitásoknak, akkor máris van

jogalapja, fontossága és szükségessége a vegyivédelmi anyagellátás részletes tervekészítésének. A részletes anyagellátási terv (3. sz. melléklet) alapján az alárendeltek és az anyagellátásra utaltak felé egy-egy évre pontosan megadható a szállításra (mozgatásra) kerülő szakanyag mennyisége. Ennek ismeretében a kilométer (közúti, vasúti) szükségletet, a szállítótér kapacitását, az anyagmozgathoz szükséges erőt (vagy gépi berendezést), a tárolóteret mind-mind előre és időben biztosíthatják, lerendezhetik a csapatok. Az anyagellátás tervszerűségében nyújt segítséget továbbá az a kialakított rendszerünk is, hogy évenként egy tavaszi (március-május) és egy őszi (szeptember-november) időszakban hajtunk végre jelentősebb szakanyag pótlásokat, cseréket vagy feltöltéseket, a rendkívüli anyagigények teljesítésének kivételével. A csapatok éves vagy időszakos tervében tehát szintén megalapozottan állítható be a vegyivédelmi anyagellátásra vonatkozó szakfeladat, amely végrehajtásának pontosítását (konkrét napját) az ellátó bázis vegyivédelmi osztályvezetőjével közvetlenül megbeszéljük.

Az e téren szerzett eddigi tapasztalatok mindinkább azt igazolják, hogy a hátszágvédelmi csapatok vegyivédelmi szakanyag ellátásának jelenlegi gyakorlata beváltja a hozzá fűzött reményeket, s ezt az utat járva lehetséges egy magas fokú szervezettséget kialakítani, amelynek általánossá válásával egyben megalapozzuk ezen feladataink gépi úton történő megoldhatóságát is.

Befejezőként azt hangsúlyoznám, hogy a vegyivédelmi anyagellátás tervezése jelenleg sok gondnal és időráfordítással jár, s a fontosságát tekintve azt igényli, hogy az ezen a területen még meglévő problémákat mielőbb megoldjuk. Ebből adódik az a szükségszerűség is, hogy mindinkább közösen kell kutatnunk:

- az anyagellátás gépesítésének (mielőbbi megvalósításának) lehetőségeit;
- az anyagellátás adminisztrációjának és bizonylatainak (okmányainak) gépi úton történő feldolgozási lehetőségeit;
- az anyagellátást tervező, szervező és irányító szakemberek továbbképzésének új formáit és tartalmát, valamint
- az anyagellátást meggyorsító korszerű bázisrendszerek kialakításának lehetőségeit.

Az elkövetkező évek pedig választ adnak majd arra, hogy közös összefogással és erőfeszítéssel, milyen szintre emeltük az anyagellátás rendszerét.

(Melléletek a folyóirat végén találhatók.)

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Információs rendszer kialakítása a katonai közlekedési szerveknél

Darvas Ferenc alezredes, Soó László kpa.

Rendszert alkotni nem könnyű feladat, különösen nem, ha az illető rendszer működési területe az egész ország közlekedési hálózata.

Az MN közlekedési szolgálat negyedszázados múltra tekinthet vissza, de mint rendszer a kezdeti állapotához viszonyítva igen nagy szervezeti változásokon ment át – különösen az utóbbi néhány évben. Nem csak a szervezet fejlődik azonban, hanem a követelmények is, hiszen a katonai szállítási feladatok mind magasabb mennyiségi és minőségi szinten történő végrehajtását kell megoldani a honvédelmi érdekeket figyelembe véve meghatározott határidőkön belül. Szinte bizonyítani sem kell, hogy ezen feladatok megoldása korszerű információs rendszer nélkül nem minden esetben a követelményeknek megfelelő színvonalon valósulhat meg.

A szervezeti változásokkal csaknem egyidőben megkezdődött az információs rendszer átalakítása is, hiszen követelménynek tekinthető, hogy a döntési rendszert és az információs rendszert párhuzamosan kell fejleszteni, a jelenlegi helyzet azonban sem véglegesnek, sem tökéletesnek még nem mondható. Folyamatról van szó, amely többek között a Közlekedési Szolgálatnál sem fejeződött még be.

A közlekedési szolgálat tevékenységét mint komplex rendszert vizsgáltuk. Jelenleg a katonai szállítások végrehajtásához főleg a vasúti közlekedést vesszük igénybe, mégis komplex ez a tevékenység – egyrészt abban az értelemben, hogy e tevékenységhez anyagi,technikai, emberi és információs rendszereket kell hatékonyan összekapcsolni, másrészt a „katonai szállítási lánc” fogalmából adódóan a vasúton történő szállításhoz szükségszerűen egyéb közlekedési ágak is kapcsolódnak.

1. A Katonai Szállítás Szervezete – mint komplex rendszer

A probléma megközelítéséhez vizsgáljuk meg a Közlekedési Szolgálat egyik fő tevékenységét a rendszerelmélet segítségével. Egy rendszer általánosan az ún. input-output modellel ábrázolható (1. sz. ábra).

A rendszernek van bemenete (INPUT), kimenete (OUTPUT) és átmenete (THROUGHPUT) valamint környezete.

A „katonai szervezés és hadkiegészítés” tudomány területére lépve egyszerű adaptáció útján a katonai szállítás egy olyan „fekete dobozzal” ábrázolható, melynek bemenetén az elszállítandó csapatok és anyagok, kimenetén a helyváltoztatási (szállítási) teljesítmény jelentkezik. (2. ábra)

Nevezzük el ezt a rendszert a Katonai Szállítás Szervezetének, és próbáljuk feltárni a „fekete doboz” belsejét. Ehhez ismernünk kell a katonai szállítást, mint folyamatot, amelyről elmondható, hogy 25 évvel ezelőtt is hasonló volt, technikai lebonyolítása mindenki előtt ismert, azonban minden további fejtegetés alapját képezi. Grafikusan legkönnyebben az adatátviteli-technikában közismert „csatorna-modellel” lehet megközelíteni. (3. ábra).

Az ábrán látható a katonai szállítási folyamat három fő része a Berakás, Futás és Kirakás. A szállítóeszközök és energia a berakás során kerülnek a folyamatba, és a kirakásnál távoznak. A szállítási teljesítmény a futás során keletkezik, eközben akadályokat (pl terepviszonyok, távolság stb.) kell leküzdeni, és különböző akadályokat kell elhárítani (pl. forgalmi akadály, elemi csapások, esemény stb.)

A Katonai Szállítás Szervezetének azonban a szállítási folyamat része, ún. részrendszere. Tágabb értelemben ezt a részrendszert nevezhetjük „Katonai szállítási lánc”-nak, és ebben az esetben a következőképpen definiáljuk: „Katonai szállítási lánc olyan szállítási folyamat, amelyben az RST műveletek (Rakodás, Szállítás, Tárolás) egymással összhangba hozott sorozata révén egy, vagy több szállítási ág igénybevételével meghatározott csapatok, anyagi eszközök az útbaindítótól a címzettig eljutnak.”

A katonai szállítás folyamatát időben megelőzi a tervezés, előkészítés, követi az értékelés, és a teljes folyamatot figyelemmel kíséri (ellenőrzi és szükség esetén beavatkozik) egy másik részrendszer. Itt zavarja meg az általános elmékedést egy olyan tényező, amelynek szerepét közelebről is meg kell vizsgálni. A problémát az szolgáltatja, hogy a szállítóeszközök és a közlekedési utak általában nem, illetve nem minden esetben az MN tulajdonát képezik. A katonai szállítás folyamatát ezen esetben egy másik – polgári – szervezet is figyelemmel kíséri, szükség esetén beavatkozik: a KPM – különböző szervein keresztül. Sok esetben a katonai közlekedési szervek beavatkozása is közvetetten, rajtuk keresztül történik. Ez a tényező egy lényeges kérdést vet fel: része-e a Katonai Szállítás Szervezetének egy a Magyar Néphadseregen kívüli szervezet, a Közlekedés és Postaügyi Minisztérium?

Ha átgondoljuk a katonai béke szállítások jelenlegi folyamatát, megállapíthatjuk: hogy a KPM szervei:

- együttműködnek a katonai közlekedési szervekkel a szállítások terveinek elkészítésénél és a szállítás lebonyolítása során;

- a katonai szállítások lebonyolításában – amennyiben szállítóeszközeit nem veszik igénybe – passzívan résztvesz, mint az ország közúti-, vasúti-, légi- és vízi-úthálózatának felügyeleti szerve;

- a katonai szállítások lebonyolítását figyelemmel kíséri, közlekedésüzemi szempontból szabályozza, az egész szállítási láncról értékeléseket, statisztikát készíthet.

Ezek a gondolatok arra engednek következtetni, hogy a KPM-szervek

ugyanolyan egyenrangú részét képezik a Katonai Szállítás Szervezetének, mint a Katonai Szállítási Igazgatóságok. A kérdés a titokvédelem szempontjából sem mellékes, de az információs rendszer szempontjából különösen nem.

Ez a jelenség a katonai szervezetekben speciálisnak nevezhető, ezért a katonai szervezetekre más területen alkalmas szervezési-döntési tevékenységet speciális „katonai-polgári” szemszögből lehet csak alkalmazni.

A Katonai Szállítás Szervezete tehát olyan komplex rendszernek tekinthető, amelyben a katonai szállítási lánchoz, mint részrendszerhez, két vezetői információs rendszer is kapcsolódik, melyek közül az egyik katonai, a másik polgári szervezet. A katonai szervezés és hadkiegészítés, mint tudományterület szempontjából ez a strukturális talán nem egészen helyes, de az információs rendszer kialakítását, elemzését véleményünk szerint csak így lehet végrehajtani. Ezek után szervezetünk a 4. ábrán látható módon ábrázolható.

II. A katonai Szállítás Szervezete vezetői információs rendszere

Egy katonai szervezet hatékony működésének alapvető feltétele, hogy rendelkezzen olyan információs folyamatokkal, melyek a szervezet minden elemére oly mértékben hatnak, hogy a kitűzött célt a szervezet a lehető leghatékonyabban érje el. A Katonai Szállítás Szervezete sem működhet információs rendszer nélkül. Az információs rendszer feladata: az információk gyűjtése, feldolgozása, modellezés, döntés, beavatkozás aállítás folyamatába. Az információs rendszer elemi része, az információ amellyel kapcsolatban meg kell említeni néhány fontos követelményt: minimális deformáció, minimális redundancia, objektivitás, teljesség, időszerűség. Az információ keletkezése a következő vázlaton látható, melyből kitűnik, hogy a keletkező jelhalmoz egészében nem használható fel – és nem is szükséges – a Katonai Szállítási Szervezetének irányításához (5. ábra).

Komplex rendszerek információ termelő képessége igen nagy. Matematikai formula is született a rendszerek információkapacitásának meghatározására, Hartley szerint:

$$c = \log N, \text{ ahol}$$

c = a rendszer információkapacitását mérő szám,

N = a rendszer minden lehetséges, egymástól független állapotának kifejezéséhez szükséges információk mennyisége.

Tulajdonképpen itt kezdődnek az információs rendszerek problémái. Nagy feladat elé néz az az információs rendszer, mely „mindenről tudni akar”, vagyis minden keletkező információt venni, továbbítani és felhasználni akar. Vannak ilyen rendszerek is, az ún. számítógépes folyamatszabályozó rendszerek. (Pl úrhajók távvezérlése, vagy vasúti vonatkozásban a japán Tokaidó rendszer.)

A katonai szállítási rendszer irányításához ez nem követelmény. Információs rendszerünknek a következő ún. minimum-feltételeket kell kielégítenie:

- az információ felvevőrendszer legyen képes olyan mennyiségű információ felvételre, amely a katonai szállítások irányításához elégséges,
- rendelkezzen előírt határfokú, elégséges átviteli kapacitású információátviteli csatornákkal,
- legyen olyan információkat vevő szerve, amely a vett információk vonatkozásában tudati fogalmakkal rendelkezik.

Az egyszerűsített vázlatot megfigyelve (6. ábra) kitűnik, hogy egy ún. kibernetikai hurokkal, vagy más néven visszacsatlakozással állunk szemben, amelynek kritikus pontja az információközlés sebessége. Meg kell jegyezni, hogy nem mindig a maximális sebesség a legkedvezőbb egy adott rendszer szempontjából. Tovább elemezve az ábrát, észrevehető, hogy a katonai szállítás szervezetén lényeges változtatást hajtottunk végre. Amíg a 4. sz. ábrán a szállítás lebonyolításának folyamata mintegy központi helyet foglal el a rendszeren belül, itt elkülönítettük az anyag-energia részrendszert az információs részrendszertől. Ha a katonai szállítás szervezetét, mint komplex rendszert ennek megfelelően, de részletesebben felvázoljuk, akkor egy olyan modellt kapunk, amelynek segítségével a katonai szállítás szervezetén belül meglévő, az oda belépő és az onnan kilépő összes információs kapcsolatot elemezhetjük (7. ábra).

Az ábrán a vízszintes szaggatott vonal alatt található az anyag-energia rendszer, amelyen belül szintén lényeges szerepet játszik az információáramlás, ennek feltüntetésétől azonban eltekinthetünk.

A modellben áramló információk csoportosítása:

(Az ábra számozásának megfelelően)

1. Alapinformációk

A katonai szállítás folyamata során keletkező információk. Nagy részük gépi konstrukciókban zajlik. Ezen a szinten lép be a rendszerbe a szállítmány, az elszállításhoz szükséges energia, az anyagi-technikai eszközök, mint például:

- szállító, mozgató eszközök működését, üzemképességét szabályozó információk,
- forgalomszabályozó, biztosító berendezések információi,
- a berakás, futás, kirakás végrehajtásának lehetőségét közvetlenül szabályozó információk.

2. Ellenőrző információk

Olyan vertikális információk, melyek az irányítási funkció ellátásához szükségesek. Az ellenőrzés az egész szállítási folyamatra vonatkozik:

- berakó, kirakó állomás, menetvonalak, úthálózat;
- várakozási, illetve gyülekezési körletek;
- be-, kirakási lehetőségek, kocsibeállítás, vonatösszeállítás, indítási lehetőségek;
- fel- és elfuvarozási lehetőségek;
- őrzés, védelem;
- berakás, futás, kirakás;
- forgalomkorlátozások, forgalmi akadályok, elemi csapások, ellenséges harctevékenység csapásai, diverziós cselekmények;
- balesetek, elemi csapások, események, rendkívüli események kapacitás, idő- illetve tényadatai.

3. Irányító információk

Olyan vertikális információk, melyek a közlekedési irányítószervek döntéseinek eredményei, amelyekkel a szállítási folyamat szabályozása történik:

- időnormák (berakási, indulási, érkezési, kirakási stb.);

- kocsiszükséglet (szükséges szállítóeszköz, vonóerő-mennyiség) és annak biztosítása;
- összeállítás és továbbítás sorrendje, sebessége, üteme;
- betartandó rendszabályok;
- akadály (csapás, sugár-, vegyi szennyezett útszakaszok) esetén megkerülési, átrakási utasítások;
- a tervszerinti szállítást megváltoztató, befolyásoló parancsok, utasítások.

4. Külső információk

Az irányítószervek nem csak az alapfolyamatról kapnak információt, hanem abból a környezetből is, amelyben léteznek. A rendszer a környezetbe viszza is szolgáltat információt, mivel a rendszernek a környezettel állandó visszacsatolós kapcsolata van, ilyenek pl:

- katonai, államigazgatási, politikai- és tömegszervezeti szervek parancsai, utasításai, ezekkel való kapcsolat,
- szállítási igények bejelentése, egyeztetése, visszaigazolása,
- szállítmányok előjelentése, közlések, utasítások az alakulatok ill. a szállítmányok, oszlopok felé,
- bemutatók, kiképzések, gyakorlatok stb.

5. Közvetett információk

Olyan információk, amelyek a szállítási folyamatot közvetve befolyásolják és magáról a folyamatról közvetve tájékoztatnak. Ez az információáramlás jelenti az ún. együttműködést a KPM-szervekkel. Pl:

- katonai szállítmányok tervezési adatai,
- szállító- (vonó-) eszköz, személyzet hiánya,
- tervmódosítások, kényszermegoldások, akadályozó tényezők elhárítása,
- kölcsönös tájékoztatás a szállítási folyamatról,
- a közlekedési hálózat adatváltozásai stb.

6. Belső információk

Olyan horizontális és vertikális információk, melyek az információk gyűjtése, feldolgozása során lépnek fel, illetve az MN közlekedés szervei között jelentések, utasítások, parancsok, stb. formájában áramlanak. Egy részük tárolásra és ismételt feldolgozásra kerül:

- parancsok, utasítások, jelentések,
- adatok gyűjtése, nyilvántartása, feldolgozása,
- értékelés, elemzés, következtetések, elhatározások,
- belső szervezés, továbbképzés,
- politikai tömegszervezeti tevékenység információi.

7. Diagonális információk

Olyan információk, melyek egyes alakulatok és a KPM-szervek között közvetlenül áramlanak - kényszerűségi, vagy egyéb okokból pl:

- szállítmány tervadatainak megváltoztatása a Katonai Szállítási Igazgatóságok megkerülésével,

- a szállítmány parancsnoki közegei és a közl. vállalat dolgozói, irányítói között fellépő „súrlódások”, nézeteltérések,
- jogkörök túllépése bármely fél részéről,
- szállítmányok visszatartása, továbbítás, rakodás akadályozása stb.

Az információs rendszer jellege

Az MN közlekedési szolgálata is hierarchikus szervezetrendszer, ennek megfelelő kell, hogy legyen az információs rendszere is. Az információs és döntési szintek nem megfelelő kapcsolata diszharmonia eredményezne, melynek az a következménye, hogy az egyes vezetési szintek nem tudják ellátni feladataikat. Az információs rendszert piramisszerű elrendezésben lehet a legegyszerűbben ábrázolni, melynek legalsó szintjén található a szállítási folyamat (itt a legnagyobb az információk mennyisége), felette az operatív irányítás szintje, a közép- vagy funkcionális irányítás szintje, és végül a központi vagy csúcsirányítás szintje (8. ábra).

Az információs piramissal kapcsolatban elsődlegesen a következőket kell megállapítani:

1. Az információk áramlási iránya főleg vertikális.
2. Az egyes információs szintek szabályozóköri elrendezésűek.
3. Az információk mennyisége az 1. szinten a legnagyobb és a 4. szinten a legkisebb.
4. Az információtömörítés mértéke a 4. szinten a legnagyobb és az 1. szinten a legkisebb.
5. A rendszerre az emberi információs struktúra jellemző, kevés a gépi információátvitel.

Az információs rendszer legalsó szintje a katonai szállítási folyamatának anyag-energia rendszere – itt keletkeznek az alapinformációk. Közvetlenül a közlekedési hálózatra települ az operatív irányítási szint, mely lefelé az anyag-energia rendszerrel, felfelé azonban már csak információs szintekkel áll kapcsolatban. Elsősorban végrehajtási funkciója van.

A középírányítási szint az operatív szint felé döntési, a csúcsirányítási szint szempontjából végrehajtási funkciót lát el. A középírányító szint az operatív szint közvetítésével információkat kap a szállítási folyamatról, ezeket feldolgozza, modellt alkot, és a felsőbb információs szint parancsait figyelembe véve, illetve felhasználva dönt. Döntése értelmében az anyag-energia rendszer az adott feladat teljesítése érdekében meghatározott mozgást végez, melynek során újabb információk keletkeznek.

A csúcsirányítási szint integrált információkat kap a középírányító szinttől, meghatározza az elérendő célokat, felelős az egész rendszer működéséért, és a legnagyobb hatáskörrel rendelkezik.

Hierarchikus szervezetrendszerek kivétel nélkül a 8. sz. ábrán látható piramisszerű információs rendszerrel rendelkeznek. A katonai szállítási szervezetenek vezetői információs rendszere – kibernetikai érdekesség – a 9. sz. ábrán látható módon két „piramissal” rendelkezik.

Mindkét operatív irányítási szint az egész szállítási folyamatot átfogja – és ebből adódóan keletkezik egy átfedéssel rendelkező információs terület – azonban az operatív irányítói tevékenység a katonai szállítási folyamatának különböző fázisaiban nem azonos intenzitású, és az itt áramló információk mennyiségében is

- pragmatikai szemantikai és szintaktikai jellegében - lényeges különbségek adódnak. A katonai szállítási lánc tervezési időszakában elsődleges a HM-szervek tevékenysége, a berakási és kirakási ciklusban közel azonosnak mondható, míg a szállítmány futása során nagyobb szerepet kaphatnak a KPM szervei.

Ezen a szinten azonban jelentős mennyiségű azonos információs tevékenység is tapasztalható - ezt is jelzi az ún. vitatott információs terület.

Információs rendszerről lévén szó, a legtöbb probléma a párhuzamos adatszolgáltatás, a redundancia, a felesleges információk kérése stb. körül adódik, ezért ezekről is kell néhány szót ejteni. Felmerült az egyes információs szinteken tapasztalható azonos adatokkal végzett információs tevékenység. Folytatva a gondolatmenetet (tehát a HM-KPM-szervek tevékenységét összehasonlítva) a párhuzamos adatszolgáltatás témakörében - az egyes közlekedési ágakat figyelembe véve főleg a vasúti szállítások területén - a következő azonosságok tapasztalhatók:

- a szállítmányok irányítási terve mindkét szerv operatív tevékenységében alapokmányként szerepel, adatait mindkét szerv a magasabb információs szintje felé jelenti;

- a szállítmányok futása során keletkező ellenőrző információkat (a tényleges futás adatait) mindkét szerv azonos formában gyűjti, és több-kevesebb integráló tevékenység után szintén jelenti;

- a szállítási feladat végrehajtását mindkét szerv utólagosan értékeli és jelenti;

- az anyagi-technikai szinten jelentkező zavarokról (forg. akadály, elemi csapás, rendkívüli esemény stb.) mindkét szerv a magasabb információs szint felé jelentésre kötelezett stb.

Megállapítható, hogy az ún. párhuzamos adatszolgáltatással főleg az ellenőrző információk területén találkozhatunk.

Az irányító információk tekintetében - annak ellenére, hogy szabályozóköri tevékenységéből adódóan mindkét szerv beavatkozik a szállítás folyamatába - már nem beszélhetünk azonosságokról, mert a beavatkozás oka a KPM-szervek részéről üzemi, míg a HM oldalról katonai.

További lényeges különbség, hogy a szállítások operatív tervezéséhez elengedhetetlen az információcsere, az alakulatokkal, melyet csak az egyik szerv végez.

Végül meg kell említeni azokat az információs áramlatokat, amelyek mindkét szerint kiegészítő tevékenységei során keletkeznek (katonai, szakmai, tömegszervezeti stb.) és szintén nem azonosak.

III. Katonai közlekedési szervek jelenlegi információs rendszerének néhány kérdése

A katonai szállítás szervezetének vázlatából kiindulva - vagy az egyik információs piramist kiragadva - a katonai közlekedési szervek jelenlegi vezetői információs rendszere a következőképpen ábrázolható (10. ábra).

1. Információfelvétel

Az információkat felvevő alrendszer két jól elkülöníthető részből áll:

- a) az Igazgatóságok hivatásos (beosztott) állománya,
- b) területi diszpécser szolgálat.

Mindkét elem információkat gyűjt és továbbít, de lényeges különbségek is tapasztalhatók. A hivatásos állomány nagyobb arányban foglalkozik adatfeldolgozással, információfőmörítéssel, míg a diszpécser szolgálatnak elsősorban az információgyűjtés a feladata. Igen nagy előnye a szolgálatnak, hogy folyamatos (24 órás), így a nap bármely szakában lehetővé válik a rendszer számára információk felvétele és leadása is.

A minimum feltételek szerint ezen alrendszernek annyi és olyan minőségű információt kell felvennie és továbbítani, amennyi a katonai szállítási szervezetnek irányításához szükséges.

Az országos diszpécser szolgálat többé-kevésbé jól kiépített hálózat – nagy lehetőségekkel. Megfelelő törzsgárda kialakításával emberi, szakmai szempontból rövid idő alatt kifogástalanná tehető. Hatékony működését jelenleg még olyan tényezők befolyásolják, amelyek talán a közeljövőben megoldhatók lesznek. Az információk felvételére a következő lehetőségek állnak rendelkezésre:

- a) személyes információfelvétel,
- b) távbeszélő (MÁV, Posta, HM),
- c) telex.

A személyes információfelvétel a legmegbízhatóbb, de nem túl gyakori lehetőség. Ide sorolható a diszpécseres személyes információfelvétele – ez azonban telepítésükből adódóan csak vasútigazgatósági vonatkozásban lehetséges – és a hivatásos állomány információfelvétele (pl be-, kirakó állomási VKP), amely már jelentősebb tényező.

A távbeszélő útján történő információgyűjtés a leggyakoribb, (de nem zökkenőmentes).

A helyes vezetői koncepció (Kat. Száll. Ut. I. R.) helytelen értelmezéséből következik, hogy abban az esetben ha be- és kirakó állomáson, vagy az útvonalon nincs VKP., akkor a szállítmányparancsnok nem jelenti a KSZI felé. Ha a fenti utasítás olyan értelmezést nyerne, hogy ha nincs az állomásokon VKP – akkor a KSZI diszpécserét tájékoztassa a szállítmányparancsnok – abban az esetben jelentősen javulna a rendszer információfelvevő-képessége, a berakás, illetve kirakás adatai tekintetében.

2. Információtovábbítás

A felvett információkat továbbítani kell a magasabb szint felé, és ehhez megfelelő információkapacitású átviteli csatorna szükséges.

Az információ továbbítása történhet írásban, távbeszélőn, géptávírón és rádióon keresztül. A posta útján történő információ továbbítás a legnagyobb kapacitású, egyben a leglassúbb.

A távbeszélő jelenti az egyik leggyorsabb és legpontosabb átviteli csatornát. Tömörített információk továbbításával a távbeszélő átviteli kapacitása növelhető.

A géptávíró beiktatása a rendszerbe jelenleg folyamatban van.

Rádióon történő információátvitel a rendszer egyik speciális állapotában (BKKP, KKKP) kap jelentőséget. Használata az egész rendszer szempontjából növeli az átviteli fokozatok számát, de a továbbítás idejét csökkenti.

3. Információkat vevő szerv

Az információs rendszer működésének harmadik alapfeltétele a vett információk vonatkozásában tudati fogalmakkal rendelkező szerv. A kapott információkat olyan algoritmusok segítségével kell feldolgozni, melyek eredményeként továbbításra vagy döntések meghozatalához alkalmas integrált információkat kapunk. Nincs értelme tehát olyan információkat gyűjteni, és ezzel az átviteli csatornákat terhelni, amelyek további felhasználásra nem kerülnek, vagy arra alkalmatlanok, viszont az alkalmas információkat továbbítani és a döntésknél felhasználni feltétlenül szükséges.

Az INPUT-OUTPUT modellből kiindulva – a kimenet (célstruktúra) meghatározása a döntő feladat. A vezetői információs rendszerről lévén szó, a vett információknak a vezetést kell szolgálniuk. A vezetés modelljét alapul véve el lehet mondani ebben a témakörben az egységes hosszútávú követelményrendszert, melynek egyes részei technológiai utasítás szintű részletességgel bírnak, a mindent tudni akarók helyett a kivételek elve alapján történő vezetést, az informálódás előszabályozását, a tudatos információgyűjtést, ellenőrzést, stb., melyekről a szakirodalomban már sokszor esett szó. Célszerűen ezeken kívül az elkövetkezendő szervezet fejlesztése során (a katonai szállítás szervezete mint komplex rendszer fokozatos kialakítása során):

- az információgyűjtés és feldolgozás számára olyan komplett utasítás-blokkok kidolgozása, melyek az egyes közlekedési ágak rendszerbe lépésekor zavartalanul beiktathatók;

- a rendszer zavartalan működésének biztosítása háborús feladatok megoldása esetén;

- a technikai felszereltség javítása, figyelembe véve azt, hogy a katonai szállítás szervezete számára sem a gépesített adatfeldolgozás (az integrált adatfeldolgozó rendszer) az elsődleges, hanem az integrált információs rendszer kialakítása: amikor már nem lesz felesleges információfelvétel, átvitel, feldolgozás és tárolás.

(Az 1-10. sz. ábrák a folyóirat végén találhatóak.)

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATSZEMLE (Fordítások)

Fegyverbarátaink — a szovjet katonák is készülnek a Nagy Októberi Szocialista forradalom 60. évfordulójának megünneplésére

A Szovjet Hadseregnél és Haditengerészeti Flottánál az év végén kerül megtartásra a katonák életkörülményeivel foglalkozó értekezlet. Az értekezlet előkészítése a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának jegyében folyik és ebben részt vesz a Hadsereg és Haditengerészeti Flotta egész személyi állománya.

A szovjet katonák méltóan akarják megünnepelni a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját. Versenyt hirdettek a „*legjobb csapat (hajó) gazdálkodás*” cím elnyeréséért. A verseny feltételeit a „Til i Sznabzszenyje” c. folyóirat alapján mi is ismertetjük. A nemes verseny nagyon sok jó példával szolgálhat számunkra, mivel a katonák életkörülményeinek javítása nálunk is elsődleges feladat, ezért rendszeresen tájékoztatni kívánjuk olvasóinkat a verseny állásáról és az értekezlettel kapcsolatos előkészületekről

a Szerkesztőség

VERSENYFELHÍVÁS

A NOSZF 60. évfordulójának méltó megünneplésére

(Fordítás a Til i Sznabzszenyje c. folyóirat 1977/4. számából)

A Szovjet Fegyveres Erőknél nagy lendületet vesz a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának méltó megünnepléséért, a korszerű fegyverek és technika elsajátításáért, azok hatékony felhasználásáért indított szocialista munkaverseny. Ünnepe előtti műszakokat tartanak a hadtápegységek és al egységek harcosai is, akik hazafias érzésektől áthatva biztosítják a csapatoknál a folyó kiképzési év terveinek és programjainak eredményes végrehajtásához szükséges, mindenfajta anyagi eszközöket. Az évforduló megünneplésének jegyében most széles méreteket öltött a csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadsereg értekezlet előkészítésére irányuló munka.

Ismeretes, hogy az értekezlet 1977 végén lesz megtartva Moszkvában az-
zal a céllal, hogy mozgósítsák a parancsnokokat, politikai szerveket, párt- és
komszomol szervezeteket, a közvéleményt az SZKP XXV. kongresszusának az
SZKP KB (1976) októberi plénumának határozataiból eredő feladatok végrehaj-
tására, továbbá a katonák életkörülményeinek, kulturális igényeinek, anyagi- és
egészségügyi biztosításának javításával kapcsolatos tapasztalatok kicserélésére.

Az értekezletre való felkészülés időszakában (1977 február-október) kerül
megszervezésre a Szovjet Hadsereg és Haditengerészeti Flotta alakulata és tan-
intézete legjobb csapat (hajó) és pénzgazdálkodása, továbbá a legjobb egészség-
ügyi intézet és kereskedelmi-szolgáltató egység címének elnyeréséért folyó
verseny. A verseny feladata – a személyi állomány életkörülményének, anyagi
– és egészségügyi biztosításának továbbjavítása, valamint a gazdasági tevékeny-
ség és pénzgazdálkodás terén legjobb eredményeket elért egységek, hajók, tan-
intézetek megállapítása. A versenyben résztvesz minden önálló csapat (hajó) és
pénzgazdálkodást folytató katonakollektíva.

A legjobb csapat (hajó) és pénzgazdálkodás cím elnyeréséért folyó verseny
során a következők kerülnek ellenőrzésre.

Laktanya karbantartás: terület, épületek, azok belső helyiségei, kommuná-
tis létesítmények, műszaki dokumentáció.

Élelmezési ellátás: az étkezdék (hajókonyhák) felszerelése és karbantartá-
sa; az étkezés és az ételkészítés megszervezése; az egészségügyi higiénias köve-
telmények betartása; az élelemzés minőségének ellenőrzése; a kert (hajókonyha)
gazdálkodás állapota; a gazdasági munka, a nyilvántartás és az anyagtakarékos-
ság ellenőrzése.

Ruházati ellátás: a katonák külalakja, szárad és hajógazdaság, a ruházati
anyag igénybevétele és javításának megszervezése; fürdetés – és mosatás; a
gazdasági munka állapota, a nyilvántartás és az anyagtakarékoskodás ellen-
őrzése.

Egészségügyi biztosítás: a gyengélkedő elhelyezése és felszerelése; a gyó-
gyító megelőző munka; a személyi állomány fizikai fejlődésének egészségügyi
ellenőrzése; közegészségügyi higiénias – és járványügyi rendszabályok; a kato-
nák egészségügyi kiképzése, az egészségügyi káderek szakmai kiképzése és az
egészségügyi felvilágosító munka.

Katonai kereskedelmi szolgáltatások: iparcikk-, élelmiszer- és könyvellá-
tás; a tisztek, zászlósok, (tengerészzászlósok), továbbiszolgálók és polgári alkal-
mazottak ellátása, a tiszti kávézók, a legénységi (matróz növendéki) teázók
működése, egyenruhavarrás és más szolgáltatások; az áru- és anyagi értékek
megóvása, a társadalmi ellenőrzés megszervezése.

Az anyagi eszközök tárolása: az alakulat minden raktárára vonatkozóan,
külön-külön.

A pénzgazdálkodás megszervezése: a pénzeszközök törvényes és célszerű
felhasználásának biztosítása; a személyi állomány pénzügyi helyzetének biztosítása;
a pénztári – hitelfegyelem és a számadás vezetés szabályainak betartása; a sa-
ját erőből végzett beruházások és a nagyjavítások finanszírozása; belső pénzügyi
ellenőrzés; pénzügyi nyilvántartás és elszámolás; a pénzüggel kapcsolatos font-
osabb okmányok kezelése.

A legjobb egészségügyi intézet és kereskedelmi – szolgáltató egység cím
elnyeréséért folyó verseny során ellenőrzésre kerülnek:

Kórház: szervezés és működés; diagnosztikai és terápiás munka; kapcsolat az alakulatokkal és azok segítése, harc-, politikai és szakkiképzés; hadtudományi és újítói munka, egészségügyi anyagi ellátás; anyagi és egészségügyi biztosítás.

Rendelő intézet: a betegek vizsgálata és fogadása, harc-, politikai és szakkiképzés; gyógyszertár.

Katonai kereskedelmi egység: a helyiségek állapota, az üzlet szervezése, a tervmutatók teljesítése; az áru- és anyagi értékek megóvása; az ellenőrzés megszervezése; részvétel a szocialista munkaversenyben.

Katonai kereskedelem étkezdéje: elhelyezés és felszerelés, az étel minősége és a kiszolgálás kulturáltsága; az étkezde munkája és egészségügyi állapota.

Tiszti kávézó: elhelyezés, felszerelés és berendezés; az étkezés megszervezése és az ételkészítés minősége; a kiszolgálás megszervezése és a szabad idő kulturált eltöltésének biztosítása; az anyagi értékek megóvása.

Szabóműhely: elhelyezés és berendezés; a kiszolgálás kulturáltsága és a varrás minősége; a távoli kislétszámú helyőrségek kiszolgálása; a fontosabb tervmutatók teljesítése; a munka szervezése és tervezése; a nyersanyag és a kenyér nyilvántartásának megszervezése.

Fürdő és mosoda: a termelési terv teljesítése, a fehérmemű-kezelés technológiájának, a biztonsági és egészségvédelmi rendszabályoknak betartása, a munkafegyelem helyzete; a berendezés lehetőségeinek kihasználása; műszaki és tervszerű megelőző karbantartás; az erőmű karbantartása.

A verseny eredményeinek értékelése 100-as értékelési rendszer alapján történik.

A versenyben legjobb eredményeket elért alakulatok (hajók) és tanintézetek részére hat első, tíz második és tíz harmadik helyet, azok jutalmazására pedig okleveleket és pénzjutalmakat alapítottak.

Tehát mindegyik egészségügyi és kereskedelmi-szolgáltató egység részére két első, három második és öt harmadik helyet, kitüntetésre pedig különböző okleveleket alapítottak.

A csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadsereg-értekezlet előkészítésére, a verseny irányítására és értékelésére bizottság alakult, élén Sz. K. Kurkutkin hadsereg tábornokkal, a Szovjetunió Fegyveres Erőinek hadtápfőnökével, miniszterhelyettessel. A haderőnemeknél, katonai körzeteknél és hadseregsoportoknál ugyancsak alakultak bizottságok.

A verseny sikere elsősorban az egész munka megszervezésétől, a résztvevők kezdeményezésétől és alkotóképességétől, a parancsnokok, politikai munkások és hadtápi szakemberek erőfeszítésétől, a szocialista verseny kibontakozásától fog függeni.

A kiképzés és az életkörülmény elválaszthatatlan egymástól

(Rövidített fordítás a „Til i Sznabzsnyije” c. folyóirat 1977/4. számából)

A kiképzés és az életkörülmény a katona élet két legfontosabb szférája. Ezek a szférák nem elszigeteltek, hanem kölcsönösen kiegészítik egymást. Jól szervezett életkörülmény nélkül nehezen lehet elérni jó eredményeket a harc- és politikai kiképzésben. Az életkörülmény feleljen meg a harckiképzés követelményeinek, járuljon hozzá a harcosok kiképzése és nevelése minőségének fokozásához

Gyakorlatok és éleslövészetek alatt az egységek és alegységek csak úgy érhetnek el jó eredményeket, ha a személyi állomány életkörülménye mind lakatnyai, mind tábori viszonyok között jól szervezett. Az utóbbi különösen fontos, mivel a fagyok, hófúvások és a nagy havazások komoly megpróbáltatásoknak teszik ki a szervezetet. Nő a fizikai energiavesztés, ezért nagyon fontos idejében ellátni a katonát meleg étellel, lehetővé tenni számára, hogy felmelegedjen, pihenjen.

Gyakorlatok idején a tisztek vállára nagy teher hárul. Azonkívül, hogy a tisztek vezetik az alegységeket, a szolgálati ágakat, gyűjtik és feldolgozzák az információkat, vezetik a térképet, igen gyakran akkor is dolgoznak, amikor a katonák már pihennek. Ezért munkájuk és pihenésük biztosítására tábori bútorzattal felszerelt, fűthető sátrakat kell felállítani, étkezdéket, büféket kell berendezni. Egyszóval többet kell törődni azzal, hogy a tisztek életkörülménye javuljon.

A katonák tábori viszonyok közötti életkörülményének megszervezése különösen télen eléggé bonyolult feladat. Ezt a feladatot csak jól képzett egység- és alegységparancsnokok tudják megoldani.

Az életkörülmény nemcsak emberek igényeinek biztosítását szolgálja. Fontos nevelő funkciót tölt be, ebben az értelemben véve a tervszerű oktatás folytatása. A politikai foglalkozások alatt megmagyarázzák a katonáknak, hogy a haza fegyveres védelmezői milyen fontos küldetést teljesítenek, beszélnek nekik a párt és a nép irántuk való szeretetéről, gondoskodásáról. Az életkörülmény konkrét biztosítóka ennek, mivel a katonák saját példájukon keresztül érzik, hogy milyen nagy ez a gondoskodás.

Jobban használjuk fel a belső tartalékokat

(Rövidített fordítás a „Til i Sznabzsnyije” c. folyóirat 1977/4. számából)

Országunk jelentős ünnepre, a NOSZF 60. évfordulójának megünneplésére készül. Mindenütt aktív harcot folytatnak a tizedik öt éves terv eredményes végrehajtásáért, az ipari és mezőgazdasági termelés további növeléséért, a munka hatékonyságának és minőségének növeléséért.

A párt és a kormány állandóan gondoskodik a Szovjet Fegyveres Erőkről, mindent megtesz harckészültségének anyagi-technikai, egészségügyi biztosításának, kereskedelmi ellátásának és életkörülményeinek javításáért.

A hadsereg és flotta személyi állománya anyagi – és kulturális szükségle-

teinek kielégítésére az állami költségvetés minden évben biztosítja a szükséges pénzeszközöket. A biztosított pénzeszköz azonban csak lehetőséget teremt a teljesértékű életkörülmény megszervezésére. Ahhoz, hogy ezeket a lehetőségeket átültessük a gyakorlatba szükség van a parancsnokok, politikai munkások, hadtáptisztek, párt- és komszomol szervezetek munkájára.

Nagyon fontos, hogy a rendelkezésre bocsátott összegeket rendeltetésszerűen, ésszerűen és gazdaságosan használják fel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az életkörülmények javítására biztosított összeget nem kell teljesen felhasználni, takarékoskodni kell a személyi állomány rovására. Az összeg felhasználásához minden esetben a célszerűséget és a takarékoskosságot kell szem előtt tartani, nem kell csinálni semmi feleslegeset, azaz ésszerűen kell azt felhasználni.

A laktanyák csinosításánál követni kell a Szabályzatok előírásait, törekedni kell arra, hogy a legénységi körletek, gyengélkedők, tantermek és más helyiségek izlésesen, szépen, ugyanakkor a Szabályzatnak megfelelően legyenek berendezve.

A csapatok életkörülményének megjavítása céljából nemcsak az szükséges, hogy a megfelelő szolgálati közegek szigorúan teljesítsék szolgálati köteleiket, elmélyülten foglalkozzanak a csapatgazdálkodással, hanem arra is, hogy azok kutassák és használják fel a tartalékokat. Ilyen tartalék pl: a kisegítő- és kertgazdaságok jövedelme. Ezek a gazdaságok nemcsak az alakulat pénzállományát gyarapítják, hanem kiegészítőleg primőrúkat, zöldséget, gyümölcsöt, húst, tejet, stb. szállítanak a legénységi konyhára.

A megtakarított élelmiszerek (kenyér, fűszer) árát a gyümölcsösök és víztárolók termésének árát, az államnak eladott élelmiszerek árát az alakulat teljes egészében, vagy részben felhasználhatja az életkörülmények javítására. Jó szervezés mellett ezen kiegészítő források jövedelme jelentős lehet.

A kenyérrel való takarékoskodást illetően fontos feladat hárul az élelmezési szolgálatra. A kenyérmegtakarítás rendkívül hasznos kezdeményezés: megtakarítunk nagymennyiségű, a nép áldozatos munkájával előállított értékes terméket, másrészt a megtakarított kenyér ellenértéke növeli az alakulat pénzalapját. Kiméletesen kell bánni az edényzettel és a konyhai felszerelési tárgyakkal is. Ezeknek a pótlására egyes alakulatok törvénytelenül jelentős összegeket használnak fel a pénzalapból.

A csapatok életkörülményeinek javításához nagymértékben hozzájárulnak a katonaeépítők. A laktanyaépületek időben történő, vagy idő előtti átadása; az objektumok felépítési idejének csökkentése; a minőség növelése és az építési költségek csökkentése – mindez csak egy néhány példája a belső tartalékok felhasználásának.

Nagyon fontos feladat még a laktanyák karbantartása is. Ezzel kapcsolatosan fontos szerep hárul az elhelyezési felügyelőségekre, amelyek ellenőrzik a laktanyák műszaki állapotát, az épületek és létesítmények javítására biztosított pénzeszközök gazdaságos felhasználását.

Felelősségteljes feladat az üzemanyag-, villamos- és hőenergia-takarékosság is. Villamosenergia-takarékosság úgy érhető el, hogy az egységeknél, alegységeknél szigorúan betartják a világításra vonatkozó rendszabályokat, megszüntetik az áramvesztéseket a külső és belső vezetékekben. A vízfogyasztás csökkentését gazdaságos felhasználás és a szivárgás megszüntetése, a tüzelőfogyasztás csökkentését pedig a helyes tüzelés és a hővesztések csökkentése útján lehet elérni. Ezzel kapcsolatosan nagyon sok függ az egész személyi állománytól,

mindenekelőtt a 24 órás szolgálattól. A katonáknak és tiszteseknek jó gazdához illően ügyelni kell arra, hogy a villanyégők csak akkor égjenek, ha szükséges, a csapok ne csepegenek.

Az életkörülmények vonatkozásában hatalmas mozgósító jelentőséggel bír a NOSZF 60. évfordulójának tiszteletére ebben az évben meghirdetett verseny a legjobb csapat (hajó) és pénzgazdálkodás cím elnyeréséért. A parancsnokoknak és politikai munkásoknak, a hadtáptiszteknek, és a pénzügyi szolgálat beosztottjainak a párt- és komszomol szervezeteknek tudatosítani kell az egész személyi állománnyal a verseny feltételeit, be kell vonni a katonákat, tiszteseket és tiszthelyetteseket azok végrehajtásáért folytatott aktív munkába.

A kezdettől sok minden függ

(Rövidített fordítás a „Til i Sznabzsnylje” c. folyóirat 1977/4. számából)

A kereskedelem dolgozói igen sokat tehetnek a katonák életkörülményeinek javításáért. Azokban a helyőrségekben, ahol a kereskedelmi egységek dolgozói udvariasan viselkednek, gondoskodnak a bőséges választékról, biztosítják a kulturált kiszolgálást, a vevők szemében nagy tekintélye van a kereskedelmi dolgozóknak.

A sokéves tapasztalat azt bizonyítja, hogy a katonák ellátását illetően legnagyobb sikereket azok a kereskedelmi egységek érnek el, ahol jól szervezték meg a káderek kiválasztását, elosztását, oktatását, nevelését. Ilyen helyeken a munkabaállítókkal elbeszélget a politikai osztályvezető, az osztályvezető, a pártalapszervezeti titkár, a szakszervezeti bizottság képviselője és ha a fiatal dolgozó komszomolista – akkor a komszomol alapszervezeti titkár is.

Napjainkban amikor a szovjet emberek kulturális és anyagi igényei megnöttek, jelentős mértékben fokozódtak a kereskedelmi ellátással, tehát a kereskedelmi dolgozókkal szembeni követelmények is. Ezért a kereskedelem vezetői, párt- és szakszervezetei mindent megtesznek annak érdekében, hogy a katonai kereskedelem dolgozói elsajátítsák a kulturált kiszolgálás módjait, tökéletesítsék szakmai ismereteiket. Mind nagyobb figyelmet fordítanak a káderek közgazdasági képzésére. A kereskedelemben akárcsak a népgazdaság más ágazataiban is a káderekkel való foglalkozás a pártszervezet egyik legfontosabb feladata. Az SZKP XXV. kongresszusa határozatainak megfelelően a pártszervezetek nagyon sokat tesznek annak érdekében, hogy mozgósítsák a kereskedelmi egységek dolgozóit az előttük álló feladatok jobb megoldására, különösen nagy jelentősége van az emberek között folyó pártpolitikai munkának. Ennek eredményei akkor a legjobbak, ha az állandóan folyik, szorosan kapcsolódik a kollektívák gyakorlati feladataihoz, a kereskedelmi dolgozók magas felelősségérzet szellemében való nevelésére irányul.

Az ellenőrzés fontos formája – a kereskedelmi egységek vezetőinek, komunistáinak vezetőségi ülésen történő beszámoltatása.

A tapasztalat azt is bizonyítja, hogy a katonai kereskedelem szerveinél bátrabban kell alkalmazni a tartalékos tiszteket és azok családtagjait, mivel ezek az emberek jól ismerik a katona kollektívák életét, mindenütt jól megoldják feladataikat.

Operatív és hatékony népi ellenőrzést

Írta: A. SZOLVJEV altábornagy

Megjelent: a „Til i Sznozbzenyije” c. folyóirat 1976/12. számában

Fordította: H a b i k L á s z l ó nyá. alezredes

Az SZKP Központi Bizottságának a párt XXV. kongresszusán elhangzott beszámoló jelentése megállapította, hogy „a végrehajtást ellenőrző munkában fontos szerep jut a népi ellenőrzési szerveknek. A pártszervezetek kötelesek jobban kihasználni azok lehetőségeit, minden lehető módon közreműködni azok funkcióinak teljesítésében”.

A pártellenőrzés hatékonyságának fokozására vonatkozó utasítások teljes egészében vonatkoznak a hadseregre is, ahol a pontosság a legtökéletesebb formában nyilvánul meg és különös jelentőséggel bír. V. I. Lenin megállapítása szerint az ellenőrzés „az egész munka lényege”. A jól szervezett, folyamatos és rendszeres ellenőrzés hiánya Lenin szavai szerint „a hadügyben egyenlő a pusztulással”.

A párt és a kormány direktívái, a Szovjetunió Honvédelmi Miniszterének a csapatok életével és tevékenységével, a termeléssel és pénzügyi tevékenységgel kapcsolatos követelményei tényleges végrehajtásának rendszeres ellenőrzésében, a hanyag gazdálkodás elleni, az állami fegyelem és a szocialista törvényesség megszilárdításáért folytatott harcban a parancsnokság megbízható támaszait a népi ellenőrzési szervek képezik. A népi ellenőrzési szervek a Szovjetunió törvényeinek megfelelően működnek a Fegyveres Erőknél is, a széles katonatömegek végrehajtás ellenőrzésébe történő bevonásának hatásos formájául szolgálnak.

A népi ellenőrzési szervek hadseregben és a flottánál való létrehozása kifejezője annak az őszinte bizalomnak, amellyel a párt viseltetik a széles katonatömegekkel szemben. Ahogy azt a sokéves tapasztalat is bizonyítja, a katonák által a népi ellenőrzési bizottságokban, csoportokban és sejtekben végzett munka – a nevelésnek olyan sajátos iskolája, ami hozzájárul a személyi állomány szolgálat kötelmei végrehajtásáért, a fegyelem és szervezettség megszilárdításáért való felelősségérzeteinek fokozásához. Magától értetődően a népi ellenőrök munkáját úgy kell megszervezni, hogy az egyszemélyi parancsnoki rendszer ne szenvedjen csorbát. A parancsnokoknak a hiányosságok megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében segítő népi ellenőrök hozzájárulnak az egyszemélyi parancsnoki rendszer erősítéséhez, a parancsnoki tekintély növeléséhez.

A népi ellenőrzési szervek működésének, azok aktivitása erősítésének és növelésének fontos szakaszát képezték a beszámoló, valamint a csoportok és sejtek újjáválasztása, amelyek megtartására ebben az évben a hadseregben és a flottánál mindenütt sor került. Ahogy azt az ügyek helyszínen történt tanulmányozása is megmutatta, a beszámoló és választások az egységek, vállalatok és intézetek többségében szervezeten folyt le, a személyi állományak az SZKP XXV. Kongresszusa határozatai által kiváltott aktív politikai lelkesedése mellett. Összességében a beszámoló-választó gyűléseken résztvett a katonák, munkások és polgári alkalmazottak mintegy 80%-a, minden tizedik résztvett a beszámoló jelentések feletti vitában.

A jelentésekben és hozzászólásokban általánosították az élenjáró tapasztalatokat, alaposan elemezték a hiányosságokat és nagyon sok a népi ellenőrzési bizottságok, csoportok és sejtek tevékenysége minőségének javítására irányuló, konkrét javaslat hangzott el.

A beszámoló-választó gyűlések középpontjában az ellenőrzés fokozásának, valamint az alakulatoknak a technika- és fegyvertárolás és igénybevétel kérdéseiben az állam által a Fegyveres Erők szükségleteinek kielégítésére biztosított anyagi- és pénzeszközök takarékos, ésszerű felhasználásáért folyó harcban, a hiányok és visszaélések megelőzése hatékony formáinak és módjainak keresésében nyújtandó segítség kérdése állott. Élesen vetődött fel az ellenőrzés módja állandó tökéletesítésének, minősége és hatékonysága növelésének, a feltárt hiányosságok megszüntetésével kapcsolatos rendszabályok operatív foganatosításának és jobb előkészítésének kérdése.

A választások eredményeképpen folytatódott az egész népi ellenőrzési rendszer fő láncszemének – az egységeknél, vállalatoknál, intézeteknél és szervezeteknél működő csoportok szervezeti és minőségi megerősítése. A csoportok és sejtek soraiba a Szovjet Hadsereg és Haditengerészeti flotta legnagyobb tekintéllyel rendelkező katonáit, munkásait és polgári alkalmazottait választották be. Köztük nagyon sok a különböző szakember, továbbá a felsőfokú végzettséggel és gazdag csapatgyakorlattal rendelkező személy. Összességében a csoportokat 50%-ban frissítették fel. Ezzel kapcsolatosan felmerül egy igen fontos feladat – állandóan gondoskodni kell az újonnan megválasztott népi ellenőrök képzéséről, azok elméleti és gyakorlati ismereteinek és jártasságának növeléséről.

A csoportok és sejtek beszámoló és újjáválasztása azt is bebizonyította, hogy az elmúlt idő alatt javult a népi ellenőrzés szerveinek a katonai tanácsok, parancsnokok, politikai szervek és pártszervezetek általi irányítása. A bizottságok, csoportok és sejtek többsége tényleges segítőjévé vált a parancsnokoknak, jelentősen aktivizálta munkáját, fő erőkifejtéseit elsősorban a csapatok élete és tevékenysége legfontosabb kérdéseinek megoldására irányítják. A feladat az, hogy megszilárdítsuk és tovább fokozzuk a népi ellenőrzési szervek irányítása terén elért eredményeket, hogy azok eredményesebben befolyásolják az egységek, hajók, vállalatok, szervezetek és intézmények személyi állományának életét, kiképzését és életkörülményét.

A parancsnokság és a politikai szervek által a választások után a bizottságok és csoportok elnökei részére megtartandó szemináriumok – gyűlések – amelyeken felszólalnak a seregtestparancsnokok és a katonai tanácsstagok – a népi ellenőrök tervszerű képzése, a csoport- és sejtagok kiképzése, segítése az ellenőrzések megszervezésében és tervezésében, a népi ellenőrzési szervek munkájá-

nak állandó ismertetése a hadsereg- és flottaújságok hasábjain – mindez hozzájárul a párt egész ellenőrzés korszerűsítésére vonatkozó utasításának eredményes végrehajtásához, a meglévő hiányosságok értékelésének pártszerű megközelítéséhez, minden, az ország és a nép érdekeivel ellentétben állónak felszámolásához.

Ebből a szemszögből vizsgálva a Fegyveres Erőknél működő népi ellenőrzési szervek munkájának leglényegesebb kérdéseit, meg kell említeni az SZKP KB által „a Lett SZSZK népi ellenőrzési szerveinek párt irányításával” kapcsolatosan hozott határozat elvi jelentőségét. Az ellenőrzés hatékonysága növelésének céljából a Központi Bizottság azt javasolja, hogy ne forgácsolják szét a népi ellenőrzési szervek erejét, összpontosítsanak a fontosabb aktuális kérdések ellenőrzésére, biztosítsák az ellenőrzés és a határozatok végrehajtása megszervezésének egységét.

A hatékony és operatív ellenőrzés biztosításának elérésére való törekvés nem egyenlő az ellenőrzés megszervezésével és végrehajtásával. Ez elsősorban az, hogy segíteni tudjunk a parancsnokoknak a feltárt hibák kijavításában és azok megjelenésének megelőzésében.

Ebben a vonatkozásban igen tanulságos az A. Artyemov tiszt vezetése alatt álló népi ellenőrzési csoport tevékenysége. Itt állhatatosan keresik azokat a módszereket, amelyek lehetővé tennék azt, hogy ne ismételjék meg a más ellenőrzési formák keretében folytatott ellenőrzéseket, hanem segítsék a parancsnokokat a belső ellenőrzés hatékonyságának növelésében, a hiányosságok megelőzésében és megszüntetésében.

Ezen kollektíva munkájában az alábbi két momentum érdemel figyelmet: 1) Az arra való törekvés, hogy a népi ellenőrök erőfeszítését olyan kérdésekre összpontosítsák, amelyeknek megoldása megszünteti a többször ismétlődő hiányosságokat. 2) A parancsnokság és a politikai osztály irányítása alatt szervezett ellenőrzések komplex jellege biztosítja az ismétlődő hibák okainak tanulmányozását és azok megszüntetésére vonatkozó intézkedések kidolgozását. Pontosán ez segíti a parancsnokságot abban, hogy lényeges előrehaladást érjen el a kiképzési anyagi bázis racionális felhasználásában, a technika karbantartása és kezelése terén rendszeresen hiányosságokat eredményező okok megszüntetésében, a személyi állomány anyagi és életkörülményeinek biztosításában.

Itt a népi ellenőrök tevékenysége nem az egyszeri ellenőrzések elvégzésére és azok eredményeinek a parancsnok, vagy politikai szerv felé való jelentésére korlátozódik. Az tervszerű, részletesen átgondolt, az ellenőrzés tárgyának alapos ismeretét és az ellenőrzött kérdés állapota rendszeres figyelemmel kísérését lehetővé tevő rendszabályok komplexéből tevődik össze.

Sok egység, intézet és vállalat csoportjai és sejtjei aktívan foglalkoznak a takarékoság és gazdaságosság terén legnagyobb eredmények elérése lehetőségének és tartalékoknak felkutatásával. Munkájukban L. J. Brezsnyev elvtársnak az SZKP (1976) októberi plénumán az anyagi és pénzügyi forrásokkal, a nyers- és tüzelőanyaggal, valamint az energiával való takarékoskodás megszorgításának szükségességére vonatkozóan elhangzott útmutatásai szerint járnak el. Ezek az útmutatások a hadsereg és flotta személyi állománya életének és tevékenységének törvényévé váltak.

Az anyagi és pénzügyi forrásokkal való szigorú takarékoskodásért folyó harc fontos láncszemet alkot a Fekete-tengeri Flottánál működő népi ellenőrzési bizottság, csoportok és sejtek munkájában. Példaképpen meg lehet említeni

az A. Rumjancev és N. Vinnyikov tiszti irányítása alatt álló népi ellenőrök munkáját. Itt különös figyelmet fordítanak a motorok és energiaforrások racionális üzemmódja bevezetésének, a járművek és fődarabok javítás közötti üzelmeltelési ideje meghosszabbításának, a hő- és villamosenergiával való takarékoskodásnak.

A gazdasági munka ilyen szervezése mellett fontos szerepet kapnak az alegységeknél és az egyes munkafrontokon létrehozott népi ellenőrzési sejtek. A sejtek létszáma általában 3–5 fő, azok tevékenységét a népi ellenőrzési csoport, a megfelelő alegységparancsnok és pártszervezet irányítja. A sejtek tagjait alegység állománygyűléseken választják meg.

A sejteket megbízzák konkrét kérdés, vagy munkafront, a parancsnok által jóváhagyott javaslatok és az ellenőrzések eredményeképpen kidolgozott ajánlások végrehajtásának ellenőrzésével. Sok alakulatnál és hajón a parancsnokok rendszeresen meghallgatják a sejtek vezetőinek beszámolóját állománygyűléseken, ahol azok jelentést tesznek munkájuk eredményeiről. Az állománygyűlésen a parancsnokok hatáskörébe tartozó kérdésekre vonatkozóan kiadják a megfelelő utasításokat és intézkedéseket.

A körzeti és flotta bizottságok általában szervezeten és magas módszertani színvonalon végzik az ellenőrzéseket. Ehhez nagymértékben hozzájárul az, hogy sok helyen megszervezték a népi ellenőrzési bizottságok és csoportok elnökei kiképzésének jól bevált rendszerét. A bizottságok munkáját a katonai tanácsok és a politikai csoportfőnökségek állandóan figyelemmel kísérik. Emellett azonban egyes csoportok az ellenőrök gyenge felkészültsége miatt kutyafuttában, formálisan és csak másodrendű kérdések vonatkozásában végzik az ellenőrzéseket.

A parancsnokok és politikai szervek gyenge irányító munkájának következtében egyes csoportok úgy tervezik meg munkájukat, hogy nem lehet megállapítani mi a legfontosabb, legaktuálisabb az adott kollektíva szempontjából? A tervek gyakran a népi ellenőrzésre nem vonatkozó kérdéseket is tartalmaznak. Így pl az egyik építésszervezet csoportja, amely G. Létunovszkij tiszti irányítása alatt áll, többek között előirányozta a munkára való nevelés, stb. kérdéseinek ellenőrzését. Annál a katonai kereskedelmi egységnél, ahol a csoport vezetője I. Lovinyukov, a munkaterv előirányozta a kereskedelem tavaszi-nyári időszak alatti alakulásának, az anyagi értékek és árucikkek megóvásáért folyó harcnak az ellenőrzését. Érthető, hogy az ilyen általános tervezés nem vezet konkrét eredményekhez, az ellenőrzések pedig nem lesznek kihatással a dolgok tényleges állapotára. A fenti kollektívánál ez így is történt.

Olykor a népi ellenőrök passzívan viselkednek, tartózkodnak az aktuális kérdések felvetésétől, mivel nem ismerik jogaikat és köteleiket, lényegében magukra maradtak. Előfordulhatnak olyan esetek is, hogy a termelő és gazdasági tevékenység, a hadtápegységek és intézetek működésének területén a parancsnokoknak fogalmuk sincsen a népi ellenőrzés helyéről és szerepéről, nem állítanak a népi ellenőrök elé konkrét feladatokat, nem irányítják azokat.

A népi ellenőrzés ereje és sikereinek záloga – a pártirányítás. Ezért minden parancsnok, politikai szerv és pártszervezet érdekelt abban, hogy a legteljesebb mértékben használja fel a rendelkezésre álló eszközöket a csoportok és őrsők irányításával kapcsolatos funkciójának legmegfelelőbb gyakorlására, a népi ellenőrök tekintélyének növelésére és azok tevékenységének tökéletesítésére. A gyakorlat azt is bebizonyítja, hogy sok alegységparancsnok, politikai szerv és

pártszervezet így is cselekszik. Behatóan elemzik a csoportok munkáját, konkrét feladatokat állítanak azok elé, tanulmányozzák jelentéseiket és javaslatokat, időben hoznak döntéseket az ellenőrzések eredményeivel kapcsolatosan, jutalmazzák az aktivistákat.

A katonai tanácsok, a politikai szervek és a pártszervezetek rendszeresen gondoskodnak arról, hogy a parancsnokok elsajátítsák a népi ellenőrzési szervek irányításának tudományát. Igen sok pozitívum tapasztalható ebben a vonatkozásban a Németországban állomásozó szovjet hadseregcsoporthoz, a leningrádi, a kijevi, a Kárpát melléki katonai Körzet csapatainál és az Északi Flottánál. Itt a csoportok irányításával kapcsolatos kérdéseket a katonai tanácsok és politikai csoportfőnökségek megvizsgálják, a vezető állomány értekezletein és szemináriumain megvitatják azokat. Ezáltal a parancsnokok és a politikai munkások gazdag tapasztalatokra tesznek szert a népi ellenőrzési erőknél a párt- és kormányhatározata, a Szovjetunió Honvédelmi Minisztere követelményei végrehajtása, a terv és pénzügyi fegyelem betartása, a szolgálati közegek kötelmeik végrehajtásáért érzett felelősségérzetének növelése érdekében történő ésszerű felhasználásában.

A népi ellenőrök tevékenységét aktivizáló, oktatása megszervezését, a pozitív tapasztalatok általánosítását és elterjesztését szolgáló munkát a politikai szervek és pártszervezetek minden katonai körzetnél, a hadseregcsoporthoz és flottánál végzik, minek eredményeképpen gazdag pozitív tapasztalat halmozódott fel. Fontos, hogy ezt a tapasztalatot most, amikor a beszámolók és választások után a bizottságok, csoportok és sejtek kiegészültek fiatal elvtársakkal, teljes mértékben felhasználják.

Az ellenőrzés hatékonysága növelésének, az egységes ellenőrzés biztosításának és a hiányosságok megszüntetésének előfeltétele az egész népi ellenőrzési rendszer alapvető láncszeme, a népi ellenőrzési csoportok tevékenysége formáinak és módjainak állandó tökéletesítése. Ebben a kérdésben jelentős szerepet játszanak a körzeti- és flottabizottságok, amelyek szervezői-módszertani munkája abban nyilvánul meg, hogy a katonai tanácsok és a politikai csoportfőnökségek irányítása mellett gyakorlati segítséget nyújtanak a csoportoknak és sejteknek, irányítják és koordinálják azok tevékenységét.

E munkának egyik legfontosabb formáját a legaktuálisabb kérdések vonatkozásában körzeti vagy flottaméreteken folytatandó ellenőrzések alkotják. Sok helyen azt egységes program alapján végzik a szolgálati ágakkal és a szervezetszerű ellenőri revizori apparátussal közösen. Ez segíti minden csoport és sejt célirányos tevékenységét, azok erőfeszítéseinek a leglényegesebb és legfontosabb kérdésekre való összpontosítását. Az ilyen ellenőrzések hatékonyságát azonban az határozza meg, hogy azokat módszertani vonatkozásban milyen részletességgel tervezték meg és készítették elő. Az Urali Katonai Körzetnél például a körzeti bizottság mielőtt kiküldené a csoportoknak az ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat, előtanulmányozza a tervben szereplő konkrét kérdést, olyképpen, hogy saját erőivel részleges ellenőrzést végeztet. Ez segíti az ellenőrzés céljának pontos megfogalmazását, az ellenőrök erő kifejtése összpontosítása konkrét irányainak meghatározását, az ellenőrzés programjának fontosabb kidolgozását.

A Moszkvai Katonai Körzet népi ellenőrzési bizottsága által végzett ellenőrzéseket hatalmas szervezői módszertani munka előzi meg. A bizottság szekciói minden ellenőrzés előtt a szolgálati ágakkal közösen elemzik az adott kérdés állapotát, feltárják a leggyengébb pontokat, azok vizsgálatának és tanulmányo-

zásának lehetséges módjait. Az elemzés alapján dolgozzák ki az ellenőrzés programját, aminek alkotó részét a módszertani ajánlások képezik. Az ilyen előkészítés lehetővé teszi azt, hogy a csoportok célirányosan végezzék az ellenőrzéseket, mélyrehatóbban tanulmányozhassák az ügyek állását. Így szervezték meg a fegyverzet és egyes haditechnika fajták állapotával és megővésével, a kereskedelmi ellátással és az életkörülménnyel, a sütőipari termékek gazdaságos felhasználásával kapcsolatos kérdések ellenőrzését.

A cikk a népi ellenőrzési szervek sokoldalú tevékenységének – véleményünk szerint – legfontosabb kérdéseit, azoknak a végrehajtás ellenőrzésének javításában betöltött szerepét vizsgálja. Munkájuk, módszereiknek és formáinak, irányításuk módjainak további tökéletesítése – a parancsnokok szolgálati kötelemeinek, a politikai szervek és pártszervezetek SZKP XXV. kongresszusa és az SZKP KB (1976) októberi plenumán hozott határozatok végrehajtásával kapcsolatos feladatainak elválaszthatatlan része.

Ezen határozatoknak a gyakorlati életben történő megvalósítása lehetővé teszi a Szovjet Hadseregben és Haditengerészeti Flottánál működő népi ellenőrzési szervek gyakorlati munkája hatékonyságának és célirányosságának fokozását.

Néhány gondolat a nyugatnémet dandár hadtápjának vezetéséről

Írta: Klenner, Dietmar őrnagy

Megjelent: Truppenpraxis, 1976. 8. sz.

Fordította: Bocz János ny. alezredes

A csapatok gyorsasága, mozgékonyasága és tűzereje csak megfelelő vezetés esetén jut érvényre. Az ilyen vezetést jellemzi: az elképzelt erő, az előrelátó tervezés, a helyváltoztatás gyors megértése, gyors reagálás és tevőleges cselekvés.

Ezek az alapelvek a hadtápvezetésre is korlátozás nélkül érvényesek. A gyorsan változó harc helyzet, a magas mozgékonyaság által támasztott követelményeknek csak olyan rugalmas hadtápvezetés – különösen dandár szinten – képes megfelelni, amely reagálási gyorsaság szempontjából összhangban van a harc vezetésével és a hatékony hadtápvezetési rendszer összes lehetőségét kihasználja.

Következőkben javaslatokat ismertetünk a dandár hadtápvezetésére vonatkozóan a gyakorlatok tapasztalatai alapján.

A dandár hadtápvezetési rendszere

A hadsereg vezetési rendszere a vezetés szervezésének, a vezetési eljárásoknak és vezetési eszközöknek szabályozott összehangolásából áll.

A vezetés szervezése szabályozza a vezetési szintek felosztását, a feladatterületeket, az egyes vezető szervek (elemek) együttműködését, valamint a különböző hadtápalegységek szervezését, alkalmazását. Az egyik szabályzat e részhez sorolja a vezetési pontok szervezését is, és meghatározza a dandár HVP (dandár harcálláspont-hátsó) feladatát, berendezését, összeköttetését, szemrevételezését, riasztását, áttelepülésének rendjét és az egyes vezető szervek (elemek) közötti együttműködés rendjét is.

A hadtápvezetési eljárásnak (folyamatnak) bizonyos sajátosságai vannak. A hadtápvezetési folyamat fázisai: a helyzetmegítélés (lényegében a jelentések rendjén alapszik), a tervezés (belértve a hadtáphelyzet értékelését is amely a G4 (htp. vezető törzs) ellátási, javítási és cü. szervek értékelése után a htp.-biztosítás megtervezéséhez vezet), parancskiadás (szemrevételezésre, a hadtáp szabályozására, a hadtáp vezetésére és részintézkedésekre), s végül az ellenőrzés.

A dandár harcálláspont és hadtápvezetési pont közötti távolság indokolja, hogy a harcászati elhatározás meghozatalához bevonják a hadtáptörzs egy részét (G4), amely a harcállásponton értékeli a hadtáphelyzetet és kidolgozza a harcparancsoknak az ellátási és személyügyi pontját. Ez persze nem jelenti azt, hogy a HVP-on a részletes helyzetmegítélést, tervezést, parancsadást és ellenőrzést nem kell elvégezni. A folyamatos hadtápvezetés a H és a HVP közötti megszakítás nélküli információcserén alapszik. A követelmény szerinti összekötetés fenntartása nehéz. A hadtáptól gyakran igényli az összekötetés megteremtését „előre”. Ez információkéséssel és idővesztéssel jár. Ez és a hadtápalegységek csapatokhoz viszonyított csekély mozgékonyasága hátrányosan hat a változó helyzethez való rugalmas alkalmazkodásra. (Az ellátás időt igényel.)

Vezetési pontok szervezése

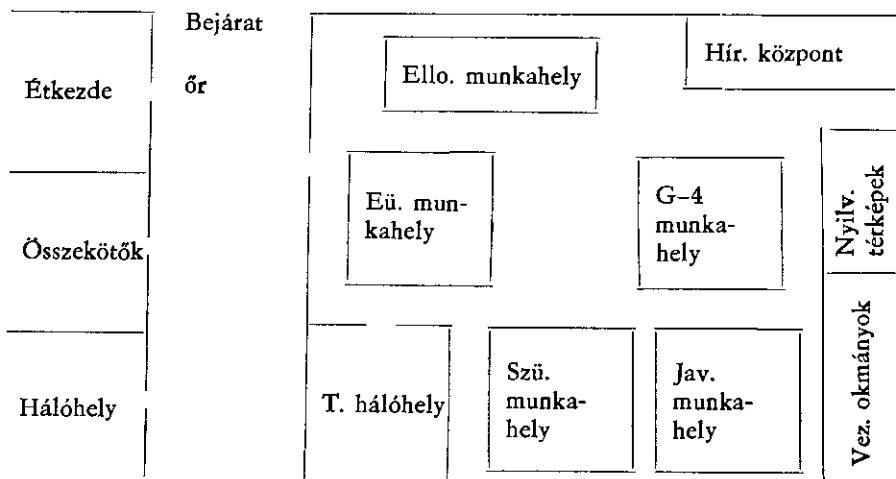
A belső munka megszervezésének fontos feltétele a HVP (harcálláspont-mögöttes) hadműveleti központjának célszerű berendezése és az elegendő áttekinthető és gyorsan megérthető vezetési dokumentáció megléte. Továbbiakban a cikk e két fontos területtel foglalkozik.

Hadtápvezetési pont hadműveleti központjának berendezése

Gyakorlatok tapasztalatai azt mutatják, hogy a hadtápvezetés akkor gyors és optimális, ha az ellátó, javító, egészségügyi törzsek munkahelyeit egy hadműveleti központban integrálják. Ez a megoldás közvetlen kapcsolatot biztosít a szolgálatok között és a G-4 összehangoló munkájához jó, kedvező feltételeket teremt. A helyzettől függően, biztonsági okok miatt a törzsrészlegek külön is települhetnek. A szolgálati ágak gépjárműveit azonban egymástól mindig távol kell telepíteni. Hadműveleti központ berendezésére legcélszerűbb egy nagy helyiség, amelyben több benyíló van. A hadműveleti központ célszerű felosztását az 1. sz. ábra mutatja.

1. sz. ábra

Htp. hadműveleti központ berendezése

Vezetési segédokmányok

A hadtápvezetés különböző információkon alapszik. Ezek vezetési segédokmányokban, szabályzatokban, intézkedésekben, valamint parancsokban, jelentésekben és tájékoztatókban találhatóak meg.

Vezetési segédokmányok a vezetés olyan segédeszközei, mint térképek, táblázatok, vázlatok, statisztikák, tervek, és áttekintő lapok, amelyek

- a mindenfajta információt célszerűen rendezik, összesítik és könnyen áttekinthetővé teszik;

- lehetővé teszik a gyors értékelést, valamint

- az idő- és mozgási tényezőket optikailag (vizuálisan) hatékonyan tükrözik, s így elősegítik a vezetési folyamatok meggyorsítását.

Vezetési segédeszközök rendeltetése:

A hadtápvezetésben különös jelentőséggel bírnak a vezetési segédeszközök, mivel a hadtápjelentésekből, parancsokból stb. kapott adatokat szemléltetni, rendezni és értékelni kell.

Helyzetváltozásról különösen a helyzetmegítélés időszakában van szó, amelyhez új adatokat kell beszerezni és azokat szemléltető, értékelő és átadható formában kell tartani és feldolgozni. Többek között ettől függ a vezetés helyesége. A fent elmondottakból kiindulva a G-4 (htp. vezető törzs) munkahelyén a következő okmányok vezetése javasolt.

G-4 okmányai:

a) fontosabb feladatok:

- hadtáphelyzet értékelése és a hadtápokmányok vezetése;
- települési helyek felosztása, biztosítás és forgalomirányítás;
- a hadtápvezetés és hadtápegységek alkalmazásának megtervezése;
- parancskiadás;
- polgári hatóságokkal kapcsolatos tevékenység összehangolása;
- hadtáphíradás;
- az alá- és mellérendelt munkahelyek tevékenységének összehangolása, illetve elősegítése (pl a H tájékoztatása).

b) A szabályzat a következő okmányok vezetését írja elő:

- 1:50 000 méretarányú nyilvántartó térkép;
- 1:250 000 méretarányú nyilvántartó térkép;
- a dandár alegységeinek csoportosítása;
- személyi és technikai „kell”, „van”;
- hadtáphelyzet;
- jelentések felterjesztésének rendje (S-1-gyel közösen).

A feladat teljesítésének és a vezetési folyamat ismételt újratekzésének biztosítása érdekében a G-4-nek a helyzetértékeléshez a következő adatok szükségesek:

- a dandár HVP személyi és technikai helyzete;
- az összeköttetés (hírvivők, híradás) helyzete;
- az ellátó, javító és egészségügyi területek ellátási helyzete;
- összefoglaló hadtápjelentések elkészítéséhez szükséges adatok;
- a hadtápvezetés, a parancskiadás és az ellenőrzés adott helyzete;

- az ellenség általános helyzete;
- saját csapatok elhelyezése;
- hadműveleti terv.

A fenti adatok egy részét a nyilvántartó térképek tükrözik. A többi adat bekérhető, vagy írásos segédanyagokban rögzíthetők.

A hadtápvezetés folyamata

A szabályzat vezetést egy olyan célirányos mindig visszatérő és önmagába záródó gondolkodási és tevékenységi folyamatként határozza meg, amely minden szinten és területen megtalálható.

A következőkben bizonyítjuk, hogy a vezetés egyes fázisaiban megtalálható, a helyzetmegítélés, a tervezés, a parancskiadás és az ellenőrzés, bár azok a különböző fázisokban nem azonos súllyal mutatkoznak. A cikk ezen része foglalkozik a hadműveleti és hadtápbiztosítási terv összehangolásának, a HVP munkahelyei együttműködésének és az időbeni összehangolás kérdéseivel is.

A vezetés folyamatát az alábbi példán keresztül mutatjuk be:

a) Kiindulási helyzet.

A hadosztály hadműveleti terve szerint a dandár támadásból védelembe megy át. A halogató erők a védelemhez való felkészülésre két napot biztosítanak. A dandár hadtáp áttelepítése szükséges. A következő hadtápproblémák gyors megoldásra várnak: zavarok a tűzérési löszerellátásban, az egyik zászlóalj üzemanyag-szállítótere megsemmisült, a 3. javítási fokozatban erős függés a pótalkatrészekről, sebesültszállító gépjármű hiánya a 2. zászlóaljnál, a hiányzó szállítótér miatt nehézség a csapatszállításban. A hadosztály előzetes intézkedéséről a G-4-et rádióon értesítik. A G-4-et (a htp. tö. egy részét) a dandár H-ra vezényelték.

b) 1. Fázis (2 óra)

A G-4-et bevonják a harcászati vezetésbe. Résztvesz a tervezésben, a helyzetmegítélésben, amelyben a következő kérdésekkel kapcsolatban foglal állást:

- a terület felosztása;
- forgalomirányítás, (utak) úthálózat;
- anyagi készletek, szükséglet;
- hadtápegységek teljesítőképessége;
- ellenség hatása;
- időjárás hatása;
- lehetőségek, hiányosságok felszámolása (saját és az előljáró erőivel);
- következtetés - a harcfeladat teljesítésére a parancsnok által figyelembe vett lehetőségek hadtáp szempontjából mennyire teljesíthetők. Ez a hadtáphelyzet értékelése harcászati szempontból.

c) 2. Fázis (45 perc)

A G-4 visszatér a HVP-re és 30 perc alatt az 50 000-es térképen ismerteti a helyzetet.

Résztvevők:

HVP parancsnoka, S-4 tiszthelyettes, ellátó tiszt, dd. műszaki tiszt, HVP hírközpont pk., dd. vezető orvos, közigazgatási tiszt, személyügyi tiszt, törzsszá-
zad kiegészítő tisztje (a tartalék H parancsnoka).

A helyzetismertetés tartalma:

- helyzet;
- feladattisztázás;
- tervezett harcvezetés;
- ismert zavaró tényezők;
- a hadtáp-helyzetmegítélés irányvonala;
- munkaterv.

d) 3. Fázis (1-1,5 óra)

A munkahelyeken egyidőben megkezdődik a hadtáphelyzet értékelése.

Tisztázni kell:

- az okmányok tükrözik-e a legújabb helyzetet?
- új adatok érkezése várható-e?
- szükséges-e kiegészítő adatok beszerzése?

Tervezés (ki kell dolgozni)

G-4: területfelosztás, forgalomirányítás, utasítás a szemrevételezésre, jelentéstervezet az előljáróknak.

Ellátó szolg.: készletek értékelése, szükséglet, van, a hiányok pótlása, a különböző lehetőségek előnye és hátránya.

Javító szolg.: technikai meghibásodás, javítási lehetőség, a szükséglet fedezése, pótalkatrész-ellátás.

Eü. szolg.: sebesültek, eü. intézetek felvevő- és teljesítőképessége, eü. anyagellátás, a különböző lehetőségek előnye, hátránya.

S-1 munkahely: a híradással és a közigazgatással kapcsolatos helyzetet értékeli.

Parancskiadás (ki kell dolgozni):

- részintézkedések a folyó hadtápbiztosításra;
- utasítás a kiegészítő adatok beszerzésére;
- hadtápparancs és harcparancs hadtáppontjának kidolgozása.

Ellenőrzés:

- beérkező jelentések ellenőrzése, értékelése;
- a kiadott parancsok végrehajtásának ellenőrzése;

e) 4. Fázis (3-5 óra)

A vezetési folyamat legfontosabb szakasza a 4. fázis. Ebben a szakaszban a különböző szakterületek vezetői először jelentik a helyzetértékelésüket, majd megkezdődik a tervezés. A tervezés első szakaszában meghatározzák a hadtápbiztosítás lehetőségeit, majd összevetik a lehetséges megoldások előnyeit és hátrányait, megfogalmazzák az előljárónak szóló jelentést, a szükséges együttműködési rendszabályokat kihirdetik, s végül a dandár hadtápbiztosítási tervét felvázolják az 50 000-es térképre.

Parancskiadás időszakában történik:

- a helyzettől függően felkészülnek a hadtápparancs szerkesztésére szakterületenként (harcban ez ritkán lehetséges);
- kidolgozzák a hadtápparancsot és a harcparancs 4. (hadtáp és személyügy) pontját (parancs készíthető grafikusán is vagy írásban grafikus melléklettel);

- a hadtápbiztosítási tervet oleátán és a harcparancs 4. pontját futárral elküldik a harcálláspontra;
- a G-4 összeállítja a hadtápparancsot, sokszorosítja azt és megküldi a végrehajtóknak;
- az előljárót és a szomszédokat tájékoztatják, a megfelelő magyarázatokat csatolják;
- a vezetési segédokmányok adatait felfrissítik.

Az ellenőrzés tartalmazza: az általános szolgálati ellenőrzést; a meghatározott jelentési rend betartásának figyelését. A végrehajtásra, elhelyezésre és az állapotra vonatkozó jelentések bekérését, valamint vezető állománnyal történő megbeszéléseket. Az ellenőrzésnek ügyelni kell arra is, hogy a törzsmunka időszakában bekövetkezett változásokat a tervezésnél figyelembe vegyék.

A fenti időelosztás szerint tehát a hadtáp törzsmunkára a harcászati tervezés végétől az első ellenőrzés megkezdéséig 6-8 órát használtak fel.

A hadtápvezetés folyamatának meggyorsítása

A példákban kialakított helyzetben a hadtápvezetésre optimális idő áll rendelkezésre, amely gyorsan változó harc helyzetben ritkán fordul elő. Természetesen időhiány esetén is törekedni kell a fenti eljárás betartására és főleg arra, hogy a szakterületek is részt vehessenek egy részletes hadtápbiztosítási terv kidolgozásában.

A következőkben a vezetés meggyorsításának néhány lehetőségét említjük meg.

1. A harcállásponton a tervezésben nem csak a G-4, hanem a személyügyi, az ellátó, a műszaki (technikai) tiszt és a vezetőorvos is részt vesz. Itt kidolgozzák a hadtápbiztosítási tervet és a hadtáp-parancs alapjait. Ezt a hordozható vezetési segédokmányok lehetővé teszik.

2. A G-4 eltekint a helyzetmegítéléstől (2. fázis). A harcfeladatot, a hadművelési tervet és a hadtáphelyzet értékelés irányelveit futárral küldi meg a HVP-re, így ott távollétében megkezdődhet a 3. fázis.

3. A G-4 lerövidíti a 4. fázis idejét, úgy, hogy a szakterületek vezetőit nem egyidőben, hanem külön-külön hallgatja meg, az összehangolás kérdéseiben pedig önállóan dönt.

4. A 3. fázis ideje csökkenthető úgy is, hogy a G-4 előtervez, s ezzel a szakterületek munkáját szorosabban összeköti.

5. Az időmegtakarítás még a következő rendszabályokkal is elérhető:

- a tervezés fontosabb részadatait kidolgozásuk után rögtön továbbítják a H-re;

- egyes feladatok végrehajtásának megkezdését részintézkedéssel még a vezetési folyamat időszakában elrendelik;

- már a tervezési időszaknak végén szóbeli parancsot adnak a hadtápalegység parancsnokoknak, írásbeli hadtápparancs csak ezután készül el.

Az 5. számú ábrán világosan látható, hogy a vezetési folyamat mindig viszsztatérő, egymással összefonódó vezetési eljárásból áll. Fontos, hogy ezek a fázisok bármilyen esetben is megtalálhatók legyenek.

Igen nehéz egyrésztől a változó helyzetre gyorsan reagálni, másrésztől kielégítően részletes és pontos törzsmunkát végezni. A megoldás mindig egy kompromisszum lesz.

TARTALOMJEGYZÉK

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Kovács Károly őrnagy	A KISZ-szervezetek tevékenységét befolyásoló sajátos körülmények a hadtápszolgálat területén	3
----------------------	--	---

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Csordás Lajos alezredes	A szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállító helikopter egységek, alegységek hadtápbiztosításáról — — — — —	11
Skrabán László alezredes	Gondolatok a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezéséről — — — — —	18
Dr. Deák Péter alezredes	Új követelmény, új szervezet — — — — —	26
Dr. Kazinczi István alezredes	A lőszerfelhasználás történelmi tapasztalatai —	32
Dobó Ferenc alezredes	Az anyagi eszközök utanszállításának néhány kérdése a szövetséges hadseregek közös hadműveletei megvívása folyamán — — — — —	39
Soós László alezredes	Lőszerbiztosítás az ezred támadó harcában —	48

Harckészültség és hadtápkiképzés

Eőri Tibor százados	A csapathadtáp parancsnoki és szaktiszti állományával szemben támasztott általános, sajátos katonai-szakmai követelmények — — — — —	53
Horváth Sándor alezredes	A központ hadtáp egységek, intézetek harckészültsége és mozgósítása tervezésének néhány tapasztalata — — — — —	63

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Fenyvesi Gyula őrnagy, Dávid Sándor őrnagy	A sorállomány élelemellátásának néhány új vonása a honi légvédelmi csapatoknál — — —	68
Gyimesi Károly őrnagy, Bugyák Attila százados	A hivatásos állomány öltözködési kultúrája növelésének néhány módszere és tapasztalatai a honi légvédelmi csapatoknál — — — — —	71
Hant Zoltán őrnagy	Az üzemanyag gazdálkodás tervezésének új rendje és eredményei a honi légvédelmi csapatoknál — — — — —	74

Komcsák Miklós alezredes, Marton István alezredes	A hadtápszolgálat és az elhelyezési szolgálat kapcsolatának néhány új vonása a honi légvédelmi csapatoknál — — — — —	77
Dr. Miskey Sándor o. alezredes	A közegészségügyi-járványügyi felügyelet tapasztalatai a honi légvédelmi csapatoknál — — —	80
Rehó László alezredes, Dr. Miskey Sándor o. alezredes, Somosy Ferenc őrnagy	Üdültetés és pihentetés a honi légvédelmi csapatoknál — — — — —	84
Dr. Bagi János áo. ezredes	Az élelmiszertörvény végrehajtásából adódó állatorvosi feladatok és azok helyes értelmezése az MN-ben — — — — —	86
Tasnádi Lajos alezredes	Gondolatok a „káló” bevezetéséről a ruházati szolgálatban — — — — —	91
Varga János őrnagy	Nagytávolságon végrehajtott katonai vasúti csapatszállítások tervezésének, szervezésének és végrehajtásának sajátosságai — — — — —	96
Váradi Miklós vezérőrnagy	A nagytávolságra történő vasúti szállítás hadtápbiztosítása — — — — —	107
Fischer László alezredes	A sérült fegyverzet háborús csapatjavításának problémái — — — — —	116
Zámbó B. Endre mk. alezredes	A vegyvédelmi anyagellátás néhány kérdésének elemzése a békeidőszakra — — — — —	130

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Darvas Ferenc alezredes, Soó László kpa.	Információs rendszer kialakítása a katonai közlekedési szerveknél — — — — —	136
--	---	-----

Külföldi folyóiratszemle (fordítások)

Habik László nyá. alezredes	Fegyverbarátaink a szovjet katonák is készülnek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére (Szemelvények a „Til i Sznabzsnyije” c. folyóirat különböző számaiból) — — — — —	145
Habik László nyá. alezredes	Operatív és hatékony népi ellenőrzést — — —	151
Bocz János nyá. alezredes	Néhány gondolat a nyugatnémet dandár hadtápjának vezetéséről — — — — —	157

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Политическая работа в службе тыла

Майор КОВАЧ Карой	Специфические обстоятельства, влияющие на работу КИС-овских (комсомольских) организаций в службе тыла — — — — —	3
----------------------	---	---

Теория тылового обеспечения

Подполковник д-р ЧОРДАШ Лайош	О тыловом обеспечении транспортно-вертолетных частей, подразделений, действующих в интересах сухопутной армии — — — — —	11
Подполковник ШКРАБАН Ласло	Организация тылового обеспечения боевых действий дивизии ПВОС — — — — —	18
Подполковник д-р ДЕАК Петер	Новые требования — новая штатно-организационная структура — — — — —	26
Подполковник д-р КАЗИНЦИ Иштван	Исторический опыт расхода боеприпасов — —	32
Подполковник ДОБО Ференц	Некоторые вопросы подвоза материальных средств во время совместных операций союзных армий	39
Подполковник ШООШ Ласло	Обеспечение боеприпасами в наступательном бою полка — — — — —	48

Боевая готовность и тыловая подготовка

Капитан ЕРИ Тибор	Общие, специфические военно-специальные требования, предъявляемые к командирскому составу и специалистам службы тыла войскового тыла —	53
Подполковник ХОРВАТ Шандор	Опыт планирования мобилизационного развертывания и боевой готовности тыловых частей, учреждений тыла центра — — — — —	63

Теория войскового хозяйства, снабжение-хозяйствование, военное сообщение

Майор ФЕНВЕШИ Дьюла Майор ДАВИД Шандор	Некоторые новые черты продовольственного снабжения рядового состава в войсках ПВОС — —	68
Майор ДЪИМЕШИ Карой Капитан БУДЯК Аттила	Снособы и опыт обеспечения образцового внешнего вида кадрового состава в войсках ПВОС —	71
Майор ХАНТ Золтан	Новый порядок планирования и результаты снабжения горюче-смазочными материалами в войсках ПВОС — — — — —	74

Подполковник КОМЧАК Миклош	Новые черты взаимосвязи службы в войсках ПВОС — — — — — — — — — —	77
Подполковник МАРТОН Иштван		
Подполковник м/с д-р МИШКЕИ Шандор	Опыт санитарно-гигиенического контроля в войсках ПВОС — — — — — — — — — —	80
Подполковник РЕХО Ласло	Отдых и свободное время в войсках ПВОС — —	84
Подполковник м/с д-р МИШКЕИ Шандор		
Майор ШОМОШИ Ференц		
Полковник в/с д-р БАГИ Янош	Задачи ветеринарных врачей, вытекающие из проведения в жизнь нового закона о продовольствии и правильное толкование его в ВНА — — —	86
Подполковник ТАШНАДИ Лайош	Ведение в вещевой службе системы компенсации количественной и качественной убыли, происходящей в ходе эксплуатации — — — — — — —	91
Майор ВАРГА Янош	Особенности планирования, организации и проведения железнодорожной перевозки войск на большие расстояния — — — — — — — — — —	96
Генерал-майор ВАРАДИ Миклош	Тыловое обеспечение железнодорожных перевозок на большие расстояния — — — — — — —	107
Подполковник ФИШЕР Ласло	Проблемы войскового ремонта поврежденного вооружения в военное время — — — — — — —	116
Подполковник-инженер ЗАМБО Б. Эндре	Анализ некоторых вопросов снабжения химическим имуществом в мирное время — — — —	130
<i>Управление тылом, организация систем и обработка данных</i>		
Подполковник ДАРВАШ Ференц	Создание информационной системы в органах военных сообщений — — — — — — — — — —	136
Служащий ШОО Ласло		
<i>Обзор зарубежной печати (переводы)</i>		
Подполковник в отставке ХАБИК Ласло	Наши друзья по оружию-советские воины также достойно встречают 60-летие Великой Октябрьской социалистической революции. (Отрывки из разных номеров журнала „Тыл и снабжение“) —	145
Подполковник в отставке ХАБИК Ласло	Народному контролю оперативность и эффективность — — — — — — — — — —	151
Подполковник в отставке БОЦ Янош	Управление тылом бригады бундесвера — — —	157

MELLÉKLETEK

1-3. számú melléklet

"A szárazföldi hadsereg érdekében tevékenykedő szállító helikopter
egységek, alegységek hadtápbiztosításáról"

című cikkhez

2015. ÉS 2016. JÚLIUS
 Száll. bel. e. két repülőtérről történő hadtápbiztosításához.
 /egy változat/

1. számú melléklet "A szárazföldi
 hadsereg érdekében tevékenykedő szállí-
 mellőpályai egységek, alegységek
 hadtápbiztosításáról" c. cikkhez

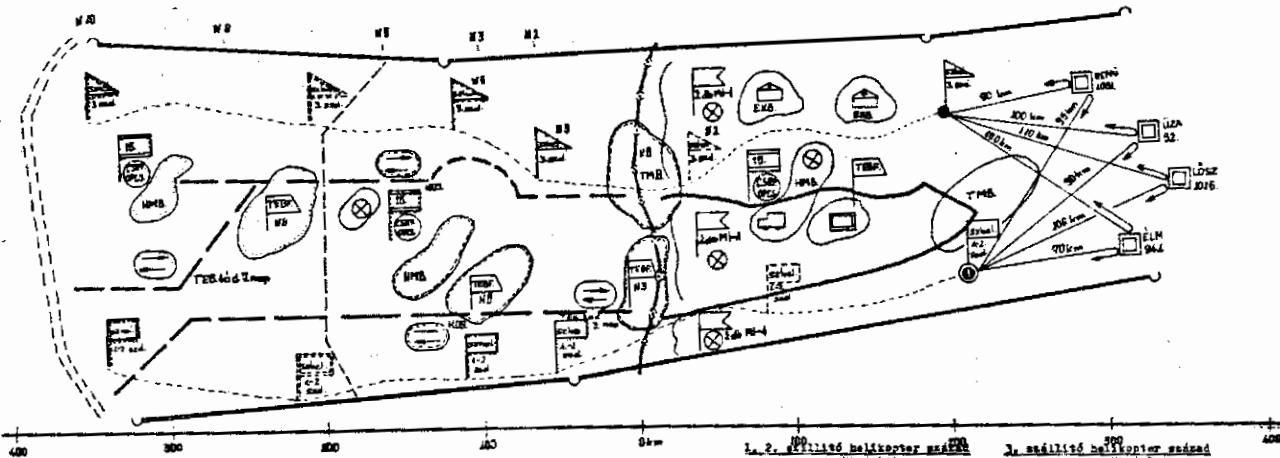
	Személyi állomány						Technikai eszközök									
	"A" repülőtér			"B" repülőtér			"A" repülőtér					"B" repülőtér				
	ti.	tsz.sor	összesen	ti.	tsz.sor	összesen	tgk.	tö.gk.	munka- gép	klsz.gk.	egyéb	tgk.	tö.gk.	munka- gép	klsz.gk.	egyéb
hadtáp törzs	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Elő. szd.	1	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fe. szolg.	1	1	2	-	2	2	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Uza. szolg.	1	2	3	-	3	3	1	14	-	-	-	1	10	-	-	-
Alsz. szolg.	1	8	9	-	11	11	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ruh. szolg.	1	1	2	-	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Dr. tör. karb. szd.	1	23	24	-	19	19	-	-	5	-	-	-	-	4	-	-
Száll. szd.	1	40	41	-	25	25	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Or. szd.	1	32	33	-	32	32	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vy. szd.	-	7	7	-	5	5	1	-	-	2	-	1	-	-	1	-
Cart. rek. szolg.	-	24	24	1	23	24	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-
El. szolg.	2	2	4	2	4	6	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-
Áll. szd. ref.	-	12	12	-	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roh. szd. szd.	-	2	2	-	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Összesen:	11	155	166	4	137	141	14	16	5	3	2	14	10	4	2	2

Létszámvetés az 5. és 6. táblák alapján

MAGYVIZS	All. tábla szint van	Összesen			
		"A" repülőtér	"B" repülőtér	"C" repülőtér előkészítő nap	Összesen
Személyi állomány	ti.	15	10	4	15
	tsz.	26	19	3	26
	szd.	267	119	44	267
	Összesen:	308	142	48	308
Technika	tgk.	28	12	4	28
	tö.gk.	26	10	2	26
	klsz.gk.	5	3	-	5
	Összesen:	59	31	6	59

2. számú melléklet "A szárazföldi
hadserg erőiben tevékenységű
helikopter egységek, alegységek
hadlábtorosításáról" c. cikkhez

A HADSERG ERŐIBEN TEVÉKENYSÉGŰ KÖZLEKSÉLY HELIKOPTER SZERD
VIASKÖZVETŐKÉPEZÉS ÉS SZERELŐKÉPEZÉS
/:Féltónai/

1. 2. stíllés helikopter szerd
árvacsátöröklete

Utánszállítandó	Foly.	Össz.
	t	t
Üzemanyag	537,4	-
Szállító anyag	-	75
Hajó	h-3 n	101 13
Átlag	h-10 n	85 9
Gépkocsi	h-3 n	10 5
db	h-10 n	8 3
En távolság	90	95
Mag. közut	Kiszánc	7 6 7,50
Ford. 106	Ráppal	6 6 6,50

3. stíllés helikopter szerd
árvacsátöröklete

Utánszállítandó	Foly.	Össz.
	t	t
Üzemanyag	364,1	-
Szállító anyag	-	38
Hajó	h-3 n	71,7 6,3
Átlag	h-10 n	47,2 3
Gépkocsi	h-3 n	7 3
db	h-10 n	5 1
En távolság	110	110
Mag. közut	Kiszánc	8 6 8,50
Ford. 106	Ráppal	7 6 7,50

1-4. számú melléklet

a "Lőszerbiztosítás az ezred támadó harcában"
című cikkhez

Megnevezés	Az ellenség védelmének áttérésekor							
	VÁK-bőlmenetből			megindulási hely- zetből			Állandó ellen- vezési kör- letből a harc alatt	További napo- kon az ellen- ség mélysége- ben.
	Az elő- re vo- násra harc alatt	össz.	TEK.	harc alatt	össz.			
Löv.lősz.	-	0,3 0,5	0,3 0,5	-	0,5 1,0	0,5 1,0	0,5 0,7	0,2 0,3
AV.lősz.	-	0,6 0,8	0,6 0,8	0,5 0,8	0,8 1,0	1,3 1,8	0,5 0,8	0,4 0,5
Tű.lősz.	-	0,7 0,9	0,7 0,9	0,6 0,8	0,8 1,0	1,4 1,8	0,6 0,8	0,5 0,6
Pct.lősz.	-	0,6 1,0	0,6 1,0	-	1,0 1,5	1,0 1,5	0,5 0,6	0,5 0,7
RPT.lősz.	-	0,5 1,0	0,5 1,0	-	1,1 1,6	1,1 1,6	0,6 0,7	0,5 0,7
Hk.lősz.	-	0,5 0,8	0,5 0,8	0,5	0,8 1,0	1,3 1,5	0,5 0,8	0,4 0,5
Lé.lősz.	0,05- 0,1	0,8- 1,0	0,85- 1,1	-	0,8- 1,0	0,8- 1,0	0,8- 1,0	0,6- 0,7

szövet/mozgás

2.sz.melléklet

Megnevezés	Háború kezdetén /HKSZ.körletben/				Menetből indított tá- madáskor			Megindulási helyzetből indított támadáskor		
	Mozgó készlet	Kie- gészítő készlet	Összesen	Ebből al- egységek- nél	Kie- gészí- tő kész- let	Összesen	Ebből al- egységek- nél	Kie- gészí- tő kész- let	Összesen	Ebből al- egységek- nél
Löv.lősz.	1,2		1,2	1,0		1,2	1,0	0,5	1,7	1,5
Av.lősz.	1,2		1,2	1,0		1,2	1,0	0,5	1,7	1,5
Tü.lősz.	1,2		1,2	1,0		1,2	1,0	0,5	1,7	1,5
Pct.lősz.	1,2		1,2	1,0		1,2	1,0	0,5	1,7	1,5
Rpt.lősz.	1,6		1,6	1,1		1,6	1,1	0,2	1,8	1,3
Hk.lősz.	1,8		1,8	1,3		1,8	1,3		1,8	1,3
Lé.lősz.	1,5		1,5	1,1		1,5	1,1		1,5	1,1

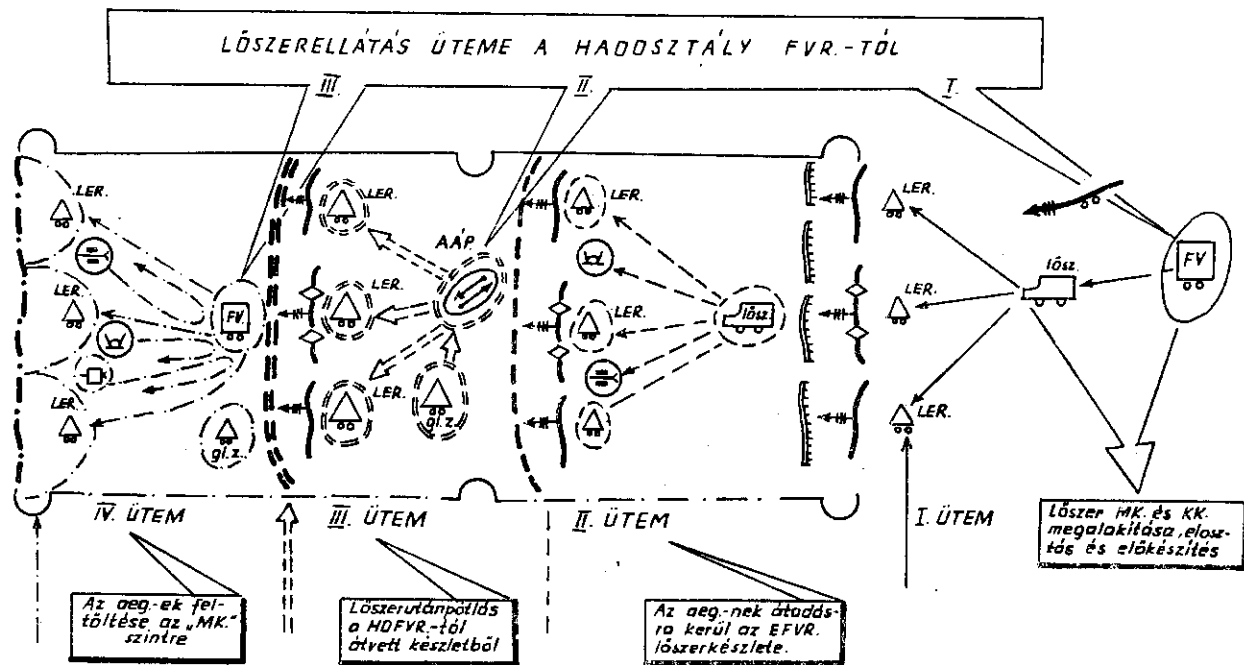
javadalmaszás

LŐSZERBIZTOSÍTÁSI TERV
a gl. e. részre 19.....-tól-ig

3.sz.melléklet

Megnevezés	16v.lőszer					av.lőszer			pct.lőszer		RFT.lőszer		bk.lőszer		16.lőszer			Összesen	
	Pi., Gpi. Gss., Jst.	Bk., peak. SP.	RFO-7	Igr.	Összesen	82 mm. av.	120 mm. av.	Összesen	SZRF-9	57 mm. pct. á.	Összesen	2027 MILJUR-P	20-76 BK.Á.	T-55 BK.Á.	Összesen	Sztrela-1	Sztrela-2		Összesen
e. l. ja. lőszer mennyisége	t.																		158,41
Első napra engedélyezett felhasználás	ja.																		135,68
	t.																		
Tert. az első nap végén	alegységeknel																		
	e. FVH-ben	ja.																	
	Összesen:																		
Első napra szükséglet	ja.																		321,39
	t.																		
Van az e-nél	alegységeknel																		
	e. FVH-ben	ja.																	
	Összesen:																		
Előjárótól kiadásra kerül	ja.																		135,68
	t.																		
Kiszállitás	az e. szállító eszk.-vel	ja.																	44,71
-ig	t.																	
	Előjáró száll. eszk. -vel	ja.																	30,4
-ig	t.																	
	Ezre folyamán kerül az előjáró száll.eszk.-vel	ja.																	74,94
t.																			

LŐSZERBIZTOSÍTÁS RENDJE AZ EZRED TÁMADÓHARCÁBAN

1-5. számú melléklet

"A vegyvédelmi anyagellátás néhány kérdésének
elemzése a békeidőszakra" című cikkhez

A TERVIDŐSZAK ANYAGELLÁTÁSI TERVE

F. Sz.	Anyag csop.	Anyag megnevezés	M.e.	Szükséglet Szemléltetés		Típuscsere		Megjegyzés
				megkezdve:	befejezve:	megkezdve:	befejezve:	
1.	Egyéni w-i eszközök.	60 M gázálarc	ktl.	—	—	1976	1977	70M gázálarcra, A gyártási ütem szerint !
		SR-3 tip. ga.	"	1977	1979	—	—	
		Oxigéntégző	"	1976	1980	—	—	
		Öfn-i védőkészlet	"	—	—	1980	—	
2.	VSF eszk.	IH-2 60 M jelzőzászló	ktl. "	1976 1977	1977 1979	— —	— —	
3.	Csapat ment. eszk.	MK-67 GL-1	ktl. "	1976 1976	1979 1978	— —	— —	
4.	Ment. gjmü.	FMG-67/A' AGV-3M	ktl. "	1978 —	1980 —	— 1979	— 1980	Azonos újra !
5.	Mentesítő ag-ok.	Szóda Vízüveg	kg. "	1976 1976	1978 1979	— —	— —	
6.	Labor és műhely felsz.	VLG-CS MJ-2 WKR-67	ktl. " "	1976 1977 —	1977 1977 —	— — 1980	— — —	Kísérletként !

AZ ANYAGELLÁTOTSÁG ALAKULÁSA A TERVIDŐSZAKBAN

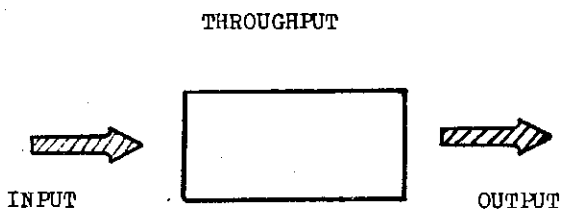
F. Sz.	Anyag csoport	Anyag megnevezés	M.e.	A szükséglet (száma)	Ellátottság %-ban						Megjegyzés
					1975 dec. 31.	1976	1977	1978	1979	1980	
1.	Egyéni vv - i eszközök	SR-3 tip. gázátlarc Oxygenlégző ⋮	klt. "	2200	50	75	90	100			
				456	40	60	70	80	90	100	
2.	VSF. eszk.	IH-2 60 M jelzőzásló ⋮	klt. "	678	75	90	100				
				1230	50	50	75	90	100		
3.	Csup. ment. eszk.	MK-67 GL-1 ⋮	klt. "	3456	60	80	90	90	100		
				904	40	60	80	100			
4.	Ment. gjmü.	FMG-67/A ⋮	klt.	55	20	20	20	40	60	60	Helyettesítő gk. kell!
5.	Ment. anyagok	Szóda ⋮	kg.	1200	60	70	90	100			
6.	Labor és műhely felszerelés.	VLG-CS MJ-2 ⋮	klt. "	4	-	50	100				
				10	40	60	100				MJ-2M-re kiegészítve!

A CSAPATOK VV-i ANYAGELLÁTÁSÁNAK TERVE

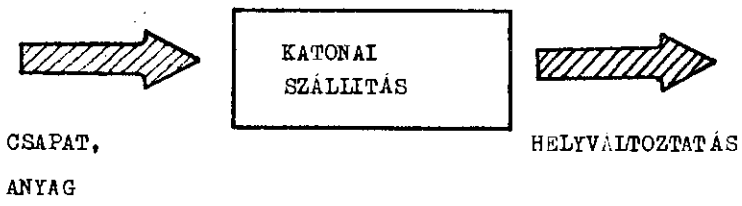
F. sz.	Anyag csoport	Anyag megnevezés	Me.	Feltölt. éve	A feltöltés mennyisége, mérőszáma									
					Alrendelt csapatoknál					Utalt csapatoknál				
					MN 8361	MN 1444	MN 1967	MN ----	MN ----	MN 7904	MN 9040	MN 2345	MN ----	MN ----
1.	Egyéni vv-i eszközök.	SR-3 tip. gázálarc	klt.	1976	220	220	60	—	—	20	20	10	—	—
				1977	—	—	30	—	—	100	100	100	—	—
				1978	—	—	10	—	—	100	100	10	—	—
2.	VSF eszk.	IH-2	klt.	1976	—	—	—	—	—	45	34	21	—	—
				1977	18	25	25	—	—	—	—	—	—	—
				1978	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Csap. ment. eszközök.	GL-1	klt.	1976	45	45	23	—	—	34	34	—	—	—
				1977	34	34	—	—	34	34	45	—	—	
				1978	—	11	57	—	—	23	45	45	—	—
4.	Ment. gjmü.	FMG-67 /A ¹	klt.	1978	4	4	3	—	—	—	—	—	—	—
				1979	4	4	3	—	—	—	—	—	—	—
				1978	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	Ment anyagok.	Szóda	kg.	1976	60	60	—	—	—	—	—	—	—	—
				1977	—	—	60	—	—	60	60	60	—	—
				1978	60	—	60	—	—	—	—	—	—	—

1-10. számú ábra

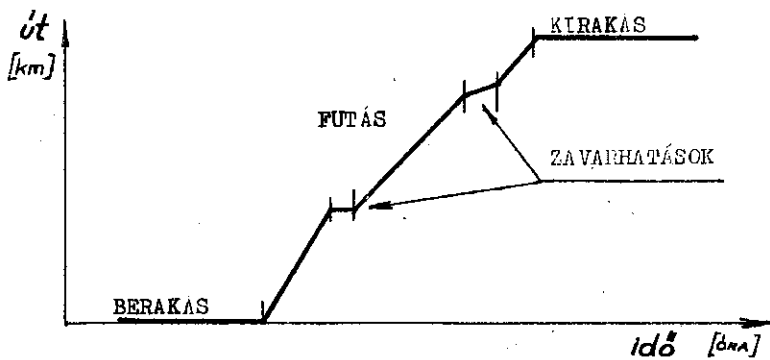
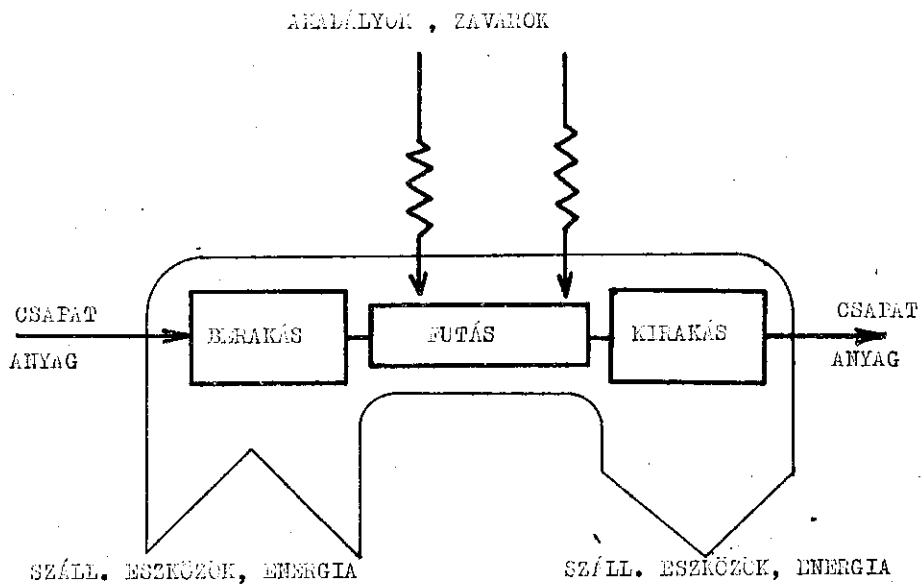
az "Információs rendszer kialakítása a katonai
közlekedési szerveknél" című cikkhez

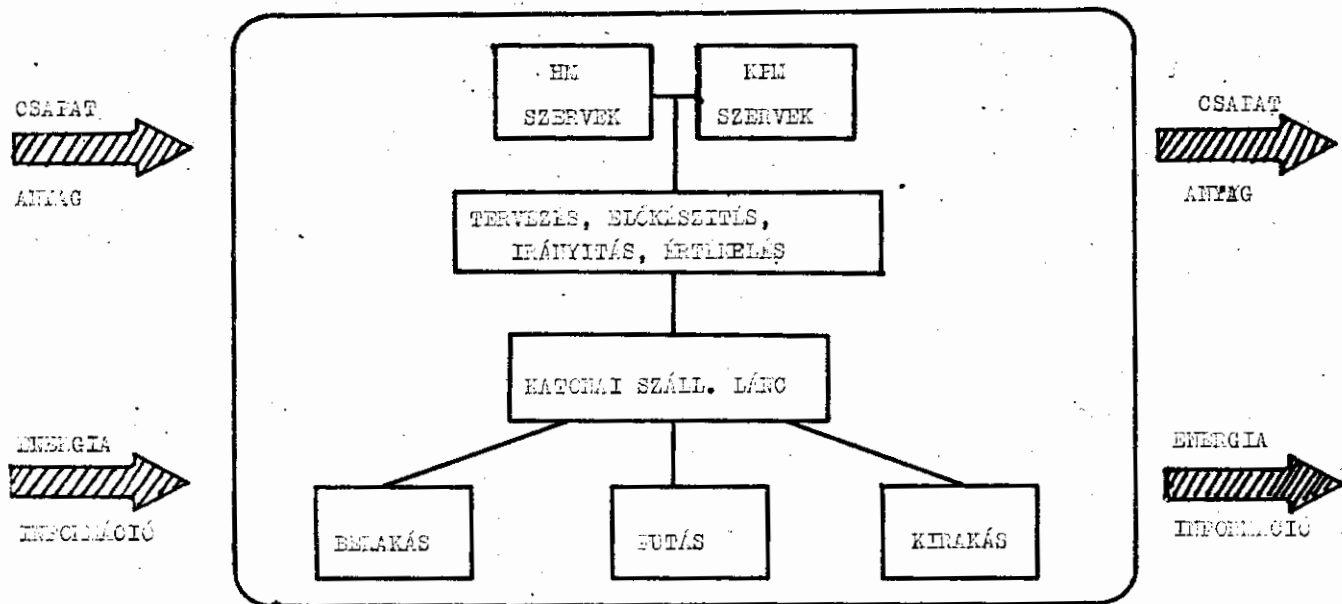

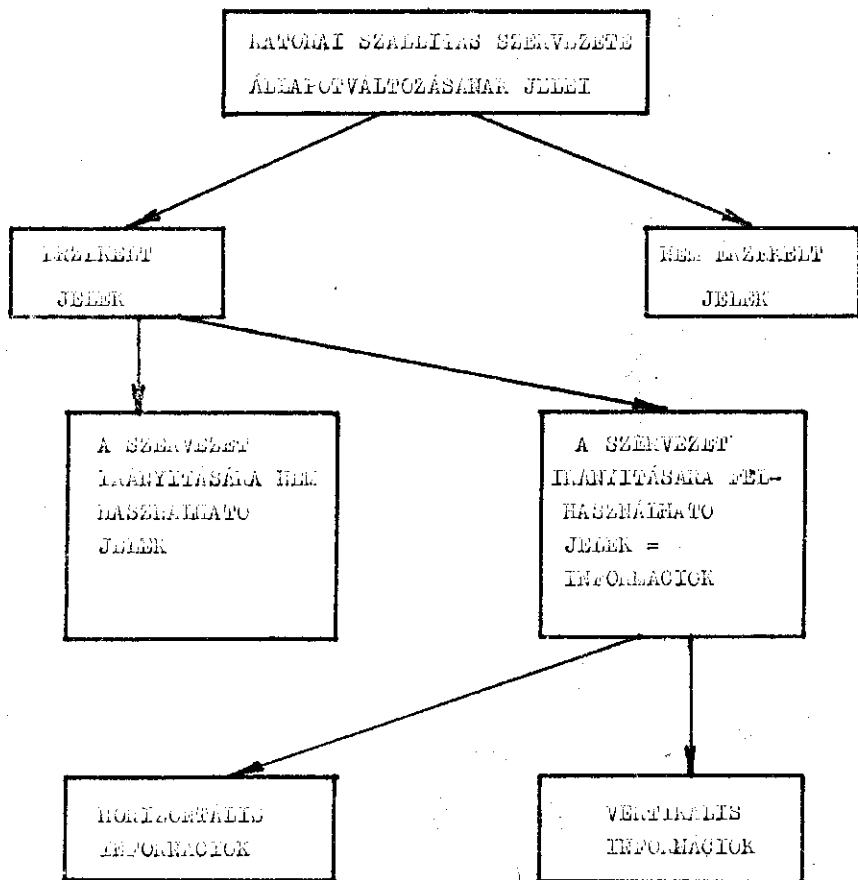
1. ábra.

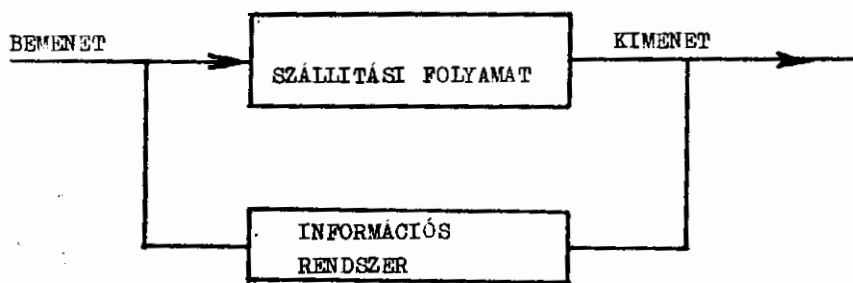

2. ábra

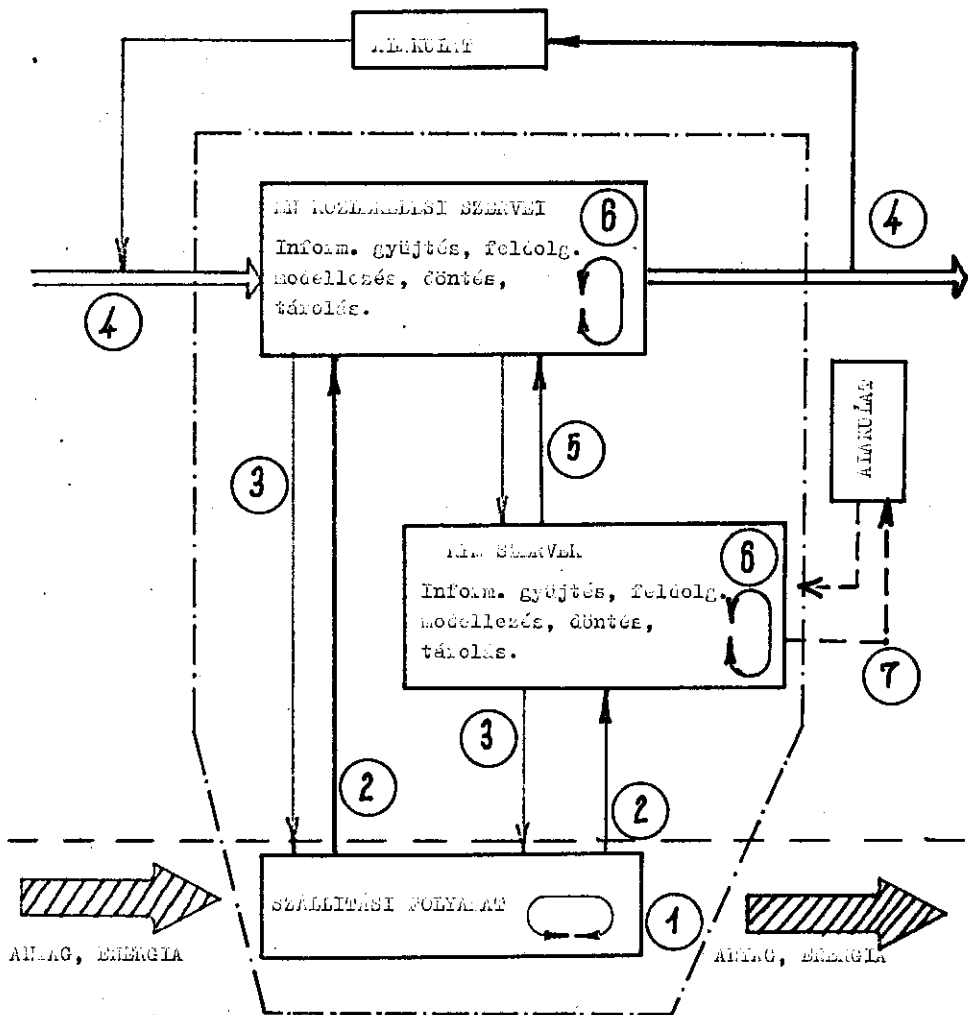

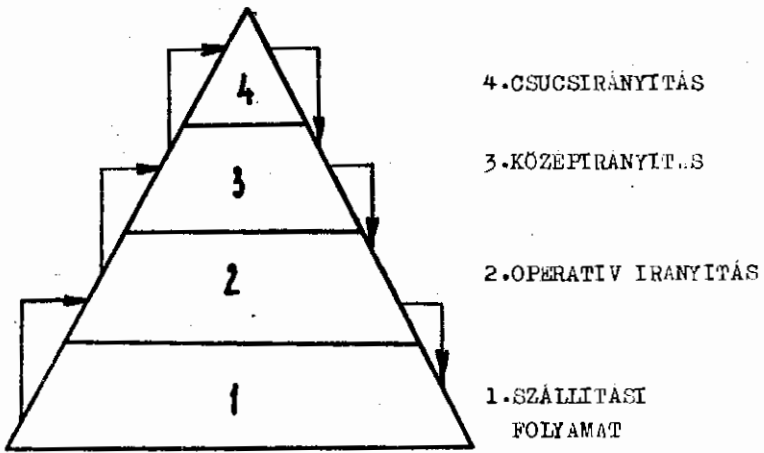

6. ábra

8. ábra

